جەمیل مەحۆ

ناسۆرییەکانم لە زیندانی خەلان

ئاشۆرییەکانم

لە زیندانی خەلان

نوسینی جەمیل مەحۆ

وەرگێرانی : رێناس شاپور

بروسکی مێرگەسۆری

ناوی کتێب: ئاسورییەکانم لە زیندانی خەلان

نوسینی جەمیل مەحۆ

وەرگێڕانی : ڕێناس شاپور

تیراژ. ٥٠٠ دانە

سالی چاپ: ٢٠٢٠

ژمارەی چاپ: چاپی یەکەم

بلاوکراوەکانی ناوەندی زەردەشت عوسمان

بۆ لێکۆلینەوە و توێژینەوەی ئەکادیمی

هۆڵەندا - ئارنهێم

بروسك مێرگەسوری

پێشەکی وەرگێڕی کوردی:

لە کاتژمێر دەو چارەک فرۆکەکە لە فرۆکەخانەی بەیروتی نێودەوڵەتی نیشتەوە، کاتێک لە پلیکانەی فرۆکەکە هاتمە خوارێ دنیا لە چاوەکانمدا زۆر مەزن و گەورە دیاربوو، تێز بۆنی لوبنانم هەڵمژی، یەکەم شت کە بێ ئاگا کردم ئەوە بوو کەوتمە سەر ئەرزو و خاکی نیشتمانی خۆم لێوەکانتم ماچ کرد.

ئەمە دووا دێرەکانی ئەم کتێبەیە … نووسیویەتی کە بە دل و بە گیان عەشقی کورد و کوردستان بوو، خەونی بە ئازادی و سەربەخۆیی وڵاتەکەی خۆیەوە دەبینی، بەڵام بۆ دوواجار کەوتە ناو زیندانی چەتەکانی مەلا مستەفا و چوار ساڵی ڕەبەق ئەوەی نەکرابوو بەویانکرد، چیرۆکی ئەم کتێبە بۆ خوێنەری هۆشیار کوردی زۆر لەو پرسیارانە دەکاتەوە کە هێشتا وەڵامەکانی بە ڕوونی نازانێت. ئەم کتێبە بکە بە چیرۆکی هەموو کوردێکی بەشەرەف لەم کوردستانەدا لە هەر چوار پارچەی ئاکاکینا بۆت ئاشکرا دەبێت کە لەڕاستیدا بنەماڵەی بارزانی خەریکی چین و کار بۆ چی دەکەن و بۆچی ئەوە دەکەن.

تەماشا کەن مرۆڤێکی کورد، بنەماڵەکەی لە خاک و زێدی خۆیان لەسەر کورد بوون لە باکوری کوردستان باوکی دەکوژرێت و بە هەتیوی ئاوارە دەبنە رۆژئاوای کوردستان، ئینجا دەچنە لوبنان، لەویش دڵیان بۆ کوردستانی خۆیان لێدەدا و بەردەوام دەبن لە وڵات پارێزی. پارتی دیموکراتی کورد لە لوبنان دروست دەکات و خەونێکی ئەرخەوانی بە کوردستانێکی ئازاد و سەربەخۆوە دەبینێت و کار بۆ ئەو خەونەی خۆی دەکات.

ئەو کەسەش خوالێخۆش بوو جەمیل مەحمۆیە، خەونەکەشی خەونی هەموو کوردێکی بەشەرەف و مەردی ئەم وڵاتەیە ئەو کە دێتە کوردستان و دڵی بە شۆڕش و سەرکردەکانی خۆشە و دەیەوێت بە دڵ و بەخیان و مووی خۆی بۆ ئازادی ئەو وڵاتە بسوتێنێت، چەتەکانی بارزانی نەفامی سوکایەتی و ئەشکەنجەی دەکەن وایلێدەکەن ئیتر قێز لە کوردبوونی خۆشی بکاتەوە، لە کوردستانەکەی خۆیدا هێندە تاڵاوی دەرخوارد دەدەن، لەمرۆڤ بوونی دەخەن، وایلێدەکەن بێز لە خاکی وڵاتەکەی خۆی بکاتەوە، تا سەرەنجام بەهۆی ئاشبەتاڵەکەوە لە مردن رزگاری دەبێت و پشت دەکاتە کوردستان و کڕنوش بۆ خاکی لوبنان دەبات و خۆڵەکەی ماچ دەکات.

ئەم کتێبە دوو بەشەکی لەسەرە، ئەوەی لەو دوو بەشەکیەدا باسی کراوە من ناچمەوە سەریان، بەڵکو من لێرەدا تەنها ئاماژە بۆ ئەو شتانە دەکەم کە باسیان نەکراوە بۆ ئەوەی یارمەتی

خوێنەری ئەم کتێبە بەدەم زۆر بە جوانی کۆد و نهێنی ئەو کارە قیزەونانەی بنەماڵەی بارزانی بکاتەوە کە نزیکەی ٧٠ ساڵە لە دژی گەلی کوردمان لە هەر چوارپارچەی کوردستان پەیڕەوی دەکەن، لێرەدا من بە پێویستی دەزانم هەندێ خاڵی گرنگ بوروژێنم:

یەکەم- جەمیل مەحو لە لوبنان حزبێکی دروست کردەوە بە ناوی پارتی دیموکراتی کورد لە لوبنان، بۆچی بنەماڵەی بارزانی سوار سەری دەبن و ناوا رسوای دەکەن تا بتوانن ئەو حزبە لە ژێر دەستیدا دەربێنن بەرژەوەندییەکانیان بەرێوەی بەرن؟ هەڵبەتە هەر لەم کتێبەدا دەبینین بەرامبەر بە پارتی دیموکراتی کورد لە سوریا هەمان کار دەکەن و ئەو پارتە دەکەن بەسێ چوار کەرتەوە، دیسانەوە هەر لەم کتێبەدا کەمێک ئاوڕ لەوە دەدەینەوە کە هەمان کاریش کراوە بەرامبەر بە کوردەکانی تورکیا و پارتی دیموکراتی کورد لە تورکیا و هەردوو سەرکردەی ئەو پارتە سەعید ئەلچی و دکتۆر شڤان بە دەستی یەکتر لەناو دەبەن.

له میانەی ئەم کتێبەو زۆربەی کتێبە مێژووییەکانی دیکەدا کە تیشک دەخاتە سەر رەفتارو کردەوەکانی بنەماڵەی بارزانی، ئەوەمان بۆ روون دەبێتەوە کە پارتی دیموکراتی کوردستان لە راستیدا پرۆژەیەکی ئیستخباراتیی نێودەوڵەتییە و بنەرەتی دروست بوونیشی بنەرەتێکی ئەمنی – ئیستخباراتییە کە هەرسێ دەزگای (ساواک – موساد- میت) بەرێوەیان بردووە. هەموو

کارەکانی ئەم پارتە کە دواتر و لە سەردەمی قیادە مۆقەتەدا دەبێتە مورتەزەقەیەکی نێو دەوڵەتی لە چوارچێوەی بەرنامەی ئەو دەزگایانەدا بووە و بە سەرپەرشتی خودی ئەو دەزگایانە ئەنجام دراون.

دووەم: سوریا و لوبنان بۆ؟

لە ستراتیژی نەتەوەیی دەوڵەتی ئیسرائیلدا سوریا و لوبنان پێگەیەکی زۆر ستراتیژی و گرنگیان هەبووە بۆ پاراستنی ئاسایشی نەتەوەیی ئیسرائیل، بۆیە ئیسرائیل تەواوی تواناکانی خۆی بەکارهێناوە بۆ لاوازکردن و کنەکردن لەناو ئەو دوو دەوڵەتەدا. ئامانجی دەستەمۆکردن و کۆنترۆڵ کردنی ئەو دوو پارتی دیموکراتەی لوبنان و عێراقەوە بووە کە لەڕێگای دەزگای بەد ناوی پاراستنەوە (واتە ڕاستەوخۆ لە لایەن مۆسادەوە) بکرێتە سەرچاوەیەکی گرنگ بۆ کاری هەواڵگری و بخرێتە خزمەت دەوڵەتی ئیسرائیلەوە و لە بەرامبەریشدا بنەماڵەی بارزانی ملیۆنەها دۆلار بۆ خۆیان وەربگرن.

ئەگەر بەوردی بیرەوەرییەکانی جەمیل مەحۆ لەدووتوێی ئەم کتێبەدا تەماشا بکەین بۆمان دەردەکەوێت کە خودی جەمیل مەحۆ نەیتوانیوە بزانێت بۆچی بنەماڵەی بارزانی هێندە لەو تورەن و بۆچی ئەوەندە بە جدی هەوڵ دەدەن ئەو حزبەی لەژێر دەستدا بەرێبێنن. مەحۆ کەوتۆتە نێو داوی کوردایەتییەکەی

بروسکی مێرگەسۆری

بنەماڵەی بارزانی و بە ئەفیونی ئەو کوردایەتییە بە جۆرێک سەرمەستیان کردووە و سەریان لێتێکداوە هەتا دوا ساتەکانی ئازاد بوونیشی لەو باوەڕەدا بووە کە بارزانی بەهەڵەدا براوەو ئاگای لەو کارانە نییە، بەڵکو ئەوە مەکتەبی سیاسی پارتییە کە دژایەتی ئەو دەکەن و دەیانەوێت دڵسۆزانی بارزانی کەنارگیر بکەن، بۆیە کاتێک بارزانی داوای لێدەکات عوبێدوڵای کوڕی بۆ بکوژێت، ئەوەبەر تێناگات و توشی حەپەسان دەبێت، جەمیل مەحو تێناگەن؟ بۆچی ئەگەر ئەم خیانەتی لە بنەماڵەی بارزانی کردووە، ئەی ئەو هەمووی کوردەی ئێران بۆ تەسلیم بە ساواک کرانەوە یان لەناو شارەکانی کوردستان تیرۆرکران؟ لە خۆی ناپرسێت ئەی بۆچی ئەو هەمووە کوردە تێکۆشەرەی تورکیا بەناوی میوانداری و گفتوگۆوە بانگهێشتکران و دەستەجەمعی تیرۆر دەکران؟ لە کاتێدا جەمیل مەحو خۆی ئاماژە بەو کارانە دەکات و سەعید قرمزی تۆپراغ (د. شقان) ئێمە لە ژوورەکەی خۆیدا زیندانی بووە بەر لەوەی بیکوژن.

سێیەم: دژایەتی چەپ و شۆڕشی و کوردەکانی تورکیا وئێران و سوریا و لوبنان بۆ؟

ڕاستە بنەماڵەی بارزانی دژی هەموو حزبەکانی ئەو پارچانەی کوردستان بە ئەخشەی وردی میت و مۆساد و ساواک کاری دەکرد و سەرکردەی هەموو ئەو حزبانەی لەناو بردن یاخود لە

زیندانەکانـدا سـوک و سـەقیلی دەکـردن، بەڵام ئەوەی جـێگەی بایەخە لەم کتێبەدا کە جەمیل مەحۆ وەکو راستی ئاماژەی بۆ دەکات و ناتوانێت شرۆڤەیەکی سیاسی و ئکری بۆ بکات، ئەوەیە کە بۆچی هەتا ئاستی رەگەز پەرستی؛ پارتی و بنەماڵەی بارزانی رقیان لە تێکۆشـەران و هاوڵاتیـانی کـوردی هەمـوو پارچەکانی کوردستان بووە؟ بۆچی هێندە رقیان لە شۆڕشییەکانی کوردستان بووە و بە کۆمەڵ دەیانکوشتن؟

چـوارەمـ لە کاتێکـدا پـارتی و سـەرانی بنەمـاڵەی بـارزانی ئاشـبەتاڵیان دەکـرد و پایانـدەکرد بـۆ ئێـران بـۆچی هەمـوو بەندکراوەکانی زیندانی رایـات کـۆمەڵ کـوژ دەکەن؟ ئەمە رێـک دەرخەری سـایکۆلۆژیای بنەمـاڵەی بـارزانییە و ئەو راسـتییە دەردەخـات کە ئەوان لە هەمـوو بارودۆخێکـدا خەمـی یەکەمیـان ئەوەیە نەهـێڵن هـیچ کەس لە کوردسـتاندا بمێنێتـەوە ئەگەر لە ئێستاو داهـاتوودا هەڕەشـەبێت بۆ سـەربنەماڵەی بارزانی. بۆیە دەبینین بارزانی لە شاری نەغەدە لە کاتێکدا ئاشبەتاڵی کردووە و چارەنوسـی میلەتـی کـوردی خسـتۆتە بەردەم رەشـترین رۆژگارەکانی خۆی، داوا لە جەمیل مەحۆ دەکات عوبێدولای بۆ بکوژێت، لەهەمان ماوەدا و لە ساڵی ١٩٧٦ مەسعود بارزانی لە نەمسا هەوڵی کوشتنی عەبدول مسەوەری ئامۆزای دەدات.

لە میانەی خوێندنەوەی رووداوەکانی ئەم کتێبەدا، وێنەیەکی تەواوی پارتی دیموکراتی کوردستان و بنەماڵەی بارزانی ئاشکرا

بروسک میرگەسووری

دەبێت و خوێنەر زۆر بە ڕوون و ئاشکرایی هەست بەوە دەکات کە ئەم پارتە تەنها بەیەک میکانیزمی ستراتیژی کاری کردووە، ئەویش میکانیزمە جاسوسی و هەواڵگرییەکانە، لە کاتێکدا ئەم حزبە شەڕێکی سەختی لە گەڵ حکومەتی عێراقدا هەبوو، دەبوایە هەموو تواناکانی خۆی لە بەرەکانی شەڕ و تۆکمەکردنی هێزی پێشمەرگەو ڕێکخستنی جەماوەردا بخستایەتە گەڕ، دەبوایە خەمی هەرە سەرەکی ئەم پارتە پتەو کردنی پایە سیاسی و فکری و مەعریفییەکانی کۆمەڵگای کوردستان بوایە، تا بتوانێت لەبەرامبەر ئەو دوژمنە بەهێزەدا خۆی ڕابگرێت و مافەکانی گەلی کوردی لە بەیاننامەی ١١ی ئازاردا بەسەردا بسەپێنێت، کەچی دەبینین لە جیاتی هەموو ئەمانە بە پێچەوانە تەنها کاری ئەو پارت و بنەماڵەیە کۆکردنەوەی زانیاری گەورەتری بووە بۆ دەزگا جاسوسییە نێودەوڵەتییەکان و ڕاپۆرت فەرمین بووە لەم و لەو، هەر بە گوێرەی ئەو ڕاپۆرتانەش ڕیزەکانی ئەو پارتەیان لە هەموو خەڵکانی دڵسۆز و خەسنۆر و شارەزا پاککردۆتەوە لە شوێنی ئەوان تەنها بایەخ بە سەرۆک جاش و بەکرێگیراوەکانی بێگانە دراوە. سەرەنجام ئەم پارتە پرسی کوردی بە ئانقەست کردۆتە کارتێکی سیاسی هەرزان بەدەست بێگانە و لە بەرامبەریشدا خەمی یەکەم و گرنگی سەرانی ئەم بنەماڵەیە تەنها کۆکردنەوەی ملیۆنەها دۆلار و داواکردنی پارە بووە بەرامبەر بە هەر جوڵەیەک کە لە خزمەت دەزگا هەواڵگرییەکانی (ساواک و میت و

مۆساد)، ئەنجامی داون. سەرەنجام حزبی دیموکراتی کوردستانی ئێرانی تەفروتونا کرد بۆ ساواک، سەرکردە تێکۆشەرەکانی کوردستانی تورکیا قەتل و عام کرد بۆ میتی تورکی، عێراقی سەرقاڵ و لاواز کرد بۆ ئەوەی سەری نەهەرژێتە سەر ئیسرائیل، هەوڵی دەدا حزبە کوردییەکانی سوریا و لوبنانیش دەستەمۆ بکات و ئەوانیش لەخزمەت مۆساد بخاتە نێو مەنزومە ئیستخباراتییەکەی خۆی...

هەندێک لە رووداوەکانی ئەو ماوەیە لەناو ئەم کتێبەدا، بە هەر هۆکارێک بووە ئاماژەی بۆ نەکراوە. لە هەر جێگایەکدا هەستم بەوە کردبێت هاتووم پەراوێزی خۆم بۆ داناوە. لە ڕێگای پەراوێزەکانەوە هەوڵمداوە لە لایەک کتێبەکە دەوڵەمەندتر بکەم و لە لایەکی تریش هەندی زانیاری و رووداو گرێبدەمەوە بەیەکەوە و خوێنەر زیاتر بە رووداوەکان ئاشنا بکەم.

هیوادارم بەم وەرگێرانە توانیبێتم خوێنەری کورد بەو رووداوانە ئاشنا بکەم، وەک وەفایەکیش بۆ پاکێتی دڵسۆزی ئەو جەنگاوەرە خێر لەخۆ نەدیوەی کورد، ئەم وەرگێرانە وەک چەپکە گوڵێک بخەمە سەر گۆڕی سەربازی ونی ڕێگای تێکۆشان و خەباتی گەلی کورد: جەمیل مەحۆ.

ڕێناس شاپوور

پێشەکی چاپی دووەم

ناونیشانی ڕاستەقینەی ئەم کتێبە جیاوازە لەو ناونیشانەی کە لەم چاپەدا بۆی دانراوە. ڕەوانشاد جەمیل مەحو، ناونیشانێکی شۆکدامێزی بۆ داناوە بەناوی (بیرەوەرییەکانم لەناو زیندانەکانی شۆڕشی کورددا)، لە کاتێکدا ناونیشانی دووەم ئەوەیە کە من بۆم دیاری کردووە لەم چاپی دووەمەدا بەناوی (ئاسۆرییەکانم لە زیندانی خەلاژ). ئەم بابەتەش هەندێ ڕوونکردنەوە دەخوازێت. ناونیشانە کۆنەکە لە ناواخنیدا، سەرکۆنەی شۆڕشی کورد دەکات، کە ئەمەش بۆمن مایەی پەسەند کردن نەبوو، بۆیە دەبوو خۆم ئەم کێشاسییە پڕکەمەوە، ئینکەمیوەو بەشوێن ناونیشانێکدا بگەڕێم کە زیاتر بابەتیانە و نزیکتر بێت لە ڕاستییەوە.

بۆچوونی خودی خۆم ئەوەیە کە ئەو ناونیشانەی ڕەوانشاد هەڵیبژاردووە، هەندێ تۆمەتبارکردنی تێدایە، دەمەوێت بە ئاشکرا ئاماژەی بۆ بکەم. ڕەوانشاد ساڵانێکی پڕ لە مەسەری لە زیندانێکی دوورە دەستی لە کوردستانی عێراق بەسەر بردووە. بەبێ ئەوەی هیچ گوناهێکی کردبێت. نوردرایە نێو زیندانێکی ترسناک و بەخراپترین شێوە مامەڵەی لەگەڵدا کرا. ئەم ئاسۆریانەی ژیانی چوارساڵی ڕەبەق دەخاتەنێت وەک ئەوەی لە ناو دۆزەخدا بووبێت. لەهەموو شتێک زیاتر بۆ ئەو مایەی ناکامی بوو ئەوە بوو کە ئەو کەسەی فەرمانی دەستگیرکردنی ئەوی

نابوو کەسێک بوو لەلای ئەم زۆر ڕێزداربوو، بەتەواوی مۆگری بوو، لە ناخی خۆیدا ستایشێکی زۆری بۆی هەبوو. ئەو کەسەش مەلا مستەفای بارزانی، سەرۆکی کوردەکانی عێراق بوو؛ هەر لە ١٩٥٨ تا ساڵی ١٩٧٥. مەلا وەک ئەوەی زانراوە تەنها سەرکردەی حزبێک نەبوو، بەڵکو سەرۆکی شۆڕشی کورد بوو. شۆڕشی کورد بێ بەری بوو لە زیندانکردن و دەستبەسەرکردن و دابڕینی لە دنیای دەرەوە. ئەوەی ئەو کارەی کرد بارزانی بوو نەک شۆڕشی کوردی. ئەم بۆچوونە کە نامەوێت وەک پاساوێک تەماشا بکرێت، کرۆکەکەی سەرەکی بۆچوونەکەی منە بۆ دەستنیشانکردنی تۆمەتبار. تۆمەتبار ناکرێت شۆڕشی کورد بێتە بەڵکو سەرۆکەکەی بووە لەو بڕوەیەدایەکە مەبەستیش لەمە بەیی دووندلی بارزانییە. خەلان گوندێکی بچووکی ناوچەی حاجی ئۆمەرانە، نزیکی سنووری ئێرانە و سەر بە شاری هەولێرە. لە نزیک ئەو گوندەوە گرتووخانەکە دروستکرا و ناوەکەشی هەر لە ناوی گوندەکەوە وەرگرتووە. ئەوەی کە من کردم تەنها هێندە بوو ناوی زیندانەکەم خستە شوێن شۆڕشی کورد، بەوەش دۆخەکەم ڕاست کردەوە.

ڕەوانشاد خۆشەویستییەکی یەکجار زۆری بۆ بارزانی هەبوو. خوێنەر لە میانەی خوێندنەوەی ئەم کتێبەدا بۆی ئاشکرا دەبێت کە ڕەوانشاد بەدڵێکی پڕ لە ئاسوورەوە دەڵێت: [حەزم کرد ئەو ناونیشانە ، ناونیشانی ئەم کتێبەم بێت کە بڵاوی دەکەمەوە و بە

دووروودرێژی بیرەوەرییەکانی خۆمی تێدا دەنووسمەوە، چەند جارێک نوسیتم لەسەر ئەو هەموو پیلان و نەخشەو کردەوە نامرۆڤانانەم نووسیوە کە دووچارم هاتوون، ئەویش لە لایەن کەسێکەوە کە من خۆم بە پیرۆزترین کەسم دانابوو، چونکە بەڕادەیەک خۆشم دەویست کە لەسەروو خۆشەویستی خۆشمەوە بوو، بەتایبەت کە رۆژگارێک من نوێنەری ئەو بووم لە لوبنان لە کاتی بەرپابوونی شۆڕشی کوردستانی عێراق لە ساڵی ١٩٦١، ئەو کەسەش مەلا مستەفا بارزانی بوو)، هەروەها بەردەوام دەبێژێ و دەڵێت: (پەیوەندیم لەگەڵ بارزانی و سەرکردە کوردەکان و دڵسۆزی و راستگۆییم بۆیان یەکێک لەو هۆکارانەبوو کە پاڵی بەبارزانییەوە نا لە پشتەوە خەنجەرم لێبدات، ئەویش بە هاندان و دنەدانی لەلایەن سەرکردە گەندەڵ و لەرزۆکەکانی .... لەم بارەوە بە بارزانیەوە بەمکوت ئەوانە تاقمێک خیانەتکارو بەکرێگیراون).

لەگەڵ رەوانشاد پەیوەندییەکی خزمایەتیم هەیە، هەمیشە بە مامە بانگم دەکرد، هەرکاتێک باسی بەسەرهاتەکانی خۆی بۆ دەکردم لە ژیانی دڵی ژانی دەکرد و خەفەت دایدەگرت، وەک ئەوەی هێشتا خوێن لە برینی بچۆڕێت، لەسەرخۆ و بەردەوام و بە یادەوەرییەکی وردەوە دەستی بە گێڕانەوە دەکرد.

لێرەدا پێمخۆشە خوێنەر بە نوسەری ئەم بیرەوەریانە ئاشنا بکەم، کە بە سەلیقەو بەهرەی خۆی رازاندویەتییەوە، بۆ ئەوەی

زیاتر بەرچاوی خوێنەر روون بێتەوە، بەر لەوەی دەست بە خوێندنەوەی ئەم بزەوەریانە بکات.

جەمیل عەلی دەروێش مەحو بەرەچەڵەک دەگەڕێتەوە بۆ تورکیا، ئەو کوردی باشووری رۆژهەلاتی ئەو وڵاتەیە. ساڵی ۱۹۳۰ لە گوندێکی چەپەک لەدایک بووە، رەنگە ئێستا ئەو گوندە هەر نەمابێت. لەکۆڕوکۆبوونەوەکانی خۆیدا ئاماژەی بۆ ئەوە دەکرد کە خێزانەکەیان کۆچیان کردووە بۆ سوریا دوای ئەوەی باوکی بەدەستی سەربازانی تورک دەکوژرێت، چەند کەسێکی بنەماڵەکەی لە لوبنان دەگیرسێنەوە. لەتافی تەرجەوانیدا چەندین پیشەو کاری کردووە بۆ ئەوەی نانی رۆژانەی پەیدابکات و خێزانەکەی بەخێو بکات. بەختیاری وەبێت کاتێک هەلێکی کاری لە وڵاتی کوێت بۆ دەرەخسێت. لە کاری تەمەنی لاویدا تێکەڵ بە سیاسەت دەبێت. هەر بە تەجروبەی ژیانی خۆی بیرو بۆچوون و دیدگای بەرخی لادروست دەبێت لەسەرەتای تەمەنی لاویدا هەست بەو زوڵمە دەکات کە لە نەتەوەکەی دەکرێت، بۆیە دەست بەکاردەبێت لە پێناو دابینکردنی ژیانێکی شەرەفمەندانە بۆ کورد.

ساڵی ۱۹٦۰ لە لوبنان، پارتی دیموکراتی کوردستان پێکدەهێنێت، هەوڵ دەدا ماقە مەدەنیەکان بۆ کوردی لوبنان دەستەبەر بکات و بانگەوازی بۆ یەکسانی دەکرد. مەلا مستەفای بارزانی لە سەرەتای شەستەکاندا ئەوی وەک نوێنەری خۆی لە

لوبنان دەستتیشان کرد. ساڵی ١٩٧٠ بانگهێشتنامەیەکی پێدەگات بۆ بەشداریکردن لە کۆنگرەی هەشتەمی پارتی دیموکراتی کوردستان لە عێراق، بۆیە بەرەو ئەوێ دەڕوات. لە یاروەوۆخێکی ئاڵۆزشدا، میوانە دڵخوازەکەی بارزانی دەکرێتە دوژمنێکی سەرسەخت و لە ناکاودا دەستبەسەردەکرێت و هەتا دوو ساڵ بێسەروشوێن دەبێت، دواتر ڕەوانەی زیندانی خەلان دەکرێت و دووساڵی تریش لەوێ بەسەر دەبات. دوای ئاشبەتاڵی شۆڕشی کورد لە پاش ڕێککەوتنی نێوان عێراق و ئێران بەگوێرەی ئەو ڕێکەوتنەی هەردوو وڵات لە جەزائیر مۆریانکرد، لە زیندان ئازاد دەکرێت و لەگەڵ هەزارەها کۆچبەری دیکەدا ڕوولە ئێران دەکات. هیچ کەس چاوی نەخستە سەری و دەسەڵاتدارانی ئێرانیش ئەویان نەدەناسی، بۆیە وەک هەموو کۆچبەرەکانی تر مامەڵەی لەگەڵدا کرا. لەوێ تەنها ئامانجی ئەوە بوو خۆی بگەیەنێتە تاران و پەیوەندی بە باڵیۆزخانەی لوبنانەوە بکات. سەرەنجام باڵیۆزخانەی لوبنان هەموو کارێکی پێویستی بۆ ئەنجامدا بۆ ئەوەی بگەڕێتەوە بۆ وڵاتی خۆی.

لێرەدا گرنگترین پرسیار دێتە گۆڕێ، ئەویش ئەوەیە بارزانی بۆچی جەمیل مەحوی دەستگیر کرد؟ لە ڕاستیدا خوێنەر لە میانەی خوێندنەوەی ئەم بیرەوەریانەدا وەڵامێکی تەواوی دەست دەکەوێت و بۆی دەردەکەوێت کە مەحو لە هەندێ ململانێی ناو سەرکردایەتی حزبەکەوە تێوەگلاوە، کە نەدەبوو وابێت، وێڕای

بڕوسك مێرگەسۆری

هەندێ ململانێی لاوەکی نێو بنەماڵەی بارزانی و خودی کورەکانی مەلا مستەفا کە پێکەوە ناکۆک و ناتەبا بوون و لە ململانێی توندا بوون کە بەهۆیەوە لەناو پارتەکەدا پاشاگەردانییەکی توندی لێکەوتبووەوە. هەموو ئەم شتانە روویاندا بەبێ ئەوەی ئەم داماوە هیچ رۆڵێکی لەوەدا هەبووبێت. لەدوای هەندێ سەردان بۆ بارەگای بارزانی، مەحمۆ زیاتر لە ململانێکانەوە تێوەگلا. هەوڵیشیدا بیر لەوەی کار لە کار بترازێت هەڵوێستی خۆی راست بکاتەوە. بەڵام [illegible] دۆخەکە لەوە ئاڵۆزتربوو کە بتوانێت وا بە ئاسانی خۆی دەربازبکات.

ئەو لەگەڵ زۆربەی کورەکانی مەلامستەفا هاورێیەتی دروست کردبوو، ئەوانە هەر هەموویشیان لە نێوان خۆیاندا ناکۆک بوون و دژ بەیەک بوون، ئەمیش ئەو کێشانەی نەدەزانی، هەندێ لە ئەندامانی مەکتەبی سیاسیش هەوڵیان دەدا لە دژی یەکتر ئەو بەکار بێنن، هەندێکی تریشیان کردبوویانە دەستی خۆیان بۆ ئەوەی شەری نەیارەکانی خۆیانی پێبکەن لە تەواوی سەرکردایەتی ئەویش بێئاگابوو لە هەموو ئەم شتانە، تا لە کۆتاییدا راستییەکەیان دایە نێو چاویداو پێیانگوت کە گومانیان لە دڵسۆزی ئەو هەیە بۆ بارزانی، بەڵگەشیان ئەوە بوو کە عوبێدولای کوڕە گەورەی بارزانی نامەی بۆ ناردووە بۆ بەیروت.

مەحمۆ واتای ئەو تۆمەتەی نەدەزانی. لە چاوپێکەوتنیدا لەگەڵ هەردوو کوڕی بارزانی ئیدریس و مەسعود راشکاوانە پێیان

گوتبوو" هاوکاری تۆ بۆ عوبێدوڵا خیانەتێکی هێندە گەورەیە لە شـــۆڕش لێخـــۆش بـــوونی نـــیە". دوای ئەم چـــاوپێکەوتنە نەهامەتیەکانی ئەو دەستپێدەکات، نەیدەتوانی ئەو کەرە چۆن لەو قوڕاوەی دەربێنێت! درەنگانێک پێی زانی کە بـارزانی بـاوک و هەردوو کوڕەکەی مەسـعود و ئیدریس نـاکۆکی زۆریـان لەگەڵ عوبێدوڵا هەیە و ئەو خێزانە لە نێو ئاڵۆزاوەیەکی گەورەدا دەژین، لە ژینگەیەکی پڕ لە پیلانگێری و چـاڵ هەڵکەنـدن بـۆ یەکتـری. ئەوەی کە ئەو چەند وەخـتە بە مەشـخەڵێکی رێـگەی خـۆی و سـەرکردەی گەلـی بـارزانـی جـگە لە کەسـێکی گومانـاوی و جنێوفرۆش کە حەزی بە پیلانگێران دەکرد لە دژی ئەوانی تر و هەموو کەسێشی بە پیلانگێر دەبینی، هیچی تر نەبوو.

بارزانی تەواو بڕوای بەوە کردبوو کە عوبێدوڵای کوڕی پیلان لەدژی ئەو سـاز دەکـات و بە نیـازی نەبووە لە کـاری بخـات. پێویستیش بەوە نیە کەسێکی زۆر زرنگ بێت وەهەموو رازە تێبگات، چونکە ئیدریس و مەسـعود وەهمێکی لەو جۆرەی خستبووە سـەریەوە و بڕوایـان پێهێنـابوو کە جگە لەخۆیـان کە دڵسـۆزی باوکیـانن، هەمـوو براکـانی تریـان تەنهـا تـاقمێکی قـین لە دڵـن. بەمجـۆرە بارزانی لە دژی ئەو هاندرا، بارزانی بـانگی دەکـات و دەتەقێتەوە بە روویدا، وەک ئەوەی لە بیرەوەریەکاندا هاتووە پێی دەڵێت: " تۆ خائن و جاسوسیت، تۆ لە دژی شۆڕش کار دەکەیت، بەم دەمانچەیەی دەستم دەتکوژم، هەروەک چۆن پێش تۆ حەمید

بڕوسک مێرگەسوری

عوسمان و چل کەسی تری کوشتووە، تۆ دەبێتە چل و یەک. مەحوی پێداگریی لەسەر ئەوە کردووە کە بزانێت هۆکاری ئەو تۆرە بوونە چییە. بارزانی وەڵامی دەداتەوە و دەیرپسێت و دەیهێژێنێتەوە " تۆ جاسوسیت، تۆ پیاوی عوبێدوڵای کوڕمی، نامەیەکم لایە بە ئیمزای تۆ کە بۆ ئەوت نوسیووە و پێت گوتووە کە تۆ دێیت بۆ کوردستان، ئەو نامەیە نەبوایە بە هاتنی تومان نەدەزانی.

چەرمەسەرییەکان بەمجۆرە دەستپێدەکەن. ماوەیەکی درێژ لەژێر چاودێری و دەستبەسەریدا مایەوە. فاخیر مێرگەسوری یەکێک لە پاڵەوانەکانی شۆڕش لەگەڵیدا دەستبەسەر بووە. ئەویش یەکێک لەوانە بووە کە گومانی لەسەر بووە، پیلانێک بۆ لابردنی لە گۆڕێدا بووە و هەموو هەوڵەکانیش بۆ ئازادکردنی سودی نەبوو.

دووای ئەوە مەحوی دووچاری خراپتر بووبوو، لە شوێنی دەستبەسەرکردنی زۆرەملی، گواسترایەوە بۆ زیندانی خەلان، زیندانێک کە پڕکرابوو لە خەڵکی ناپاڕزی، ئەوانەی کە گومان لەسەر دڵسۆزییان هەبوو. ژیانی ناو کونجی بەندیخانە ترسناک و قێزەون بوو، بە خراپترین شێوە مامەڵەی لەگەڵدا کرا. زیندانی کرابوو بەبێ ئەوەی هیچ بنەمایەکی یاسایی بوونی هەبووبێت، بەبێ ئەوەی بەڵگەیەک لەسەر ئەو تۆمەتانەی ئاراستەی کراون بوونی هەبووبێت. مەحوی باس لە ئەشکەنجەکانی زیندان دەکات و

بروسک مێرگەسۆری

دەڵێت:" لە کاتی بوونم لە زیندان عەزاب و ئەشکەنجەیەکی زۆرم چەشت، سوکایەتی زۆریان پێدەکردم، بە شێوازی زۆر نامرۆڤانە زۆریان بۆ دەهێنام، هێشتا بەو هەموو ئازارو ئەشکەنجەیەی ناو زیندانەکە کە بەرامبەرم کردیان دڵیان ئاوی نەخواردەوە، بۆ ئەوەی ورەم بشکێنن و زەلیل و چاوشۆڕم کەن منیان خستە نێو زیندانی تاک کەس، ژوورێکی تەنگ و تار، کە پڕی بوو لە جانەوەرو مێرو"

بەبێ دادگایی کردن و لێپێچینەوە نزیکەی چوار ساڵی بە ئەشکەنجەوە بردەسەر، یەکسەر لە چاو تروکاندنێکدا، شۆڕش بەبێ تەقە هەرەسی هێنا. بارزانی و کورەکانی و هەموو بەرپرسانی حزبی بەرەو ئێران هەڵهاتن، چەکدارو پاسەوانەکانی زیندانیش هەڵهاتن. بەخت یارمەتی بوو کە ئەمیش وەک زۆرێک لە زیندانییەکانی تر بەر شالاوی کوشتنی پاش ئاشبەتاڵەکە نەکەوت.

مەحمود سەرەنجام ئازادی خۆی بەدەست هێنایەوەو لەگەڵ خەڵکی ئاوارەی دیکەدا ئاودیوی ئێران بوو، سەرکەوتوو بوو لەوەی بتوانێت بگاتە تاران و پەیوەندی بە باڵیۆزخانەی وڵاتەکەی خۆیەوە بکات. زۆری نەبرد گەڕایەوە بۆ بەیروت، دواتر دەستی کرد بە نوسینەوەی یاداشتەکانی خۆی و لەم بیرەوەرییەدا بە شێوەیەکی ئاوازە و پاراو و دڕشت پڕ لە میهر و ڕێزەوە...

دکتۆر خالد شێخۆ شەمدین

بەیروت – کەناری باشور

دەروازە

حەزم کـــرد ئەو ناونیشـــانە (چـــوار ســـاڵ لە زینـــدانەکانی بارزانیدا)[1]، ناونیشانی ئەم کتێبەم بێت کە بڵاوی دەکەمەوە و بە دوورودرێـژی بیرەوەرییەکـانی خـۆمی تێدا دەنوسـمەوە. چەنـد جارێک نوسیبێتم لەســەر ئەو هەمـوو پیلان و نەخشـەو کـردەوە نامرۆڤاتـانەی نوســیوە کە دووچـارم هـاتوون، ئەویـش لە لایەن کەسـێکەوە کە من خـۆم بە پیرۆزتـرین کەسـم دانـابوو، چونکە بەرادەیەک خوشــم دەویســت کە لەســەروو خۆشەویســتی خوشـمەوە بوو، بەتایبەت کە رۆژگارێک من نوێنەری ئەو بووم لە لوبنان لە کاتی بەرپابوونی شۆڕشی کوردستانی عیراق لە سـاڵی ١٩٦١، ئەو کەســەش مەلا مسـتەفا بارزانی بوو، وێـڕای هەمـوو ئەوانەش ویـژدانم ئاســودە نەدەبــوو کاتێـک دەگەڕامەوە بــۆ یادەوەرییەکانی خۆم و هەستم بەو هەموو دەستێوەردانە دەکرد

---

[1] لەچاپی یەکەمدا ئەم پەڕتووکییە بە دەستنوس بڵاو کراوەتەوە، ئەوەش ئەوەی دەخات کە جەمیل مەحو لەسەرەتادا ویستوویەتی ئەوە بکات بە ناونیشانی کتێبەکەی، بەڵام دواتر رای خۆی گۆڕیوە و ناونیشانی (بیرەوەرییەکانم لە زیندانەکانی شۆڕشی کوردا) داناوە. دیـارە ناونیشـانی دووەمـی لە دوا سـاتەکانی پێش چاپکردندا هەڵبژاردووە، رەنگە ئەوەش لەسەر راوێژی یەکێک لە هاوڕێکانی بووبێت، ئەمەش ئەوە دەگەیەنێت کە ئەو ناونیشانی سەر بەرگی کتێبەکەی گۆڕیوە بەڵام لە بیری چووە ئەو ناونیشانە لەم پێشەکییەدا بگۆڕێت.
(سەرنجی وەرگێڕی کوردیی لەسەر ئەم پەراوێزە: جەمیل مەحو هەمان ساڵی نوسینی ئەم بیرەوەریانە واتە لە ساڵی ١٩٨٢ بە جەڵتەی دڵ کۆچی دوایی دەکات، رەنگە ئەم دەستکاری کردنە لە دوای کۆچی دوایی خۆی کرابێت).

کە لە سەرووبەندی شۆڕشدا دەکران، بۆ ئەوەی ویژدانم ئارام بێت دەبوو هەمووی بڵاو بکەمەوە، بۆ ئەوەی گەلی کورد بە ڕاستییەکان ئاشنا بکەم، چونکە ئەوەی بەسەرمندا هات گرنگترین شت بوون لە هەموو ژیانمدا بەسەرما هاتبێت.

پەیوەندیم لەگەڵ بارزانی و سەرکردە کوردەکان و دڵسۆزی و ڕاستگۆییم بۆیان یەکێک لەو هۆکارانەبوو کە پاڵی بەبارزانییەوە نا لە پشتەوە خەنجەرم لێبدات، ئەویش بە هاندان و دنەدانی لە لایەن سەرکردەکانی دەوروبەری و لەرزۆکەکانی وەکو حەبیب محەمەد کەریم، مەحمود عوسمان، سامی عەبدول ڕەحمان، دارا تۆفیق عەتار، عەلی عەبدولا، عەزیز عەقراوی، جەرگیز فەتحولا، وێڕای ئیدریس و مەسعود بارزانی. بەم باوەڕەوە بە بارزانیم دەگوت ئەوانە تاقمێک خیانەتکارو بەکرێگیراون.

لە کاتێکدا شۆڕش هەڵگیرسابوو، لە ترۆپکی خۆیدا بوو، منیان دەستگیر کرد. لە زیندانە ترسناکەکەوە، ڕاستییەکانم ڕووبەڕوو دەکردنەوە، پێمدەگوتن کە چی دەگوزەرێت و چییان بەسەردێت ئەگەر بەردەوام بن لەسەر ئەو ڕێچکەیە و لە گرتنەبەری ئەوجۆرە شێوازانە بەرامبەر بە شۆڕش و گەلی کورد، چونکە ئەرکی نەتەوەیی و شۆڕشگێڕانەم وایلێدەکردم کە ڕاشکاوانە قسان بکەم و چۆنیەتی کارکردنیان بەرامبەر بە شۆڕش بۆ ڕون بکەمەوە تەنانەت لەناو ئەو زیندانە ترسناکەشدا بم و بڕیاریش بدەن گولە بارانم بکەن، بەلام ئیرادەی خوداو هەقیانەت ڕێگای

ئەدا ئەوە روویدات. دواجار دەستەکەیان ئاشکرا بوو، ماسکی سەر روخساریشیان کەوت، ئەو روخسارە کۆنەپەرست و خائنانە، لە پێش هەموویانەوە ئیدریس و مەسعود بارزانی، گەلی کورد لە هەموو جێگایەک دەزانێت ئەو تاقمە خائنە چیان بەسەر هات.

ئەوەتا منیش لێرەدا ئەو کتێبە دەخەمە بەردەستان، بۆئەوەی بیخوێننەوەی باوەرۆکەکەی بە جوانی تێبگەن، ئەو دەمەش هەموو شتێک لەسەر ئەو تاقمە دەزانن، بۆ ئەوەی چیدیکە بەدەستی ئەوانە هەڵنەخەڵەتێن کە شەرەفی گەلەکەی خۆیان فرۆشتووە، بۆ ئەوەی هیچ کەستان باوەر بەو سەرکردە کارتۆنیی قەڵبانە و قسەی باق و بریقیان نەکات. چۆن دەبێت کوردێکی بەشەرەف باوەر بە کەسێک بکات کە خاکی نیشتمان و خوێنی ئەو شەهیدانەی فرۆشتبێت کە لەپێناوی خاکی کوردستاندا خوێنیان رژا؟ بۆیە دەڵێم خەڵکینە خۆتان حوکم بدەن و خۆیداش باشترین حاکمە. مێژوو بۆ خۆی راستییەکان دەردەخات و راستیی ئەوەش دەسەلمێنێت کە من بەرامبەر ئەو خائن و خۆفرۆشانەی دوژمنی گەلی کورد و کوردستانی نیشتیمانیان، گوتوومە.

جەمیل مەحۆ

بەیروت ١ ١ ١٩٨٢

پێشەکی

ئەم بیرەوەریانە بریتین لەو بەسەرهاتە راستەقینانەی کە بەدرێژایی ماوەی دەستگیرکردنم لە زیندانەکانی کوردستانی عیراق بەسەرمدا هاتوون. حەزمکرد بەشێک لەو بیرەوەریانە وەک یادگارییەکی بۆ مێژوو تۆمار بکەم، بە ئومێدی ئەوەی رێگای تێکۆشەرانی پێشمەرگە رۆشن بکاتەوە و هەنگاوەکانی رێگای تێکۆشانێکی شەرمەندانەی لیبراو بەردەوامییدات تا ئەو کاتەی گەلی کوردم مافە رەواکانی بەدەست دێنێت و لە سایەی دیموکراسیەتێکی راستەقینە، سەربلندو ئازادانە بژی.

ئەم بیرەوەریانە نە مێژوونووسێکی بەسارەزای بوارەکە نووسیویەتی و نە دەرچووی یەکێک لە خوێندنگاکان یاخود زانکۆکان نووسیویەتی، بەڵکو کەسێکی ئاسایی لە تاکەکانی ئەم میللەتە زەحمەتکێشە نووسیویەتی کە هاوشێوەی هەموو ئەو کوردانەی کە لە زێدی خۆیان هەڵکەنراون و لەگەڵ خێزانەکانیاندا بەشوێن پەیداکردنی نانەوە بوون. من یەکێک بووم لەو بەدبەختانەی کە چارەنووس یارم نەبوو، هەر ئەوەش وایکرد لەم وڵاتە جوانەی لوبنان بگیرسێمەوە. بێ خانەو لانە و بێ دەرەتان بووین، خەباتی هەرە قورس و تاڵمان لە پێناوی بژێوی ژیانمان

بـوو. لوبنـان لەم بـارەوە چـاکەی زۆری بەسـەرمانەوە هەیە، ئاسـمانە پـاک و بـێگەردەکەی کـراوە بـوو، گەورە بـووین و پێگەیشتین و ژیانێکی شـەرافەتمەندانە و ئـازاد و پـڕ لە میهـر و لێبوردەیی ژیاین. نەخێر هەرگیز لوبنان و چاکەی لوبنان لە یاد نـاکەم، لە پێناویـدا وەک وەفـایەک بـۆ هەمـوو ئەوەی ئەم وڵاتە میـوان دۆسـتە پێشکەشـی کـردین، لە نێـو خۆشەویسـتی ئەودا دەژیـم و دەمـرم. وڵاتێکـی ڕەسـەن لە شارسـتانیەت و مێژوودا. هەرێزی لوبنان هەتا سەر، ئەمرۆ سەرفراز و دیموکراس و ئازاد بێت لانکەی پێکەوە ژیانی پێهاوتای مرۆڤایەتی.

سەرەتای چیرۆکەکە:

ئەم بیرەوەریانە کۆمەڵێک بیرەوەری و بەسـەرهاتن کە بە درێژایی دەستپێکـردنی زۆرەملـێم تیایانـدا ژیـاوم، پێمخـۆش بـوو هەندێکیان تۆمـار بـکەم، چـونکە پێمـوایە لەو سـۆنگەیە دەتـوانم وێنەیەکـی ڕاسـتەقینەی بەرپرسـەکانی شـۆڕش و ڕەفتارەکانیـان نیشـاندەدات، کە بە هـیچ کلۆجێک لەگەڵ داب و نەریتی ڕەسـەنی مێژوویی و پڕ شکۆی کوردەواریدا ناگونجێت.

ئەم بیرەوەریـانە لەمەڕ ڕووداوەکـان، بەو پەڕی ئەمـانەت و دڵسـۆزییەوە یاداشـت ئەکەم، خۆڕسـکانە و بێلایەنـانە ئەیـانگێڕمەوە، بە ئامـانجی ئەوەی بتـوانم وێنەیەکـی ڕوون و زیندووی ڕەفتاری بەرپرسـەکانی نـاو شـۆڕش نیشـان بدەم کە لەو

زیندانە گەورەیە ئەنجامیان دەدا. بە زۆرە ملێ دەستبەسەر بووم، شەوو ڕۆژ لە ژێر چاودێری توندا بووم، بۆ هەرشوێنێک بڕۆشتمایەو هەرچۆنێک بجوڵامایە بە دوامەوە بوون. بۆچایخانە، فرۆشگاکان، تەنانەت بۆ سەرتاشخانە، هەر بە شوێنمەوە بوون، پیاوانی پاراستن پێموە نوسابوون. بە درێژایی دەستبەسەرکردنی زۆرەملێم ڕۆژێ لە ڕۆژان هەستم بەوە نەکرد کە مرۆڤێکی ئازاد بم، وەک دیلەزمە و تارمایی بۆ هەر کوێ بچومایە بە دوامەوە بوون. ئەوانەی لەکوێ و کوێی دەزگای هەواڵگری تایبەت بە شۆڕش بوون کە لەلایەن پیاوەکانی ئیدریس و مەسعود بارزانییەوە بەڕێوە دەبران، دەچوونە سەر هەموو ئەو شوێنانەی من بۆیان دەچوون، لەمەڕمن پرسیاریان لە خاوەنەکانی دەکرد. جەمیل مەحۆ چی پێ گوتوون؟ باسی چی بۆ کردبوون، ئیدی هەرشتێک لەم بارەوە لەسەر من دەیانپرسی.

بەیانیان و ئێواران، هەمیشە لەسەر شۆستەی شەقامەکە دەوەستام، بۆئەوەی ئاگاداری هاتن یان ڕۆشتنی ئۆتۆمبیلەکانی ئیدریس و مەسعود بوومایە، بەڵکو یەکێکیان ببینم. زۆر جاریش بە ڕێکەوت ئەوانم دەبینی بە ئۆتۆمبیل بەبەردەممدا دەهاتن و سڵاوم لێدەکردن و دەستم بۆ بەرز دەکردنەوە، بەڵام بەداخێکی زۆرەوە ئاماژەکانی لوتبەرزی و لە خۆبایی بوونم بە ئاشکرا لە دەموچاویاندا دەبینی. لە جیاتی ئەوەی وەڵامی سڵاوەکانی من بدەنەوە وەک ئەوەی شول و عادەت دەخوازێت،

یاخود وەک ئەوەی کە دەڵێن (ئەگەر سڵاوتان لێکرا، باشتر سڵاوی بکەنەوە، یان وەڵامی بدەنەوە)، ئەوان تەنها بە سەر ڕاوەشاندن وەڵامیان دەدایەوە، یا خۆیـان دەرئەخست کە سەرقاڵی گفتوگۆکردنی بابەتێکی زۆر مەترسیدارن. لێرەدا حەز ئەکەم باسی ڕوداوێک بکەم کە بەسەرما هات، باسی ئەو شێوازانەشتان بۆ ئەکەم کە پیاوەکانی پاراستنی سەربە مەسعود و ئیدریس پەیڕەویان ئەکرد.

ڕۆژێ لە ڕۆژان ئەوکاتەی لەژێر دەستبەسەرکردنی زۆرەملێدا بووم، لەپڕ شەوێکیان یەکێک لەو ئێشکگرانەی کە بۆ پاسەوانیی ژوورەکەی من دانرابوو، دیار نەما. پیاوانی هەواڵگری یەکسەر ئۆباڵی دیار نەمانی ئەو کەسەیان خستە ئەستۆی من و دەیانگوت تۆ ئاسانکاریت بۆ کردووە بۆ ڕاکردنی و بزانە بۆ چ ئەرکێک ڕاسپاردەووەو ناردوتە. ڕۆژانە لە بەرەبەری ئەو ئێشکگرەوە دەکەوتمە ژێر لێپرسینەوە. هەمیشە وەڵامەکانم ئەوە بوو کە من هیچ پەیوەندیم پێوە نیە. سوێندم دەخوارد بە خوداى گەورە کەمن بێتاوانم لەو تۆمەتەو هیچ نازانم. ئیتر ئەو ڕوداوەیان کرد بە بیانوو لە دژی من و تۆمەتبارکردنم بە هەموو ئەو شتانەی کە ڕویانداوە. ئێشکگرتنیان توند کردەوە، چاوەدێریکردنیان خەست کردەوە، کاریان گەیاندە ئەوەی کە خواردنی ئێوارانم لێبیڕن و هەموو شێوازێکی ئەشکەنجەی جەستەیی و دەروونیان لەگەڵدا پەیڕەو کردم.

نزیکەی هەفتەیەک بەسەر دیار نەمانی ئەو پاسەوانە تێپەڕی، دوای لێکـــــۆڵینەوە دەرکەوت کە ئەو حەزی لە یەکێـــــک لە کیژۆلەکانی ئەو گوندە کردووەو کچەکەی هەلگرتووەو پەنای بۆ مالی شێخ بابۆ برا گەورەی مەلا مستەفا بردووە و لەوێ لەیەکتر مارەبڕ کراون. دواتر بە ڕێکەوت چاوم بە زاوای هەڵهاتوو کەوت و هۆکاری ڕاکردنەکەیم لێپرسی، لە وەلامدا گوتی: کاک جەمیل من پیاوێکی بەش مەینەتم، دە سـالی ڕەبەقە من پەیوەندیم بە شۆڕشـەوە کردووە و دووچـاری هەمـوو مەترسـییەکی ژیـان بوومەتەوەو قوربانیم داوە، کەچی لەدوای هەموو ئەوانە هەستم دەکرد کە ڕێزم ناگرن و بەم نازانن، تەنانەت خۆشم وەکو ئەوان بە کورد نەئەزانی. وەکو کۆیلەیەکی خزمەتکاری خۆیان سەیریان ئەکردم، نەک وەکو پێشمەرگەیەکی تێکۆشەری ڕێگای شۆڕش، دواتر بۆم دەرکەوت هۆکاری ئەو مامەلە خراپە ئەوەیە کە من کوردی ئێرانم، بۆیە ئەوەشم کرد بۆ ئەوەی ببم بە یەکێک لەوان دوای ئەوەی ژنێکم هێنا لە هۆزەکەی ئەوان.

لەو دیمەنانەی کە ڕۆژانە دووبارە دەبوونەوەو زۆربەیانم بە چاوی خۆم دەبینی، ئەوە بوو کە سەدەها کەس لە ڕۆلەکانی ئەم گەلە ڕۆژانە لەبەردەم بارەگای ئیدریس و مەسعود دەوەستان و چاوەڕوانی هاتنی ئەوانیان دەکرد، بۆ ئەوەی کێشەکانی خۆیانیان بۆ باس بکەن، زۆربەی ئەوانە ژنان و بێوەژنان و هەتیوبـاری دەسـتی شـۆڕش بـوون، یـاخود دایکانی ئەو شـەهیدانە بوون کە

بڕوسک مێرگەسوری

دەهاتن بۆ وەرگرتنی موچەی مانگانەی شەهیدانەی ڕۆڵەکانیان. هەموویان لەژێر تیشکی خۆری پڕوکێنەردا، وەکو ڕانەمەڕو قافڵەی کۆیلە دەوەستان. بۆچەندین سەعاتی درێژ زۆر جار هەتا ئێوارە لە چاوەڕوانیدا دەمانەوە بەبێ ئەوەی هیچ سودێکی هەبێت، کەسێک نەبوو وەڵامێکیان بداتەوە و گوێ لە سکاڵاکانیان بگرێت. لە ناکاوێکدا کەسێک لە نوسینگەکەوە بەناوی مەجید دەهاتە بەرەوە و زۆر ملهوڕ و زۆرنارانە دەیگوت: کاتی ئەمڕۆ تەواو بووە. ئەو مەراڵە شاهنشاهیانە لەم مەجید تاودود وەکو بروسکە دەمەستیەری و ڕق و کینەیەکی خەفەکراو و یاخیبوونێکی لەنێوچاوانی هەموو ئەو بێوەژن و پیرەمێردانەدا دروست دەکرد. زوڵملێکراوانی و ئەشکەنجەدراوانی نێو زیندانی ترسناکیش، بێدەسەڵاتبوون و هێچ بێبەدەست نەدەهات، تەنها هێندە نەبێت ملکەچی فەرمانی ستەمکارانبوون.

زۆرینەی ئەو خەڵکە بەش مەینەتە لە هەژاران و نەداران و چەوساوەکان بوون، ناچار دەبوون لە پەناو پاسەوانی لاکۆڵان و سەر شۆستەکانی حاجی ئومەران و قەسری و گەلاڵە، یاخود لە بارەگای مەکتەبی سیاسی بەبێ پۆشاک و ڕاخەر بخەون، بەشێکی زۆر کەمیان توانای ئەوەیان هەبوو بچنە هۆتێل.

ئەم بارودۆخە ناڵەبارە بەهیچ جۆرێک شایەنی مرۆڤ نیە، هۆکارەکان هەرچییەک بن. جگە لەوەش ئەو داماوانە فلسە سورەیەکیان لە گیرفاندا نەبوو تا بتوانن خواردنی پێبکڕن. ئەم

دۆخە هەندێ جار یەک هەفتەی تەواو دریژەی هەبوو، جا بزانە چ جۆرە ئەشکەنجەو ئازاریکیان چەشتووە بەهۆی شێوازی مامەڵەکردن و رەفتار کردن لەگەڵیان. دوای ئەو هەموو خەفەت و ناسۆرییانە، کاکی ژمێریار دەهاتە دەرەوە و دەستی دەکرد بە پێدانی موچەی پێنج دینار بۆ هەر خێزانێک. خۆم بە گوێی خۆم قروسکانەوەی دایکان و بێوەژنانی یاخییووم دەبیست کە بە دەنگی بەرز هاواریان دەکرد و تاڵاوی ژیانت لە دەنگیاندا هەستپێدەکرد، بە رق و کینەوە دەیانگوت: کوا ویژدان؟ کوا مروەت؟ مێردەکەم و کوڕەکەم لە پێناوی شۆرشدا شەهید بوون. یەکێکی تریان هاواری دەکرد: من لە هەولێرەوە هاتووم بۆ حاجی ئۆمەران بۆ ئەوەی تەنها چەند دینارێکم بدەنێ بۆ مەسرەفی منداڵە هەتیوەکانم کە باوکیان لە پێناوی شۆرشی کوردا، خوێنی خۆی بەم خاکە بەخشی و شەهید بوو، هاتووم بۆ ئەوەی پێنج دینارم بدەنێ شەرمە بۆتان، شورەیە بۆتان.

بەشێکی دیکە لەو داماوانە کەمترلە پێنج دینارێان وەردەگرت، ئیدی لە حاڵەتێکی هێندە زەبوون و خەفەتبار دەتبینین، مرۆڤ جەرگی بۆیان دەسووتا، ناڵە و ناسۆر لە قوڵایی قورگیانەوە دەهاتە دەرەوە، دڵیان خوێنی لێدەچۆڕی کاتێک بەو حاڵەتە پڕ لە کەسەرەوە لە بارەگای بەرزترین دەسەڵاتی شۆرشەوە دەهاتنە دەرەوە!

بەڵام ئەوانەی بەخت یاریان بوو، پارەیەکی باشیان وەردەگرت لە چینی بەکرێگیراوەکان بوون، پیاوانی هەواڵگری و ئەندامانی دەزگای پاراستن بوون. ئەو ئاژان و خائنانە ڕۆژانە لەبەردەم خێوەتگەی ئیدریسدا دەوەستان و ڕاپۆرتە درۆیینەکانی خۆیان پێشکەش دەکردن. ئەو ڕاپۆرتانە بەشی هەرە زۆریان بوختان و درۆی هەڵبەستراو بوون کە لە دژی ئەو تێکۆشەرە کوردانە دەهۆنرانەوە، خەباتیان لە پێناوی گەلی کوردا دەکرد. ئاژانەکان لە هۆتێل و سەربزێوی و چایخانە و شەقامەکاندا خەڵکیان دەدواندو قسەیان لێدەردەکێشان، دواتر دەیانکرد بە ڕاپۆرت لەسەریان. لە دوای تێپەڕبوونی یەک سەعات بەسەر وەرگرتنی ڕاپۆرتەکاندا، بۆ هەر کەسێکیان پەنجا یا پێنج یاقود زیاتر تەرخان دەکرا، ئەوەش بەپێی ناوەرۆکی لاپۆرتە درۆیینەکەو ڕادەی کاریگەربوونی بەسەر دەسەڵاتیاندا.

ئەم پارانە لە لایەن ئەو سەرکردە ساختانەوە بەناوی شۆڕشەوە دابەش دەکران بەسەر کرێگرتەکاندا و دەستەو چەتەکانی خۆیاندا، لە کاتێکدا هەزاران کەس لە خەڵکی بێدەرەتانی کوردمان لە هەژاران و چەوساوان، ڕۆحی خۆیان و ڕۆڵەکانیان دەبەخشی، خوێنی پاکی خۆیان دەکردە خەڵات، بۆ پاراستنی خاک و ئاخی کوردستان. سەرباری هەموو ئەو ئەمانەتی و سوکایەتیکردنانەش هێشتا کاروانی شەهیدانی کوردستان، ڕێبازی

فیداکاری و قوربانیدان درێژەپێدەدات. ڕێبازی شۆڕشی ڕەسەنی کوردستان پشتیوان بەخوای گەورە هەر سەردەکەوێت.

خێزانی هەموو ئەو نەبەرد و پاڵەوانانە، وەکو کۆبلەی بەخسیرکراو چەندین ڕۆژ چاوەڕوان دەبوون هەتا ستەمکاران بەخێری خۆیان تەنها پێنج دیناریان پێدەدان، ئەمەش موچەی هەر خێزانێکی خاوەن شەهیدی کوردستان بوو.

ئیدریس و مەسعود پێش کاتژمێر دوازدە یاخود کەمێک زوتر، دەگەیشتنە نێو بارەگای خۆیان، کە دەهاتن دەوروبەریان بە پیاواتی هەوالگری دەتەنرا. زۆر بە فیزەوە خۆیان دەکرد بەناو بارەگا، لە دەرەوەی بارەگاش خەلکیی وەک ڕانەمەڕ لەژێر تیشکی خۆردا پرۆکابوون، یاخود لە ژێر لێزمەی باراندا دەخوسان وسوک و سەفیل دەکران.

یەکەمین کەس کە دەچووە لایان، سەرۆکی بەشی هەوالگری محەمەد عەزیز بوو. ڕاپۆرتی کاری ڕۆژانەی خۆی پێشکەش دەکردن، ئیتر ئەوەی بەدەمیا دەهات لە درۆ و بەلەسەو بوختان لە دژی تێکۆشەران و پێشمەرگە پاڵەوانەکان و هەر کوردێکی تری بەشەرەف کە بە ناهەق کەوتبێتە ناوی خۆی یاخود کەوتبێتە چنگی قەڵەمی هەوالگرییەوە.

دواتر کەسی دووەم دەچووە لایان کە فرانسوا هەریری بوو، سەرۆکی بەشی هەوالگریی گشتی، کە پلەکەی لەدوای مەسعودەوە بوو، ئەو لەگەڵ چەند کەسێکی داروودەستەی خۆیدا

دەچووە ژوورەوە. ئەویش لەدوای محەمەد عەزیز[٦] راپۆرتە درۆینەو هەڵبەستراوەکانی خۆی پێشکەش دەکرد. بەمجۆرە کات ئێدەپەڕی نزیکی سەعات نووی پاش نیوەڕۆ دەبووەوە. لەو کاتەدا بەرپرسی بارەگا دەهات و گەورەی خۆی بانگ دەکرد بۆ نان خواردن. خزمەتکارەکان بە پرتاو دەهاتن و هەرچی خواردنی بەلەزەت و خۆش هەبوو لەبەردەم ئەواندا دایاندەنا. لە پاشاندا جۆرەها میوەیان دەهێناو دوائر دەستیان بە چای خواردنەوە دەکرد، ئینجا دەکەوتنە زەمکردنی ئەم و ئەو گوایا خەریکی پیلانگێران و ئاژاوەن، هەمووشی بە بوختان و درۆ. دەمەو کاتژمێر سێ ستەمکاران ڕێگایان دەدا بە هەندێ لەوانەی کە لە بەیانییەوە چاوەڕوان بوون (بێگومان لەوانەی کە نزیکی خۆیان بوون) بێنە ژوورێ و کەمێک گوێ بۆ داواکانیان بگرن. بەمجۆرە هەتا کاتژمێر چواریان دەبردە سەر، ئیتر دەمودەست کارمەندەکەی ئیدریس (مەجید) دەهاتە دەرەوەو بەدەنگێکی بەرز فەرمانی بە سەدان کەس لەو هەژارو نەدارانە دەکرد کە لە دەرەوە چاوەڕێ بوون نۆرەیان بێت و سکالای خۆیان بگەیەنن و چاویان بە خاوەن پایە ئیدریس بارزانی بکەوێت و پێی دەگوتن: کاتی دەوامکردنی ئەمرۆ تەواو بوو، گوایا ئیدریس و مەسعود

---

[٦] محەمەد عەزیز قادر ناسراو بە شێخ محەمەد هەرسین، ساڵی ١٩٧٩ واتە چەند ساڵێک لە دوای ئاشبەتاڵ، هەر لە ئێران بەدەستی مەسعود بارزانی رفێنراو هەر لە ئێرانیش بێسەروشوێن کرا. باوکی شاری هەرسین ئەندام پەرلەمانی پارتییە و بەرامبەر بە پارە لە خوێنی باوکی خۆش بوو.

کاری گرنگیان هەیەو رۆشتوون، ئەم مەجید ناوە زۆر تا جوامێرانە بەری دەکردن. من سەرنجم دەدان بە تایبەت ئەو کاتەی کە دەیگوت دەوام تەواو بووە و ناتوانن کەسی تر بکەنە ژوورەوە، بێزاری و ناڕەزایی دایدەگرتن، گوێم لێدەبوو قسەی نەشیاویان دەکرد و نەفرەتیان لەو رۆژە ئەکرد کە تەقلی ئەم شۆڕشە ساختەیە بوون، لەسەرو هەمووشیانەوە ئەو بەرپرسە ستەمکارانە. نیشانەکانی توڕەیی و یاخیبوون لە روخساریاندا بەدی دەکرا. رۆژ لە دوای رۆژ زیاتر لەناو ناسۆرییەکانی ئەم شۆڕشەدا بەژیام، روداوەکان بەو شێوە ناپەسەند و نالەبارە دووبارە دەبوونەوە، بە جۆرێک کە بۆ هیچ مرۆڤێکی خاوەن دین و ویژدان پەسەند نەدەکرا.

لە بارەگای ئیدریس بارزانی

لێرەدا دێتەوە یادم، روداوێکتان بۆ باس دەکەم کە بەچاوی خۆم بینیم. لە بیرم دێت کاتێک لە ژێر دەستبەسەرکردنی زۆردەلی و چاودێرییەکی توندو تۆڵدا بووم، لە یەکێک لە خێوەتگاکانی نزیک بارەگای ئیدریس لە حاجی ئۆمەران، کە چەند پیاوێکی ئیدریس ئێشکگری بوون. بەرێکەوت خێوەتەکەی من نزیک ناندێنی بارەگا بوو. رۆژێکیان بەتەنها لەناو خێوەتەکەم دۆشدامابووم و لە بارێکی دەرونیی خراپدا بووم، خەیالم دەگەڕایەوە بۆ لوبنان و بیرم لە دایکە پیرەکەم و هاوژین و منداڵ

و خوشک و براو هاوڕێکانم دەکردەوە. هەموو ئەو یادگاریانە لەناو سەرمدا دەهاتن و دەچوون. بەبێ ئەوەی ئاگام لەخۆم بێت دڵم پڕبوو لە گریان و بە دڵێکی شکاو بەکوڵ دەگریام و پەرۆشیم بۆ دیبەنی ئەوان هەڵیدەقرچاندم. لەناو گێژاوی ئەو ئاسۆریانەدا کە خۆمی تێدابووم، لەپڕ هاوار و قیژەیەکی زۆر خەمەکانی بڕیم و لە خێوەتەکەم چوومە دەرەوە بزانم چی دەگوزەرێت. بینیم هەندێ لە پیاوەکانی ئیدریس بە ڕۆژی ڕووناک و بەبەرچاوی خەڵکەوە بەربوونەتە یەکێک لە پێشمەرگەکان و بە سەختی لێیدەدەن. ویستم بزانم بۆچی ئەو پێشمەرگە داماوە بەوجۆرە سزا دەدرێت. پرسیارم لە یەکێک لەو پاسەوانانە کرد کە لە نێوانماندا هاوسۆزی هەبوو: ڕێزی دەگرتم و بەزەیی پێمدا دەهاتەوە. پرسیاری هۆکارەکەم لێکرد، بە دەنگێکی نزم بۆ ئەوەی کەسێک لە هاوڕێکانی گوێداری نەکات و زمانی لێنەدات، گوتی: کاک جەمیل سەرکردەکانمان گۆشت و مریشک و هەموو خواردنێکی خۆش دەخۆن، لە کاتێکدا پێشمەرگەکان لە برساندا دەمرن. پێمگوت تێناگەم مەبەستت چییە؟ زیاتر گوتی: کاک جەمیل ئەو پێشمەرگەیەی کە پاسەوانەکان لێیدەدەن، هاتووە بۆ نانەخانەکە و داوای خواردنی کردووە و وتوویەتی لە دوورەوە هاتووم و زۆرم برسییەو پارەم پێنییە شتێک بکڕم و لە یەکێک لەچێشتخانەکاندا خۆم تێر بکەم، هەوڵیداوە چاوی بە ئیدریس و مەسعود بکەوێت، بەڵام بێ سود بووە، پێیان گوتووە کاتی

چاوپێکەوتن تەواو بووە و پاسەوانەکان ویستویانە بە پاڵ بیکەنە دەرەوە لە نانەدینەکە، ئیتر ئەویش بە دەنگی بەرزو لەبەردەم هەمووانیدا دەستی بە هاوار کردووە و گوتوویەتی پێنج ساڵە پێشمەرگەم و هیچم نیە جگە لەم چەکەی شانم نەبێت کە لە پێناوی شۆڕشدا پێی دەجەنگێم، بۆیە دەبێت خواردنم بدەنێ. هەر بۆیە کاک جەمیل تەنها لەبەر ئەوەی ئەو قسانەی کرد کاریکیان بەسەردا هێنا هەتا ماوە لە بیری نەچێتەوە.

پاشماوەی خۆراکەکان و پەرماوەکان کوردکرانەوەو تێکەڵ دەکران و ئێواران پێشمەرگەکانی شاخی هەڵگورد دەهاتن و لە ناو سەتڵدا لەگەڵ ناندا دەیانبرد بۆ ئەو پێشمەرگە جەنگاوەرە بەشەرەفانەی کە بەرگرییان لە شۆڕش دەکرد!

ئەم دیمەنانەو چەندانی تریش کۆمەڵێک شت بوون کە ڕۆژانە دەمبینین. سەدان تێکۆشەری کوردم دەبینی لە نێوانیاندا کەسایەتی ناوداری سەرۆک هۆز، کە فەرمانی دەستگیرکردنیان بۆ دەردەکرا. تەنها بۆ ئەوەی ملکەچیان بکەن لە گوندێکی دوورە دەست یان لە هۆتێلێک یان لە بارەگاکانیاندا دەیانخستنە ژێر چاودێری توندەوەو هەر جۆرە چاوپێکەوتن و سەردان و قسەکردنێکیان لەگەڵ هەر کەسێکدا لیقەدەغە دەکردن. هەروەها دەمبینی کە چۆن بەشێک لەو هاوڵاتییە بەشەرەفانە لە ناوەڕاستی ڕێگا دەوەستان و وەکو شێت هاواریان دەکرد و دەیانگوت: ئەی خودایە ئێمە بێتاوانین و هیچ گوناهێکمان نەکردووە و لەسەر

هەقین. کاتێکیش ئیدریس و مەسعود لە ژێر چاودێرییەکی تونددا لە ئۆتۆمبیلەکانیان دەهاتنە خوارەوە؛ هەندێ لەو کوڕە بەشەرەفانە لەبەردەم ئۆتۆمبیلە سەربازییەکەدا دەوەستان و پێیان دەگوتن: دەمانەوێت چاومان بە مەلا مستەفا بکەوێت، لە خوا بترسن، ئێمە بێتاوانین گوناهمان چییە تاوەکو بماتخەنە ژێر چاودێری؟! چیمان کردووە؟ لەخوا بترسن، بەڵام پاسەوانەکان بەپاڵ دەریانەدەکردن وەک ئەوەی بڵاوە بە ئاژەڵ بکەن بۆ ئەوەی ڕێگا لەبەردەم ئۆتۆمبیلی سەرکردە ساختەکاندا بکەنەوە.

سەرکردەکانی شۆڕش بە تایبەت ئەندامانی مەکتەبی سیاسی پارتی دیموکرات، پشتیان بە سیخوڕو ئاژان و دۆلار دەبەست و مافەکانی گەلی کوردی ڕەسەنیان بە تەواوی پشتگوێ خستبوو. گەلی کوردیان خستبووە نێو بەرداشی هەژاری و زوڵم و ستەم لە لایەک و لەملاشەوە پیاوانی نامەردی هەواڵگری بەردەوام ڕاپۆرتی درۆینەیان لە دژی خەڵک دەنوسی بۆ ئەوەی ملکەچیان بکەن. ئەو ملیۆنان پارەیەش کە سەرانی شۆڕش لە باڵیۆزخانەی ئەمەریکا لە تاران و باڵیۆزخانەی دەوڵەتانی تری هاوپەیمانیان لە پەیمانی سەنتۆ[٣] بە تایبەت لە ئێران وەریان دەگرت، هەموو ئەو

[٣] پەیمانی سەنتۆ یاخود پەیمانی بەغدا ساڵی ١٩٥٥ بە سەرپەرشتی ئەمەریکا لەلایەن بەریتانیاوە دروستکرا. ئەم پەیمانە وەک سێیەمین پەیمانی ناتۆ بوو کە لە پێناو بەرپەرچدانەوەی بزووتنەوە مارکسی و چەپەکان کاری دەکرد. ئەو وڵاتانەی لەم پەیمانەدا ئەندام بوون ئەمانە بوون (بەریتانیا، تورکیا، عیراق، ئێران، پاکستان) ساڵی ١٩٥٨ لە دوای ڕوخانی ڕژێمی پاشایەتی لە عیراق بەهۆی کودەتای قاسم، عیراق لەم

پارانە بەناوی شۆڕش و لەژێر دروشمی باق و بریقدا گوایا بۆ ڕزگاری گەلی کوردە لە زوڵم و ستەم و دواکەوتوویی کە پێوەی دەیناڵاند. لە جیاتی ئەوەی کەئەو هەموو ملیۆنە زۆرانە بۆ ئاوەدانکردنەوەی ناوچە دواکەوتووەکانی کوردستان و بۆ بەرزکردنەوەی ئاستی بژێوی و خوێندن و بۆ دەرهێنانی خەڵکی کورد لە چنگی دوواکەوتوویی و نەخوێندەواری بەکاربێت و خەڵکەکە بگوازرێتەوە بۆ ئاستێک کە شایەنی مرۆڤ بێت لە سەدەی بیستەمدا و ژیانێکی شەرەفمەندانەو باشتربژی و لە پێناوی سەقامگیری و ڕەفاهیەتی گەلی خۆیاندا ئەو پارانە سەرف بکەن، کەچی" سەرکردەکانی شۆڕش" بەیەکسانی بەسەر خۆیان و داروودەستەو پیاوانی هەواڵگری و سیخوڕەکاندا دابەشیان دەکرد، پارەکانیشیان لە بانکەکانی سویسرا و تاران و بانکەکانی تر لە وڵاتانی خۆرئاوا دادەنا. ئەوانە دروشمی بریقەداریان بەرزدەکردەوە بە ئامانجی سەر لێشێواندنی جەنگاوەرە بەشەرەفەکان و خاپاندنیان.

کوردستان یا نەمان!

شتێکی ئاساییە کە لە هەموو شۆڕشێکی ڕزگاریخوازی دنیادا، سەرکردایەتی شۆڕش ئۆتۆمبێلی جیبی سەربازیی هەبێت و سەرکردەکانی بەکاری بێنن بۆ ڕاپەڕاندنی ئەرکەکانی شۆڕش.

پەیمانە کشایەوە. ساڵی ١٩٧٩ لەدوای ڕوخانی ڕژێمی شای ئێران، پەیمانەکە بە تەواوی هەڵوەشایەوە.

بەڕێزانی ئەندامی مەکتەب سیاسی و لیژنەی ناوەندی هەر کەسێکیان زیاتر لە یەک ئۆتۆمبیلی ئەمەریکی مۆدیل بەرزی هەبوو کە تەنها لە ئەمەریکا هاوشێوەیان هەبوو. ئەندامانی لیژنەی ناوەندی هەڵپەیان بوو بۆ سواربوونی ئەوجۆرە ئۆتۆمبیلە مۆدێل بەرزانەو لە چیاکانی کوردستاندا لەبەردەم پێشمەرگەکاندا خۆیانی پێوە بابدەن. نزیکەی دە رۆژ بەر لە ئاشبەتاڵ و هەرەسی شۆڕش، محەمەد عەزیز، سەرۆکی بەشی هەواڵگری تایبەت بە مەسعود بارزانی یەکێک لە داردەستەکانی خۆی بەناوی " تەها" نارد بۆ ئەڵمانیای خۆرئاوا بۆ ئەوەی ئۆتۆمبیلێکی مارسیدسی مۆدێل ١٩٧٥ی بۆ بکڕێت. هەر ئەوەندەی حەبیب محەمەد کەریمی سکرتێری حزب و دکتۆر مەحمود عوسمان و ئەوانی تر بەو کارەیان زانی، ئەوانیش لای خۆیانەوە داردەست و ژمێریاریان نارد بۆ هەمان مەبەست، ئەمە جگە لەو هەموو موڵک وماڵەی کە بەزەبری چەک لە ناوچەکانی بەغداد و کەرکوک و شارەکانی تر، بەهەرزانترین نرخ دەیانکڕی، وەک بازرگان و بزنس مان بوون بەبێ ئەوەی کۆ لەهیچ لێپرسینەوەیەک بکەن، یاخود کەسێک پێیان بڵێت ئەمەتان بەچی کڕی و لە کوێتان بوو؟

ئەمە هەندێ لەو راستیانەبوون کە لەناو شۆڕش و بەناوی شۆڕشەوە دەگوزەران، جگە لە سەرانە سەندن و خۆ دەوڵەمەند کردنی نا مەشروع. هەموو ئەم کردەوانە بە ئاگاداری بەرپرسەکان دەکران، ئەوانەی خۆیان وەک سەرکردەی خەبات و تێکۆشان لە پێناوی گەلی کورد ناوزەدکردبوو.

زانیاری لەسەر ئەو سەرکردانە

بۆ ئەوەی بیرۆکەیەکی روون و رەوانتان لەسەر ئەو تاوانبارە شەڕانگێزانە هەبێت ئەم پێناسەیەتان بۆ دەکەم: حەبیب محەمەد کەریم کێیە و چی لە بارەیەوە دەزانن؟

حەبیب محەمەد کەریم فەرمانبەرێکی نەناسراوی رادیۆی بەغدا بوو لەسەردەمی پادشایەتی و رۆژانی نوری سەعید[7]، محەمەد عەزیزیش دەستگێڕێکی گەڕۆک بووە و بە قوڵینە نانی خستۆتە سەرسەری و لە کۆڵانەکانی کەرکوک و سلێمانی فرۆشتوویەتی. عەلی سنجاری لە شەقامی رەشید لە شاری بەغدا ئاوی فرۆشتووە و هاواری کردووە پەرداخێک ئاو بە پێنج فلس. فرانسوا حەریریش مامۆستا بووە لە یەکێک لە گوندەکانی ناوچەی هەریر.

ئەوانەی کە ناوم بردن و لە رابوردوو لە پەراوێزی ژیاندا کەسانێکی نەناسراو بوون، چۆن لە نێوان شەو و رۆژێکدا بوون

---

[7] حەبیب محەمەد کەریم مەلەکشاهی ناسراوە بە حەبیب فەیلی ساڵی ١٩٣١ لە زرباتیە لەدایک بووە، خوێندنی سەرەتایی و ناوەندی و زانکۆی لە بەغدا خوێندووە. ساڵی ١٩٥٩ هاوڕێ لەگەڵ مام جەلال تاڵەبانی کۆلێژی ماف (حقوق) تەواو دەکەن. لە دوای ئیبراهیم ئەحمەد و هەمزە عەبدوڵا سێیەمین سکرتێری پارتی دیموکراتی کوردستان بووە. کەسێکی هەڵپەرست و دژوار بووەو زۆر جێگای متمانەی بارزانی بووە، هەمیشە گومانی ئەوەی لەسەر بووە کە بۆ حسابی دەوڵەتی ئێران کار دەکات، یەکێک بوو لەوانەی کە دوای ئاشبەتاڵ تەسلیم بە حکومەتی عێراق بووە. ساڵی ٢٠١٣ لە بەیروت کۆچی دوایی کردووە. کوڕە گەورەکەی بەناوی ئارام حەبیب لە دوای ئەحمەد چەلەبی بوو بە بەرپرسی یەکەمی کۆنگرەی نیشتمانی عێراق.

بە خاوەنی ساماتێکی یەکجار زۆر لە موڵک و ماڵ؟ ئەمە جگە لەوەی هەر یەکە لەوانە خاوەنی هەژماری بانکی بوو لە دەرەوەی وڵات. ئەم سەروەت و سامانە لە ڕێگای گەندەڵی و بەزۆری دەسەڵات بەدەستهاتووە لە سایەی ئەو هەموو قوربانییەی کە ڕۆڵەکانی گەلی کوردی تێکۆشەرمان پێشکەشی کردووە، لە پێناو بوونی خۆیی و ئازادی و رزگاربوون لە چەوساندنەوەو لە چنگی ئیمپریالیزم و دواکەوتوویی.

ئەم ستەمکارانە لە پشتی شۆڕش و دەستکەوتەکانی شۆڕشەوە خۆیان مەلاس دابوو، دروشمی (کوردستان یان نەمان) یان کردبووە چەکی خۆیان بە خراپترین شێوە بەکاریان دەهێنا. ئەم سەرکردانە لە سەرو هەموشیانەوە حەبیب محەمەد کەریم کە زۆر کردەوەی ناپەسەندی لێدەوەشایەوە دوور لە هەموو ئاکارێکی گەلی کوردی ڕەسەن بوو. ئەوانە زۆر بەد ڕەوشت و نامەردانە لە ماڵەکانی خۆیاندا دەستدرێژییان دەکردە سەر ئەو ژنانەی کە هاوژینەکانیان پێشمەرگە بوون. هەموو کوردێک لە عێراق زۆر باش دەزانێت کە حەبیب محەمەد کەریم پیاوێکی بێڕەوشت بوو. هەر کەس دەزانێت ئەو لە کۆتایی ١٩٧١ لە هاوژینەکەی خۆی جیا بۆوە کە دایکی سێ منداڵ بوو، هەموو کەسێکیش هۆکاری ڕاستەقینەی ئەو جیابوونەوەیە دەزانێت. بۆ دەرخستنی ڕاستیەکانیش هاوژینە بەڕێزەکەی ئەو خۆی داوای جیابوونەوەی کردو دواتر ڕۆشت لە بەغدا مێردی کردەوە بە

ئەفســـەرێکی ســـوپای عێـــراق. هۆکـــاری ئەوەی کە داوای جیابوونەوەی کرد، ئەوە بوو کە ئاگاداری رەفتارو رەوشتی مێردەکەی بوو، دەیزانی کە هەر لە ماڵەکەی خۆیاندا یاخود لە شـوێنانی دیکەدا دەسـتدرێژی دەکاتە سـەر ئەو ژنانەی کە هاوژینەکانیـان پێشـمەرگەن، بۆیە نەیتـوانی بەردەوام بێت لە گەڵیاندا.

لە ناو شۆرشدا بەدرەوشتی بە شێوازێکی ترسناک تەشەنەی سەندبوو، کاری نەشیاو بە زۆر و بەهەرەشە ئەنجام دەدران، داروودەسـتەی مەکتەب سیاسـی و پاسـەوان و پیاوەکـانی ئەو شەیتانەی کە ناوی ئیدریس بارزانی بوو! گوند و ناوچە دوورە دەستەکان دەگەڕان، دەستدرێژییان دەکردە سەر ئەو ژنانەی کە مێردەکانیان لە گۆڕەپانی شەرەف بوون و بە خوێنی خۆیان زۆر ئازایانەو بەشێوەیەکی ئەفسوناوی بەرگرییان لە خاکی پیرۆزی نیشتیمان دەکرد. بەچاوی خۆم دەمبینی کە چۆن شەوانە مەست دەبوون و شوشەی عارەق و کۆنیاکیان لە گیرفاندا بوو.

لێرەدا روداوێکم وەبیر دێتەوە کە بەسـەر کچێکی ١٤ ساڵە هات، ئەو کچە لە بارەگای ئیدریس بارزانی کاری دەکرد، دوای تێپەڕبوونی ماوەیەک ئاشکرا بوو کە ئەو کچە دووگیان بووە، لێکۆڵینەوەیان لەگەڵدا کردو کچە دانی بەوەدا نا کە سەرجێگای لەگەڵ یەکێـک لە شـۆفێرەکانی ئیدریس و مەسـعود کـردووە، شۆفێرەکە ناوی محەمەد بوو بە مەحۆ بانگیان دەکرد، ئەویش

چووە ژێر باری ئەو راستیەو درکاندی ئەو تاکە کەس نەبووە ئەو کارەی ئەنجامداوە، بەڵکو هەموو شۆفێرەکانی بارەگای ئیدریس بارزانی، دەستدرێژییان کردۆتە سەر ئەو کچە. سەرەنجام لە ترسی ئەوەی ئاشکراو رسوا نەبن، لە جیاتی ئەوەی ئەو تاوانبارانە بخەنە بەردەم دادگا، کچەی داماویان دەرکرد و لە ناوچەکانی ژێر دەسەڵاتی شۆرش شاربەدەریان کرد و ناردیان بۆ بەغدا بۆ ئەوەی لەوێ ون بێت و بەتەنها خۆی بکەوێتە بەردەم چارەنوسێکی رەش و نادیار[۲].

ئەمە بەشێک بوو لەو رووبەرانەی لە بارەگای ئیدریس و مەسعود دەگوزەران. ئەو رەفتارانە لەگەڵ سروشت و نەریتی رەسەنی کوردەواریدا نەدەگونجان. بەدرەوشتی و شەرواڵ پیسی ئەشەنەی سەندبوو، هەموو ئەو رەفتارە نەشیاوانەم بەچاوەکانی خۆم دیوەو بەرجەستەم کردوون و لەو کاتەی لە زیندانە

---

[۲] ئەم چیرۆکە بەمانباتەوە بۆ هەمان چیرۆکی کوشتنی ژنە پێشمەرگەی بەناوبانگی یاخیبوونی ئەیلول بە ناوی مارگرێت جۆرج. ئەم ئافرەتە کە ژنێکی ئازاو چاونەترسی ئاشووری بوو، سەرکێکی بەناوبانگی پارتی بوو، لە تەمەنی ۲۰ ساڵیدا لەگەڵ باوکیدا دەبێتە پێشمەرگە و بەشداری جوامێرانەی لە چەندین شەردا کردووە لەوانەش شەری گەلیی زاویتە. ئەم ژنە بەشێوەیەکی گوماناوی لە بۆسەیەکدا لە گوندی قەلاقەرەی لە شەوی ۲۶ / ۱ / ۱۹٦۹ دەکوژرێت. دوای کوشتن و دیار نەمانی حەسو میر خان و عیسی سوار لە بارزانی دەپرسن مارگرێت بۆ دیار نییە؟ بارزانیش لەوەڵامدا بە نەمسی خۆی دەڵێت : مارگرێت قەحپە بوو لەبەر ئەوە کوشتمان. بەگێرەی هەندێک زانیاری بارزانی خۆی پەیوەندی سێکسی لەگەڵ مارگرێتدا هەبووە و دوای ئەوەی حەزانی هاوژینی پێی دەزانێت بۆ شاردنەوەی ئابروچوونەکە مارگرێت دەکوژن. – وەرگێری کوردی –

ترسناکەکانی ئەوەی بە شۆڕشی کوردی ناوی دەبرا دەستبەسەربووم، زۆرم لەبارەیانەوە دەبیست. ئەو شۆڕشە سەرکردەکانی تاقمێک شەڕانگێز بوون کە پارتی دیموکراتیان بەڕێوە دەبرد.

کاتێک سەرکردایەتی بنەو بارەگای خۆی لە شوێنێکەوە بۆ شوێنێکی تر دەگواستەوە، یان لە ناوچەیەکەوە دەچوونە ناوچەیەکی تر، فەرمانیان دەردەکرد بۆ خەڵکی ئەو ناوچانەو گوندەکانی دەوروبەریان و بەزۆرداری بە خاوخێزانەوە دەریان دەکردن.

رۆژێکیان چاوم بە خاوەن خێزانێک کەوت، کە کۆنە دۆستی خۆم بوو، متمانەی زۆری بە من هەبوو، لێمپرسی: بۆچی لێرە ماڵت بار دەکەیت لە کاتێکدا تۆ لەسەرموڵک و ماڵی خۆتیت؟ بە غەمبارییەوە پێی وتم: کاک جەمیل ئەو موڵک و زەویانە هەمووی بەناوی خۆمانەوەیە، بەڵام لە راستیدا بەهۆی ئەم سەرکردە زاڵم و ستەمکارانەوە، زەوییەکان هی خۆمان نین و مافی هیچ جۆرە هەڵسوکەوتێکمان نیە، بڕوا بکە ئەگەر ماڵەکانمان نەگوێزینەوەو لەگەڵیاندا بار نەکەین لە حاجی ئۆمەرانەوە بۆدیلمان، وەکو خۆیان دەیانەوێت، لە هەموو زستان و هاوینێکدا ئەگەر ئەوە نەکەین و ملکەچیان نەبین، ئەوە بە خائن و دوژمن ناومان دەبەن و دواتریش تۆمەتی بەکرێگیراوی حکومەتی عێراقیمان بۆ هەڵدەبەستن و بەجاش ناومان دەبەن و تورمان دەدەنە نێو تونی

بابای زیندانەکانی خۆیان و ژن و منداڵەکانمان دەکەونە سەرچادە و لەژێر ڕەحمەتی جەلادەکانىدا دەبن لە پاسەوانە بێڕەوشت و بێویژدانەکانیان و کەس خەمیان ناخوات، لەبەر ئەوە وەک هاوڕێکەم گوتی هەموو خێزانەکانی ئەم ناوچەیەو هەر شوێنێکی تری ژێر دەسەڵاتی ئەمانە ناچارن ماڵەکانیان بگوازنەوە بۆ ئەو شوێنەی کە سەرکردایەتی داوای دەکات، جا ئیتر وەرزی هاوین بێت یان زستان. سەرباری هەموو ئەو چەرمەسەریانەش پارەی ئەوەمان نیە کەلوپەلەکانمان بە ئۆتۆمبیل بگوێزینەوە، بۆیە ناچار دەبین لەسەر پشتی گوێدرێژ یاخود هێستریان بەپێی بڕۆین و بگوێزینەوە. جا ئیتر کاک جەمیل بزانە چۆن گیرمان خواردووە بەدەست ئەم زاڵمانەوە، بەڵام خوایا لە هەموو شت گەورەترە ڕۆژێک دێت گەلی کوردمان لەم ستەم و کۆیلایەتیە ڕزگار دەبێت.

بارەگای بارزانی لە قەسرێ

ڕۆژێکیان لە شوێنی دەستبەسەرکردنم هەستم بە پەشێوی دەکرد، کەش و هەوا ناڵەبار بوو، ویستم بچمە دەرەوە کەمێک هەوای باڵی خۆم بدەم. لەگەڵ ئەو پاسەوانەی کە ئیش و کاری ئەوە بوو بەدوای منەوە بێت، بەر لەوەی بگەمە سەر جادەکە بینیم شەڕە لە نێوان پاسەوانەکانی ئیدریس و کەسێکی دیکەدا کە نەمدەناسی، بەڵام خەڵکی گوندەکە بوو. لەو کاتەدا کەژاوەی

ئۆتۆمبیلەکانی ئیدریس و مەسعود بەرەو (کۆشکی ئاشتی) بەڕێوە بوون بۆ دیدەنی هەندێک لە پەیامنێرانی ڕۆژنامە بیگانەکان. لە کاتی تێپەڕبوونی ئەواندا دوو پاسەوانی ئیدریسم بینی کەسێکی بەتەمەنیان پاڵپێوەنا و فڕێیان دایە سەر جادەکە، جلەکانی بەهۆی بارانەوە هەمووی تەڕ بوون، بەناو قوڕاوەکە ڕایاندەکێشا، پاسەوانێکی تریش لولەی تفەنگی کلاشنکۆفەکەی ئاراستەی کوڕی ئەو پیاوە داماوەکردبوو، کە ویستبووی باوکی لەژێر قاچەکانی ئەواندا دەربێنێت. بە توندی و بە شەق و پێلاقە لەو پیاوەیان دەدا، دڵم ئاوی دەکرد لە تاو ئەو دیمەنە بەربەریانەیە، هۆکاری ئەو شەڕەم لە پاسەوانەکە پرسی، لە وەڵامدا گوتی: کاک جەمیل پرسیاری هۆکار مەکە؛ لێرە نە یاسا هەیە نە دادپەروەری. ئەم پیاوە پیرە، کچێکی خۆی مارە بڕیوە لە کوڕە مامی، بەڵام یەکێک لە پاسەوانەکانی ئیدریس داوای لەو پیاوە کردووە مارەبڕینەکە هەڵوەشێنێتەوە، باوکی کچەش ئەو داوایەی ڕەتکردۆتەوە، بۆیە ئەوانیش دەیانەوێت کوڕو باوکەکە لەسەر ئەوە بکوژن، هیچ کەس لە ئێمە بوێری ئەوەی تێدا نیە بەرگری لە هەقی خۆی بکات، چونکە چارەنوسی زیندان دەبێت.

دوای کەمێک ژمارەیەک پاسەوان هاتنە دەرەوە و پیاوە پیرەکەو کوڕەکەیان دەستگیر کرد. کوڕەکە پێشمەرگە بوو، بەڵام چەکیانکرد و تفەنگەکەیان لێسەند و لەگەڵ باوکیدا لە ژوورێکی زیندان توندیان کردن و لەملاشەوە بە تەلەفۆن پەیوەندییان کرد

بە مەسعود بارزانی لە کۆشکی ئاشتی، گوایا ئەو پیاوە پیرەو کورەکەی تفەنگیان لە پاسەوانەکان راکێشاوەو هەوڵیانداوە یەکێک لە ئێشگرانی بارەگا بکوژن. ئەم زمانلێدانە درۆینەیە وەک ئەو پەندە وایە کە دەڵێت (لێیدام و دەستی بەگریان کرد، پێشم کەوت و سکالای کرد – ضربني و بکی، سبقني و اشتکی). مەسعودیش کاتی ئەمەی بیست فەرمانیدا لە زیندانی خەلان دەستگیریان بکەن، دوای تێپەربوونی سێ رۆژ بەسەر دەستگیرکردنیان، ژنەکان هاتنە سەر شەقامە گشتیەکە و دەستیان بە هاوارو قیژە تێژ کرد و بەدەنگی بەرز دەیانگوت کوا هەق کوا دادپەروەری ئەمە زوڵمە، لەسەر شەقامە گشتییەکە وەستابوون چاوەڕوانی هاتنی کەژاوەی ئۆتۆمبێلەکانی مەسعود بوون، کە ئەمە کەوتە گوێی بارزانی ئیتر فەرمانیدا ئازادیان بکەن.

گەلی کوردی تێکۆشەر بەمجۆرە لەژێر باری تیرۆرو ستەم و زوڵمی شۆڕشی کوردیدا دەژیا. بەچاوی خۆم سەدان تێکۆشەری ئازادیخوازم دەبینی، کە هۆتێل و چایخانەکانیان پڕکردبوو، هەموویان لەژێرچاودێری و مانەوەی زۆرەملێدا بوون، ئەمە جگە لەوانەی کە ناو کونجی زیندانە ترسناکەکانی وەک زیندانی رایات ئاخترابوون، کە بە زیندانی مەرگ ناوی دەرکردبوو، هەموو هەفتەیەک زیاتر لە سێ کەسایەتی ئاست بەرز دەکوژران، تەنها لەبەر ئەوەی لەگەڵ سیاسەتەکانی ئەواندا نەبوون و دژی بوون.

جگە لە رایات زیندانی خەلان و باخوسی و چەندانی تریش هەبوون[1] لەسەر سنووری نێوان عێراق و ئێران بوون لە نزیک زێی گەورە. لاشەی کوژراوەکانیان فڕێ دەدایە ناو رووبارەکە، وایلێهاتبوو، لە زۆری ئەو لاشانەی رووبارەکە لوشی دابوون ناوی نرابوو (رووباری جومجومەکان)، لەوانەش هەمووی نامۆتر ئەوەبوو پرسیارت لە هەر کەسێک لەو دەستگیرکراوانە بکردایە لەسەر چی گیراویت؟ سوێندی بە خودا دەخواردو دەیگوت نازانم، هێندەم ئاگا لێیە فەرمانێک بۆ دەستگیرکردنم دەرچووە و بانگ کراوم بۆ بارەگای بارزانی و بەبێ ئەوەی هیچ هۆکارێک بزانین فەرمانمان پێکراوە کە بمێنینەوەو خراوینەتە ژێر دەستبەسەرکردنی زۆرەملێ لە یەکێک لە هۆتێلەکان و لەژێر چاودێری توندا، بەبێ ئەوەی کەسێک هەبێت و ئەو تاوان و

---

[1] سەرکردایەتی شۆڕشی چەراسەر دژە کوردی بارزانی لەو ماوە کەمەدا بۆ خزمەتکردنی پەیمانی سەنتۆ زۆر بە توندی قەتڵ و عامی چەپ و مارکسی و نیشتمان پەروەرانیان دەکرد. زیندانی کانی ماسی یەکێکی تر لەو دەیان زیندانەی کە تەنها خەڵکی تێکۆشەر و وڵاتپەروەری تیدا زیندان دەکران. نوسەرو روناکبیر فواد سەعید مسری یەکێک بووە لەوانەی کە لە زیندانی کانی ماسی دەستبەسەر بووە، (ئەو شەوە فواد لە پەنجەرەی ژوورەی زیندانەکەی خۆیەوە دیمەنێک دەبینێت کە بۆ مەتا هەتایە دەبێتە بەڵگە بەسەر دەستی رەشی تیرۆری کانی ماسییەوە. فواد دەڵێت: لە پەنجەرەی زیندانەکەمەوە چاوم لێبوو بەدەم ئەشکەنجەدان و سوکایەتی پێکردنەوە کۆرەحمانی سالەحی خلەیان بە دەست و پێی بەستراوی هێنایە ناوەڕاستی حەوشەکەی دەیەیەک ئەوێیان کرد بەسەریلو شقارتەیان پێوە ناو سوتاندیان. ئەوەمەمان بەدەم قیژەو هاوارەوە دامرکایەوەو بوو بە کەڵی خەڵوز) بڕوانە چۆن بووم بە پێرە، بیرەوەرییەکانی حەمەئەمین پێنجوێنی، چاپی یەکەم، ٢٠٢١ لاپەرە١٣٩. – وەرگێڕی کوردی-.

گوناهەمان بۆ باس بکات کە کردومانە، بۆیە ناشتوانین نامە بنوسین چونکە مالی بارزانی حەزیان لەوە نیە.

بەشێکی بەرچاو لە جەنگاوەرانی ناو پێشمەرگە کوردەکانی ئێران و تورکیا و سوریا بوون. لەکاتی مانەوەدم لەوێ زۆریانم دەبینی و بە شێوازی تایبەتی خۆم بە نهێنی قسەم لەگەڵدا دەکردن. توانایەکی زۆر باشم هەبوو بۆ ئەوەی بیانخەمە قسەکردن و بیاندوێنم، چونکە دەترسان راشکاوانە قسان بکەن لەبەر بوونی ژمارەیەکی زۆری ناژان و سیخوڕ کە چاودێری دەکردن. دەترسان بکوژرێن یان بخرێنە کونجی زیندان، لەبەر ئەوەی سەرانی شۆڕش هیچ سۆزو بەزەییەکیان لە دڵدا نەبوو. کاتێک لەگەڵیاندا دەدوام و باری سەرنجی خۆم دەخستەڕوو پێمدەگوتن کە من هاوسۆزیانم و لەگەڵ داواکاریەکانیانام و لەگەڵ ئەو سەرکردانەدا نیم و کار بۆ ئەو سەرکردە گومراپانە ناکەم کە لە رێگای بەرزی بەهاو نەریتی مرۆڤایەتی و ئەو ئامانجە بەنرخانە لایانداوە کە هەمووومان کار بۆ بەدەستهێنانی دەکەین، باوەڕیان بە راستی و دروستی قسەکانم و هەستی راستەقینەی نیشتمانپەروەریم کرد. ئیدی پەیتا پەیتا یەکترمان دەبینی و رۆژانە بە نهێنی کۆدەبووینەوەو رازی دڵی خۆمان دەکردەوە. کوردانی تورکیا و ئێران و سوریا و عێراق بووین. زۆر بە ئارامی گوێگریم دەکردن و هەر کەسێک لەوانیش دیدگای خۆی باس دەکرد و بۆم ئاشکرا بوو ئەوەی دەیبستن و

دەبینن ئەواو جیاوازە، هەرچەندە سەرکردەکان لە بلاڤۆک و پەیڕەوی ناوخۆی حزب و لیدوانەکانی خۆیاندا بانگەشەی ئازادکردنی کوردستانیان دەکرد، بەلام لە راستیدا وتەو بلاوکراوەکان و لیدوانەکان هیچ باندوریکیان لەناو شۆڕشدا نەبوو، چونکە خۆیان باوەڕیان بەو دروشمە کوردستانیيە راستەقینەیە نەبوو کە جیاوازی لە نێوان هیچ کوردێکدا نەدەکرد جا ئایا خەڵکی ئێران یان تورکیا یان عێراق یان هەر بەشێکی کوردستانی مەزن بوایە، جیاکاری بە ئاشکرا دیار بوو. بەلام لە کاتی شەڕدا ئەوانیان لە ریزەکانی پێشەوە دادەنا، لە بەرەکانی شەڕدا دەیانکردنە قوربانی، سەرانی ئەوەی کە پێیان دەگوت (شۆڕشی کوردی) و داروەدەستەکانیان لە کوردەکانی عێراق خۆیان لەو ناوچەو شوێنانە دەمانەوە کە ئارام و سەقامگیربوو لە نزیک سنوورەکانی عێراق و ئێران، دوور لە بەرەکانی شەڕ، بە ئۆتۆمبیلە سەربازییەکانیان لە نێوان ناوپردان و حاجی ئۆمەران جرتوفرتیان بوو، لە نوسینگەکانی خۆیاندا داروەدەستەو خزمەکانی خۆیان کردبووە پاسەوان بۆ پاراستنیان، ئەوانە هەموو باندو بەکرێگیراوی سەنتۆ و دۆلار و تمەنی ئێرانی بوون. رۆژانە بۆ سەیرو سەفای خۆیان دەچوون بۆ ئێران و کەلوپەلی زۆریان بۆ خۆیان دەکڕی، لە کاتێکدا پێشمەرگەی داماویش بۆی نەبوو هاتوچۆ بکات، تفەنگێکی لە شان بوو هەتا مردن.

زۆرێــــک لە رۆڵە قارەمانەکــــانی گەلەکەمــــان ئەوانەی لە گۆڕەپانەکانی شەڕدا شەهید دەبوون و بە خوێنی گەشی خۆیان خاکی کوردستانیان ئاو دەدا، لە کوردەکانی ئێران و تورکیا و سوریا بوون، لە کاتێکدا سەرانی شۆڕش لە دەوروبەری خۆیان سەدەها کەسیان بە جۆرەها چەکی نوێ تەنها بۆ پاراستنی گیانی خۆیان پڕچەک کردبوو، ئەگەر کەسێکیش لە داروودەستەی یەکێک لەو سـەرانە کوژرابێت، ئەوە لە گۆڕەپانی شـەڕدا نەکـوژراوە بەڵکو دەرەنجامی بۆردمانی توندی ناوچەکانی چۆمان و ناوپردان و حـاجی ئۆمەران و ناوچەکـانی تـری وەک گەڵاڵە دەکـوژران، زۆرێک لەوانەی لە گۆڕەپـانی شـەڕدا شـەهید دەبـوون کـوردی عێراق نەبوون.

پارتی دیموکراتی کوردستان و حزبە کوردییەکانی دەرەوەی وڵات

پـارتی دیمـوکراتی کوردستان خۆی بە پـارتێکی سـەرکردەی پێشڕەوی هەموو رێکخراوەکان و پارتە کوردییەکانی تر دەزانێت، جا لە عێراق بێت یان لە هەرشوێنێکی تری کوردستان، پلانـی سـەرکردەکانی پـارتی بریتـی بـوو لە کـۆنترۆڵکردنی تەواوەتـی هەمـوو جیهـانی کـوردی و سـەپاندنی هەژمـوونی خۆیـان بـوو بەسـەریاندا، دروشـمی بریقەداریـان بەرز دەکـردەوە بـۆ ئەوەی گەلی کوردمان لە خشتە بەرن گوایا تەنها پارتی دەیانپارێزێت و

نوێنەرایەتیان دەکات. بەم نەخشە جەهەنەمییەش، سەرکردەکانیان دەتوانن وەبەرهێنان لە حزبەکەیاندا بکەن بۆ بەرژەوەندی شەخسی خۆیان، کە بەتەواوی دوور بوو لە خواست و ئاواتەکانی گەلی کورد. لە ئەنجامی لادانیان لە ئامانجە راستەقینەکانی شۆڕش و ئەوەی گەلی کورد دەیخوازێت، دەستیان کرد بە لەناو بردن و خەنجەرلێدانی نامەردانە لە تێکۆشەرانی پارت و گەل. لێرەدا وێنەیەکی روون و ئاشکرای پاشا گەردانی و پەرتەوازەبوونی پارتی دیموکراتی کوردستانمان بۆ دەخەمەڕوو.

تەنها یەک حزبی کوردستانی هەبوو، بەهۆی گومرایی و لادانی سەرکردە ستەمکارەکانەوە ئەم حزبە بوو بە چەند بەشێکەوەو ململانێی خوێناویی بەهۆی خیانەت و غەدرەوە هاتە گۆڕێ. ساڵی ١٩٦٤ ئیبراهیم ئەحمەد و جەلال تاڵەبانی و لایەنگرەکانیان، لە بارزانی جیا بوونەوە. کاتێک ئاژاوەو پاشا گەردانی باڵی کێشا بەسەر باروودۆخەکەدا، کۆمەڵە کەسێک بەناوی شۆڕشەوە دەسەڵاتی خۆیان بەکار دەهێنا بۆ ئاژاوە نانەوەو دروستکردنی دووبەرەکی و جیابوونەوە لەنێو پارتە کوردستانییەکانی دەرەوە، لە ئەوروپا و هەر وڵاتێکی دیکە کە کوردی تێدا بوایە. کاتێک لەم سیاسەتەدا شکستیانخوارد و نەیانتوانی ئامانجەکانی خۆیان بەدەست بخەن دەستیان کرد بە

کوشتن و بڕین و فایەق حسین[٧] تێکۆشەری کوردی ئێرانییان شەهیدکردو دەستیان کرد بە گرتنی هەر تێکۆشەرێکی کوردی ئێرانی بە پاساوی ئەوەی کەئەوانە دژایەتی شای ئێران دەکەن و سەربە حزبی شیوعین[٨]، بۆیە رادەستی ئاغاکانیان دەکردنەوە لە ئێران و لەوێش لە دادگاییەکی رواڵەتکارانەدا، بەبێ ئەوەی رێگای بەرگریکـــردنیان لە خۆیـــان پێبـــدرێت، بەتـــاوانی تێکـــدان و جاسوسیکردن،حوکمی ئیعدام دەدران. کاتێک شکستیان خواردو نەیانتوانی دەست بەسەر حزبدا بگرن لە کوردستانی ئێران،

[٧] شەهید سلێمانی موعینی (فایەق ئەمین موعینی)، نەک فایەق حسین، سکرتێری حزبی دیموکراتی کوردستانی ئێران نەبوو، بەڵکو ئەندامی کۆمیتەی ناوەندی بوو. تەنها لە نێوان ساڵی ١٩٦٧-١٩٦٨ مەلا مستەفا دەیان پێشمەرگەی حزبی دیموکراتی کوردستانی ئێرانی تیرۆرکرد، یاخود بە زیندوویی تەسلیمی رژێمی پادشایەتی دەکردنەوە. ئەمە ئەو خاڵەیە کە نوسەر لەم کتێبەدا بە سیخوڕەکانی سەنتۆ ناویان دەبات، ئێران بۆ ئەم مەبەستە لەو ماوەیەدا ئەفسەرێکی ساواکی روکنی دوو سەرهەنگ مەنسی ناردبوو بۆ لای بارزانی و جگە لە ئاڵوگۆڕی زانیاری پێکەوە لەگەڵ ئیدریس و مەسعود پیلانی کوشتن و رفاندنی کوردەکانی ئێرانیان دادەنا. لەو ماوەیەدا جگە لە سلێمانی موعینی خلیل شەوباش (کە هەر برای سلێمان بوو) ئیسماعیلی شەریفزادە، عەبدوڵای موعینی، مەلا ئاوارە، مەلا رەحیمی وەرتێ، ساڵەح لاجانی و عارێکانی، موراد شێدەرو دەیان پێشمەرگەی تر تیرۆر کران. وەرگێری کوردی.

[٨] نوسەر لێرەدا مەبەستی تیرۆر کردنی ئەندامانی حزبی شیوعی عێراقە، لە هەمان ماوەدا بارزانی کەوتبووە قەڵوعامی ئەندامانی حزبی شیوعی عێراق و ژمارەیەکی یەکجار زۆری لەوان کوشت. محەمەد ئەمین پێنجوێنی لەو بارەوە دەڵێت (لە ماوەی هەفتەیەکدا بیستوپێنج کادری شیوعی لە شارێکی بچوکی وەکو سلێمانیدا کوژران)- بڕوانە چۆن بووم بە پەرە بیرەوەرییەکانی محەمەد ئەمین پێنجوێنی، سەرچاوەی پێشوو، لاپەڕە ١٤٠-وەرگێری کوردی-

دەستیان کرد بە پیلانگێران لە دژی سەرکردایەتی حزب لە بەشەکەی تورکیا. لێرەوە هەستان بە پشتیوانیکردنی باڵی چەپی پارتی دیموکراتی کوردستانی تورکیا بە سەرکردایەتی دکتۆر شڤان[٩] کە لەگەڵ هەندێ لە هاوڕێکانی پەیوەندی بەشۆڕشەوە کردبوو، لەلایەن مەکتەبی سیاسی بارزانیەوە بە فێڵ پشتوانی دەکرا. دواتر داوایان لە سەرکردەکانی پارتی دیموکراتی کوردستانی تورکیا بە سەرکردایەتی سەعید ئاڵچی کرد کە بەپەلە بێن بۆ لای بارزانی بۆ چارەسەرکردنی کێشە ناوخۆییەکانی حزب. پێش ئەوەی بگەنە ناوچەکانی شۆڕش پیلانێک بۆ کوشتنی ئەوان لە لایەن دکتۆر شڤانەوە ، لە بارەگای بارزانیەوە دانرابوو. بەگوێرەی پیلانەکە دکتۆر شڤان لە بارەگای نوێنەرانی پارتی لە زاخۆ لەگەڵ ئەسعەد خۆشەوی چاوەڕوانی سەعید ئاڵچی و هاوڕێکانی دەکەن، کاتێک دەگەنە بارەگای ئەسعەد خۆشەوی دکتۆر شڤان داوای دەستگیرکردنیان دەکات و دواتر بەبێ هیچ دادگایی کردنێک هەموویان گولە باران دەکەن و دەیانکوژن[١٠]، دکتۆر شڤان کە هەتا ئەو کات نەیزانیبوو چ جۆرە پیلانێک لە

[٩] دکتۆر شڤان ناوی ڕاستەقینەی خۆی (سەعید قرمزی تۆپراخ) بوو، کوردەکانی تورکیا هەتا ئەمڕۆش بەم خیانەتە دەڵێن شەعید کرنی دوو سەعیدەکە، یاخود کەیسی دوو سەعیدەکە. – وەرگێری کوردی-

[١٠] بەپێی هەندێک سەرچاوە، دوای دەستگیرکردنیان هەموویان دەبەنە ئەشکەوتی پاڵێ و لەوێ دوای گولەباران کردنیان هەموویان دەخەنە نێو یەکێک لە چاڵە گەورەکانی ناو ئەشکەوتەکە – وەرگێر –

ئارادایە لەو باوەڕەدا بوو کە بەرامبەر ئەو کارەی پاداشتی دەکەن و ئەو خۆی دەبێتە سکرتێری گشتی حزبەکە و بەهرەمەند دەبێت لە پشتوانی سەرانی پارتی دیموکراتی کوردستان، بەڵام ئەفسوس هەموو هیواو ئاواتەکانی مەرەسیان هێنا. دکتۆر شڤان بانگ کرا بۆ بارەگای بارزانی لە حاجی ئۆمەران، لەوێ خۆی و هاوڕێکانی دەستگیرکران و تووڕ درانە نێو زیندانی رایات. پاش مانەوەی بۆ ماوەیەک لە زیندان، خۆیی و هاوڕێکانی بە تۆمەتی کوشتنی سەعید ئاڵچی گوللە باران کران، ئەمەش بۆ شاردنەوەی ئەو سەرە گەورانەی کە دەستیان هەبوو لە پەرتەوازەکردنی کوردەکانی تورکیا و بۆ شاردنەوەی راستی و ئەو کەسانەی کە هەستان بە کوشتنی سەعید ئاڵچی و سەرکردەکانی تری کوردی تورکیا[11].

لێرەدا بۆ وەبیرهێناوە، کاتێک دکتۆر شڤانیان هێنا بۆ بارەگای بارزانی لە حاجی ئۆمەران، من نەمدەناسی، ویستیان لە ژوورەکەی مندا ئەویش دەستبەسەر بکەن. ئەو شەوە لە ژوورەکەی مندا زیندان بوو. کاتێک ئەو کە زانی من جەمیل مەحۆم ئیتر حەزی کرد قسەم لەگەڵدا بکات و گوتی: ئەی جەمیلی برام بەس رزگارم بێ لەم نەهامەتیەی کە ئێستا تێی کەوتووم ئیشاڵلا دێم بۆ لوبنان سەردانت دەکەم و پێکەوە هاوکار دەبین.

[11] لە راستیدا لە هەمان ئەو ماوەیەدا سەرانی شۆڕشی چەراشەی دژە کورد، لەگەڵ دەزگای میتی تورکیا لەدژی کوردستانی تورکیا هاوکاربوون. ئەم کارەشیان بە فەرمان و چاوساغی تورکیا و بۆ میتی تورکی ئەنجامداوە. – وەرگێڕی کوردی-

لە چوارچێوەی هەمان سیاسەتدا، سەرکردایەتی پارتی دیموکراتی کوردستان، دەستی لە کاروباری ناوخۆی حزبی لە سوریاش وەردەدا، ئەو حزبەی سوریا یەک حزب بوو کە شەرعیەتی خۆی هەبوو[١٢]، ڕێگایان نەدەدا ئەو کارە سەربگرێت، بۆیە دەستیانکرد بە دروستکردنی هەندێ باڵ و کوتلە لەناو خودی حزبەکەداو بە ئاشکرا لایەنگری و پشتیوانی چەند کەسێکی کۆنەپەرستیان دەکرد لەناو هێزەکاندا لە دژی ئەو تێکۆشەرە ڕاستەقینانەی کە حزبەکەیان دروست کردبوو. بەداخەوە ئەم نەخشە تێکدەرانەیە لەگەڵ ئەوانیشدا سەریگرت و ئینجا ناردیان بەشوێن هەموو لایەنە ناکۆکەکانی ناو حزبەکە بۆ ئەوەی دووبەرەکی و کێشەکانیان بۆ چارەسەر بکەن، سەرکردایەتی حزب لە سوریا بەهۆی لاوازی هۆشیاری سیاسی خۆیان بەو پیلانەیان نەدەزانی، هەروەها لەبەر قوڵبوونەوەی ناکۆکییە حزبی و سیاسییەکانیان بەدەم ئەو فەرمان و داوایانەوە دەچوون کە سەرکردایەتی بارزانی بۆی دەناردن و دەچوون بۆ ناوچەکانی ژێر دەسەڵاتی شۆرش، بەڵام لە جیاتی ئەوەی کێشەکانیان

[١٢] پارتی دیموکراتی کورد لە سوریا، یەکەم حزبی کوردی بووە لە سوریا دامەزراوە، ئەرکانە حەمید دەرویش و ئوسمان سەبری –عوسمان سەبری– و هەمزە نویران ئەم حزبەیان بەناوی پارتی کوردانی دیموکرات (حزب الدیموقراطیین الاکراد) دامەزراند. بەڵام ساڵی ١٩٦٢ بەهۆی گلەکردنی بارزانی و مەکتەبی سیاسی پارتی ئەم حزبە بوو بە دوو کەرتەوەو دواتریش کەرتێکی تریشیان لێجیا بوورە– وەرگێری کوردی–

چارەسـەر بـکەن و سـەرکردایەتییەکی بانـا پێکبێنن کە بتوانێت جڵەوی کارەکان لە دەستی خۆیدا بگرێت و بزووتنەوەی کورد لە سـوریا بەرەو ئامـانجە نەتەوایەتییەکـانی خـۆی بـڕوات بە گرتنەبەری ڕێکاری دروست لە پێناو خزمەتکردنی بەرژەوەندی باڵای گەلی کوردمان لە وڵاتی سوریای برامان، لەجیاتی هەموو ئەوانە ئەو باڵەیان دەستگیر دەکرد کە دژ بە سیاسەتە ناوخۆیی و دەرەکییەکانی خۆیان بوو، لەوانەش حەمید دەرویش، ڕەشید حەمو و جگەرخوین و هەندێ لە لایەنگرەکانیان، هەروەها دانانی محەمەد نـایف و سـەلاح بەدرەدیـن لە بـاڵی چەپـی مارکسـی و شـیوعی لە ژێـر مـاتەوەی زۆرەملێـدا لە حـاجی ئـومەران و دەربەندی. دوای ئەوەی پیلانەکەیان سەری گرت ئیتر خۆیان بە ئەسکییەی خۆیـان کەوتنە پێکهێنـانی سـەرکردایەتی نوێی پارتی دیموکراتی کوردی سوریا، لەو کەسـانەی کە خۆیـان دەیانویستن بەسەرۆکایەتی دەهام میرۆ[23]، کە پیاوێکی ساویلکەی عەشایر بوو

---

[23] دەهام میرۆ ساڵی ١٩٢٢ لە دێرێکی سوریا لەدایک بووە. ساڵی ١٩٧٠ لە کۆنگرەی ناوپردان مەلا مستەفا کردی بە سکرتێری کاتیی پارتی دیموکراتی کورد لە سوریا ناسراو بە البارتی. ساڵی ١٩٧٣-١٩٨١ زیندانی کرا لەسوریا و دوای ئازاد کردنی وازی لە کـاری سیاسـی هێنـا. ساڵی ٢٠١١ کـۆچی دوایی کـرد. مـن لەو باوەڕەدام دەستنیشانکردنی کەسێکی لەو جۆرە بۆ بەڕێوەبردنی پارتەکە لەسەر ئەوە بووە کە بەئاسانیی خۆیان هەڵیسوڕێنن و پارتەکە بخەنە خزمەتی موساد، هەر لەو ماوەیەشـدا حکـومەتی سـوریا تـوڕێکی جاسوسـی ئەوانەی دەسـتگیرکردبوو، کە زانیاری سەربازییان لەسەر سوپاسی سـوریا لە ناوچەی جۆلان کۆکردبووە- وەرگێڕی کوردی -

هیچ شتێکی لە سیاسەت نەدەزانی و چەندین جار خۆی بەمنی دەگوت کە ناخوازێت سەرکردایەتی پارتی دیموکراتی کوردی سوریا بکات، بەڵام بارزانی ئەوی دانابوو بە سەرۆکی پارتەکە لە سوریا لەسەر داوای سەرکردە عەشایرەکانی ناو پارتی دیموکراتی کوردستانی عێراق. ئەوانەی تر کە نوێنەری باڵ و کوتلەکانی تر بوون هەموویان یان بە زیندانی یان بە دەستبەسەری لە ژێر مانەوەی زۆرەملێدا دانرابوون.

حەبیب محەمەد کەریم بە ڕێکەوتن لەگەڵ سامی عەبدول ڕەحمان و دارا تۆفیق، دەستی هاوکاری بۆ سەلاح بەدرەدین درێژکرد و پاسپۆرتێکی ساختەیان بۆ پەیداکرد و داوایان لێکرد کە بڕوات بۆ ئەوروپا. لەبەر ئەوەی حەبیب محەمەد کەریم و دارا تۆفیق و سامی عەبدول ڕەحمان لە سیاسەتی دەرەوەی حزبدا مارکسی بوون و لە سیاسەتی ناوخۆی حزبیشدا مەلایی بوون. لەسەرەتادا محەمەد نایف و سەلاح بەدرەدینیان دەستبەسەر کردبوو، ناچاریان کردبوون لەژێر مانەوەی زۆرەملێدا بمێننەوە. لەبەر ئەوەی دژی دەهام میرۆ بوون، لەهەمان کاتدا، موچەیەکی ٦٠ دینار مانگانەیان بۆ هەریەک لەوان بڕیبۆوە بەو مەرجەی ببن بە سیخوڕی دەزگای هەواڵگری مەسعود بارزانی و بتوانن لە ڕێگای دواندن و قسەلێدەرهێنان هەموو ئەو کەسانەی کە کوردی سوریان و دێنە ناو شۆڕش، ئەمان بتوانن بیروباوەڕو بۆچوونیان بزانن، بەم شێوازە چەهەتەمیەش مەسعود نەتوانی

یەکە یەکەی ئەو کەسانە بناسێت و بزانێت بۆچوونیان لەسەر ئەوان چۆنە.

سەلاح بەدرەدین تەواو ئازادو دەستکراوە بوو، دەیتوانی بۆ هەرکوێ بیەوێت لە ناوچەکانی ژێر دەسەڵاتی شۆڕش هاتوچۆ بکات و ئەو ئەرکانە جێبەجێ بکات کە داوایان لێکردووە. هەمیشە لەگەڵ جەلال تالەبانی و لایەنگرەکانیان کۆدەبوونەوە و زانیاری لەسەر ئەوان کۆدەکردەوە و هەمیشە بە ئارەزووی خۆشی دەیتوانی سەردانی بارەگای ئیدریس بارزانی بکات و راپۆرتەکانی خۆی تەسلیم بەوان بکات و موچەکەی خۆی وەربگرێت. ئەوەندە فێڵزان بوو بە منی دەگوت ناتوانم زۆر لات دانیشم ئەترسم قسەم لێوەربگرێت و لای خۆت تۆماری کەیت. بەلام حەمید دەرویش و رەشید حەمۆو جگەرخوێن، دوای ئەوەی ماوەیەکی زۆر لە عێراق دەستبەسەرکرابوون هەر یەکەیان بە کارێکی تایبەت ئەرکدارکران[14].

[14] لە راستیدا سەرکردایەتی دژە کورد و دژە شۆڕشی بارزانی سەرەنجام توانیان ئەو حزبەی رۆژئاوای کوردستان بکەن بە سێ کەرتەوە، لە مانگی گەلاوێژی ١٩٧٠ لە ناوپردان هەستان بە بەستنی کۆنگرەیەکی رواڵەتکاری و ریگایان نەدا تێکۆشەرانی راستەقینە بەشداری ئەو کۆنگرەیە بکەن، ئەم کەرت بوون وپارچەکردنەش هەتا ئەمرۆ بەردەوامی هەیە، لە چوارچێوەی هەمان سیاسەتدا ئەمڕۆدا لە پێناو خزمەتکردنی ئەجنداکانی تورکیاو لێدانی هێزەکانی پەیەدە، لە رۆژی ٢٦-١٠-٢٠١١ بە سەرپەرشتی تورکیا هەستان بە دروستکردنی بەرەیەکی دژە شۆڕش بەناوی ئەنەکەسە (ئەنجومەنی نیشتیمانی کورد لە سوریا)، دواتر هێزی پێشمەرگەی رۆژیان کردە میلیشیای کۆنترا و لە شەڕەکانی داگیرکردنی عفرین لە لایەن تورکیا و تیرۆرستانی

ڕۆژێکیان داوایان لە بارزانی کردبوو کە ماوەیان بدات بگەڕێنەوە بۆ سوریا بۆ ئەوەی چاویان بە ماڵ و منداڵ و کەسوکاریان بکەوێت، چونکە ماوەیەکی زۆرە لێیەوەیان دوورن. بارزانی ماوەی پێدان کە بڕۆن بەو مەرجەی بگەڕێنەوە، پارەشی پێدابوون. دوای ئەوەی گەشتنەوە سوریا و هەناسەیەکی بەختەوەرییان هەڵمژی و دڵخۆش بوون بەوەی کە لەو کۆنە ئاسنینەی خرابووە گەردنیان ڕزگاریان بووە، یاخیبوون و ئامادە نەبوون ملکەچی فەرمانەکانی شۆڕش بن دوای ئەوەی ڕووی ڕاستەقینەی سەرکردە ساختەکان و ڕەفتاری ئەو تاقمە بەکرێگیراوەی پارتی دیموکراتی کوردستان بوون لە عێراق و دەرەوەی عێراق.

ئەمە بەشێکی کەمی ئەو خیانەتانە بوو کە سەرکردەکان ئەنجامیان دەدا، کاتێکیش دەستبەتاڵ بوون لە پەرتەوازەکردنی هەموو بزووتنەوە پێشکەوتنخوازو دیموکراسیەکانی کوردستان و سەرکەوتنی پیلانەکانیان بەسەر کوردەکانی تورکیا و ئێران و سوریا، هەوڵیاندا چالاکی پیلانگێرانی خۆیان بگوێزنەوە بۆ لوبنان. بە توندی بەڕوویاندا وەستانەوە و بەهەموو هێزێ ڕێگامگرت لەوەی پیلانە گڵاوەکانیان لە لوبنان جێبەجێ بکەن بۆیە چوار

ئیسلامی بەکاریان هێنان بۆ زانیاری زیاتر لەم بارەوە بڕوانە علی شمدین، الحركة الكردية في سوريا، وظاهرة الانشقاقات، الطبعة الاولى، ٢٠١٦، مطبعة طهران، ص ٨٠- ٨٠، ١٨٦، ٢٠٠ – وەرگێڕی کوردی

ساڵم لە ناو زیندانە ترسناکەکانی ئەواندا بەسەر برد. لەناو زیندانە شێدارو تەنگەبەرەکەمدا جۆرج جەستەمی دەڕنی و خوێنمی دەخواردەوە، بۆیە بە ئەمانەت و دڵسۆزییەوە دەنوسمەوە و بەروون ئاشکرایی قسان بۆ هەموو رۆڵەکانی گەلی کوردی تێکۆشەرو هەموو هاوڕێ و دڵسۆزانم دەکەم کە لایەنگریم دەکەن لە خەباتمدا. لە پێناوی هەموو ئەوانەدا وێنەیەکی راستەقینە دەکێشم لەبارەی ئەو دووبەرەکییەی لە نێوان من و سەرکردەکانی پارتی دیموکراتی کوردستان لە عێراق رویاندا. هەروەها وردەکاری هەموو ئەو چاوپێکەوتنانەم باس دەکەم کە لەگەڵیاندا کردومە و هەموو ئەو شتانەی کە بەدرێژایی چوارساڵ لەناو زیندان و دەرەوەی زیندانە ترسناکەکانیاندا بەسەرمدا هاتوون. بەبێ هیچ ترس و ڕاڕاییەک و بەبێ شێواندن و بەلاڕێدا بردنی راستیەکان وێنەیەکی زیندووتان لەو بارەوە نیشان دەدەم تا گەلی کورد خۆی بڕیاردەر بێت.

دروستکردن و پێکهێنانی حزب لە لوبنان

لەم بەشەدا باسی دروستبوون و پێکهێنانی حزبەکە دەکەم لە لوبنان. مانگی گەلاوێژی ساڵی ١٩٦٠ بوو، کاتێک بەشێوەیەکی نهێنی دەستمان بە چالاکی حزبیی کرد. ئەو کاتەی لە ساڵی ١٩٦١ شۆڕشی کورد لە عێراق بە دەستپێکێکی شۆڕشگێرانەی نەتەوەیی هەڵگیرسا، یەکەم شت کە رای گشتی لوبنانمان

پێشەرسام کرد ئەوە بوو کە یەکەم بەیانی خۆمان بۆ لایەنگری شۆڕش دەرکرد. بە هەموو بڕواو نییەتێکی پاکی خۆمانەوە بەشێوەیەکی تەواو نهێنی دەستمان بە خەباتی درێژخایەن و سەختی نەتەوایەتی و سیاسی کرد. لەبەر ئەوەی لەو سەردەمەدا (نوسینگەی دووەم)[١٥] حوکمی وڵاتی بە شاگرو ئاسن دەکرد و بەشوێن خەباتگێرانەوە بوو بەبێ جیاوازی کردن.

لە ناوەڕاستی ساڵی ١٩٦٢ یەکەم نوێنەری شۆڕشی کورد بەناوی ئەحمەد تۆفیق هات بۆ لوبنان و حەمید دەرویش[١٦]

---

[١٥]نوسینگەی دووەم یاخود (المكتب الثاني) یاخود (الشعبة الثانية) بە ماوەی دەسەڵاتی ڕەهای دەزگای هەواڵگری سەربازی لوبنان دەوترێت، کە بەتەوازی دامەزراوەکانی دەسەڵاتی بەڕێوە بردووە. ئەم دەسەڵاتی سێبەرە کەوەکو دەسەڵاتی دەوڵەتی قوڵ بووە لە لوبنان لە نێوان ساڵانی ١٩٤٥-١٩٨٢ بەردەوام بووە. ساڵی ١٩٨٢ بەهۆی هاتنە ژوورەوەی ئیسرائیل بۆ ناو لوبنان وبەردەوام بوونی شەڕی ناوخۆ کۆتایی هاتووە - وەرگێڕی کوردی - .

[١٦]حەمید دەرویش ساڵی ١٩٢٦ لە شاری حەسەکە لەدایک بووە. خوێندکاری کۆلێژی یاسا بوو بەڵام لەبەر دۆخی سیاسی نەیتوانی تەواوی بکات. چەندین جار زیندانی کراوە. لە نێوان ساڵانی ١٩٩٠-١٩٩٤ وەک کەسایەتی سەربەخۆ بوتە ئەندامی پەرلەمانی سوریا. سەرۆکایەتی وەفدی کوردی کردووە لە کۆنگرەکانی جنێف-٢ لە ساڵی ٢٠١٤. سیاسەتمەدارێکی زیرەک و میانڕەو بووە، چەند جارێک لە بنکەی سەربازی حمیمیم لەگەڵ ڕووسەکان لە لازقیە ناوی میانگیری ئەوانی کردووە لە نێوان کوردو حکومەتی سوریا. نازناوی تاڵەبانی سوریای هەبووە، ئەمەش بەهۆی زیرەک بوونی لە سیاسەت و نزیکبوونەوەی لە جەلال تاڵەبانی. مانگی ئۆکتۆبەری ٢٠١٩ لە قامیشلۆ لە تەمەنی ٨٣ ساڵیدا کۆچی دوایی کردووە. دوای کەرت بوونی پارتی کوردانی سوریا لە ساڵی ١٩٦٢، پارتی دیموکراتی پێشکەوتن خوازی کورد لە سوریا (پێشکەوتن) دروست دەبێت و حەمید دەرویش لە ساڵی ١٩٦٦ بەدواوە هەتا مردنی سەرۆکی ئەم پارتە بوو. ئەم پارتە خەبات دەکات بۆ بەدەستهێنانی مافەکانی

سکرتێری پارتی دیموکراتی کوردی سوریا لەگەڵیدا هاتبوو، بە نهێنی سەردانیان کردم بۆ ماڵەوە و خۆیان و پلەکانیان بەمن ناساند، منیش زۆر بە گەرمی بەخێرهاتنم کردن و بەوجۆرەی بۆ هەر میوانێک پێویستە، پێشوازی و میوانداریم کردن. یەکەمجارم بوو لە ژیانمدا پێشوازی لە نوێنەرانی بارزانی بکەم. لەکاتی دیدارو گفتوگۆکانماندا ئەحمەد تۆفیق پێی گوتم کە ئەو هیچ کەسێک لە لوبنان ناناسێت و بەرپرسانی شۆڕش رایانسپاردووم کە پەیوەندی بە تۆوە بکەم. ئێمە زۆرمان لەسەر تۆ و خەباتی سیاسی و نەتەوەییت لە خزمەت مەسەلەی کورد بیستووە، بۆیە پێویستم بە هاوکاری تۆ هەیە بۆ ئەوەی هەندێ بەیان و بڵاڤۆک بۆ لایەنگری شۆڕشی کورد لە دژی دەسەڵاتی قاسم چاپ بکەین. منیش پێمگوت: چیت لەمن ئەوێت بۆت بکەم؟ گوتی ژوورێکی تایبەتم دەوێت بۆ خۆم، هەروەها دەبێت ئامێرێکی ستێنسل و تایپکردن بکڕین. پێمگوت پارەت پێیە بۆ کڕینی ئەو کەلوپەلانە؟ بە ئەخێر وەڵامی دامەوە. ئیتر من کارەکەم بە تەواوی لە ئەستۆی خۆم گرت، ژوورێکم بەکرێ بۆگرت و ئەو ئامێرانەشم بۆ کڕی کە داوای کردبوون و بەناوی حەمید دەروێش تۆمارم کردن. هەتا ئێستاش ئەو ئامێرانەم لای خۆم بۆ یادگاری و بۆ مێژوو پاراستووە.

گەلی کورد لە سوریا لە چوارچێوەی دەستورێکی عەلمانی کە مافەکانی گەلی کورد بسەلمێنێت. —وەرگێری کوردی—

هەر لەو ماوەیەدا لە ئەورووپاوە عیسمەت شەریف وانلی لەسەر داوای نوێنەری شۆڕش گەیشتە بەیروت[١٧]. ئیتر هەموومان کۆبووینەوەو پێکەوە دەستمان کرد بە نووسین و چاپکردن و بڵاوکردنەوەی نوسراوی نهێنی بۆ پشتیوانی شۆڕشی کورد. هەر لە ماڵی خۆمان دەستمان کرد بە نوسینی بەیاننامە و وتارو هەر لە ژوورەکەی خۆم چاپم دەکردن. بەیاننامەی یەکەم بەناوی مستەفا بارزانییەوە لە لوبنان دەرچوو. بەدەستی خۆم وێنەیەکی بارزانیم نەخشاندن و بەیانەکەمان پێڕازاندەوە. دەستمان کرد بە دابەشکردن و بڵاوکردنەوەی بەیانی یەکەم بەسەر رۆژنامە ناوخۆییەکان و ئاژانسەکانی هەواڵ لە ناوخۆ و دەرەوە. بڵاوکردنەوەی ئەو بەیانە لە ئێوەندە سیاسی و رۆژنامەوانی و کۆمەڵایەتییەکانداهەرایەکی زۆر گەورەی نایەوە کە هەرگیز پێشبینیمان نەکردبوو، لەیەکەم بڵاوکراوەماندا لەسەر شۆڕشی

---

[١٧] پرۆفیسۆر عیسمەت شەریف وانلی (١٩٢٤-٢٠١١) تێکۆشەرێکی ناوداری کوردە، بەرەچەڵەک لەو کوردانەی باکووری کوردستانن کە ئاوارەی سووریا بوون. دوای تەواوکردنی خوێندنی ئامادەیی لە بەیروت دەست بە خوێندنی ئەندازیاری دەکات بەڵام لەبەر ئەوەی زیاتر حەزی لە سیاسەت و فەلسەفە بووە واز لەو خوێندنە دەهێنێت. ساڵی ١٩٤٨ روودەکاتە سویسرا، لە شاری لۆزان نیشتەجێ دەبێت و هەر لەوێ کۆلیژی یاسا دەخوێنێت. ساڵی ١٩٥٦ کۆمەڵەی خوێندکارانی کورد لەگەڵ هاوڕێکانیدا دروست دەکات. ساڵی ١٩٧٦ لەلایەن دەزگای هەواڵگری عێراق هێرشی کرایە سەرو لە ماڵەکەی خۆیدا لە سویسرا بە سەختی بریندار کرا. لە نێوان ساڵانی ١٩٩٩-٢٠٠٣ سەرۆکی کۆنگرەی نەتەوەیی کوردستان بووە. بە یەکێک لە ئەندازیارەکانی گرێدانی پەیوەندی نێوان کورد و ئیسرائیل ئەژمار کراوە - وەرگێڕی کوردی-

کوردستانی عێراق سەرکەوتن یارمان بوو. کە ئەم کارەمان تەواو بووین ئەحمەد توفیق بڕیاریدا لە لوبنان نەمێنێت ولەڕێگای شامەوە، هاوڕێ لەگەڵ ڕۆژنامەنوسی ئەمەریکی "دان شمدت" سەفەر بکاتەوە بۆ کوردستانی عێراق. ئەوە یەکەم جاربوو کە ڕۆژنامەنوسێکی بیگانە تەواو بە نهێنی لە ڕێگای سوریاوە لەگەڵ نوێنەری ئەو کاتەی بارزانی ئەحمەد توفیق، سەردانی شۆڕشی کورد بکات. نوێنەری شۆڕش ویستی نمونەی ئەو بڵاڤۆک و بەیاننامانەش لەگەڵ خۆیدا بەرێتەوە کە لە بەیروت چاپمان کردبوون، بۆ ئەم کارەش بەتەواوەتی پشتی بە پارتی دیموکراتی کورد لە سوریا بەستبوو. بۆ ئەم مەبەستە کەسێک ئەرخانکرا بە ناوی مەجید حاجۆ، کە ئەندامێکی بالای ئەو حزبە بوو. کاتێک ئیتر هەموو ئامادەکاریەکان کران بۆ ئەوەی نوسراوەکان لەگەڵ ئەحمەد توفیق ڕەوانە بکەین، کەوتنە ڕێگا، کاتێک دەگەنە ناوچەی زحلە یەکسەربەبێ هیچ پاساوێک مەجید حاجۆ لە کاردکە پەشیمان دەبێتەوەو واز دێنێت و هەموو نوسراوەکان لە زحلە بەجێدێڵێت و بەرەو سوریا هەڵدێت، بەبێ ئەوەی هیچ کەسێک هۆکاری ئەوە بزانێت. ئەحمەد توفیق بەناچاری هیچی بۆ نامێنێتەوە و ناتوانێت بڵاوکراوەکان بگوێزێتەوە بۆیە بەناچاری تەنها ئەوەی بۆ دەمێنێتەوە کە بگەڕێتەوە بۆ بەیروت. لە بەیروت چاوم پێکەوتەوەو هەموو شتێکی بۆ باس کردم و لۆمەی پارتی دیموکراتی کوردی لە سوریا دەکرد و پێی گوتم: کەسێک نیە

جگە لەتۆ بتوانێت هاوکارم بێت و ئەو شتانە بگەیەنمە سوریا. هەڵویستەکە بۆمن زۆر دژواربوو، پێشبینی ئەوەم نەکردبوو، بۆیە لە ناخی خۆمدا وتم بەهەر نرخێک بووە دەبێت بەزووترین کات ئەو کارە بکەم. خۆم کۆکردەوەو پشتم بە خودا بەست. داوام لە هاوسەرەکەم کرد کە هاوبەشم بوو لە خەبات، لەگەڵ ژنێکی تری خزمی خۆم کە لەگەڵمدا بێن. ڕۆشتین بۆ زحلە نوسراوەکانم کرد بە دوو بەشەوە، بەشێکم دا بە هاوژینەکەم و بەشەکەی تریش بەو ژنەی تر، ئیتر بە سەلامەتی گەیشتین بەبێ ئەوەی کەس ڕێگرمان بێت و ئێوارە گەڕاینەوە بۆ بەیروت.

دوای سەرکەوتنی خۆم و هاوژینەکەم و ئەو ژنەی دۆستمان، پارتی دیموکراتی کوردستان لە عێرق نامەیەکی سوپاسگوزاری بۆ ناردین، لەپای ئەوخزمەت وقوربانیدانەی کە لە پێناوی شۆڕش و گەلدا پێشکەشمان کرد.

لەو دەمەیدا، واتە لەسەروبەندی پێکهێنانی حزب لە لوبنان، بارودۆخی حزبمان لە هەموو ئاستە جیاوازەکاندا ئەوەندە خراپ بوو مایەی بەزەیی بوو. زۆربەی کوردەکانی لوبنان هیچ بایەخیان بۆ کورد بوونی خۆیان نەبوو، تەنانەت نەشیاندەگوت کە ئەوانە پشتاو پشت کوردن، تاکە غەمیان پەیداکردنی پارووە نان و بەرژەوەندی تەسکی خۆیان بوو. هیچ خواستێکی نەتەوایەتییان نەبوو، هەر کەسەو تەنها بایەخی بە خۆی دەداو بایەخی بەکەسی تر نەدەدا. هەندێکیان ئاژان بوون و بەکرێگراوی نوسینگەی

دووەم بوون، یان سەربە پیاوانی ئاسایشی گشتی بوون و جاسوسییان بەسەر رۆڵەکانی گەلی کوردی بەش مەینەتەوە دەکرد. ئەو بارودۆخە سەرشۆڕانەیەی کە گەلی کوردی خرابووە ناو لەناو دەروونمدا کاری دەکرد و کاریگەری زۆری هەبوو لەسەرم، بۆیە مکوڕبووم لەسەر تێکۆشان. خەباتی خۆم بێپەروا دەکرد و قوربانیم بە هەموو شتێک دەدا. نوسینم بڵاو دەکردەوەو بەیاننامەی نهێنیم بۆ پشتیوانی شۆڕشی کورد لە عێراق، بەناوی کوردەکانی لوبنانەوە دەنوسی. وردە وردە سەرنجەکان کەوتنە سەر ئەو چالاکییانەی ئەنجامم دەدان، ئەمە جگە لەو کاریگەرییەی کە بەڕوونی دیار بوو بەسەر ناوەندە سیاسیەکانەوە. ئەمە وایلێکردم چالاکییەکانم چڕترکەمەوە، گفتوگۆ و چاوپێکەوتن لەگەڵ بەرپرسانی حزب بکەم لە سوریا لە پێناوی خزمەتکردنی رۆڵەکانی گەلی کوردمان و پشتیوانیکردنی شۆڕشی کورد. هەروەها لەگەڵ نوێنەرانی شۆڕش لەهەر وڵاتێکی ئەوروپا کە هەبوون، پەیوەندیمان گرێدا.

پەیوەندی نامە گۆڕینەوە کە بەرپرسە کوردەکان ئەنجامیاندەدا، لە ڕێگای ئێمەوە لە ئەوروپاوە بۆ سوریا و لەوێشەوە بۆ ناو شۆڕش و بە پێچەوانەشەوە، هەمووی لە ڕێگای ئێمەوە دەکران. هەندێجار ناچار دەبووم کە خۆم بخەمە بەردەم گەورەترین مەترسی، بۆ ئەو کارانەی کە دەخرانە ئەستۆم دەچووم بۆ قامیشلو کە نزیک بوو لە سنوری نێوان

عێراق و تورکیـا. وەک ئەتەر بەریـدی شۆڕشـم دەگواسـتەوە. هەندێ پەڕاوم ئامادەکردبوو بەناوی خاچی سووری نێودەوڵەتی و ناوی دیلەکانی سوپای عێراقم تیدا تۆمـار کردبوو. بەو ئەرکانە هەڵدەستام وێڕای ئەوەی کەزۆر قورس و مەترسیدار بوون و ئەو بەرپرسـیاریەتییەی کە بەهۆیـانەوە دەهـاتنە گـۆڕێ. ئەو کارانەم بە خواستی خۆم ئەنجامدەدا و ویژدانم ئاسودە بوو، چونکە بڕوای تەواوم بەوە هەبوو کە من بۆ خزمەتکردنی گەل و نەتەوەی خـۆم ئەو کـارە دەکەم، شـانازیم پێـوە دەکـردن و شانازیشم بە شۆڕشی پیرۆزمانەوە دەکرد. هەموو تێچوونەکانی ئەو کارانەشم لە گیرفانی خۆم و ئارەقەی نێوچاوانی خۆم دەدان.

لێرەدا ڕووداوێک ئەگێڕمەوە لە نێوان من و عسمەت شەریف وانلی ڕوویدا، کە نوێنەری شۆڕش و پارتی دیموکراتی کوردستانی عێراق بوو لە ئەورووپا، هەروەها نوێنەری ڕەسمی کۆمیسیۆنی مافەکانی گەلی کورد بوو لە ئەورووپا. پەیوەندیم لەگەڵیدا ئاسایی بوو، ڕێزمدەگرت و خۆشم ئەویست و ڕێزی وڵاتپەروەری ئەوم دەگرت و هیچ داوایەکیم ڕەت نەدەکردەوە. ساڵی ١٩٦٢ عسمەت هات بۆ بەیروت بۆ لام و هەندێ نامەو بەیاننامەی خاچی سووری نێودەوڵەتی لەگەڵ خۆیـدا هێنابوو، داوای لێکردم بە سەلامەتی ئەوانە بگەیەنمە دەستی مەلا مستەفا، لە ڕێگای نوێنەری پارتی لە سوریا و ئەویش لای خۆیەوە بە شێوەیەکی سەلامەت بیگەیەنێت بە بارەگای شۆڕشی کورد لە عێراق. دەبوو پاش تەسلیمکردنی

نامەکان و بەریدەکە وەک داب و نەریتی حزب دەخوازێت بەڵگەنامەیەکی رەسمی وەربگرم کە بیسەلمێنێت من ئەو ئەمانەتانەم تەسلیم بە شوێنی خۆی کردووە. بۆ ئەو مەبەستە دوو رۆژ چاوەڕوان بووم هەتا بەریدی شۆڕش گەشتەوەو وێڕای هەندێ نامەی تایبەت بە حزب ئەو بەڵگەنامەیەشی تێدا هاتبوو کە بەریدەکە گەشتۆتە شوێنی مەبەست. یەکسەر لەگەڵ گەشتنەوەم بۆ بەیروت چووم بۆ ئەو هۆتێلەی کە عسمەت تیایا دابەزیبوو. فەرمانبەری هۆتێلەکە پێی ڕاگەیاندم ئەو پاپۆڕەی کە عسمەت گەشتەکەی خۆی پێدەکات کاتژمێر شەشی ئێوارە دەردەچێت، بۆیە بە پەلە بەرەو بەندەرەکە بەڕێکەوتم. داوای مۆڵەتم کرد بۆ چوونە ژوورەوەی هۆڵی مسافیرەکان، سەیرم کرد پاپۆڕەکە ئامادەیە بۆ ڕۆشتن. داوام لە بەرپرسانی پاپۆڕەکە کرد چەند سانێک بوەستن و هاوکاریم بکەن بۆ کارێکی زۆرگرنگ. بەرپرسان بەوپەڕی حورمەت و سنگفراوانی داواکەیان پەسەند کردم، کە لێرەدا زۆر زۆر سوپاسگوزاریانم. بانگی عسمەتیان کرد بۆم، هاتە دەروازەی پاپۆڕەکە، بەدەستیی بەریدی شۆڕش و پسوڵەی تەسلیم کردنی بەریدەکەم پێدا. ماڵئاوایم لێکرد و ڕۆشت لەسەر خوا سەفەری خێری بێت، بەڵام پێش ئەوەی جیابینەوە پێی گوتم: ئەی جەمیلی برام ئەگەر چەند کەسێکی دڵسۆز و تێکۆشەری وەک تۆ لەریزی گەلەکەماندا هەبوایە ئەوا زۆر دەمێک بوو ڕزگارمان ببوو!

دادگایی کردنم بە تاوانی جاسوسی

ڕووداوێکم وەبیر دێتەوە کە بەسەرمدا هات. مانگی پێنجی ساڵی ١٩٦٢، سکرتێری پارتی دیموکراتی کورد لە سوریا، پەیوەندی پێوەکردم و گوتی حزبمان لە سوریا بەنیازە بەیاننامەیەک دژی حکومەتی عێراق و سوریا دەربکات، بەڵام توانای داراییان نیە، بۆیە داوایان لە من کرد کە هاوکارییان بکەم، منیش بەوە قایل بووم. بەیانەکە وەڵامێک بوو بۆ وەزیری ئەوبەمەی ناوخۆی سوریا "ئەسعەد محاسن" کە زۆر بەتوندی پەلاماری کورد و مەسەلەی کوردی دابوو، گوتبووی کوردستان ئیسرائیلی دووەمە لەناو دڵی نەتەوەی عەرەب. کاتێک بیرۆکەی دەرکردنی بەیاننامەکەی پێگوتم زۆرم پێخۆش بوو، بەبێ هیچ دردۆنگییەک تێچوونی چاپکردن و بڵاوکردنەوەی بەیاننامەکەم گرتە ئەستۆی خۆم. کەلە نوسین و چاپکردنی تەواوبووین، تکای لێکردم کە بۆی بگەیەنمە سوریا، منیش پێمگوت: بۆچی لەگەڵ خۆتاندا نایبەنەوە بۆ سوریا؟ لە وەڵامدا گوتی بەڕاستی پێت بڵێم بوێری تەواومان بۆ ئەو کارە مەترسیدارە نیە، منیش ناچاربووم خۆم کۆکەمەوەو پشتیوان بە خوای گەورە و بە ئیمانی تەواو بە ڕەوایەتی مەسەلەی کورد بە بوێری تەواوەوە کارەکە بکەم.

پیرە ژنێکی خزمی خۆم برد و هەندێ لە بڵاوکراوەکانم بە ڕێکوپێکی خستە ناو جلەکانی ئەو، لە گیرفانی خۆشمدا بەرێدی شۆڕشم هەڵگرت کە لە ئەورووپاوە هاتبوو، پشتیوان بە خوا لە بەیروتەوە بەرەو شام ڕۆشتین.

گەیشتینە ناوچەی (ضهر البیدر)، خاڵێکی پشکنینی سەربازی لەوێ هەبوو زۆر بە توندی پشکنینی هاتوان و ڕۆشتوانی دەکرد، چونکە تازە کودەتایەکی شکست خواردوو لە لایەن پارتی نەتەوەیی سوری ئەنجام درابوو. پشکنینەکە بەبێ جیاوازی بۆ هەموو کەسێک بوو لەهەموو لوبنان، بەشوێن چەک و ئەو کەسانەدا دەگەڕان کە ئەندامی بزووتنەوە کودەتاییەکە بوون. لە کاتی پشکنیندا پیرەژنەکە ئاشکرا بوو، دوای ئەومنیش ئاشکرا بووم داوایان لەمن کرد کە لەگەڵیاندا بڕۆم بۆ ژووری پشکنین. هەموو بەرید و ئەو نامانەی بۆ بارزانی و سەرکردەکانی شۆڕش هاتبوون کەوتە دەستیان. یەکێک لەو کەسانەی کە لە خاڵی پشکنینەکەدا بوو بە توندی پرسیاری لێکردم: تۆ جاسوسی بارزانیت؟ وەڵامم دایەوە: نەخێر من جاسوس نیم من کوردی لوبنانم. پەیوەندییان بە پۆلیسی 'شەتوراوە' کرد، کاتژمێر لە دوازدەی نیوەڕۆ نزیک دەبۆوە. هەتا کاتژمێر یەک بەتەنها لە ژوورێکدا منیان هێشتەوە، دوای ئەوە دەستیان بە لێکۆڵینەوە کرد لەگەڵم، بۆ ئەوەی بزانن کێ بەرپرسی ئەو کارەیە و ئەوانە کێن کە ئەو نامەو بڵاوکراوانە وەردەگرن لە سوریا. یەک وشەم بۆ نەدرکاندن بۆیە بەشێوازی تایبەتی خۆیان دەستیانکرد بە جنێودان و لێدانم و بەشێوەیەکی زۆر وەحشیانە تێمەربوون. ئەو شێوازە ئەشکەنجانەش هێندەی تر یاخی و ڕقەستوری کردم، بۆیە خۆم گرت و هیچم نەدرکاند. بەهەموو شێوازێک هەوڵیاندا

لەگەڵمدا سودی نەبوو، بۆیە پەنایان برد بۆ شێوازی مریشکی برژاو و جۆرەها ئەشکەنجەی تر کە لە سەدەکانی ناوەڕاست پەیڕەو کرابوون. هەتا کاتژمێر حەوتی ئێوارە بەردەوام بوون لە ئەشکەنجەدانم. خۆڕاگرمامەوە و بیروباوەڕی بەهێزکە هیچ ملکەچی و تەسلیمبوونێک ناناسێت، پشتیوانم بوو.

بەرەبەیانی ڕۆژی دووەم بردیانم بۆ دادگای سەربازی، لە کاتی گواستنەوەمم لە "ضهر البیدر" بۆ بەیروت، ئۆتۆمبێلەکە لە هەر بنکەیەکی پۆلیس دەوەستا و دەیانپرسی کێتان لەگەڵدایە، دەیانگوت جاسوسێکی کوردی بارزانی. گەیشتینە دادگای سەربازی لە بەیروت، بەر لە دادگایی کردنم شەش ڕۆژ لە ژوورێکی تاک نەفەری زیندان مامەوە. ٢٢ کەسی فەلەستینم لەگەڵدابوو لە گروپی حاجی ئەمین ئەلحوسەینی، دوای ئەوە گوازرامەوە بۆ سەکەنەی سەربازی "امیل حلو"، کە خەڵکانی دەستگیرکراوی جولەکەو فەلەستینی لێبوو، هەموو ڕۆژێک بەیانیان بەرپرسی زیندان بانگی دەکردم و دەیگوت: وەرە کابرای کورد، ئینجا فەرمانی دەکرد بۆ ماوەی پتر لە یەک کاژێر تەوالێتەکان پاک بکەمەوە، دواتر دەیبردم بۆ پاککردنەوەی ژووری سەربازەکان، دوای ئەوە دەیبردم بۆ ئاشپەزخانەکە بۆ پاککردنەوەی هەرچی مەنجەڵ و قاپ هەیە هەتا ئێوارە، دواتر دەیگەڕاندمەوە بۆ ژووری تاک نەفەریەکەم. بەمجۆرە لە سەکەنەی امیل حلوهەژدە ڕۆژم بەسەر برد. دوای ئەوە بانگکرام

بۆ لێکۆڵینەوەو ئینجا فەرمانی گواستنەوەم بۆ زیندانی "الرمل" دەرچوو. لەوێش مانگ و نیوێک مامەوە، دوای ئەوە بەرامبەر بە پێداتی برەپارەیەک وەک کەفالەتی مانەوە، ئازادیان کردم. کەسوکارم پارێزەری بەناوبانگ "محسن سليم" و هاوپیشەیەکی خۆی بەناوی مامۆستا " يوسف سوبرە" یان بۆ گرتبووم. گەلی کورد و خودی کەسایەتی خۆم هەرگیز هەوڵ و هیمەتی پارێزەری گەورە محسن سليم لەیاد ناکەن، پیاوێک بوو بەوپەڕی ڕاستگۆیی و دڵسۆزی لە هەموو دانیشتنەکانی دادگادا، بەرگری لە خۆم و مەسەلەی کورد کرد.

لە زیندان دەرچووم سەرباری هەموو ئەشکەنجە و ئازارێک، ئیمان و باوەڕی مکوڕبوونم بۆ بەردەوامبوون لەسەر خەبات و تێکۆشان، پتەوتربوو، بە دەروونێکی تازەوە لە زیندان هاتمە دەر.

سکرتێری پارتی دیموکراتی کورد لە سوریا هێشتا لە لوبنان مابوو، زۆر بە پەرۆشەوە چاوەڕوانی ئازادبوونی منی دەکرد، بۆ ئەوەی هەندێ گفتوگۆی تایبەت بە کاروباری حزب بکەین. لەو ماوەیەدا بەرێکەوت لە ڕێگای عوسمان سەبرییەوە باوە "تۆما بیربوا"م ناسی. دوای دەرچووم لە زیندان بە ماوەیەکی کورت ناکۆکی توند کەوتە نێوان من و پارتی دیموکراتی کورد لە سوریا، هۆکاری ئەوەش جیاوازی بیروبۆچوونمان بوو. سیاسەتی ئەوان جۆرێک لە دژایەتی بارزانی تێدابوو، منیش ئەو هەڵوێستە دوژمنکارانەیەم بە پێویست نەدەزانی. بەهۆی ئەم

نـاکۆکییەوە پەیوەنـدییە سیاسـییەکانی نێوانمـان بـڕا. وێڕای هێرشـکردنە سـەر بـارزانی، پـارتی دیمـوکراتی کـورد لەسـوریا بارزانییان بە کۆنەپەرسـت و عەشایر تۆمەتباردەکرد. لە کاتێکدا من بە پیرۆزترین مرۆڤی کوردم دەزانی لەسـەر رووی زەوی، بۆ خزمەتی مەسەلەی کورد، بەلام دیان بەوەدا دەنێم کە هەلەبووم. لەو کاتەدا زۆرم ئازار چەشت چونکە خۆم بە یەکێک لە لایەنگرە هەرە دلسـۆز و دلگەرمەکانی بـارزانی و سیاسـەتی حەکیمانە و دلسۆزانەی بۆ کورد دەزانی. سەرکردەکانی حزب لە سوریا هەتا ئەو رادەیە نـاجوامێر بـن کە بوێری ئەوەیان هەبێت بـارزانی بە عەشـایرو کۆنەپەرسـت و نەخوێنـدەوار تۆمەتبـار بـکەن، لەبەر ئەوەی خۆیان بانگەشەی بیروباوەری هـاوردە کراویان دەکرد و لەگەل بـالێکی مەکتەبی سیاسـی لە دژی بـارزانی ڕێککەوتبوون. کاتێکیش ناکۆکی لە نێوان هەردوو حزبی لوبنـانی و سوری توند بـۆوە، ئەوان دەسـتیان کـرد بە هـۆنینەوەی پیلان لە دژی مـن و نـاردنی راپـۆرتی درۆ بـۆ مەکتەبـی سیاسـی پـارتی دیمـوکراتی کوردسـتانی عێـراق. پاساویشـیان ئەوە بـوو کە جەمیـل مەحـۆ بەهێزتـرین و زمـان پـاراوترین کەسـەو لایەنگرێکـی بەهێـزی بارزانییە و لەبەر ئەوەی سـەکردەیەکی لێهاتوو بە جەرگە دەتوانی بە ئاسانی جەماوەری کورد بجولێنێت و کۆسپی سەر رێگامانە لە بلاوکردنەوەی بیروباوەرەکانماندا، بۆیە دەبێت تێکیبشـکێنین. لەو کـاتەدا سـی بەشـی ئەنـدامانی سـەرکردایەتی شـۆرش، لە پێش

هەموشیانەوە ئیبراهیم ئەحمەد و جەلال تالەبانی دروشمی مارکسی و ماوییان بەرز دەکردەوە و لەناو شۆڕشدا بانگەشەیان بۆ دەکرد.

تا ئەم ساتەش هێشتا ئیوەی ئەندامانی لیژنەی مەرکەزی پارتی دیموکراتی کوردستان لەو کەسانەن کەبەدوای بیروباوەڕی هاوڕەدەکراون و لەپشت ئەو شتەوە خۆیان حەشارداوە کە پێی دەگوترێت (شۆڕشی کورد) و بارزانیی سەرکردەی. لەناو شۆڕش بانگەشەی بارزانی بوونیان دەکرد و لە دەرەوەش بانگەشەی مارکسیەت، بەلام بەداخێکی زۆرەوە دۆلارێک لەکن ئەوان زۆر لە بیروباوەڕی مارکسیەت بەهێزتر بوو، بەتایبەت سەبارەت بە کەسایەتی حەبیب محەمەد کەریم و هاوڕێکانی، لەوانەش سامی عەبدول رەحمان، عەبدول رەحمن مەحمود، دارا تۆفیق، صالح یوسفي و عەزیز عەقراوی و چەندانی تر لەوانەی کە بەدرۆ و دەلەسە خۆیان کردبووە سەرکردە لەناو پارتی دیموکراتی کوردستان لە عێراق، هەمووشیان لەبەردەم دۆلارو کلکایەتی بۆ ئیمپریالیزمی نێودەوڵەتی ملی خۆیان کەچ دەکرد. حەبیب کەریم سالی ١٩٧٣ لەرۆژنامەی " الجمهوریة"ی میسردا وتبووی: لە ڕاستیدا ئێمە بە یەکێتی سۆڤیەت و دەوڵەتە سۆشیالیستەکان دەستخەڕۆبووین" ئەم لێدوانە دوای ئەوە دێت کە بڕێکی زۆر پارەی دۆلاریان وەرگرتبوو.

پەیوەندییەکانی خۆمان لەگەل سەرکردەکانی پارتی دیموکراتی کورد لە سوریا بڕی، بەهۆی لەرێکلادان و گومڕابوونی عوسمان

سەبری، لە هێڵی سیاسی حزب و بیروباوەڕە کوردستانییەکانی، ئەو بە رواڵەت خۆی لە پشتی ئامانج و بیروباوەڕەکانی حزبەوە حەشاردابوو، بەڵام خزمەتی بە بیروباوەڕ و فکری کۆنەپەرستی دەکرد، لەگەڵ هاوشێوەکانی خۆشی لە کۆمراکانی عێراق پەیوەندی توندوتۆڵی هەبوو. ئەو بیروباوەڕانە زۆر دوور بوون لە بیروباوەڕو ئامانجەکانی گەلی کوردمان کە هەمیشە بانگەوازی ئازادی و دیموکراسیەتی دەکرد.

هەرچەندە پەیوەندییەکانی خۆمان لەگەڵ هەموو ڕێکخراوە کوردییەکانـدا بـری لە سـوریا و ئەوروپـاش، سـەرکردایەتی "شۆڕش" یش لای خۆیەوە هەموو پەیوەندییەکانی لەگەڵ ئێمەدا لە لوبنـان هەڵپەسـارد، ئەمەش دیـارە بەهـۆی ئەو ڕاپـۆرتە درۆینانەی کە سەرانی حزب لە سوریاوە بۆ هاوڕێکانی خۆیان دەنارد، بێگومـان و بە ئاگـاداری و هاوئاهەنگی لەگەڵ مەکتەبی سیاسـی پـارتی دیمـوکراتی کوردستان، بەبـێ ئەوەی مستەفا بارزانی ئاگای لەو هەموو پیلانە بێت کە لە چواردەوریدا هەبوون لەناوخۆی و دەرەوە لە لایەن ئەو بەکرێگیراوانەی خۆیان لەپاڵ دروشـمە بریقەدارەکـانەوە دەشـاردەوەو شۆڕشـیش لەوانە بـێ بەری بوو. لە ڕێگای عسمەت شەریفەوە دەمتوانی پەیوەندی بە کوردەکانی ئەوروپاوە بکەم، چونکە ئەو نوێنەری شۆڕش و پارتە کوردستانیەکان بوو لە ئەوروپا.

ئاشتبوونەوە لەگەڵ عوسمان سەبری

جەلال تالەبانی هاوڕێ لەگەڵ شەوکەت عەقراوی لە قاهیرەوە هاتبوون بۆ لوبنان و لە هۆتێلی بریستۆل دابەزیبوون، داوایانکردبوو لەگەڵمدا دانیشن، منیش هیچ لاریم نەبوو. لە گەڵیاندا دانیشتم و زۆر ڕاشکاوانە قسەمان کرد. یەکەم جارم بوو چاوم بە تالەبانی بکەوێت. بۆتان ئەگێڕمەوە باسی چیمان کرد، بۆ ئەوەی هەلە تێگەشتن و ناڕۆشنی دروست نەبێت ڕاشکاوانە و بە ئەمانەتەوە هەموو شتێک ئەگێڕمەوە. بابەتی بنەڕەتی، ناکۆکییەکانمان بوو لەگەڵ سەرکردەکانی حزبە کوردییەکەی سوریا . زۆر بابەتیانەو بە درێژیی باسی ڕاستیەی ناکۆکیەکان و پاڵنەرەکان و هۆیەکانم بۆ ڕوونکردنەوە. گفتوگۆکانمان ئەرێنی بوون، بەوپەڕی ڕێزو حورمەتەوە بەڕێوە دەچوون. دوای ئەوەی هەموو شتەکانم باس کرد، جەلال تالەبانی داوای لێکردم جارێکی تر بە ئامادەبوونی سکرتێری حزبی کوردی سوریا لەو کاتەدا عوسمان سەبری دیسان کۆببینەوە. لە کاتی دیاریکراودا لەگەڵ عوسمان سەبری لە ژوورەکەی جەلال لە هۆتێل بریستۆل کۆبووینەوە، بەوردو درشتی باسی ناکۆکییەکان و هەڵوێستی خۆمم کرد سەبارەت بە شۆڕش، وەک ئەوەی کە پێی ناسراوم، هەروەها سەبارەت بە هەموو پارتە دیموکراتەکانی تری کورد، کە من لایەنگری پشتیوانی هەموویانم بەبێ هیچ مەرجێک، چونکە ئامانجی هەموومان هەر یەکەو هەمووشمان لەژێر سەرکردایەتی و زەعامەتی بارزانی کۆبووینەتەوە، چونکە ئەو سەری شۆڕشەو

تاکە سەرکردەیەتی. رێگای نەدام بەردەوام بم لە وتەکانم، جەلال قسەکانی پێبڕیم و گوتی: زۆرتان هەوڵدا دووبەرەکی و ئاژاوە بخەنە نێو کوردەکانی سوریا، ئێستاش ئەتانەوێت چالاکییەکانی خۆتان بگوێزنەوە بۆ لوبنان و لێرەش ئاژاوە بخەنە ناو کوردەکانەوە. لە بیرم دێت کاتێک خۆتان کاندید کرد بۆ هەڵبژاردنەکانی سوریا، بۆچوونی خۆم راشکاوانە بۆ دەربڕیت، ئێستاش دەتانەوێت تۆوی دووبەرەکی لەناو کوردەکاندا بچێنن[18]. لێرەدا عوسمان سەبری بەرگری لەمن کرد و گوتی: کاک جەلال بەخۆتاندا بچنەوە، جەمیل زۆر بە توندی هاوکاری عسمەت شەریف دەکات و لە پێناوی شۆڕشدا چالاکی و پاگەندەی زۆر دەکات، ئەو بەڕۆژ و شەو کار بۆ بارزانی دەکات. لێرەدا قسەکانمان تەواو کرد. ئایا ئەم گفتوگۆ راشکاوانە بەد حاڵی بوونی رەواندەوە؟ ئایا لە کۆتایی قسەکاندا بەری ئاشتبوونەوە دەهێنێنەوە لە نێوان من و عوسمان سەبری بەسەرپەرشتی و ئامادەبوونی جەلال تاڵەبانی؟ کە لە هۆتێلەکە هاتینەدەرەوە هەرکەسەو بەرەو کاری خۆی چوو، من بیرم لەوە دەکردەوە.

[18] مەبەست ئەکەم لێرەدا هەڵەیەک لە چاپەکەدا هەیە، چونکە جەمیل مەحو لوبنانی بووە، ئیتر چۆن خۆی کاندید دەکات بۆ پەرلەمانی سوریا، هەروەها مەحو خۆی لێرەدا دەڵێت یەکەمجارم بووە تاڵەبانی ببینم، ئەگەر وایە چۆن پێشتر بۆچوونی خۆی بۆ باسکردووە لەسەر مەسەلەی خۆ کاندید کردنی. لێرەدا دوو ئەگەر هەیە، یان ئەوەتا جەمیل مەحو خۆی کاندید کردووە و بۆ پەرلەمانی لوبنان و دەرنەچووە، یان ئەوەتا لەم چاپەدا شتێک پەڕیوەو تاڵەبانی رووی دەمی قسەکانی لە هەردووکیان بووە — وەرگێڕی کوردی -

لێرەدا زۆر ڕاستگۆیانە ئەوە ئاشکرامەوە کە دڵم نیا نەبوو بۆ ئەو ئاشتبوونەوە ڕواڵەتکارانەیە، گومانم لە ڕاستی و دروستی ئەو ئاشتبوونەوەیە هەبوو، هەرگیز ئاسودە نەبووم، چونکە عوسمان سەبریم باش دەناسی، دەمزانی خاوەنی چ دەروونێکی ناخۆشە، لە ناخی خۆمەوە لەو باوەڕەدابووم کە دانانیشێت و دەست ئەکاتەوە بە پیلانگێڕی، دروست بۆچوونەکەی من ڕاست دەرچوو، چونکە من کەسێکی دڵسۆز بووم، حەزم کرد بەوپەڕی دڵسۆزی و لەخۆبووردەییەوە هەموو ناکۆکییەکان چارەسەر بکەم بۆ ئەوەی هەموومان بۆ ئامانجە گەورەکە کار بکەین، ئەویش یەکڕیزی حزب و ڕزگارکردنی گەلی کورد بوو لە نەهامەتی و کۆکردنەوەی لە چوارچێوەی نەتەوەیەکی یەکگرتوو کە بتوانێت گەشەبکات و ژیانێکی شەرەفمەندانە بژی.

خۆماک (غەریزە)ی شەڕ لەناخی عوسمان سەبری هێزی خۆی لە شەیتان وەردەگرت، هەروەها ئەقلیەتیشی هاوردەکراوبوو، بۆیە هەرگیز دانەدەنیشت، بەڵکو بەردەوام خەریکی نەخشەکێشانی پیلان و ملشکاندن بوو، بەشێوازێکی نامەردانە تۆوی دووبەرەکی لەناو حزبەکەماندا لە لوبنان دادەچاند، خەریکبوو هەندێ ئامانجی خۆی بەدەست بێنێت، بۆیە ناچاربووم هەموو ئەو کادرە حزبییانەی کەعوسمان سەبری دەستخەرۆی کردبوون لە حزب دووریان بخەمەوەو بەتەواوی دەریانبکەم.

کاتێـــک حـــزب بە پیلانەکـــانی ئەوی زانـــی، هەمـــوو ئەو پارەتیـانەی بـڕی کە بـۆ مەسـرەفی تـایبەتی خـۆی پێـانـدەدا، هەرچەنـدە ئەو سـکرتێری حـزب بـوو لە سـوریا بەڵام ئێمە پارمەتیمان دەدا. هەروەها کرێی مانگانەی ژوورەکەشی کە بۆمان گرتبوو لە بەیروت ئەویشمان بڕی. هەروەها حزبیش لە سوریا هەموو هاوکارییەکانی ئەوی بڕی، دوای بڕیاری حزب لە لوبنان، کوردەکـانی لوبنـان وردە وردە لەو کشـانەوە، بـۆیە ئیتـر ئەو لەڕووی مادی و سیاسیشەوە مایەپووچ دەرچوو، هیچ دەرەتانێکی بـۆ نەمـایەوە تەنهـا ئەوەنـدە نەبێـت کە بـڕواتەوە بـۆ سـوریا، هەرچەنـدە پێشتر پاگەنـدەی ئەوەی دەکرد کە ئەو لە سـوریا لە لایەن دەسەڵاتدارانەوە داوا کراوە، بەڵام ڕۆیشتەوە بۆ ئەوێ.

بە گەڕانەوەی بۆ سوریا کەوتە ناو بۆسەی هاوڕێکانی خۆی، ئەو پەندە بەناوبانگەی بەسەردا هات کە دەڵێت (پاداشتی خراپە، خراپەیەکـی وەک خـۆیەتی[*])، ئەو هەڤـاڵانە لە حـزب باشـیان دەناسی و ئاگاداری ڕەفتارە نابەرپرسەکانی بوون لە لوبنان، بۆیە لەلایەن حزبەوە دادگایی کرا و لە ئەنجامدا لە سکرتاریەتی پارتی دیموکراتی کوردی سوریا دەرکراو کەسێکی تر خرایە شوێنی، چەند جارێکی تر هەوڵیدابوو دەست بەسەر حزبەکەدا بگرێتەوە، بەڵام دووچاری شکست هاتبوو، چونکە هەڵەی زۆری کردبوو

---

[*] (جزاء سيئة سيئة مثلها) رەنگە ئەگەر ئەم ئیدیۆمە بکەین بە کوردی باشتربێت بنووسین (لە جێی سندان مزراقوونە) – وەرگێری کوردی –

نەیدەیتوانی بەرپرسیاریەتی هەڵبگرێت لە کاتێکدا ئەو لەلوتکەی هەرەمی حزبدا بوو.

چیرۆکەکەم لەگەڵ سەلاح بەدرەدین

قۆناغێک لە قۆناغەکانی ژیانی حزبیم بەوجۆرە تێپەڕاند کە بەوپەڕی دڵسۆزی و ڕاستگۆیی دەینوسمەوە. لێرەدا ڕووداوێکی تر دێتەوە یادم پێمخۆشە وەکو خۆی بۆتان بگێڕمەوە ئەمەش لە پێناو خزمەتکردن بە مێژوو بە گێڕانەوەی ڕاستیەکان کە ڕەنگە هاوکار بێت بۆ ئەو تێکۆشەرانەی کە دوای ئێمە دێن بتوانن ڕێبازەکەمان تەواو بکەن. بە سنگێکی فراوان بۆتان دەگێڕمەوە، ئەمەش لە باوەڕمان بە پیرۆزی ئەو ئامانجەی کە هەوڵی بۆ دەدەین و قوربانیمان بەهەموو شتێکی بەنرخی خۆماندا لەپێناو بەرز ڕاگرتنی وشەی کوردستان، بەهیوای یەکگرتنی کورد بە ئیرنسی خودا و بە هەوڵ و هیمەتی تێکۆشەرانی ئەم میللەتە شکۆمەندە.

ساڵی ١٩٧٠ بوو، لە شوێنی کاری خۆم دانیشتبووم، کەسێکی گەنج پرسیاری جەمیل مەحمۆی دەکرد، پێشتر ئەم گەنجەم نەدەناسی، پێمگوت جەمیل مەحۆت پێشتر ناسیوە؟ گوتی نەخێر، پێمگوت چیت لەو دەوێت؟ گوتی دەمەوێت خۆمی پێبناسێنم. منیش پێمگوت فەرموو بەخێربێیت من جەمیل مەحۆم خۆمم پێناسانیت، ئەی تۆ خۆت کێیت برای شیرینم؟ پێکەنی و گوتی: من

سەلاح بەدرەدینم سکرتێری تازەی پارتی دیموکراتی کورد لە سوریا. پێمگوت هێندەی من بزانم سکرتێری حزب عوسمان سەبرییە. پێی وتم: عوسمان سەبری کاری تەواو بووە، لەسەر شانۆی سیاسی کوردی سوریا نەماوە، بەهۆی رەفتارو کردەوە تێکدەرەکانی لەناو ریزەکانی حزب لە سوریاو لوبنان دەرکراوە، ئەگەر راستگۆیم لە گەڵتا ئەو بوختانی بۆ تۆ دەکرد و هۆکاری ناکۆکییەکانی نێوانیشمان بوو، بۆیە هاتووم لاپەرەی رابووردوو دابخەین و تاوی رووتی کاتیاوی کورد بخەینەوە سەر رێرەوەکەی خۆی و بەردەوامی بە پەیوەندییەکانمان بدەین، دەبێت هەمووومان بە دڵسۆزی هاوکاری یەکتر بین لە پێناو ئەو بیرو باوەرە هاوبەشەی کە هەموومان باوەرمان پێیەتی، پەیوەندییەکانمان بەردەوام پێبدەین و کەسمان مافی دەستوەردانی لە کاروباری ناوخۆی حزبەکەی ترەوە نەبێت... لەدوای قسەکردنی ئەو گەنجە هەستم بە ئارامییەکی پڕگومان کرد، لەبەر ئەوەی ژیانم بە تاڵی و شیرینییەوە بەڕێکرابوو، راستینەی زۆر کەسم بۆ دەرکەوتبوو، لەوانە نەبووم کە بەئاسنی فریو بخۆم، بۆیە حەزم کرد بەشێوەیەک لە شێوەکان وەڵامێکی بدەمەوە و پێمگوت: من تۆم دیبوو پێشتر بەرێدی سەرکردایەتی حزبت دەهێناوەبرد، ئەرکی تۆ تەنها ئەوەبوو وەکو تەتەر نامەکان بێنێت و بیانبەیت، ئێستاش تۆیان هەڵبژاردووە وەک سکرتێری حزب لە سوریا جێگای سەرسوڕمانە بۆمن. لام سەیرە

پۆستە بەرێکی حزب لە شەوورۆژێکدا دەبێت بە سکرتێری حزب، گوێگرە برا با راشکاوانە پێت بڵێم، من پیاوێکم تاقیکردنەوەی ژیانم بە گۆشت و خوێن دیوە، خۆم تەرخان کردووە بۆ کوردستان. پیاوێکی بە باوەڕم و ژیانی حزبیم بەتاڵ و شیرینەوە بەسەربردووە، بۆیە راشکاوانەو بەبێ ئەملاوئەولا قسە دەکەم، چونکە لە کاروباری حزبی و چارەنوسسازدا موجامەلە ناخوات. ئەگەر ئێوە لە سوریا بە راستی دەتانەوێت هاوکاری یەکتر بین بە دڵسۆزی و بەبێ پیلانگێری، دەتانەوێت وەکو برایەکی خاوەن چارەنوس و ئامانجی هاوبەش کار بکەین و لە چوارچێوەی بیروباوەڕی ئاشکراو رووتدا لە پێناوی پرسی کوردستان کاربکەین بەبێ هیچ لادانێک، ئەوا من بەڵێنت پێدەدەم لاپەڕەی رەشی کۆن دابخەین و لاپەڕەیەکی سپی و پرشنگدار لەگەڵ حزبەکەتان هەڵدەمەوە، هەموو توانا و وزەی خۆشم لە خزمەتی ئەو ئامانج و بیروباوەڕانەدا بخەمەگەڕ کە شیمەی کورد هەموومان بانگەشەی بۆ دەکەین. ئەم قسانەش راشکاوانە و بێ پەردەبوون.

لەسەرئەو بنەمایانە رێکەوتین و بەر لەوەی بڕوات پێی گوتم: ئەمەوێ کراسێک بکڕم بەڵام پارەکەم تەنها بەشی کرێی گەڕانەوە دەکات. پێکەوە رۆشتین بۆ بازار هەندێ جلوبەرگ و پێداویستیم بۆ کڕی، لە هۆتێلێکی گۆرەپانی " الدباس" دابەزیبوو لە بەیروت. پێش ئەوەی سەفەر کات گوتی: من سەفەری ئەورووپا دەکەم بۆ

ئەوەی لەگەڵ خوێندکاران کۆبوونەوە بکەم و باسی ئەو هۆکارو پاڵنەرانە دەکەم کە وایان لە سەرکردایەتی حزب کرد عوسمان سەبری لە سکرتاریەتی حزب لە سوریا دەربکات[٢٠].

هەوڵێکی نەزۆک بۆ سەردانی بارەگای سەرکردایەتیی شۆڕشی کورد لە ناوپردان:

نوێنەری شۆڕشی کورد، شەوکەت عەقراوی، لەدوای دابەشبوونە خوێناوییەکەی پارتی دیموکراتی کوردستان لە عیراق، هات بۆ لوبنان. ساڵی ١٩٦٤ بوو، بەهۆی دابەشبوونەکەوە زۆرینەی سەرکردایەتی پارتی دەرکران، لەوانەش ئیبراهیم ئەحمەد، کە سکرتێری حزب بوو، جەلال تاڵەبانی کە پێشتر باسم کردبوو، عومەر دەبابە، عەلی عەسکەری و چەندانی تر لە سەرکردە سیاسی و سەربازییەکان. بارزانی ویستی حزبەکە پاک بکاتەوە لە هەموو ئەو مشەخۆر و پیلانگێڕانەی کە حزبیان بۆ

---

[٢٠] صلاح بەدرەدین ساڵی ١٩٤٥ لە گوندی نصەتلی لە خۆرهەڵاتی قامشلو لەدایک بووە. ساڵی ١٩٦٩ ئوسمان سەبری لە حزب لادا و خۆی بوو بە سکرتێری گشتی حزب، ساڵی ١٩٨٠ ناوی حزبەکەیان گۆڕی بۆ یەکێتی گەلی کورد لەسوریا. لەوکاتە بەدواوە ئەو حزبە چەندین جار کەرت و پەرت بووە. ساڵی ٢٠٠٣ وازی لە کاری سیاسی هێنا بە تەواوی لە پیرمام لە باشووری کوردستان نیشتەجێ بوو. گومانێکی زۆری لەسەرە بەوەی کە دەستی تێکەڵ بووە لەگەڵ دەزگای هەواڵگری سوریا، عێراق، تورکیا. چەندین بەڵگەی تەواودنی لەم بارەوە بلاو کراونەتەوە – وەرگێڕی کوردی.

بەرژەوەندی خۆیان بەکار دەهێنا. لەم نێوەدا شەوکەت عەقراوی کرا بە نوێنەرو وتەبێژی رەسمیی بەناوی شۆڕشەوە لە دەرەوەی وڵات و بارەگاکەشی لە قاهیرە بوو. من و برای بەڕێز شەوکەت عەقراوی هەتا ئاستێکی باش سەرنج و دیدگامان هاوبەش بوو، بەتایبەت لەسەر دۆخی شۆڕش و دژی ئەو پەرتبوونە دروستکراوەی کە ئیبراهیم ئەحمەد و جەلال تاڵەبانی جێبەجێیان کرد.

وردە وردە سەرلە نوێ پەیوەندیم لەگەڵ شۆڕش لەڕێگای شەوکەت عەقراوی پتەوتر بۆوە، لەبەر ئەوەی ئەو جوامێرو دڵسۆزبوو، هەستی بە لێپرسراویەتی حزبی دەکرد، بەهۆی ئەوەوە پەیوەندیم لەگەڵ شۆڕش هەتا دەهات پتەوتر دەبوو. بارزانی هەنگاوی راستکردنەوەی هەڵناو شتەکانی خستەوە سەر رێچکەی خۆی و کاری حزبی بە باشترین شێوە رێکخرایەوە. چاپەمەنی حزبمان بە رێکوپێکی بەدەست دەگەیشت. چاپەمەنییەکان لەناخۆی شۆڕش و لەلایەن مەکتەبی راگەیاندن چاپدەکران، لەوانەش رۆژنامەی خەبات زمانحاڵی پارتی دیموکراتی کوردستان و چەندان بڵاوکراوەی تر. منیش لای خۆمەوە، لە پێناو بزووتنەوە شۆڕشگێرانەکەمان، هەموو ئەو بڵاوکانەمان لە لوبنان سەرلەنوێ چاپدەکردەوە، لەگەڵ بڵاوکردنەوەی وێنەی تێکۆشەرانی کورد و بەشێوازێکی تەواو

نهێنی دابەشمان دەکردن بەسەر خانەکانی پەخش و نوسینگەو باڵیۆزخانەکان.

لەو عەیامەدا هەندێ لە کەسایەتییە عێراقییەکان دوای روخانی رژێمی کۆنەپەرستی پادشایەتی لە لوبنان دەژیان. ئەو کەسایەتییانە لایەنگری رژێمی کۆنەپارێزی پادشایەتیبوون لە عێراق. بەدەرلەخواستی من، باروودۆخەکە ناچاری دەکردم بەهۆی برای بەرێز شەوکەت عەقراوی، هەندێک لەو کەسایەتییانە بناسم. شەوکەت پارەی لەوان وەردەگرت بۆ خەرجیی تایبەتی خۆی، من راشکاوانە پێمگوت کە هیچ پەیوەندییەکی حزبی بەوانەوەم نابەستێتەوە، ئەقڵییەت و بیروباوەری من تەواو پێچەوانەی ئەوانەیە، من ئەگەر دۆستایەتی لەگەڵ ئەوانەدا ساز بکەم تەنها لەبەر ئەوەیە کە لایەنگریی لە ئێمە بکەن و پشتیوانیی مافەکان و شۆڕشمان بکەن، دەمەوێت ئەوانە لە قازانجی مافەکانی شۆڕشی کورد لە عێراق بەکاربێنم.

لەسەر ئەو بنەما روون و ئاشکرایانە لەگەڵ یەکێک لەوان پەیوەندیم بەهێزکرد، من لەبەردەمی خوداو مێژوودا شاهیدی دەدەم و ویژدانم ئارامە. ئەوکەسەی پێتاندەناسێنم و ناو دەبەم بەناوی عەبدول عەزیز، بە واتای وشەکە کورد بوو. زۆر دڵسۆزبوو، خاوەنی قسەی خۆی بوو، پەیشمان بوونەوەی نەبوو، زۆر باوەڕی بە بۆچوونەکانی خۆی هەبوو، دەستی کراوە بوو، هاوکاری شۆڕشی زۆر باش دەکرد. من خۆم لەو باوەڕەدا نیم

ئەو دەست گراودبوونەوەی لە پێناوخۆدەرخستن یان لە پێناوی پۆست و پلەدا، یان هەر ئامانجێکی تر کە من نەیزانم، بەڵکو خۆی هەمیشە دەیگوت لەبەر هەستکردنی قوڵی بووە بە کوردبوونی خۆی، ئیتر خواش خۆی ئەزانێ.

خەڵکانی تری کوردەی عێراقی هەبوون، یەکێک لەوانەش 'عەلی کەمال' ناوێک بوو، ئەم کەسە پروپوچەی بەکرێگیراوی کۆنەپەرستی ناوخۆو ئیمپریالیزمی جیهانیی، هەڵویستەکانی هەمووی دژایەتیکردنی هێزە نیشتیمانییە کوردییەکان بوو. زۆر بەتوندی دژی هەڵویستە سیاسییە چەسپاوەکانی من بوو، کاتێک دەهاتمە دەست و رۆڵی کۆنەپەرستان و ئیمپریالیزمی جیهانیم رسوا دەکرد لە پیلانگێران لە دژی گەلی کورد و پرسە رەواکەی، بە تایبەتی لەسەر ئەو خاڵانە گفتوگۆی لەگەڵدا دەکردم، سەرەرای ئەوەی بەکرێگراوبوونی ئەو بۆ ئیمپریالیزم و ئەوهێزانەی دژی ماف و ئاواتەکانی گەلی کوردمان بوون، ئاشکرا بوو.

بەڵام ئەوانەی کە زۆریان ئەوت و بەناوی بارزانی و شۆرشی کوردەوە قسەیان دەکرد، وەکو شەوکەت عەقراوی، هەمیشە دیدارو کۆبوونەوەیان لەگەڵدا دەکردو بەناوی شۆرشەوە سەرانەیان لێدەسەندن، لە کاتێکدا پەیوەندی من لەگەڵ عەبدول عەزیز لەسەر بناغەی وەرگرتنی زانیاری زۆر دروست و باوەرپێکراو بوو، کە بەسود بوو بۆشۆرش، ئەمەش بێگومان پەیوەندییەکی راستگۆیانە بوو کە زۆر بە نهێنی و بەبێ ئاگاداری هیچ کام لە هاوڕێکانی یەکترمان دەبێتی.

رۆژێک لە رۆژان سەردانی کردم، بۆئەوەی هەندێ شتی زۆر نهێنی و گرنگم پێبڵێت، کە زۆر لەبەرژەوەندی شۆرشی کوردا بوو، هەروەها تکای لێکردم کە سەفەر بکەم بۆ کوردستان و چاوم بەبارزانی بکەوێت، بۆ ئەوەی هەندێ پێشنیازی ئەوەی پێرابگەیەنم کە تایبەت بوو بە پەیداکردنی چەک بۆ شۆرش. چەندین جار یەکترمان بینی و رێکەوتین لەسەر ئەوەی کە لە رێگای ئێرانەوە گەشت بکەم بەرەو بارەگای شۆرش. رێکەوتنێکی نهێنیمان کرد لەسەر ئەوەی من چی بە بارزانی بڵێم. لەسەر حسابی خۆی تکتی رۆشتن و گەرانەوەی ئێرانی بۆ کریم.

گەشتمە فرۆکەخانەی تاران، ئۆتۆمبیلێکی تاکسیم بەکرێ گرت بۆ ئەوەی بمبات بۆ ئەو ناونیشانەی کە عەبدول عەزیز پێی دابووم. ناونیشانەکەم دۆزییەوە، چاوم بە کەسێک کەوت کە بەناوی فەیسەل بەئێوەی دەناسیێم، سەربە خێزانی جاف بوو. نامەی هاورێکەی بەیروتم پێدا. زۆر بەگەرمی پێشوازی لێکردم و میواندارییەکی شایستەی کردم. نەیهێشت لە هۆتێل دابەزم، بەڵکو سور بوو لەسەر ئەوەی کە میوانی لای خۆی بم، بۆ ئەوەی هەر هیچ نەبێت بۆ ماوەیەک بەدووربم لە چاوی پیاوانی دەزگای هەواڵگریی ئێران.

دوای ئەوەی سێ رۆژ لە میوانداری ئەودا مامەوە، مەرەخەسیم لێخواست و داوام لێکرد بە شێوازی تایبەتی خۆی بمگەیەنێتە بارەگای شۆرشی کورد لە حاجی ئۆمەران، بەبێ

ئەوەی هیچ کەس بەوە بزانێت، چونکە یەکەم من خۆم لە ئێرانەوە ڕێگا شارەزا نەبووم بۆ بارەگای شۆڕش، دووەمیش ئەو کاتە من هیچ کەسێکی کوردی ئێرانم نەدەناسی.

کاتێکی زۆری نەویست بۆ ئەوەی دەزگای هەواڵگری ئێران بـزانن کە مـن لای ئەوم، ژمـارەیەک لە ئەفسـەرانی دەزگـای هەواڵگری ئێران هاتن بۆ ماڵەکەی و دەستیان کرد بە لێکۆڵینەوە لەگەڵما. هـیچ چاوەڕوانی ئەوە نەبووم کە ڕوویدا. نزیکەی دوو سەعات لێکۆڵینەوەیان لەگەڵدا کردم، بۆ ئەوەی هۆکاری ڕۆشتنم بۆ بارەگـای بـارزانی بـزانن. ئەگەرچـی هـیچ ئەنجـامێکی بـاش لەگەڵمـدا، خۆم لە پرسـیارەکان دەدزییەوە، هەمـوو هەوڵەکانیـان بەفیڕۆ چوو، نەیانتوانی بگەنە ئەوەی کە خۆیان دەیانویست. لە کۆتایی لێکۆڵینەوەکەدا ٢٤ سەعات مۆڵەتیان پێدام کە خاکی ئێران بەجێ بهێلم و بگەڕێمەوە بۆ ئەو شوێنەی کە لێوەی هـاتووم یان بۆ هەر شوێنێکی ترکە خۆم دەمەوێت بڕۆم، ئەگینا ناچار دەبن بمخەنە زیندانەوە.

هەسـتم بە هـیچ ترسـێک نەدەکـرد، هەرگیـز بیـرم لەوە نەدەکـردەوە کە پیلانێک لە گۆڕێـدا بێت لەدژم، بـۆیە بڕیارمـدا بەرەو لوبنان بگەڕێمەوە. چەند سـەعاتێکی کەم بەر لەوەی ئێران بەجێبهێڵم، بە ڕێگای تایبەتی خۆم شوێنی نوێنەری شۆڕشم لە تـاران دۆزیـیەوە کە نـاوی شەمسـەدین موفتی بـوو، بە چەندین شێواز هەوڵمدا چاوم پێی کەوێت، بەلام بەخت یارم نەبوو، بۆیە

نامەیەکی تایبەتم بۆ نارد و ئامانجی سەردانەکەی خۆمم بۆ باس کرد و داوام لێکرد بە زووترین کات وەڵامی نامەکەم بداتەوە لەبەر ئەوەی کە بابەتی نامەکە مەترسیدارەو دەبێ بارزانی بزانێت ئەو لایەنە کێیە بەبێ هیچ مەرجێک دەیەوێت هاوکاریی سەربازی پێشکەش بکات. دوای ئەوە گەڕامەوە بۆ بەیروت و لەگەڵ عەبدول عەزیزی هاوڕێم کۆبوومەوە، هەموو ئەو شتانەم بۆ باسکرد کە بەسەرمدا هاتن.

دوای تێپەڕبوونی مانگێک بەسەر ئەو نامەیەی کە باسم کرد، بارزانی لە ڕێگای کوردێکی عێراقییەوە وەڵامی نامەکەی بۆ ناردمەوە. ئەو کەسە هات بۆ شوێنی کارەکەم و وەڵامی نامەکەی دایەدەستم و داوای کرد بیخوێنمەوەو بیدەمەوە دەستی.

دامنیشاند لای خۆم و هەندێ ساردەمەنیم پێدا و دواتر بۆچەند ساتێک داوای یارمەتیم لێکرد بۆ ئەوەی پاکەتێک جگەرە بکڕم و بگەڕێمەوە. لای پاکەت فرۆشەکە ئامێری کۆپیکردن هەبوو، نامەکەم کۆپی کرد و بەپەلە گەڕامەوە. لەبەردەمی خۆیدا نامەکەم خوێندەوە و پاش تەواوبوونی دامەوە دەستی. هەتا ئێستاش وێنەیەکی ئەو نامەیەم بۆیادگاری و بۆ مێژوو هەڵگرتووە. بارزانی لە وەڵامی نامەکەیدا ڕەزامەندی دەربڕیبوو کە سەردانی بکەم، منیش سەردانیم کرد، لەو ڕێگایەوە من و بارزانی یەکترمان ناسی، پێشتر یەکترمان نەدەناسی، پێش ئەوە لە ژیانمدا نە من ئەوم دیبوو نە ئەو منی دیبوو. ئەوە یەکەمین

هەنگاوی ئاسیتی سەرکردەی شۆڕش بوو. بۆچوونی خۆی بە ڕاشکاوانە دەربڕی و گرنگی ئەو هاوکارییەی باسکرد کە من شەرەفی ئەو دەستپێشخەرییەم پێبڕابوو. وێڕای مەترسییەکانی، چۆنیەتیی جێبەجێکردنی هەنگاوەکانی سیاسەتی دەرەوەی بۆ ڕوونکردمەوە، بەوجۆرەی کە شۆڕش کەڵکی لێوەربگرێت.

ئەوە لە ساڵی ١٩٦٦ بوو، کاتێک کوڕە گەورەی بارزانی "عوبێدوڵا" سەردانی کردم. ئەوە جاری یەکەم بوو. پێشتر یەکترمان نەدەناسی، لەبیرم دێت سکرتێرە سریانییەکەی خۆی بەناوی "قەیسەر" لەگەڵدا بوو، کە دواتر لە ساڵی ١٩٧٢ بەدەستی پیاوانی هەواڵگریی سەر بە مەسعود بارزانی لە شاری بەغدا، لە کاتێکدا مانگی هەنگوینی بەسەر دەبرد تیرۆر کرا. لەوکاتەدا ئەوان دەزگای هەواڵگریی عێراقیان بە کوشتنەکەی تۆمەتبار کرد، دواتر گوتیان هۆکاری کوشتنەکەی لەسەر ئەوە بووە کە یەکێک لە لایەنگرانی عوبێدوڵا و بەرپرسێکی ناو شۆڕشی کوشتووە.

عوبێدوڵاو قەیسەر ساڵی ١٩٦٦ میوان بوون لای من و مانگ و نیوێک، بەوپەڕی ڕێزو میواندارییەوە خزمەتم کردن. لەو کاتەدا پێشوازیم لە هەرکەسێک دەکرد سەربە شۆڕش و سەرکردەی شۆڕش بوایە و هیچم لەدەستبهاتایە بۆم نەکردن. بەبێ هیچ دوودڵییەک هەرچییەکیان بویستایە بۆم دەکردن. هەندی جار بەهۆکاری سەرقاڵ بوونم بەو کارانەوە منداڵەکانم بێبەش دەکرد لە نیعمەتی خوێندن و تەواوکردنی خوێندنەکانیان. زۆر جار بە

ڕۆژ ڕەنجیان دەداو کاریان دەکرد بۆ ئەوەی ژیانی خۆیان و نانی ڕۆژانەیان دابین بکەن و بە شەویش لە خوێندنگەی ئێواران دەیانخوێند. ئەمە جگە لەو هەموو تێچووەی کە دەهاتە سەرم بۆ چاپکردنی بلاڤۆک و چاپەمەنییەکانی حزب، هەموویم لەسەر گیرفانی خۆم بەدا لە کاتێکدا من داهاتم دیاریکراوبوو. لەپێناو ئامانجەکانی شۆڕشدا پارەی خۆمم سەرف دەکرد کە بەخواست و ویستی خۆم ژیانم بۆ تەرخان کردبوو. لێرەدا کە باسی ئەوە دەکەم بۆ خۆهەڵکێشان و خۆ نواندن نیە، بەڵکو تەنها بۆ ئەوەیە کە بیسەلمێنم من بەئەرکێکی تێکۆشانی خەباتی شۆڕشگێرانەی خۆم هەستاوم و خۆمم بۆ تەرخان کردبوو گوێم لەوە نەبوو بەچ نرخێک و قوربانیدانێک ئەوە دەکەم.

بە کورتی، هەرنوێنەرێکی شۆڕش هاتبێتە بەیروت من پایەخمپێداوە و هاوکاریم کردووە. بۆ نموونە شەوکەت عەقراوی کە وتەبێژی فەرمی و نوێنەریان بوو، لەو کاتەدا لە کۆماری عەرەبی یەکگرتوو نیشتەجێبوو، خێزانەکەی لە بەیروت نیشتەجێبوو، لەسەر گیرفانی خۆم ماڵێکم بۆ بەکرێگرتبوو، بەوجۆرەی کە ئەرکی میوانداری پێویست بکات، وێڕای ئەوەی داهاتم کەم بوو، دریغیم نەدەکرد. لەو کاتەدا زۆرم حەز دەکرد، لەسەر داوای هاوڕێم شەوکەت عەقراوی سەردانێکی میسربکەم، بەلام بەهۆی نەبوونی پارەوە نەمدەتوانی ئەو سەفەرە بکەم. لە بیرمە کاتێک لە بارەگای بارزانی دەستبەسەرکرابووم، شەوکەت

ھەڤراوی بەبەردەممدا تێدەپەڕی و وەک ئەوەی هەر نەمناسێت، خۆی هەڵە دەکرد و بەبێ قسەو سڵاو تێدەپەڕی منیش لەبەرخۆمەوە دەمگوت: پەنا بەتۆ خوایە!

لەهەندی حاڵەتدا کە ناچار دەبووم بەشداری لە هەندی کۆنگرەی تایبەت بە شۆڕش بکەم لە ئەوروپا، لە ناچاریدا بۆ کۆکردنەوەی نرخی بلیتی سەفەرەکەم پەنام بۆ هەڤاڵانی حزبی و کۆکردنەوەی پیتاک دەبرد لە هاوڕێیان و دۆستانم. لێرەدا ڕووداوێکی خۆشم وەبیر دێتەوە کە بەسەرمداهات کاتێک بەشداری یەکێک لە کۆنگرەکانی یەکێتی قوتابیانم کرد لە ستۆکهۆڵم ساڵی ١٩٧٠. بارودۆخەکە بەجۆرێک بوو کۆنگرەکە چەند ڕۆژێک دواخرا، زۆرم پێویست بە پارەبوو بۆ ئەوەی پێداویستییەکانی خۆم مەیسەر بکەم لە خواردن و خەوتن. داوام لە یەکێک لە بەرپرسانی قوتابیان کرد هەندی پارەم بە قەرز بداتی و دواتر بۆی بگەڕێنمەوە، بەڵام بە ڕێزەوە داوای لێبووردنی کرد و گوتی توانای داراییم ڕێگام نادات و پارەم نییە، کەچی لەملاوە حەبیب محەمەد کەریمم دەبینی کە چۆن دۆلار بەسەر قوتابیاندا دابەش دەکات. بەناچاری تەنها ئەوەم لەبەردەمدا بوو کە بچم بۆ ئەڵمانیای خۆرئاوا بۆ لای کوڕەکەم، کە دەیخوێند و کاریشی دەکرد لە شاری میتشن. کوڕە گەورەم محەمەد داواکەی جێبەجێکردم و ئەوەندی پێدام کە بتوانم بەرێگای وشکانی لە تورکیاوە بگەڕێمەوە.

ئیمانێکی پاک و رەهام بە تێکۆشانی سیاسی هەبوو، بەتەواوەتی لایەنگری هەموو هەوڵێکی بەردەوام بووم لە پێناو شۆڕشی پیرۆزی کوردا. دووچاری چەندین جۆر ئەشکەنجە و تیرۆرو ئازاربوومەوە. چەندین جار لە لوبنان دەستگیر کرام، دووچاری خراپترین ئەشکەنجەو سوکایەتی بوومەوە، خۆراگربووم و بەرگەی ئەو هەموو عەزاب و سوکایەتی و ئەشکەنجانەم بە سەبرو ئیمانەوە دەگرت لە پێناو سەرکەوتنی پرسە گەورەکەمان (یەکێتی کوردستان)، خۆمم بۆ تەرخان کردبوو، هیوام دەخواست یەکەم شەهیدی ئەو ڕێگایە بم.

لێرەدا بۆ خۆبادان نا، بەڵکو بۆ یادەوەرو مێژوو دەڵێم، زۆر جار ناچار دەبووم سەفەر بکەم بۆ دەرەوەی لوبنان و پارەی کرێ ئۆتۆمبیلم نەبوو، لەگەڵ هەندێ هەڤاڵی خۆم کە باوەڕمان بە ئاماتجی شۆڕشەکەمان هەبوو، بەپێ بەناو شاخی هەزار بەهەزار و شەوانی نەنگوستەچاو، لە سەرمای کەمەر شکێنی زستاندا، ڕێگامان دەبڕی بۆ ئامادەبوون لە کۆبوونەوە نهێنییەکانی حزب لەگەڵ ئەندامان و هەڤالانی تێکۆشەری حزبدا. لەیەکێک لە سەردانەکانمدا بە نهێنی بە ناسنامەیەکی ساختەوە، میوانی خزمێکی خۆم بووم، داوام لە هەڤالانم کرد ئامادەبن، دوای ئەوە رۆشتین بۆ شوێنێکی نەزانراو. نیوەی شەو بوو، لە کاتی کۆبوونەوەدا ئەو خزمەم ئاگاداری کردم کە زانیاری گەشتۆتە دەزگای هەواڵگری و زانیویانە بە نهێنی هاتووم بۆ ئێرە. کاتێک

هاوڕێکانم ئەو هەواڵەیان بیست، زۆر بە خێرایی ئۆتۆمبێلێکیان بۆ پەیداکردم. کاتژمێر یەک و نیوی شەو بوو، سوپاس بۆ خوا بە سەلامەتی گەڕاینەوە بەبێ ئەوەی هیچ کەس پێمان بزانێت.

لە بەغداوە بۆ کۆشکی ئاشتی لە ناوپەردان

ژیانی تێکۆشەرێکی بەشەرەفی حزبی قورس و تاقەتپڕوکێنە، تەنها ئەو کەسانە دەتوانن لەو ڕێگایەدا بەردەوام بن کە خاوەنی ویژدانێکی پڕ لە خەبات و قوربانیدانن، لە پێناو نمونەی بەرزی نەتەوەی خۆیان کە باوەڕیان پێیەتی.

ڕۆژی ڕاگەیاندنی بەیانی یازدەی ئازار، ڕۆژێکی شکۆمەند و مێژوویی بوو. ڕۆژی هەڵهاتنی خۆری ئازادی و تێکشکاندنی کۆت و بەندی کۆیلایەتی بوو لەگەردنی گەلی کوردی ڕەسەنمان. شەڕ لە نێوان سوپای عیراق و تێکۆشەرانی کورد ڕاوەستا. ڕۆژێکی جوان بوو، بە خوێنی شەهیدان و قوربانیدان لە پێناو ئەو بەها هاوبەشەی کە هەردوولای شەڕکەر بانگەوازیان بۆ دەکرد. ڕۆژێکی مێژوویی گەرموگوڕ بوو، خۆشی و کامەرانی دڵی عەرەب و کوردی داگرتبوو. بەبۆنەی ئەو ڕووداوە مەزن وشکۆمەندەوە، هەستاین بە ڕێکخستنی ئاهەنگی جەماوەریی لە چەندین شوێنی جیاوازی لوبنان، بۆ ئاهەنگ گێڕان بەو بۆنە نەمرو پیرۆزە لە مێژووی خەباتی ڕەسەن، بەرەو ئامانجە نەتەوایەتییەکانمان، ڕۆشتین بۆ باڵیۆزخانەی عیراق بۆ ئەوەی لە

تاخی دڵێکی پاکەوە بە ئەرکی پیرۆزبایی هەستین، کە هەڵقوڵاوی خەسڵەت و ڕەسەنایەتی گەلی کوردی شکۆمەندمان بوو، بۆ ئەوەی هەستی خۆمان دەربڕین بەرامبەر سەرکەوتنی برایەتی کورد و عەرەب بەسەر هێزی ئەهریمەن و کۆنەپەرستی و کۆتایی هێنان بە شەڕی خۆکوژی لە نێوان ئەو دوو گەلە شکۆمەند و ڕەسەنە و ڕاگرتنی ڕشتنی ئەو هەموو خوێنە پاک و بێگەردەی هەردوو گەلی برای کورد و عەرەب.

دوای ئەو برایەتییە دڵسۆزانەیە لە نێوان هەردوو لایەنی کورد و عەرەب، دوای تێپەڕبوونی مانگێک بەسەر ئاهەنگ و خۆشییەکاندا لە لوبنان، کە تیایدا هەموو کوردەکان هەستی ڕاستگۆیانەی خۆیان دەربڕی، حزبمان لە لوبنان بە تێکڕای دەنگ داوایان لێکردم سەردانی عێراق بکەم و چاوم بە زەعیمی شۆڕش، بارزانی بکەوێت. لەسەر ئەو کۆدەنگییە، بڕیاری سەفەرمدا و ڕۆشتم بۆ باڵیۆزخانەی عێراق، بۆئەوەی کاری پێویست بکەم بۆ وەرگرتنی ڤیزا و ڕۆشتن بۆ عێراق.

توشی بێهیوابییەکی زۆر بووم کاتێک لە باڵیۆزخانەی عێراق پێیانگوتم کە من کەسێکی نا پەسەندم لە لایەن دەسەڵاتدارانی عێراقەوە. کاتێک گوێبیستی ئەوە بووم زەردەخەنە گرتمی و هیچ غەمبار نەبووم بە ڕەتکردنەوەی داواکەم.

جارێکیان بە ڕێکەوت دارا توفیق ترانزێتی هەبوو لە بەیروت بەرەو ئەوروپا، لە شوێنی کارەکەی خۆم سەردانی کردم، سەلاح

بەدرەدینی لەگەڵدا بوو. باسی زۆر شتمان پێکەوە کرد، لە ناویاندا چیرۆکەکەم لەگەڵ باڵیۆزخانەی عێراق و پەسەند نەبوونم بۆ ڕۆشتنە ناو خاکی عێراق. ئەو هەڵوێستەی پێناخۆش بوو، بە دیپلۆماسیەت و زمانپاراوی خۆی داوای لێبوردنی کرد. هەموو توانای خۆی لەگەڵ باڵیۆزخانەی عێراقدا بەکارهێنا لە پێناو ئەوەی ڤیزا بۆمن دابین بکات. لە دوای هەوڵێکی زۆر و پەیوەندیکردنێکی زۆر ڤیزام وەرگرت و سوپاسم کرد بۆ ئەو کاردی.

بڕیاری سەفەرمدا و گەیشتمە فڕۆکەخانەی بەغدا. زۆر سەرم سوڕما کاتێک لەلایەن دەزگای ئاسایشەوە نزیکەی یەک سەعات ڕاگیرام و زۆریان لێکۆڵینەوە لەگەڵدا کردم، تا لە کۆتاییدا ڕێگایان پێدام داخڵی عێراق بم. بەڕێکەوت لەناو فڕۆکەکەدا کەسێکم ناسی پاشناوی قەزاز بوو، سەرچلی برای و تەواوی ئەندامانی خێزانەکەی لە دەرەوەی فڕۆکە خانە چاوەڕێیان دەکرد. دەستی هاوکارییان بۆ درێژ کردم و لەگەڵ خۆیاندا گەیاندیانمە یەکێک لە هۆتێلەکان. ڕۆژی دواتر بەیانییەکەی برای هێژا کاک سەرچل قەزاز هات بە شوێنماو لەگەڵ خۆیدا بردمی بۆ نوسینگەکەی و ڕێزی زۆر لێنام. دواتر لەگەڵ خۆیدا بردمی بۆ لای هەندێ لە وەزیرە کوردەکان، کە بەگوێرەی ڕێکەوتنی یازدەی ئازار لە وەزارەتە عێراقیەکاندا دامەزرێنرابوون. دڵم خۆش بوو کە دوو ڕۆژم لە بەغدا بەسەر برد و لەو ماوەیەدا زۆرێک لە برا باشە کوردەکانم ناسی.

سەرچل حەزی کرد یارمەتیم بدات، بۆیە یەکێک لە بەرپرسەکانی لقی پێنجی پارتیی راسپارد، کە ئەندازیاری ناسراو محەمەد ئەمین بوو، ئۆتۆمبیلێکی تایبەت و یاوەرێکم بۆ دابین بکات بۆ ئەوەی رێگا بگرینەبەر بەرەو کوردستان بۆ ناوچەی گەلاڵە. لە هەمان ئەو هۆتێلەی کە تیایدا دابەزیبووم، سەردار ئاغای کورەمامی ئیدریس بارزانیم ناسی.

نیوەی شەو کاتێک گەیشتینە گەلاڵە، یاوەرەکەم دەیزانی کە هەندێ لە قوتابیانی کورد هاتوون بۆ سەردانی کوردستان، منی برد بۆ لایان و بەوانی ناساندم. دوای ئەوە پەیوەندی گیرا بە بارەگای مەکتەبی سیاسی لە ناوپردان، دوای ماوەیەکی کەم بە ئۆتۆمبیلێکی سەربازی هاتن بە شوێنمداو بردیانم بۆ کۆشکی ئاشتی لە ناوپردان کە مەکتەبی سیاسیش هەر لەوێ بوو.

کۆشکی ئاشتی پێشتر خوێندنگەیەک بووە کە چوار ژوور بووە، بەڵام کاتێک کە سەدام حسێن لەگەڵ بارزانی کۆدەبێتەوەو دانوستانەکان بە جوانترین شێوە دەچوونە پێشەوەو بەیانی یازدەی ئازار مۆرکرا، ئەم قوتابخانەیە بوو بە بارەگاو ناویان لێنا کۆشکی ئاشتی لە ناوپردان، کە شاخی بەرز ئەملاو ئەولای تەنیوە، جگە لە چەند روبارو دارستان و رێگای تەنگەبەر. ئەم زانیارییانە بۆمێژوو دەهێنمە گۆ، چونکە لەم بیرەوەریانەمەدا دەمەوێت بە ئەمانەتەوە وێنەیەکی راستگۆیانە بگوێزمەوە. من خۆم بە پیاوانی مێژوو نووس نازانم، بەڵکو تێکۆشەرێکم

شەرافەتمەندانەو راستگۆیانە دەنوسم، بەدرێژایی تەمەنی خەبات و تێکۆشانی حزبیم بەبێ هیچ پەردەو لایان و هەڵگێڕانەوەی راستیی رووداوەکان و لە پێناوی واقع و راستیدا دەنوسم.

لە بیرم دێ کە گەیشتمە کوردستان رێک لە دوای یەکەم رۆژی گەیشتنم، چاوم بە دکتور مەحمود عوسمان، ئەندامی لیژنەی مەرکەزی و ئەندامی مەکتەبی سیاسی پارتی کەوت. ئەو یەکێک بوو لەو سەرکردە سیاسییانەی لەبارەگای خۆی بینیم، کە وەکو خەندەق لە ژێر زەویدا بوو، بۆ بەهەڵەدابردنی دوژمن چادرێکی لەسەر دانرابوو. دواتر لەگەڵ حەبیب محەمەد کۆبوومەوە، لە یەکەم ساتی چاوپێکەوتنم لەگەڵیدا، لوتبەرزانە دەستی کرد بە فەلسەفەلێدان. جانتایەکی بەدەستەوە بوو هەر رایدەوەشاند و قسەی دەکرد: ئێمە زۆرمان بیستووە لەسەر کەسێکی تێکۆشەرێەناوی جەمیل مەحو، بەخێرهاتی بۆناو براکانی خۆت.

دوای ئەوە بە ماوەیەکی کەم رەزامەندیم بۆ دیتنی بارزانی بۆهات. لێرە هیچ کەسێک ناتوانێت بەبێ رەزامەندی مەکتەبی سیاسی دیداری بارزانی بکات، دوای ئەوەش دەبێت بارزانی خۆی بە شەخسی لەسەر ئەوکەسە بۆچوونی خۆی بدات، ئیتر یان پەسەندی دەکات، یان رەتی دەکاتەوە. چوومە بارەگاکەیان لە قەسری، کە شوێنێکی زۆر جوانە، بەتایبەت لە زستاندا کە دەشت و دۆڵ و شاخەکان زۆر جوان دەنوێنن. بارەگای ئیدریس

و مەسعودیش هەر لەوێ بوو. دوای ئەو هەموو هەوڵە دیدارەکەم بۆ سازکراو چاوم کەوت بە ئیدریس و مەسعود بارزانی. ئەمەش یەکەمجار بوو لە تەمەنی خەبات و حزبیمدا. دوای پێشوازی ئەوان گەیاندیانم بۆ بارەگای بارکیان، زەعیمی شۆڕشی کورد مەلا بارزانی لە گوندی دیلمان. هەتا کاتژمێر دووی شەو چاوەڕوانی ئەو بووین تا نۆرەم هات بۆ دیدارەکە، عادەتی سەرکردەی شۆڕش وابوو کە هەرگیز بە ڕۆژان پێشوازی لەکەس نەدەکرد.

کە نۆرەم هات هەستم بە دڵخۆشییەکی لە رادەبەرکرد بۆ دیتنی مرۆڤێک وەک ئەوەی لە جیهانێکی تر بم. ئەو گەورەپیاوەی کە من زۆر پەرۆش بووم بۆ دیدارو زیارەتی، ئەو مرۆڤە مەزنەی کەمن قوربانیمدا بەهەموو موڵک و ماڵم لە پێناو مەسەلەیەکدا کە ئەو بوون و مانەوەیەتی، بەبێ ئەوەی پێشتر شەرەفی ناسین و قسەکردنم لەگەڵیدا هەبوبێت. زۆر راستگۆیانە دان بەوەدا دەنێم کاتێک بەو گەشتم و لەنێو دەستەکانیدا بووم، لەشم کەوتە لەرزین و توشی حاڵەتێکی سوفیانە بووم کاتێک دەبینم لەبەردەم ئیمامی جیهادەدام، هەموو هەست و سۆزی داگیرکردم. لە قوڵایی ناخمەوە گوتم ئەمە لەدوای سەلاحەدینی ئەیوبی، لە ئەولیاکانی جیهادی پیرۆزە لە پێناو بەرزراگرتنی وشەی هەق و دادپەروەری، ئەوەی ئیسلام بانگەوازی بۆ دەکات. لە نزیکیەوە دانیشتم، پێگە ی دڵ و ئیمانم بڵند بوونەوە، هەستم کرد

سەرلەنوێ تازە لە دایک دەبمەوە، ئەویش لەوپەڕی سادەییدا بوو، زۆر ڕاستگۆو دلسۆزانە ناخی خۆی دەربەبڕی ئەو لە چاوانی مندا گەورە گەورە بوو. بە دڵێکی بێگەردەوە باسی کوردەکانی لوبنان و پرسی کوردمان بە گشتی دەکرد. قسەکانمان لە دڵەوە بۆ دڵ بوو، سادە و بێ پەردە بوو، خۆرسکانە لە قوڵایی دڵ دەهاتە دەری. خۆشی ویستم، ڕێزمگرت، پڕ بەدڵ خۆشم ویست. دیدارەکەمان نزیکەی سێ سەعاتی خایاند، بەڵام وەک سێ خولەک و سێ چرکە بوون. چاوپێکەوتنەکە بە ئامادەبوونی هەردوو کوڕەکەی ئیدریس و مەسعود و یاوەرەکەی من بوو.

لەکاتی قسەکردنماندا ئەو بیروباوەڕانەی ئاڵوگۆڕمان کردن لە جەوهەر و ناوەرۆکدا هاوشێوە بوون. دوای کۆتایی کۆبوونەوەکەمان، بارزانی پێیخۆش بوو شەرەفمەندم بکات بە دیداری دووەم و بۆ جارێکی تر لە ڕۆژی دادێ بۆ بەیانییەکەی لە خزمەتیدا بم، ئەمەشی بۆ ئەوە بوو کە بەگرتنی وێنەیەک بۆ یادگار و بۆ مێژوو پێکەوە ڕێزملێبنێت وەک دەربڕینی خۆشەویستی خۆی و وەفایەک بۆ تێکۆشانم لە پێناو کوردستان. لە ناخی دڵمەوە هەستم بەوە دەکرد کە ئەو پیاوە بە تەواوی لەمن تێگەشت و زۆر باشی ناسیم و هەڵیسەنگاندم، هەربۆیە من بوومە بەندەی چونکە ئەو پێگەی منی زانی و بە وتەو کردار شەرەفمەندیکردم و ڕێزی لێنام.

ڕۆژی دووەم چاوەڕوانم کرد تا پاش نیوەڕۆ هات و بە ئامادەبوونی خۆی هەندێ وێنەمان چرکاند کە بە درێژایی ژیانم شانازی پێیەوە دەکەم و شەرەفمەندم بەو بەسەرکردنەوە جوامێرانەیە، هەستم دەکرد دڵم گەورە دەبێت. دواتر هەر بە یاوەری خۆی ڕۆشتین بۆ بارەگای ئیدریس لە قەسری، کە گەیشتینە بارەگا لە ئۆتۆمبیلەکە دابەزی و منیش بە دوایدا ڕۆشتم. ویستی وەک ڕێزلێنان من لە پێش ئەو بچمە ژوورەوە. فەرمانیدا پێشیکەوم، بەڵام زۆر مکوڕانە ڕەتمکردەوە پێش ئەو بچمەژوورەوە، لە کاتێکدا ئەو پێشەنگمانەو ئێمەش شوێنکەوتووی ئەوین و ڕێبازەکەی دەگرینەبەر، مرۆڤێکی باش و بەڕێزبوو، نمونەی ڕەوشت بەرزی بوو بەرامبەر بە میوانە غەوارەکانی.

چوینە بارەگای ئیدریس و لەناو هۆڵەکە دانیشتین و هەندێ لە سەرکردەکانی شۆڕش لەوێ ئامادە بوون. بارزانی دەستی بە قسان کرد: ئەم پیاوە تێکۆشەرە کاک جەمیل مەحۆیە، سکرتێری پارتی دیموکراتی کورد لە لوبنان. ئەوە یەکەمجار بوو بە ئاشکرا و لەبەردەم سەرکردەکانی حزبدا ئاماژە بۆ ئەوە بکات کە من بەپرسی یەکەمی کوردەکانی لوبنانم. دوای قسەکردن لەسەر کاروباری گشتی کوردان، داوای مەرەخەسیم لە سەرکردەی شۆڕش، بارزانی کرد، کە بە سۆزێکی باوکانەی گەرمەوە ڕێزلێنام و گوتم: داواتان لێدەکەم ڕێگام بدەن کە ئیتر من بەرێبکەومەوە بەرەو وڵاتی خۆم لوبنان، ئیتر ئەویش هەتا لای

ئۆتۆمبیلەکە بۆ ماڵئاواییکردن هات لەگەڵمدا و هیوای سەرکەوتنی بۆ خواستم و گەڕایەوە بۆ ناو هۆڵەکە بۆ تەواوکردنی کۆبوونەوەکە. ڕۆشتم بۆ ناوپردان بۆ مەکتەبی سیاسی، لەوێشەوە بەرەو بەغداو دواتریش بۆ وڵاتەکەی خۆم لوبنان.

میوانداریم لە کۆنگرەی هەشتی پارتی دیموکراتی کوردستان لە ناوپردان

دوای تێپەڕبوونی چەند مانگێک و ڕێکەوتی ۲۲-٥-١٩٧٠ لە شوێنی کارەکەی خۆم بووم، کەسێک هاتە ژوورەوەو سڵاوی لێکردم. ناوی سەلاح بەدرەدین بوو. پێکەوە کەوتینە ناو قسەوباس لەسەر کاروباری سیاسی و باروودۆخی کورد بە شێوەیەکی گشتی. پێی گوتم بەم نزیکانە کۆنگرەی هەشتەمی پارتی دیموکراتی کوردستان دەبەسترێت. تۆ ڕات چییە؟ ویستی بەرچاوڕوونی لەمن وەربگرێت لەو بارەوە داخوا دەتوانم لە کۆنگرەکە ئامادەبم یان نا. منیش ڕاشکاوانە وەڵامم دایەوە و زۆر سادە گوتم: ئەگەر بانگهێشت بکرێم بۆ بەشداری ئەوە کێشەم نیەو زۆر بەخۆشحاڵییەوە پەسەندی دەکەم و پێمخۆش دەبێت.

سەلاح بەدرەدین پێی گوتم لەو کۆنگرەیەدا کە لە عێراق دەبەسترێت، نوێنەرێکی پارتی دیموکراتی کورد لە سوریا بەشدار دەبێت و منیش بە نوێنەرایەتی پارتی دیموکراتی کوردی لە لوبنان بەشدار دەبم. لە قسەوباسەکانماندا زۆر پرسی سیاسیمان

تاوتوێکرد. بڵاوکراوەیەکی پێدام کە زۆر بە توندی هێرشی دەکردە سەر قوتابیانی کورد لە ئەوروپا. بڵاوکراوەکە بەناوی خوازراو نوسرابوو، داوای لەمن کرد لە چوارچێوەی بڵاوکراوە حزبییەکاندا کە دەریاندەکەین ئەویش بڵاو بکەمەوە، دوای ئەوە رۆخسەتی لێخواستم و پێی گوتم ئەو پێش من خۆی ئامادەی سەفەر دەکات و لەوێ یەکتر دەبینینەوە لەو کۆنگرەیەی کە بارزانی بەتەمایە بیبەستێت.

دوای سەفەرکردنی سەلاح بەدرەدین بۆ بەغداد بەرۆژێک، کەسێک هات بۆلام کە هیچ دۆستایەتی و پەیوەندییەکمان پێکەوە نەبوو، پێشتر نەمدیبوو، چەفتەو عەگالێکی بەسەرەوە بوو، بە دەم و لەبزێکی پاراو قسەی دەکرد و گوتی: بەڕێز جەمیل مەحۆ لە کوێیە؟ پێمگوت چیت لەو دەوێ؟ کارت هەیە لەگەڵیدا؟ دەیناسیت؟ گوتی نەخێر نایناسم. گوتم تۆ کێیت؟ وتی من پرسیاری جەمیل مەحۆ دەکەم. ئیتر لەو کاتەدا پێمگوت فەرموو من جەمیل مەحۆم، چیت دەوێت و تۆ کێیت؟ دەستمان بە قسان کرد هیچی تێنەگەشتم ئینجا وتی: تۆ دەزانیت من کێم؟ پێمگوت نەخێر هێشتا شەرەفمەند نەبووم بە ناسینت. گوتی ناوم مستەفا بارزانییە. پێمگوت مەبەستت ئەوەیە کە تۆ رابەری شۆڕشی کوردیت؟ گوتی نەخێر بەڵام من لە خێزانی بارزانیم و ناوم مستەفا بارزانییە. دەستی کرد بە گیرفانیدا و ناسنامەیەکی عێراقی بەو ناوە دەرهێنا و پیشانیدام، ئینجا گوتی: من لە رێگەی سوریاوە هاتووم بۆ

سەربانت، چونکە زۆرم لەسەر تۆ بیستووە، لەسەر خەبات و لەسەر لایەنگری بێسنوورت بۆ بارزانی، وانیە؟ دواتر ڕاستییەکەی پێگوتم و دەرکەوت کە ناوی ڕاستەقینەی خۆی مستەفا محەمەد جەمیل بەگە. کاتێک ناوی خۆی بۆ ئاشکرا کردم، کەوتەوە بیرم و زۆر باشم ناسی، چونکە برایانی پارتی دیموکراتی کورد لە سوریا وایان لەمن گەیاندبوو کە ئەم کەسە ئاژانێکی بەکرێگیراوی دەزگای هەواڵگرییە و جاسوسی بەسەر ئازادیخوازانەوە دەکات، بە تایبەت ئەوانەی کە حزبین. ئیتر بە شێوەیەکی دراماتیکی دەستیکرد بە گێڕانەوەی چیرۆکی ژیانی خۆی و براکەی کە چۆن پشتیوانی بارزانی بوون و چۆن براکەی لە شەڕێکدا بۆ بەرگری لە ژیانی بارزانی زامدار بووە. منیش لێگەڕام لەسەر قسەکانی بەردەوام بێت بەبێ ئەوەی بایەخێکی ئەوتۆی بدەمێ، ئەوەش لەبەر هۆکارێکی سادە کە ئەوە بوو لایەنگری بارزانی بوو. من لەو باوەڕەدا بووم ئەوانەی کە باسی بارزانی بە خراپی ناکەن دوژمنی ئەو نین، بۆیە من مامەڵەم لەگەڵدا کرد بۆئەوەی ڕاستینەی ئەو کەسە بناسم وبزانم بۆچی هاتووە.

کەسێک لە بەیروت دەژیا ناوی مستەفا جاف بوو، کوردی عێراق بوو، بەشێوەی هەمیشەیی لە لوبنان و بەدیاریکراویش لە بەیروت نیشتەجێ بوو. ئەم کەسە وەکو من دەمناسی مرۆڤێکی ڕارای بێ بڕیارو بێ باوەڕ بوو، جگە لە بەرژەوەندی تایبەتی خۆی هیچ شتێک بۆ ئەو بایەخی نەبوو، لەگەڵ سەرکردایەتی

پارتی دیموکراتی کوردستانی عێراق کاری دەکرد، بۆ هەموو کەسێکیش ناسراو بوو کە مەیلی چەپگەرایی هەبوو، بۆیە زۆربەی سەرکردەکانی شۆڕشی کورد، وەکو دارا تۆفیق، سامی، حەبیب و چەندانی تر کە دەهاتن بۆ بەیروت پێش ئەوەی بچن بۆ سەردانی هیچ کەسێک لەماڵی ئەم سێخوڕە دوو سەرەیە دەمانەوە. ئەم پیاوە لەسەر دووپەت یاری دەکرد، هەمیشە کە دەهاتە سەردانم وەکو کەسێکی بێلایەن لە بەیروت خۆی دەردەخست.

ئەو کەسە زۆر بە زیرەکی لەگەڵ دوژمنانی بزووتنەوەی کورد لە لوبنان کاری دەکرد، دوژمنایەتییەکی شاراوەی بۆ من هەبوو، بەردەوام دژی من بوو، منیش ئەوەم زۆر بە باشی دەزانی و ئاگاداری وردەو درشتی کارەکانی بووم، بەڵام لەبەردەمی خۆیدا خۆم گێل دەکرد. ڕۆژێکیان هات بۆ سەردانم و هەڕەشەی ئەوەی دەکرد کە واز لە سیاسەت دێنێت و لە ماڵەوە دادەنیشێت وەک بێلایەنێک بەرامبەر ئەوەی کە تۆمەتباری نەکەم، بەڵام زۆر باشم دەناسی، دەمزانی کە دووزمان و جادوگەرو هیچ و پووچە. بە ڕێکەوت ماوەیەکی کەم بەر لەوەی بڕۆم بۆ بەشداربوون لە کۆنگرەی هەشتەمی پارتی دیموکراتی کوردستان چاوم پێکەوت، داوای لێکردم سەردانی بکەم بۆ ماڵەوە بۆ ئەوەی هەندێ شتی گرنگم بۆ باس بکات، منیش داواکەیم پەسەند کرد. کاتێک چوومە ماڵەکەی بینیم ژمارەیەکی زۆر لەو کوردانەی لوبنان کە بە

ئاشکرا دژایەتی بارزانییان دەکرد لە هۆڵەکەدا دانیشتبوون و بەشێوەیەکی گشتی باسی بارودۆخی کورد، لە لوبنان و حزبیان دەکرد.

یەکێکیان دەستی کرد بە باسکردنی ئەو کەسەی ناوی مستەفا محەمەد جەمیل بەگ بوو، گوتی: ئەو کەسە وەکو سیخوڕ و ناژان ناسراوە. دوای بیستنی ئەو قسانە هەستام و ڕۆشتمەوە بۆ شوێنی کارەکەم. ناردم بە شوێن مستەفا محەمەد جەمیل بەگ و بە درێژی هەموو شتانەم بۆ گێڕایەوە کە لەماڵی ئەو کەسە چافە بیستبووم: ڕاشکاوانە داواشم لێکرد کە خۆی یەکلا بکاتەوەو بەرگری لە خۆی بکات، دەنا من هەرگیز ناهێڵم لەگەڵمدا بێت بۆ عێراق کە ئەو بەوجۆرە ناوبانگی خراپ بێت. ئیتر منیش ئەوم لەگەڵ خۆمدا برد و پێکەوە ڕۆشتین بۆ ماڵی ئەو کەسە چافە. کاتێک جاف چاوی بە من کەوت ترس دایگرت، منیش کەمێک ترسەکەیم ڕەواندەوە و گوتم: ئەمە ئەو پیاوەیە کە ئێوە تۆمەتباری دەکەن بە سیخوڕی، ئێستا من بەجێتان دێڵم بۆ ئەوەی خۆتان ئەو بابەتە یەکلا بکەنەوە. کاتێک گوێبیستی ئەوە بوو دەموچاوی مستەفا جاف تێکچوو، چاوەڕوانی ئەوەی نەدەکرد، سورهەڵگەڕابوو بە دەنگێکی تێکەڵوپێکەڵ وتی: کە من باسی ئەوم کرد تەنها ئەو قسانەم دەگوتەوە کە لەخەڵکم بیستبوون، من خۆم نایناسم. بەر لەوەی لە ماڵەکەشی بڕۆم پێمگوت من بەم نزیکانە سەفەر دەکەم بۆ عێراق بۆ بەشداریکردن

له کـۆنگرەی هەشـتی پـارتی دیمـوکراتی کوردسـتانی عیـراق.

مستەفاش گوتی: منیش لەگەڵتا دێم خۆ ئێستا ئیتر پەسـەندی دەکەیـت؟ منـیش لەوەڵامـدا گـوتم نەخێـر دەتوانیـت بفەرموویـت لەگەڵما بییت.

پـێش سـەفەرکردنمان بـۆ کوردسـتانی عیـراق، هەنـدێ بڵاوکـراوەی حـزبم ئامـادەکردبوو، لەگەڵ هەنـدێ بڵافـۆکی تـر، بۆئەوەی دابەشـی کەم بەسـەر ئەندامانی کـۆنگرەدا، هەمـوو ئەو بڵاوکراوانەشم خستبووە ژێر جلەکانمەوە. پێش ئەوەی سواری فڕۆکە بین لێم نزیک بووەو گوتی: هەندێ بڵاوکراوەی تایبەت بە حزبت لەگەڵ خۆتا هێناوە؟ گوتم بەڵـێ هەندێ شتم لەگەڵ خۆمـا هێناوە.

کاتێک فڕۆکە هەستاو دەستی بە فڕین کرد، بە هـاوڕێکەم وت بەڵکـو کەمێـک یـارمەتیم بـدەیت و هەنـدێ لەو چـاپەمەنی و بڵاوکراوانەی کە هەڵمگرتوون بدەم بە تۆ، ئیتر دەموچاوی زەرد هەڵـگەڕا و نیشـانەکانی شـڵەژاندنی لێـدەرکەوتن و لە ترسـان هەڵدەلەرزی، منیش ئارامم دەکردەوەو هانم دەدا تا دواجار قایلم کـرد، ئەویـش هـیچ دەرەتـانێکم لەبەردەمـدا نەمـا ئەوە نەبێت کە پێمگـوت: یـان بەشـێک لە بڵاوکراوەکـان هەڵـدەگریت یـان لـێم دوورکەوەو ئیتر نەتبینمەوە. ئیتر ئەویش غیرەتی دایە بەر خۆی و هەنـدێ لە بڵاوکراوەکـانی هەڵگـرت و ئـاخنییە نێـو جلەکـانی. هەستم کرد هیچ دڵخۆش نییە بەو ئەرکە و شڵەژان بە سیمایەوە

دیار بوو، بە درێژایی گەشتەکەمان یەک وشە قسەی نەکرد. کاتێک گەیشتینە فڕۆکە خانە پێمگوت: پێشمەکەوە بۆ ژوورەوە بۆ مۆرکردنی پاسپۆرتەکە، هیچ کارو کردەوەیەک نەکەیت ئاماژە بێت بۆ ئەوەی کە یەکتر دەناسین و پێکەوەین هەتا دوای مۆرکردنی پاسپۆرتەکە. لە کاتی پشکنیندا رووداوێکی خۆشم بەسەرداهات، هەندێ لە کەلوپەلەکانم لە جانتاکە بەربوونەوە بۆ سەرزەوی منیش هیچ خۆم تێکنەداو خۆم نەوی نەکرد بۆ هەلگرتنەوەیان لە ترسی ئەوەی نەبادا کارەکەمان ئاشکرا بێت، ناچار کەلوپەلەکانم لەسەر زەوی، هەر لە شوێنی خۆیاندا بەجێهێشت، کاتێک هاوڕێکەم ئەو رووداوەی بینی کە بەسەرمدا هات، لەترساندا هەموو گیانی کەوتبووە لەرزین. لە فڕۆکە خانە چوینە دەرەوە و بەرەو یەکێک لە هۆتێلەکانی پایتەخت رۆشتین کە ناوی سندیباد بوو. لە بەغدا مستەفا چەمیل پێی وتم: بەدرێژایی ژیانم هیچ کاتێ دووچاری هەلوێستی ئاوا ناخۆش نەبوومەتەوە.

مستەفا دەیویست سەردانی هەندێ لەو هاوڕێیانەی خۆی بکات کە لە سوریا هەلهاتبوون، ئەواتی دەناسی و زۆربەشیان سەربە هۆزی شەمەر بوون، کاتێک ئێوارە گەڕاینەوە پێمراگەیاندم کە سابیری کوڕی بارزانی و عەبدول موحەیمەن، لەگەل هەندێک لە ئەندامانی خێزانەکانیاندا لە بەغدان، هەروەها زانیم کە سبەی ئەوانە دەگەڕێنەوە بۆ کوردستان، پێتچۆنە ئێمەش لەگەل ئەواندا

بڕۆین، دوای ئەوەی لقی پێنجی پارتی دیموکراتی کوردستان، بەڵگەنامەی پشتگیریمان بۆ دەکات و ئۆتۆمبیلمان بۆ دابین دەکەن لە بەغداوە بماتبات بۆ هەولێر. ڕۆژی دادێ سواری ئۆتۆمبیلەکەی سابیر و عەبدول موهەیمەن بووین. لە ڕێگا کەمێک لامانداو هەندێ وێنەی یادگاریمان چرکاند.

کاتێک گەیشتینە هەولێر، زانیمان کە دکتۆر مەحمود عوسمان و مەسعود بارزانی بە ناوچە گوندنشینەکاندا دەگەڕێن و ئێوارە دەگەنە هەولێر و لەوێشەوە ڕێگای حاجی ئۆمەران دەگرنە بەر. چاوەڕێی ئەوانمانکرد و دواتر لەگەڵیاندا ڕۆیشتین بۆ لقی دووی پارتی لە هەولێر و هەندێ وێنەی یادگاریمان چرکاند. تاریکی کرد و لە یەکێک لە هۆتێلەکانی هەولێرماینەوە. سەرلە بەیانی ئەو ڕۆژە لە یەکێک لە گۆڕەپانە گشتییەکاندا ئاهەنگێک ساز دەکرا. جەماوەرێکی زۆر ئامادەبوون، دکتۆر مەحمود عوسمان و مەسعود بارزانی و پارێزگاری هەولێر کە لەلایەن دەسەڵاتدارانی عێراقەوە دانرابوو. لەدوای کۆتایی وتارەکان، پێکەوە ڕۆشتین بۆ یانەی ئەفسەران بۆ خوانی نیوەڕۆ. ژمارەیەکی زۆر لە گەورەپیاوانی کورد و عێراقی کە لە هەولێر بوون، بانگهێشت کرابوون.

دوای نانخواردن، ئامادەکاری کرا بۆ ڕۆشتن بەرەو ناوچەکانی ژێر دەسەڵاتی شۆڕش. مستەفا جەمیل ڕۆشت و لەناو ئۆتۆمبیلەکەی مەسعود بارزانی دانیشت، منیش بە تەنها مامەوەو

کەس بانگی نەکردم بۆ ناو ئۆتۆمبێلی خۆی، بۆیە منیش بە ناچاری چوومە ناو یەکێک لە ئۆتۆمبێلە جیپەکان کە تایبەت بوو بە پاسەوانەکانی مەسعود بارزانی و جگە لە خۆم هەشت کەسی تری تێدابوو. مستەفا محەمەد جەمیل لە تەنشت مەسعود بارزانی دانشتبوو، ریکۆدەرو رادیۆیەکی پێشکەش بە مەسعود بارزانی کردبوو، کە لە لوبنان کڕیبووی و هێشتا پارەکەشی نەدابوو، بە بیانوی ئەوەی کە بەو نزیکانە دەگەڕێتەوەو نرخەکەی دەدات.

شەڕ لە بەغدا و ئاژاوە لە ناوپردان

گەیشتینە هاوینەهەواری سەلاحەدین، ئۆتۆمبێلەکە وەستا، مەسعود بارزانی و دکتۆر مەحمود عوسمان و عەزیز عەقراوی دابەزین بۆ ئەوەی کۆبوونەوە بە خەڵک بکەن. مەسعود وەستا و بەو بۆنەیەوە وتارێکی پێشکەشکرد. عەزیز عەقراوی دوای ئەو وتارێکی خوێندەوەو کۆتایی بە کۆبوونەوەکە هێنا و هەموویان سواری ئۆتۆمبێلەکان بوونەوە و منیش سواری هەمان ئۆتۆمبێلی (جیپی سەربازی) بوومەوە. بەهۆی تەنگوترووسکی ئۆتۆمبێلەکەوە خەریک بوو دەخنکام. هێندەم ئارەقە لێدەچۆڕا، جلەکانم هەمووی خوسابوون. ئێوارەکەی گەیشتینە حاجی ئۆمەران. من هێزم تیا نەمابوو. زۆر بێزارو ماندوو بووم، لە کاتێکدا مستەفای محەمەد جەمیل زۆر بە کەیف و سەفا بوو، ئەوەشی دەزانی کە

بارزانییەکان پێشتر ئەویان ناسیوە، چونکە لە ڕەچەڵەکی خێزانی بەگزادەکان بوو، بۆیە بارزانییەکان زۆریان ڕێزلێدەگرت، لە کاتێکدا مامەڵەی منیان بەوجۆرە نەدەکرد، چونکە دەیانزانی من لە ڕەچەڵەکی بەگزادەکان نیم، بۆیە وایانکرد لە ناو ئۆتۆمبێلی پاسەوانەکاندا بم و بەو جۆرە لە هەولێرەوە هەتا حاجی ئۆمەران بەفەلاکەتم بەرن.

میوانی بارەگای بارزانی بووم، لەوێ شێخ محەمەد عیسام بینی، کە یەکەم جار بوو سەردانی کوردستانی دەکرد، ئەوەش لەسەر بنەمای پێشنیازی من بوو لە سەفەری پێشوومدا، کە داوام لە بارزانی کرد بانگهێشتی بکات. پێشتر شێخ محەمەد عیسا داوای لە من کرد نامەیەکی ئەو بگەیەنم بە بارزانی، کاتێک گەڕامەوە وەڵامی بارزانیم بۆ هات کە تیایدا ڕەزامەندی ئەوەی دەربڕیبوو. من و مستەفا جەمیل بەگ پێکەوە دەماینەوە و دەنوستین، ژوورێکی تایبەت بۆ هەردوکمان ئامادەکرابوو.

لێرەدا دەمەوێت سوپاس و پێزانینی خۆم بۆ مەلا مستەفای بارزانی تۆماربکەم، کە میواندارییەکی زۆر گەرم و شەرەفمەندی کردم، ڕۆژانە سەردانیم دەکرد، پێکەوە هەتا دەمەو ئێواران بەناو چیا جوان و ئەفسوناوییەکانی کوردستاندا دەگەڕاین. جگە لەو میوانداری و بەسۆزییەی، زۆر ڕێز و پێزانینی هەبوو بۆم، ئەمەش لەبەر ئەوە بوو کە من هەڵوێستی ڕاستگۆیانە و پاکم هەبوو بەرامبەر بە خودی خۆی، ئەویش لە ناخی خۆیدا هەستی

بەو سۆزدارییەی من دەکرد، بۆیە پەیوەندیم لەگەڵ زەعیمی شۆرش و رۆحی شۆرشەکە لەسەر بنەمای رێزو حورمەت بوو.

نزیکەی پازدە رۆژم لە میوانداری بارزانی بەسەر برد، رێکەوتی بەستنی کۆنگرەکە دوواخرا. رۆژی ١٩٧٠/٦/١٤ بارزانی بە یاوەری برا گەورەکەی، شێخ بابۆ، شەرەفمەندی کردم بە سەردانیکردنم لە ژوورەکەی خۆم. ئەوە یەکەمجار بوو بارزانی لە ژوورەکەی خۆم بەسەرم بکاتەوە. بەرێکەوت مستەفا محەمەد جەمیل بەگ لەوێ بوو، لەسەر زەوی دانیشتین، قسەوباسمان لەسەر چەندین پرسی جیاواز کرد. لە ژوورەکەی بەرامبەرمدا سەلاح بەدرەدین و شێخ محەمەد عیسا چاوەڕوانی بارزانی بوون تا چاویان پێکەوێت و قسەی لەگەڵدا بکەن. پێش ئەوەی بارزانی بچێتە دەرەوە پێمگوت: گەورەم ماوەی مانەوەو ئیقامەکەم خەریکە تەواو دەبێت و کۆنگرەش دوواخراوە، داواکارم لە جەنابتان رێگەم بدەن بچم بۆ بەغدا بۆ ئەوەی ئیقامەکەم نوێ بکەمەوە و دواتر بگەرێمەوە بۆ کوردستان.

لێرەدا بارزانی گاڵتەیەکی دۆستانەی لەگەڵدا کردم و پێی گوتم: جا ئەوەندەت پارە پێیە؟ لەوەلامدا گوتم بەڵێ گەورەم پارەم پێیە. کەچی دەستیکرد بە گیرفانمداو جزدانی پارەکەی دەرهێنا و تەماشای کرد و گوتی ئەوەی لەناو جزدانەکتدایە ئەوەندە نییە بەشی رۆشتن و گەڕانەوەو خەرجیی خۆت بکات. ئینجا دەستی برد بۆ گیرفانی خۆی و بڕێکی باشی پارە خستە ناو جزدانەکەم و گوتی:

نامەیەکی خۆمت نەدەمێ بیدە بەدەست وەزیری ئاوەدانکردنەوەی باکور سامی عەبدول ڕەحمان کە لەسەرپشکی شۆڕش دانراوە، بۆ ئەوەی هاوکاریت بکات و ئاسانکاریت بۆ بکات و کاری ئیقامەکەت بۆ جێبەجێ بکات. سوپاسی ئەو دەستپێشخەرییە جوانەم لێکرد و گوتم نەخێر تکایە نامەوێت بەڕێزت بەو کارانەوە بێزار بکەم و نامەم بۆ بنووسیت، من خۆم باش دەیناسم و ئەویش زۆر باش من دەناسێت، کەچی گوتی: برام جەمیل، تۆ پێش ئەوەی ببێت بە وەزیر ناسیوتە، ئێستا وەزیرە کوردەکانمان کە بەو پلەیە گەیشتوون لەوەناای بوون بە وەزیر کەس ناناسن. ئیتر دواتر ئەو ڕۆشت بۆ نوسینگەکەی خۆی و لەگەڵ شێخ عیسا و سەلاح بەدرەدین دەستی بە قسان کرد. گوێمان لەدەنگی بوو کە هاواری دەکرد بەسەر سەلاح بەدرەدین و هەڕەشەی لێدەکرد و هێرشی دەکردە سەر بیروباوەڕە هاوڕەکراوەکانیان و جنێوی پێدەداو دەیگوت: سەگی کوڕی سەگ.

وەکو گوێڕایەڵی بۆ فەرمانی جەنابی بارزانی، بە سوپاسەوە نامەکەم وەرگرت کە بۆ وەزیری ئاوەدانکردنەوە ئاراستەکرابوو. ڕۆژی دادی چووم بۆ دیوانی وەزارەت و لە چاوەڕوانی هاتنی وەزیری بەڕێزدابووم. لەو کاتەدا لەبەردەم دەرگای دەرەوەدا بووم. کاتژمێر هەشتی تەواو بە ئۆتۆمبێلە حکومییەکەی گەیشت و دابەزی. دەستی سلاوم بەرزکردەوە: ڕۆژباش کاک سامی،

بەڵام بەداخەوە وەڵامی سڵاوەکەمی نەدایەوە، لوتبەرزانە سەری بەرزکردەوە و چاویلکەی لە چاوکردبوو. زۆر بە خێرایی یەکێک لە پاسەوانەکان دەرگای ئەسانسۆرەکەی بۆ کردەوە، منیش بە خێرایی دوای کەوتم و لە هۆڵی چاوەڕوانی لە بەیانییەوە هەتا کۆتایی دەوام چاوەڕێمکرد. هەرچەندە نامەکەی بارزانیم بەدەست گەیاندبوو، هەروەها دەیزانی من لە هۆڵی چاوەڕوانی دانیشتووم، کاتی دەوام کۆتایی هات و بانگی نەکردم، ڕۆژی دووەم ڕۆشتمەوە بارودۆخەکە بەهەمان شێوە بوو، ڕەفتارەکەی هەمان جۆر بوو. زۆر توڕە بووم نەمتوانی زیاتر بەرگەی ئەو لوتبەرزی و بۆزلێدانەی بگرم، ئیتر دەستم کرد بە هات و هاوارو جنێودان بە وەزیرو بە کوردو بەوکەسەشی کە ئەوی داناوە بە وەزیر بۆ ئەوەی نوێنەرایەتی کورد بکات لەو پۆستە هەستیارەدا. بە توندی هاوارم دەکرد تا جێگرەکەی هات و ڕۆشتەوە هەواڵەکەی بۆ وەزیر بردەوەو پێیگوتبوو کە ئەو ئاژاوەیە هەمووی سەرچاوەکەی جەمیل مەحۆیە. فەرمانی پێدابوو کە بانگم کاتە ژوورەوە، لە کاتی پێشوازیمدا هاتبووە ئەودیو نوسینگەکەی و بە زمانی کوردی پێی وتم: ئەو توڕەبوونەی بۆچییە، ئینجا دانیشتین بۆ قسەکردن و پێی گوتم:

هۆکاری چییە تۆ بەیان ی بڵاوکراوە لە دژی ئێمە دەردەکەیت؟ منیش وتم ئەی هۆکاری چییە ئێوە هەڵوێستی نادروست لە دژی حزبی ئێمە دەنوێنن لە لوبنان؟ بێدەنگ بوو، هیچ وەڵامێکی

نەدامەوە. ئینجا بانگی کوڕە خاڵەکەی کرد کە لەهەمان کاتیشدا جێگری بوو، بۆ ئەوەی بمبات بۆ بەشی پاسپۆرت. لەوێ دۆسیێی جەمیل مەحۆیان هەڵدایەوە، سەرۆکی بەشەکە پێی گوتم: تۆیت جەمیل مەحۆ؟ گوتم بەڵێ. ئینجا گوتی: تۆ چۆن داخڵی ئەم وڵاتە بوویت؟ پێمگوت بە پاسپۆرتی لوبنانی. گوتی: بۆ تۆ قەدەغەیە هەرگیز پێ بخەیتە ناو خاکی عێراق، من ماوەی ٢٤ کاژێرت بۆ دادەنێم بۆ ئەوەی دەستبەجێ وڵات بەجێبێڵیت، بەپێچەوانەوە ئەگەر نەڕۆیت ئەوە یاسا ڕەچاوکراوەکانت لەبەرامبەر جێبەجێ دەکەم و دەتخەمە زیندانەوە. کە ئەوەم بیست گەڕامەوە بۆ دیوانی وەزیرو هەموو شتێکم بۆ گێڕایەوە. ئەویش لەگەڵ هاوپیشەی خۆی وەزیری ناوخۆ قسەی کرد و پێیگوت کە بە گوێرەی ڕێکەوتنی یازدەی ئازار هەموو کۆتوبەندەکان لەسەر کورد هەڵگیراون. جەمیل مەحۆ بۆ بەشداریکردن لە کۆنگرەی هەشتی حزبدا هاتووە، بەڵام لەبەر هۆکاری نەخوازراو کۆنگرەکەمان کەمێک دواخراوە، بۆیە داوا لە پایەداری بەڕێزتان دەکەم، بەپەلە ئەو کارەمان بۆ مەیسەربکەن و مافی مانەوەی تەنها یەک مانگی بدەنێ.

بەڵام سەبارەت بە دۆسیێکەم و ئەو ڕاپۆرتانەی لە بەڕێوەبەرایەتی ئاسایش و بەشی هەواڵگری عێراقی لەسەرم هەبوون، هەر باس ناکرێت، دۆسیێیەکی زۆر ئەستورو قەبە لە ناوەڕۆکدا، یاوەرەکەم کە کوردێکی عێراقی بوو گوتی: کاک

جەمیل دوای ئەوەی کە مەلەفەکەی خوێنت بینی بەوجۆرە، حەز ئەکەیت وێنەیەکی ئەو مەلەفەت بۆ کۆپی بکەم؟ پێمگوت نا پێویست بەوە ناکات، چونکە من لە عێراق نیشتەجێ نیم و نامەوێت کێشە بۆ ئێوە دروست بکەم، سوپاسی خەمخۆری و پشتیوانیت ئەکەم.

دوای ئەوەی بیست رۆژ ماقی مانەوەم بۆ تازە کرایەوە، حەزم کرد کەمێک بگەڕێم و ماندوو بوونی خۆم بڕەوێنمەوە. ڕۆشتم بۆ شەقامی رەشید، کە گەورەترین شەقامی عێراقە و گەیشتمە بازارێک کە هەموو جۆرە کەلوپەلێکی تێدا دەفرۆشرا. کەسێکم بینی دووربینێکی گەورەی بەدەستەوە بوو دەیفرۆشت. پرسیاری نرخەکەیم کرد داوای ۲۳ دیناری دەکرد. لە ڕاستیدا نرخی راستەقینەی خۆی زۆر لەوە زیاتر بوو. زۆر بە خۆشحاڵییەوە کڕیم و گەڕامەوە بۆ حاجی تۆمەران و وەک دیارییەکی سادە پێشکەشم کرد بە بارزانی. کە چاوم پێکەوت زۆر دڵخۆش بوو بە دیارییەکە و زۆر سوپاسی کردم و پێی وتم: کە گەڕایتەوە بۆ لوبنان ئەبێ دووربینێکی ئەوروپیم بۆ بکڕیت، ناونیشان و خەسڵەتەکانی پێدام، خۆشی دووربینێکی روسی زۆر باشی هەبوو. لە مانەوەمدا لە خزمەتیدا بەردەوام لەگەڵ خۆیدا دەیبردم بۆ گەڕان، بەسەر شاخ و لوتکە جوانەکاندا دەڕۆیشتین، سەیری ئەسپی رەسەنمان دەکرد. لەم سەروبەندەدا چەندین شاند و ڕێکخراوی کوردی لە ناوخۆی عێراق و وڵاتانی جیاوازەوە

دەهاتن بۆ ناوپردان بۆ مەکتەبی سیاسی پارتی دیموکراتی کوردستان، بۆ ئەوەی بەشداری لە کۆنگرەدا بکەن. هەموو ڕێکخراوەکان بەگوێرەی بانگهێشتنامەی ڕەسمی مەکتەبی سیاسی دەهاتن، تەنها جەمیل مەحۆ نەبێت کە بەبێ هیچ بانگهێشتێکی ڕەسمی هاتبووە کوردستان. چونکە بۆ هەموو کەسێک ئاشکرا بوو کە ئەو لەلایەن زەعیمی شۆڕشەوە، مەلا مستەفای بارزانی پێگەی تایبەتی خۆی هەیە. لەبەر دڵسۆزی و چەسپاوی بیروباوەڕم بەرامبەر بە سەرکردەی شۆڕش، کەوتبوومە بەر ئەفرەتی مەکتەبی سیاسی. لەنێو ئەو شاندانەی کە بانگهێشتی کۆنگرە کرابوون، شاندێکی پارتی دیموکراتی کوردی سوریا بوو، لەگەڵ ژمارەیەکی تر لەو کوردانەی سوریا کە نوێنەرایەتی هەندێ ڕێکخراوی کوردییان دەکرد لە سوریا.

بەر لەوەی سەلاح بەدرەدین سەفەر بکات بۆ عێراق، بۆ بەشداریکردن لە کۆنگرەی حزب لە ناوپردان، لە نێوان من و ئەودا ڕێکەوتنێکی سیاسی لە لوبنان کرا، هەروەها بەیانێکی پێدام کە بەناوێکی خوازراو نوسرابوو بۆ ئەوەی لە بڵاوکراوەی حزبیدا لە لوبنان بڵاوبێتەوەو لە کاتی کۆنگرەدا دابەش بکرێت بەسەر ئامادەبواندا، کە تیادا هێرش دەکاتە سەر قوتابییانی ئەورووپا. لەگەڵ گەیشتنی بە بارەگای حزب و بارەگای مەکتەبی سیاسی لە ناوپردان، لەگەڵ هەریەکە لە حەبیب محەمەد کەریم و محەمەد مەحمود عەبدول ڕەحمان، ناسراو بە سامی عەبدول ڕەحمان و

دارا تۆفیق عەتار، لەگەڵیاندا ڕێککەوتبوو کە بروسکەیەک ڕەوانە بکەن بۆ لوبنان تا کەسێکی ئەڵقەلەگوێی خۆیان بانگهێشت بکەن گوایا نوێنەرایەتی پارتی دیموکراتی کورد لە لوبنان دەکات. ئامانجی ئەمە ئەوەبوو کە فرسەت بۆ من نەمێنێت بۆ بەشداریکردن لە کۆنگرەی حزب، لەبەر ئەوەی من نزیکم لە بارزانی. من ئاگام لەم پیلانە نەبوو کە بەوجۆرە دارێژراوە لە دژم. ئەوەی زۆر جێگای سەرسوڕمان و هەڵوەستەکردن بوو بۆم ئەوەبوو کە سێ ڕۆژ بەر لە دەستپێکردنی کۆنگرە بیستم یەکێک لە ئەڵقەلەگوێکانی خۆیان گەیشتۆتە ئەوێ و چەند کوردێکی لوبنانیشی لەگەڵ خۆیدا هێناوە، کە دوورو نزیک لە گۆڕەپانی تێکۆشانی نەتەوایەتیدا نەبوون. ئەمە جگە لەوەی کە هەموویان بەوە ناسرابوون کە دژی ئازادیخوازان و خەباتکاران بوون و کلکی دەزگا هەواڵگرییەکان بوون لە دژی ئەو حزبەی کەمن سەرکردایەتیم دەکرد و دژی شۆڕشی کورد بوون لە عێراق.

هەر بەگوێرەی پیلانەکەی خۆیان، زۆربەی بەکرێگیراوەکان هاتبوون، هەروەها شاندێکی قوتابیانی ئەوروپاش هاتبوو. دوای ئەوەی پیلانەکەیان بەوجۆرە دارشتبوو، هەموویان پێکەوە لە دژی من یەکیان گرتبوو، سەرباری ئەوەی کە دەیانزانی من لە میوانداری بارزانیدا بووم و دەیانزانی من چ پێگەیەکم لای زەعیمی شۆڕش هەیە. سەرباری هەموو ئەوانەش فەرمانیان بە

ئەلقە لەگوێکانی خۆیان دابوو کە لەناو کۆنگرە دەنگۆی ئەوە بڵاو بکەنەوە گوایا جەمیل مەحو لە لوبنان لەناو حزبدا زۆر پەسەندکراو نیە بۆیە بانگهێشت نامەی بۆ رەوانە نەکراوە. کاتێک ئەم هەواڵانە دەگاتەوە بە گوێی زەعیمی شۆڕش زۆر تورە دەبێت و فەرمانێکی زۆر توند بۆ مەکتەبی سیاسی دەردەکات کە بە پەلە بانگهێشت نامەیەکی تایبەت و رەسمیم ئاراستە بکەن بۆ بەشداری لە کۆنگرە، ئەگەر نا ئەوا خۆی ناچار دەبێت بانگهێشت نامەی خۆیم بۆ رەوانە بکات، ئەگەر تەنها یەک رۆژیش مابێت بۆ بەستنی کۆنگرە. ئا بەو جۆرە بووە کە من بانگهێشت نامەیەکی زارەکی (شەفەویم) بۆ بەشداری لە کۆنگرە پێگەیشت.

وتارەکەم کۆنگرەی پارتی دیموکراتی کوردستانی هەژاند

لە ژوورەکەمدا بە تەنها بووم، وەک ئەوەی لە خەڵوەتدا بم، خۆم ئامادە دەکرد بۆ نوسینی ئەو گوتارەی کە لە کۆنگرەکەدا دەمخوێندەوە. ئیدریس بارزانی خەڵوەتەکەی بریم و هات بۆلام تا بزانێ چی ئەکەم، منیش لەوەڵامدا گوتم خەریکی ئامادەکردنی ئەو وتارەم کە بە نیازم لە کردنەوەی کۆنگرەدا بیخوێنمەوە. داوای لێکردم بۆی بخوێنمەوە تا بزانێت چیم نوسیوە. داواکەیم بەجێهێنا، کە لە خوێندنەوەی وتارەکە تەواو بووم، لاپەڕەیەکی هەڵگرت و ئەم دەستەواژەیەی لەسەر نوسی: دەبێت پارتی دیموکراتی کوردستان پاک بکەینەوە لە خەڵکانی گومانلێکراو،

ئینجا دەستیکرد بە وەسف و پیاهەڵدانی حزبی بەعسی عەرەبی سۆشیالیست و شۆڕشی ١٧-٣٠ گەلاوێژ. کاتێک ئەوەم خوێندەوە کە نووسیبووی، هەستم کرد ترس دەخزێتە ناو دڵمەوە. لەو باوەڕەدا بووم کە ئەو دەیەوێت تاقیم بکاتەوە، بۆ ئەوەی بزانێت من هەڵویستم چی دەبێت. بەر لەوەی لە ژوورەکە بڕواتە دەرەوە، بانگی شێخ محەمەد عیسای کرد، کە بە ڕەچەڵەک کوردی سووریا بوو، داوای لێکرد هاوکاریم بکات لە داڕشتنی وتارەکە بەوجۆرەی کە مەبەستی بوو لە وەسف کردنی حزبی بەعسی عێراقی و پیاهەڵدان پێیداو بە خەباتی نەتەوایەتییدا، پاشان هێرش کردنە سەر سەرکردایەتی پارتی دیموکراتی کوردستان. لەگەڵ شێخ محەمەد عیسا بەجێیی هێشتم و ڕۆشت. شێخ دەستی بە نووسین کرد تا تەواوی کرد و پاشان ڕۆشت بۆ لای ئیدریس بارزانی و پیشانیدا. ئیدریس بە تەواوی ڕەزامەند بوو بە وتارەکە، ئیتر منیش دەستمکرد بە نووسینی وتارەکە بە دەستوخەتی خۆم، بەلام هەموو ئەو ڕەشنووسانەم لای خۆم هەڵگرت کە بە خەتی ئیدریس و شێخ محەمەد عیسا نووسرابوون، لەبەر ئەوەی لە دڵی خۆمدا دەمگوت ڕەنگە ڕۆژێک لە ڕۆژان باروودۆخێک بێتە پێشەوە پێویستیم پێیان بێت. هەر بەوجۆرەش کەوتەوە.

عەسرانی هەموو ڕۆژێک بارزانی حەزی دەکرد لەگەڵیدا بم، سواری ئۆتۆمبیل دەبووین و دەچووین بۆ ئەو شاخ و کێوانە و سەیری ڕاهێنانی ئەسپی ڕەسەنمان دەکرد لە نێوان خۆی و

ئەوانەی لەگەڵیدا بوون. دیمەنی ئەسپسواری زۆر جوانمان دەبینی، هەتا کاتی خۆرئاوا بوون تەماشای پێشبڕکێی ئەسپەکانمان دەکرد. ئێوارە لە کاتی گەڕانەوەماندا، لەسەر کورسییەکی دوواوە لەپاڵ بارزانیدا دانیشتبووم، شێخ بابۆی برای لەگەڵ شۆفێرەکەدا بوو. لەکاتی قسەکردنماندا کتوپڕ بیرۆکەیەکم بۆ هات و پێمگوت: گەورەم ئەوە وتارەکەمە کە بۆ کۆنگرە ئامادەم کردووە بیخوێنمەوە، لەسەر ڕێنمایی کاک ئیدریس نوسیومە، ڕێنمایی جەنابتان چییە بۆ ئەوەی باشتری بکەین، ئەگەر پێویستیش بکات وتارەکە بە تەواوی دەگۆڕین. لێیوەرگرتم، دوای ئەوە گەڕامەوە بۆ ژوورەکەی خۆم، بیرم دەکردەوەو پرسیاری زۆرم لە خۆم دەکرد، بە تایبەت کە ڕۆشتم بۆ بەغداو هەوالگری عێراق ئامادە نەبوو ئیقامەکەم بۆ درێژ بکاتەوە بە بیانوی ئەوەی کە من کەسێکی پەسەندکراو نیم لە عێراق، ئینجا دواتر وەزیری ئاوەدانکردنەوەی باکور خۆی دێتە گۆڕێ و داوا لە وەزیری ناوخۆ دەکات و تەنها بیست ڕۆژم بۆ نوێ دەبێتەوە. لە بەیروت باڵیۆزخانەی عێراقی ئامادە نابێت ڤیزەم بداتێ لەبەر ئەوەی من بۆم نیە سەفەر بۆ عێراق بکەم چونکە کەسێکی مەترسیدارم! ئەی ئێستا چۆنە ئیدرس خۆی دێت و داوام لێدەکات وەسفی حزبی بەعسی عێراقی بکەم و هێرش بکەمە سەر سەرکردایەتی شۆڕشی کورد؟

بە درێژایی شەو گفتوگۆم لەگەڵ خۆمدا دەکرد، چاوەکانم هیچ نەچوونە خەو. لەبەر خۆمەوە دەمگوت ئەم کارە بکەم یان نا؟ بەڵام ئەو شەیتانەی کە ناوی ئیدریس بوو، ئاماتجێکی ئەهریمەنانەی هەبوو، دەیویست لە ڕێگای جەمیل مەحۆوە، زەبر لە هەندێ کەسانی سەرکردایەتی بوەشێنێت، ئەمەش وایکرد بترسم لەوەی کە بکرێمە قوربانی ململانێکانی ناوخۆی خۆیان. لە کاتێکدا من دۆشدامابووم و لەناو ئەو خەیاڵانەدا گێنگڵم دەدا، پاسەوانەکەی مەلا بارزانی کە ناوی ئەحمەد بوو، پەتی خەیاڵەکانی بچڕیم و وتارەکەمی بەدەستەوە بوو کە لەناو ئۆتۆمبیلەکەدا دابووم بە بارزانی بۆ ئەوەی ڕێنمایی خۆی و سەرنجەکانی بخاتە سەری. زەرفەکەم کردەوە، تەماشام کرد مەلا مستەفا بارزانی بەبێ هیچ ڕەخنەیەک وتارەکەی وەک خۆی پەسەند کردووە، لە کاتێکدا مەسعود و دارا تۆفیق لە ڕێگای بەیروتەوە سەفەری ئەورووپایان کردبوو.

بۆ بەیانی ڕۆژی دواتر، کە ڕۆژی بەستنی کۆنگرە بوو، خۆم ئامادە دەکرد بچم بۆ شوێنی کۆنگرە، ئیدریس بارزانی بانگی کردم تا بە ئۆتۆمبیلە سورە بچووکەکەی خۆی، لە گەڵیدا بڕۆم بۆ شوێنی بەستنی کۆنگرە لە ناوپردان. ئەوە فرسەتێکی باش بوو بۆ ئەوەی هەندێ وێنەی یادگاری بگرم، من هەمیشە دوور دەمڕوانی؛ وێنەم دەگرت بۆ ڕۆژی حساب. دوای ئەوە کەوتینە ڕێ. کە گەیشتینە ناوپردان، بینیمان شاندەکان و کەسایەتییەکان

بەرێکـــاوەن بـــۆ ئامـــادەبوونی کـــۆنگرە. هەمـــووان لەبەردەم ڕەشـــماڵێکدا وەســـتابوون کە بـــۆ پێشـــوودان تەرخـــان کرابـــوو. شاندەکان دەستیان کرد بە چوونە ژوورەوە بۆ هۆڵی کۆنگرە، کە بریتـی بـوو لە خێـوەتێکی گەورە لەنـاو گۆڕەپـانی قوتابخـانەی نـاوپردان لە نزیک کۆشکی ئاشتی دانرابـوو. هەموو ئەندامانی کۆنگرەش کارتی بانگهێشتنامەکەیان بەدەستەوە بوو، بۆ ئەوەی مـاوەی چوونە ژوورەوەیان پێبدرێت، تەنها من نەبێت کە هیچ بەڵگەنـــامەیەکی ڕەســـمیم لە لایەن مەکتەبـــی سیاســـی پـــارتی دیموکراتی کوردستـان بۆ نەکرابوو. گەیشتمە بەردەم دەرگاکە، هەریەکە لە فرانســـوا هەریـــری و مـــحەمەد عەزیـــز و چەنـــدین بەرپرسی تری دەزگای هەواڵگری پاراستن لەبەردەم دەرگاکەدا وەستابوون، هەر کەسێک بانگهێشت نـامەی بەدەستەوە نەبوایە ڕێگـای چـوونە ژوورەوەیـان نەدەدا. کاتێـک ئەوانە منیـان بینـی فرانسـوا هەریـری بە پرتـاو هـات بـۆ پێشـوازیم. سـەرکردەکانی تریش هاتن و پێشوازییەکی زۆر گەرمیان لێکردم، لەگەڵمدا هاتن بۆ هۆڵی کۆنگرە و لە ڕیزی پێشـەوە لە نزیک کورسییەکەی مەلا مستەفای بارزانی منیـان دانیشـاند. لەو سـەروبەندەدا ئیتر وردە وردە ئەنـدامانی ئەو شـاندە دەرکەوتـن کە لە لوبنـان و سووریاوە بانگ کرابوون، هەروەها شاندی قوتابیانی ئەورووپا. هەرهەموویان کـارتی ڕەسمی خۆیـان پێبوو. لە ڕیزی پێشـەوە لە نزیک منەوە سـەرکردەکانی پـارتی دیمـوکراتی کوردسـتان دانیشـتبوون.

هەروەها نوێنەری حزبی بەعسی عەرەبی سۆشیالیست و هەندی شاند و کەسایەتی رەسمی و دیاری ئەورووپا کە سۆزیان بۆ پرسی کورد هەبوو، داتیشتبوون.

کۆنگرە دەستی بە کارەکانی کرد، یەکەمین کەس کە وتەی پێشکەشکرد سکرتێری پارتی دیموکراتی کوردستان، حەبیب محەمەد کەریم بوو، دوای ئەویش بەرپرسەکانی هەندێک لە ڕێکخراوەکانی پارتی. دواتر نۆرە هاتە سەر نوێنەری پارتی دیموکراتی کورد لە سوریا، سەلاح بەدرەدین ئەم وتارەی پێشکەش کرد. ڕێگاش نەدرا کە هەریەکە لە حەمید دەرویش و جگەر خوێن و چەند کەسێکی تر لە سەرکردەکانی حزب لە سوریا، لەو کۆنگرەیە وتار پێشکەش بکەن.

دوای ئەوە بێژەرەکە ڕایگەیاند: ئێستاش وتارێکمان بۆ هاتووە لە لایەن ڕێکخراوی پارتی دیموکراتی کورد لە لوبنان، کە لەجیاتی ئەو پێشکەشتانی دەکەین. ئەو کەسە کوردەی لە لوبنانەوە هاتبوو بۆ کۆنگرە نەیدەتوانی خۆی وتار بخوێنێتەوە چونکە نەخوێندەوار بوو، لەسەر داوای حەبیب محەمەد کەریم و سەلاح بەدرەدین هاتبوو. هەموو ئەو کارانە نارەحەتیان کردم. بە ئانقەست ئەوەیان کردبوو بۆ ئەوەی من پەراوێز و گۆشەگیر بکەن.

دوای ماوەیەکی کورت، بێژەرەکە هاتەوەو مایکرۆفۆنەکەی گرت و ڕایگەیاند کە سکرتێری ڕێکخراوی لاوانی دیموکراتی کورد لە سوریا و لوبنان، بەڕێز جەمیل مەحۆ، وتاری پارتی

دیموکراتی کورد له لوبنان پێشکەش دەکات. له هۆڵەکەدا بوو به چەپڵه ڕێزان. زۆر به شانازی وسەربەرزانه چوومه سەر مینبەرەکه و لەبەردەم ئامادەبووانی کۆنگرە دەستم کرد به خوێندنەوەی وتارەکەم. له وتەکەمدا زۆر به توندی و لەبەردەم نوێنەرانی کورد و لەناوجەرگەی بارەگاکانی خۆیاندا له ناوپڕیان، هێرش دەکەمە سەر هەندێ له سەرانی پارتی.

ئەمانه هەمووی به ئامادەبوونی ڕابەری شۆڕش مەلا مستەفای بارزانی بوو، کاتێ له وتارەکەمدا ئاماژەم بۆ گرنگی پاککردنەوەی سەرکردایەتی پارتی دیموکراتی کوردستان کرد له خەڵکانی ناپەسەند و گومانلێکراو. لەناو هۆڵی کۆنگرەدا بوو به چەپڵەڕێزانێکی زۆر و بەردەوام بۆ چەند جارێک. دوای تەواوبوونم له خوێندنەوەی وتارەکە، هەستمکرد له سیمای بارزانیدا زۆر به ڕوونی و ئاشکرا دیار بوو که خۆشحاڵ بووە، هەروەها له سیمای زۆرێک له ئامادەبووانیشدا هەر وا بوو، بەڵام سەرانی حزب سیمایان گۆڕابوو، دەموچاویان گرژ ببوو. کاتێک بەشی یەکەمی کارەکانی کۆنگرە تەواو بوو، یەکەم کەس که هات بۆ گفتوگۆکردن لەسەر ناوەڕۆکی وتارەکەم سەردار ئاغای زڕبرای ئیدریس بارزانی بوو. لەیەک کاتدا هەستم دەکرد مەلول و پەشۆکاو بوو، گوتی: کاک جەمیل ئەوە چییە؟ ئەوەندە پێویست بوویت بەو شێوەیە وەسفی حزبی بەعس بکەیت و ئەوەندە توند و شەڕانگێزانه هێرش بکەیته سەر سەرکردایەتی شۆڕش؟ به

کوردی وەڵامم دایەوەو گوتم: تکات لێدەکەم کاک سەردار لەو بارەوە دەم گێر مەکە لە دەمم، چونکە من کاری خۆم و بەرپرسیاریەتی خۆم زۆر باشتر لە هەر کەسێکی تر دەزانم. ئیتر یەک وشەی نەوت و شوێنەکەی بەجێهێشت. دوای ئەو عەزیز عەقراوی هات، هەوڵیدا هۆکارو پاڵنەرەکانی ئەو هێرشە توندەم بۆ سەرکردایەتی حزبەکەیان و ئەو هەموو وەسف و پیاهەڵدانەم بۆ حزبی بەعس بزانێت. پێمگوت: ئەگەر پێتانخۆشە گفتوگۆ لەو بارەوە بکەین ئەوە من هیچ لاریم لەوە نییە و ئامادەم بەلام بە مەرجێک سکرتێری حزبەکەتان ئامادە بێت. دوای ئەوە چووم بۆ سەردانی شاندی قوتابیانی کورد، ئەوانەی ئامادەی کۆنگرەکە بوون، کە چوومە بارەگاکەیان، سەیرمکرد ساڵەح یوسفی ئەندامی مەکتەبی سیاسی و لیژنەی ناوەندی پارتی دیموکراتی کوردستان لەوێ بوو. لەگەڵ قوتابییەکاندا سەرقاڵی باسکردنی کاروباری شۆڕش و بارودۆخ و مەسەلەی کورد بوو، شێخ محەمەد عیسی کە کوردێکی سوریا بوو ئەویش لە پاڵیدا بوو کە خۆی بەدەستی خۆی و لەسەر داوار ڕێنمایی ئیدریس وتارەکەی بۆ نوسیبووم. شێخ عیساش لەبەردەم قوتابییەکاندا دەستی کرد بە هێرشکردنە سەرم بەهۆی وتارەکەمەوە، تاوەکو ڕووی ناشرینی خۆی سپی بکاتەوە، لە کاتێکدا بە دەستەکانی خۆی وتارەکەی نوسیبوو. سڵاوم لێکردن و لە ناویاندا دانیشتم، ئیتر دەستی بەقسان کرد و پرسیاری هۆکاری هێرش کردنە سەریانم لە کۆنگرە دەکرد.

منیش بە ناچاری لەگەڵیدا کەوتمە گفتوگۆ. هەندێ لە سەرکردەکانی قوتابیانیش لە ئەوروپا لەوێ بوون. بە دوورودرێژی و زۆر بە ڕوونی ئەو هۆکارانەم بۆ ڕوونکردەوە کە وایانکرد من بەوجۆرە هەڵوێست بنوێنم و پێمگوتن: کۆنگرەکە لە بنەمای گیانی برایەتی کورد و ئەو دیموکراسییەتە ڕاستەقینەیە لایداوە کە لە دروشمە بێناوەرۆک و پوچەکانیانەوە بانگەشەیان بۆ دەکرد، بەڵگەشم بۆ ئەمە ئەوەیە کە نیـوەی ئامـادەبووانی کـۆنگرەکە ئـاژان و جاسوسن.

لەدوای کۆتایی کۆنگرە، ئەندامانی مەکتەبی سیاسی پارتی دیموکراتی کوردستان، دەستیان بە جوڵە کرد، ململانێکان لە نێوان کادرانی حزبدا بە ئاشکرا دەستیان بە تەقینەوە کرد. دەستکرا بە دارشتنی پیلان و دروستکردنی باڵ و کوتلە لە نێوان ئەندامانی مەکتەبی سیاسی و دەرەوەیدا. ئەم کۆنگرەیە هۆکارێک و بۆنەیەک بوو بۆ من بۆ گوتنی ئەوەی کە پێمخۆش بوو بیڵێم بەئاشکرا و لەبەردەم سەرکردە و بەرپرسە گەورەکاندا، ڕەخنەی لادان و کـردەوە دزێوەکانیـان بـکەم لەدژی گەلـی کـوردی تێکۆشـەرمان، کە بەر لەهەمـوو شت پێویسـتی بە سـەرکردەی بەشەرەف و مێرخاس هەبوو کە بتوانن خەبات بکەن لە پێناوی بەرزکردنەوەی پێگەیی و کۆکردنەوەی لە چوارچێوەی بەرەیەکی نیشتمانی دیموکراتیدا[٢١].

---

[٢١] ئەوەی جێگای سەرنجە جەمیل مەحۆ بە هیچ شێوەیەک ئاماژە بۆ دیوە نهێنی و شاراوەکانی ئەم کۆنگرەیە ناکات. ئایا نەیویستووە باسی بکات یاخود هەر ئاگادار

دژایەتیکردنی بە ئاشکرا لە دژی من، لە لایەن ئەندامانی مەکتەبی سیاسی دەستیپێکرد. مکوڕ بووم لەسەر هەڵوێستەکانم، دڵسۆز و خۆڕاگر بووم بۆ بیروباوەڕم، گرنگیم بە هیچ کام لە سەرکردەو بەرپرسەکان نەدەدا تەنانەت بۆ حەبیب محەمەد کەریمی سکرتێری حزبیش. باوەڕم بەوە هەبوو کە رابەری شۆڕش و زەعیمەکەی مستەفا بارزانی و هەردوو کوڕەکەی لایەنگریم دەکەن و زۆر بەباشی دەزانن کە چەندە دڵسۆزیانم. هیچ کارێکم بەبێ رەزامەندی ئەوان نەدەکرد، بەبێ پرس و راوێژ بەوان هیچم نەدەکرد، پەیوەندی سیاسیم لەگەڵیاندا لەباشترین دۆخدا بوو. زۆر دڵسۆزانە لە پێناوی حزبدا، شارەزووە سیاسییەکان و رێنماییەکانی ئەوانم جێبەجێ دەکرد. قەناعەتێکی ویژدانیی زۆر بەهێزم هەبوو بەوەی کە مەلا مستەفا و ئیدریسی کوڕی هەرگیز واز لە هاوکاری و هاوسۆزی من ناهێنن، متمانەیەکی زۆر کوێرانەو بێ سنوورم بە بارزانی هەبوو. لەو

نەبووەدا بە بۆچوونی من ئاگاداری نهێنییەکانی ئەو کۆنگرەیە نەبووە. دەنا بە بوونی نزیک دەبوو کەسێک باسی بکردبا، یان هەر هیچ نەبوایە بە یەک دێڕیش بوایە ئاماژەی بۆ بکردنایە. ئەم کۆنگرەیە یەکەم هەنگاوی عەمەلی بوو لە لایەن بارزانییەوە بۆ تەوریسکردنی حزب و ئاپۆکردنی لەسەر کوڕەکانی. بۆیە لەو کۆنگرەیەدا تەزویر بۆ ئیدریس و مەسعود کرا بۆ ئەوەی دەنگیان وەکو یەک بێت. تا کێشە بۆ بنەماڵە دروست نەبێ وەکو جۆرجیس فەتحوڵڵا باسی دەکات، چونکە بڕیا یەکێ ٤٥٠ دەنگی وەکو یەکیان هێنا و گەیشتە لوتکەی ناوەندی بڕیار. بڕوانە جرجیس فتح الله زيارة للماضي القريب، ستوكهولم، دار الشمس للطباعة و النشر، ص ٦٧) – وەرگێڕی کوردی

باوەڕەدابووم کە ئەو دۆستی هەموو کوردە بەبێ هیچ جیاکاری و جیاکردنەوەیەک. ئەوە من بووم کە ناوی بارزانی و شۆڕشی کوردم لە گۆڕەپانی لوبنانیدا چەسپاند.

لە دوا ڕۆژەکانی کۆنگرەدا چاوم بە شێخ بابۆ، برا گەورەی بارزانی کەوت، دوای ئەوەی وەکو ڕێزێک بۆ پایەو پلەی هەستامە سەرپێ و سڵاوم لێکرد، گوتی: کاک جەمیل ناوەڕۆکی وتارەکەت لە کۆنگرە زۆر جوان و گرنگ بوو، هەموو کەسێک باسی دەکات و ستایشت دەکەن لەسەری. منیش پێمگوت زۆر سوپاست دەکەم گەورەم بۆ ئەو شایەتیە کە لەلای من زۆر بەنرخەو شانازی پێوە دەکەم.

بۆ ئێوارەکەی ڕۆشتم بۆ بارەگای سەرۆکی شۆڕش بۆ ئەوەی مەرەخەسی لێبخوازم و بگەڕێمەوە بۆ وڵاتی خۆم، لوبنان. ڕەزامەندی خۆی بۆ ئەوە دامێ و شەرەفمەندی کردم بە پێدانی ڕێگاپێدانێکی ڕەسمی بەناوی خۆی کە بەخەتی ئیدریسی کوڕی نوسرابوو، بۆ ئەوەی من وتە بێژی ڕەسمی ئەو بم لە لوبنان. هەتا ئەمڕۆش بەشانازییەوە ئەو ڕێگاپێدانەم لای خۆم پاراستووە. هەروەها تکای ئەوەم لێکرد کە هەندێ نامەم بۆ بنوسێت بۆ هەندێ لە کەسایەتییەکانی لوبنان بۆ سوپاسکردنیان بەرامبەر بە هەڵوێستەکانیان لە هەمبەر پشتگیریکردن و پشتیوانیان بۆ شۆڕشەکەمان لە ناوەندە نێودەوڵەتییەکاندا. ئەو داوایەشی پەسەند کردم. هەروەها داوام لێکرد نامەیەکی تایبەت بۆ سەرۆک

کۆماری ئەوکاتەی لوبنان بەڕێز شارل حلو بنوسێت، کە لێبوردنێکی تایبەتی بۆ یەکێک لە هاوڵاتییە کوردەکان دەرکرد، کە بە ١٥ ساڵ زیندانی حوکمی درابوو. لە کۆبوونەوەیەکی تایبەتدا هەموو ئەو نامانەمان نوسی. دوای ئەوە مستەفا بارزانی بانگی کردم بۆ ئەوەی بە تەنها بمبینێت. چوار نامەی نامی و ڕێنمایی ئەوەشی کردم کە پەیوەندی من و ئەو ئیتر ڕاستەوخۆ دەبێت بەبێ هیچ میانگیرێک. دوای ئەوانە ئیتر مەرەخەسیم لە بارزانی خواست بۆ سەفەر، ڕۆژی دادی بەبێ ئەوەی سەردانی هیچ کەسێکی مەکتەب سیاسی بکەم، حاجی ئۆمەرانم، بەرەو لوبنان بەجێهێشت.

سەرەتای پیلانگێڕی لە دژم

دوای گەیشتنەوەم بۆ لوبنان، کارتێکی بانگهێشتی ڕەسمیم لەلایەن یەکێتی قوتابیانی ئەورووپاوە بەدەست گەیشت، بۆ ئامادە بوون لە کۆنگرەی سیازدەی ڕێکخراوەکەیان لە ستۆکهۆڵم. داوەتنامەکەم خستە بەردەم سەرکردایەتی حزب و ڕەزامەندی لەسەر درا. بلیتی سەفەرم بە فڕۆکە لە بەیروت بڕی. لە گەیشتنمدا، هەندێ قوتابی لە پێشوازیمدا بوون و بەو بۆنەیەوە ئاهەنگیان گێڕا و لە یەکێک لە هۆتێلەکان میوانداریان کردم. بە ڕێکەوت بەر لە دەستپێکردنی کۆنگرە بە ڕۆژێک هەواڵی گەیشتنی محەمەد حەبیب کەریم وەک نوێنەری پارتی دیموکراتی

کوردستانم بیست. لە بەرپرسە بالاکانی قوتابیان هەر یەکە لە شاخەوان ئەحمەد و عەزیز رەزا هاتن بۆ لام و داوایان لێکردم لەگەڵیاندا بچم بۆ سەردانی حەبیب محەمەد کەریم لە یەکێک لەهۆتێلەکانی پایتەخت. بە سوپاسەوە داواکەیانم پەسەند کرد و رۆشتین بۆ ئەو هۆتێلەی کە حەبیب محەمەد کەریم و هەڤاڵێکی لێدابەزیبوون. کەمێک قسەو باسمان کرد و دوای ئەوە لە هۆتێلەکە چوینە دەرەوەو دەستمان بە گەڕان کرد بە شەقامەکانی پایتەختدا تا گەیشتینە یەکێک لە قاوەخانەکان. چوینە ژوورەوە دانیشتین و قسەوباسی زۆرمان کرد لەسەر کاروباری حزبی، هەتا نۆرە هاتە سەر قسەکردن لەبارەی پارتی دیموکراتی کورد لە لوبنان. حەبیب دەستیکرد بە قسەکردن وبە زاراوە عێراقیەکە وتی: کاکە کەی دەگەڕێیتەوە بۆ لوبنان تا بتوانین لەوێ یەکتر ببینین و هەندێ قسە بکەین، منیش پێمگوت: ئەتوانم هۆکاری هاتنت بۆ لوبنان بزانم بۆ ئەوەی لەوێ قسەم لەگەڵدا بکەیت؟ گوتی: دەمەوێت لەگەڵ هەندێ لە کادری حزبەکەتان قسە بکەم و ناکۆکیەکانتان چارەسەر بکەم، کە ئەو قسانەم بیست، پێمگوت: زۆرسوپاسی پەرۆشی زۆرت دەکەم بۆ کوردەکانی لوبنان، بەڵام بەداخەوە لە نێوان کوردەکانی لوبناندا هیچ ناکۆکییەک بوونی نیە. بەدرێژایی قسەکردنم لەگەڵیدا دڵخۆش و دەم بە خەندە بوو، لە جۆری قسەکردن و شێوازی دەربڕینیدا خۆی بە پیاوێکی پایەبەرز و دەسترۆیشتوو دەزانی لە ناو سەرکردایەتی بارزانیدا،

منیش دەستمکرد بە گیرفانمدا و ئەو ڕێگەپێدانە ڕەسمییەم پیشاندا کە زەعیمی شۆڕش بارزانی پێیدابووم کە منی وەک نوێنەرو وتەبێژی ڕەسمیی خۆی دەستنیشان کردبوو. ڕێگەپێدانەکەی لێوەرگرتم و دەستیکرد بە خوێندنەوەی، دەموچاوی گرژبوو و ئارەقە بە نێوچاوانیدا دەهاتە خوارەوە، هەرگیز چاوەڕوانی ئەوە نەبوو، ئینجا گوتی: بەهەرحاڵ لە دوای تەواوبوونی ئەو کۆنگرەیە دەڕۆمەوە بۆ کوردستانی عێراق و لەگەڵ بارزانیدا لەسەر ئەو بابەتە قسە دەکەین کە تایبەت بوو بە پارتی دیموکراتی کورد لە لوبنان. لێرەدا بەڕێز شاخەوان ئەحمەد قسەکانی پچڕی و گوتی "کاک جەمیل وتارێکی ئامادەکردووە بۆ کۆنگرە بە منی گوت کە پیلانگێڕیی سەرانی پارتی دیموکراتی کورد لە سوریا ڕسوا دەکات و بە توندی هێرش دەکاتە سەریان، لە سەرو هەموویانەوە سەلاح بەدرەدین، تۆ ڕات چییە کاک حەبیب؟". کە گوێبیستی ئەوە بوو لە کاک شاخەوان ئەحمەد، داوای لێکردم دەقی وتارەکەی پیشانبدەم کە بە نیازم لە کۆنگرەکەدا بیخوێنمەوە. بە گوێیم کرد و وێنەیەک لە وتارەکەم خستە بەردەمی. هەندێ دەستەواژەی لابرد کە تیایدا باسی سەلاح بەدرەدین کرابوو، هەروەها هەندێ شتی تری سڕییەوە. دیسانەوە هەموو ئەو وشانەی لابردن کە من بۆ ستایشکردنی بارزانی نوسیبووم، لە کۆتاییدا کار گەیشتە ئەوەی کە سێ لاپەڕەی سڕییەوەو تەنها یەک لاپەڕەی بۆ هێشتمەوە. هۆکاری

قایل بوونیشم بەوە ئەوە بوو کە نەمدەویست لە ستۆکهۆڵم دووبەرەکییەکان بتەقێنمەوە. دوای ئەوە ڕۆژنامەیەکی دەنگی کوردەی هەڵگرت کە زمانحاڵی حزبەکەمان بوو لە لوبنان، دەستیکرد بە خوێندنەوەی و دەستی کرد بە ڕەخنەگرتن لە هەندێ سەرکردەی پارتی دیموکراتی کوردستانی عێراق.

دوای کۆتایی کۆنگرە، مەلا مستەفا بارزانیم ئاگادارکردەوە لەوەی کە حەبیب محەمەد کەریم چی لە وتارەکەم کردووە و دامە دەستی بۆ ئەوەی نییەتی هەندێ لە سەرکردەکانی خۆی بزانێت. دوای گەڕانەوەم لە ستۆکهۆڵم و بەشداربوونم لە کۆنگرەی قوتابیان، خوالێخۆشبوو کەمال جونبولات[٢٢] وەزیری ناوخۆ بوو، پێیراگەیاندم کە هەندێ لەو پارت و ڕێکخراوانەی کە لە رابووردوودا بەبێ مۆڵەت کاریانکردووە، مۆڵەتی ڕەسمییان لە وەزارەتی ناوخۆ وەرگرتووە. منیش ویستم ئەو هەلە زێڕینە بقۆزمەوە بۆ ئەوەی سوودی لێوەربگرین و بتوانین کاروباری حزبی خۆمان بە ئاشکرا ئەنجام بدەین. هاوڕێ لەگەڵ شاندێکی حزبیی گەورەدا، سەردانی بەڕێز کەمال جونبولاتم کرد لە کۆشکی موختارە، کۆبوونەوەمان لەگەڵدا کرد و پرسی خۆمان و داواکارییەکانی ڕەوەندی کوردیمان لە لوبنان بۆ باسکرد و داوای

[٢٢] کەمال جونبولات (١٩١٧-١٩٧٧) رابەری دروزەکانی لبنان بوو، دامەزرێنەری حزبی پێشکەوتنخوازی سۆشیالیست بوو، سەرکردەیەکی بیرمەند و کەسایەتییەکی بەناوبانگی لوبنانی بوو، ساڵی ١٩٧٧ تیرۆر کراو وەلید جونبولاتی کوڕی شوێنی ئەوی گرتەوە – وەرگێڕی کوردی

مۆڵەتپێدانی رەسمیمان کرد بۆ ئەوەی بتوانین کارو چالاکییە سیاسی و حزبییەکانی خۆمان، وەکو هەموو حزب و ڕێکخراوەکانی تر، بە ئاشکراو بەشێوەیەکی یاسایی ئەنجام بدەین. لێرەدا بە پێویستی دەزانم بەناوی خۆم و بەناوی هەموو کوردەکانی لوبنان سوپاسی ئەو تێگەشتنەی بەڕێز کەمال جونبولات بکەم، بۆ داواکارییە رەواکانمان و ئاگاداربوونی لە هەموو کێشەکانمان و رەزامەندی پیشاندا بە پێدانی مۆڵەتی رەسمی و زۆری لێکردم بۆ ئەوەی پەلە بکەم لە دەستپێکردنی داواکەدا و لە ماوەی دوو رۆژ تەواوی بکەم، پێش ئەوەی حکومەت هەرەس بێنێت. بە پەلە داوایەکم بەرزکردەوە هاوپێچ لەگەڵیدا پەیڕەوی ناوخۆ و پرۆگرامی حزبەکەم بەرزکردەوە، وێڕای هەندێ ئاستەنگ کە لەلایەن رەوەندی کوردەوە بۆمان دروستکرا.

دواجار رۆژی ٢٤ی ئەیلولی ١٩٧٠ بوو، لەو رۆژەدا مۆڵەتنامەی رەسمیم بۆ پارتی دیموکراتی کورد لە لوبنان لە وەزارەتی ناوخۆ بەدەستهێنا. ئەو رۆژە بە رۆژێکی مێژوویی دەزانم، خۆشترین رۆژی ژیانم بووە، دوای تێکۆشانێکی بێوچان لە پێناوی کوردی لوبنان و پشتیوانی کردنی پرسی کورد ئەوەمان بەدەستهێنا... مۆڵەتەکەشمان لە رۆژنامەی رەسمیدا بڵاو کردەوە.

دوای هەفتەیەک لە وەرگرتنی مۆڵەتنامەی رەسمیی بڕیاری سەفەرکردنم دا بۆ کوردستانی عێراق، بۆ ئەوەی چاوم بە بارزانی و سەرکردەکانی شۆرش بکەوێت و ئەو مزگێنییە خۆشەیان پێبدەم، مزگێنییەک کە خۆم و هەموو کوردە شەرەفمەندەکانی لوبنان لە سەرئاگر بووین لە چاوەڕوانیماندا بوی، تا بتوانین تێکۆشان وخەباتی خۆمان بە ئاشکرا بکەین.

کە گەیشتمە فڕۆکەخانەی بەغدا، بەرێکەوت بەڕێز بورهان جاف و خێزانەکەی خاتوو توبا خانم بینی، کە پێشتر لە لوبنان ئەوانم ناسیبوو. زۆر خۆشحاڵ بوون بە هاتنم و رێگەیان پێنەدام لە هۆتێل دابەزم، بەڵکو خۆشحاڵ بوون کە میوانی ئەوان بم، بەسوپاسەوە بۆ میوانداری و پێشوازییەکەیان، داواکەیانم جێبەجێ کرد. حەزم کرد هۆکاری سەفەرکردنەکەمیان بۆ کوردستان بۆ باس بکەم، پێمراگەیاندن کە لە لایەن وەزارەتی ناوخۆوە مۆڵەتنامەی رەسمیم بۆ پارتی دیموکراتی کورد لە لوبنان وەرگرتووە بۆ ئەوەی لەمەودوا بە ئاشکرا کاردکانی خۆمان بکەین و هۆکاری هاتنەکەشم بۆ باسکردن، کە دەمەوێت ئەو مزگێنییە بە برا کوردەکانمان لە کوردستان بگەیەنم و دیدار لەگەڵ سەرکردەکانی شۆرش بکەم و راوێژیان لەگەڵدا بکەم بۆ ئەوەی پێکەوە هاوکاری یەک بین لەپێناو بەرژەوەندییە باڵاکانی گەلی کورد لە هەر کوێ بێت. ئەوەیان زۆر پێخۆش بوی، گوتیان بیرۆکەیەکی زۆر باشە، هەموو کەسێک ئامادەیە بە زووترین کات

و بەبێ هیچ مەرجێک، دەستی هاوکاری درێژ بکات، بە تایبەت کە مۆڵەتی پارتی دیموکراتی کورد لە لوبنان ڕووداوێکی زۆر مێژوویی و مەزنە و ڕێگاخۆشکەر دەبێت بۆ خەبات و تێکۆشانمان لە پێناو بەدەستهێنانی ئامانجە نەتەوەییەکانمان و سەرکەوتنە بۆ هەموو کورد بە شێوەیەکی گشتی.

ڕۆژی دواتر بەرەو کوردستان سەفەرم کرد، گەیشتمە حاجی ئۆمەران و ڕۆشتم بۆ بارەگای بارزانی، چووم بۆ دیوانی بارەگا، لە هۆڵی چاوەڕوانی مەسعود بارزانی و حەبیب محەمەد کەریم دانیشتبوون، سڵاوم لێکردن بەڵام بە شێوەیەکی زۆر لەخۆبایی و لوتبەرزانە وەڵامیان دامەوە، لە نزیکیانەوە دانیشتم. حەبیب ئاوڕی دایەوە بۆ ئەوەی قسەم لەگەڵدا بکات، بەڵام من زۆر ڕووم پێنەدا. دەستیکرد بە قسان و وتی: بێگومان تۆ بەهۆی ئەو بروسکەیەوە هاتوویت کە بۆمان ناردیت وایە؟ پێمگوت: هیچ شتێک لەبارەی ئەو بروسکەیەوە نازانم کە تۆ باسی دەکەیت. هۆکاری سەرەکی هاتنم بۆ ئێرە ئەوەیە کە ئەمەوێت پێتان ڕابگەیەنم پارتی دیموکراتی کورد لە لوبنان مۆڵەتنامەی ڕەسمی لە وەزارەتی ناوخۆ وەرگرتووە، ئێستا ئیتر دەتوانین بە ئاشکرا کارەکانی خۆمان بکەین. هەندێ لەو نوسراوانەم بڕیبوون لە ڕۆژنامەکان کە لەسەر مۆڵەتنامە ڕەسمییەکە نوسرابوون و لەگەڵ خۆما هێنابووم، حەبیب وەریگرتن و دەستیکرد بە خوێندنەوەیان، ئیتر ڕەنگورووی گۆڕا و شڵەژانی پێوە دیار بوو، دوای تەواو بوونی لە

خوێندنەوەیان دایە دەستی مەسعود بارزانی بۆ ئەوەی ئەویش تەماشایان بکات، دوای ماوەیەکی کورت هۆڵەکەیان بەجێهێشت بەبێ ئەوەی یەک وشە بڵێن. دوای ئەوە سەبارەت بە مۆڵەتنامەکە مەلا مستەفا بارزانیم ئاگادار کردەوە زۆری پێخۆش بوو.

لە گەڕانەوەمیدا بۆ کوردستان لەدوای کۆنگرەی قوتابیان، حەبیب محەمەد کەریم، راپۆرتێکی خراپی لەسەر من دابووە مەلا مستەفا، لەگەڵ هەندێ لە بڵاوکراوەکانی حزبمان کە ئەو کاتە بەناوی "دەنگی رێکخراوی دیموکراتی کورد لە سوریا و لوبنان" دەردەکرا و تیایدا هەندێ وێنەی کاریکاتێرمان لەسەر کۆنگرەکە بڵاو کردبۆوە. کە رۆشتم بۆ کوردستان سەرکردایەتی زۆر لێم تورەو نیگەران بوو، وەکو جاران پێشوازیم لێنەکرا، نەمدەزانی هۆکاری ئەوە چییە. سێ دانە رۆژ لە دیوەخانی بارزانی دانرام بەبێ ئەوەی کەسێک پرسیاری هۆکاری هاتنم بکات. رۆژی چوارەم نامەیەکم بۆ بارزانی نوسی و مۆڵەتی چاوپێکەوتنیم داوا کرد. لە ئێوارەدا رەزامەندی هات و لەیەکێک لە ژوورەکانی بارەگا لەگەڵیدا کۆبوومەوە، شێخ بابۆی برا گەورەی و هەندێ لە خزمان و مستەفا جەمیل بەگ لەوێ بوون، هەموومان لە خزمەتی مەلا مستەفا بارزانی دانیشتین. نزیکەی سەعاتێک لەلای ماینەوە، بە درێژایی ئەو کاتە خۆی سەرقاڵ کردبوو بە هەندێ کاری سوکەوە وەک هەڵکۆڵینی هەندێ شت[22]، بەبێ ئەوەی هیچ

---

[22] بارزانی بەردەوام خەریکی داتاشین و دروستکردنی دار سەبیلی جگەرە بوو، رەنگە ئەوەی نوسەر لێرەدا ئاماژەی پێدەکات دار سەبیل بێت. رۆژنامەنوسی

قسەیەکم بە یەک وشەش لەگەڵدا بکات. تەماشایەکی شێخ بابوی براگەورەیم کرد و داوام لێکرد قسەیەکم لای بارزانی بۆ بکات، ئەویش بە بارزانی گوت: مەلا مستەفا ئەوە بۆ ئیش و کاری جەمیل تەواو ناکەیت بۆ ئەوەی بتوانێت زوو بگەڕێتەوە بۆ لوبنان. بارزانی وەڵامی دایەوە و گوتی: لەنێوان هەردوو لایاندا گیرم خواردووە، یان ئەوەتا دەست لەکار کێشانەوەی حەبیب محەمەد کەریم و دکتۆر مەحمود عوسمان لە کاری سەرکردایەتی حزب پەسەند بکەم، یان ئەوەتا ڕێگەپێدانە ڕەسمییەکەی خۆم لە جەمیل وەربگرمەوە. ئینجا بەردەوام بوو لە قسەکردن و گوتی: جەمیل دڵسۆزترین کوردی لوبنانە بۆ شۆڕش و بۆ مەسەلەی کورد، نامەوێت هەرگیز دەستبەرداری بم، هەمان شتیش لەبارەی حەبیب محەمەد کەریم و دکتۆر مەحمود عوسمان دەڵێم، ئەوانیش دڵسۆزی شۆڕشن. کاتێک بە بۆمبی ناپاڵم بۆردومانیان دەکردین لە گەڵمدا مانەوە. کاتێک گوێبیستی قسەکانی بارزانی بووم، ئیتر وێنەی پیلانەکە لەبەرچاوم بە تەواوی ئاشکرا بوو، دڵنیا بوومەوە کە مەکتەبی سیاسی پیلانێکی ترسناکی بۆ دارشتووم بۆ ئەوەی فشار بخەنە سەر بارزانی بیخەنە بەردەم دیفاکتۆی ئەوەی یان دەست لەکارکێشانەوە یان وەرگرتنەوەی ڕێگەپێدانەکەی من.

بەناوبانگی کورد کامەران قەرەداغی لە چاوپێکەوتنێدا لەگەڵ پێگەی درج لە ڕۆژی ٢٥-٢-٢٠١٩ سەبارەت بە ئار سەبیلەکانی مەلا مستەفا دەڵێت: بارزانی بەردەوام خەریکی داتاشینی قامیش بوو، دەستەڕێکی تیژی بەدەستەوە بوو، ئاردکەی هەڵدەگرتی. کاتێک قسەی لەگەڵ میوانەکاندا دەکرد چاوی هەر لەسەر دار سەبیلەکان بوو، سەیری میوانەکانی نەدەکرد. بڕوانە پێگەی درج کامیران قرەداغي، شاهد علی ثورة الکرد، ٦، مازقنا مع ایران و مع انفسنا. — وەرگێڕی کوردی -

نەمتوانی لەوە زیاتر بێدەنگ بم رووم کردە مەلا مستەفا بارزانی و گوتم: گەورەم هیچ زانیاریم لەسەر ئەوە نەبوو کە مەکتەبی سیاسی حزبەکەتان سیاسەتێکی ئەوەندە دوژمنانەی بەرامبەر من گرتوتە بەر، ناشزانم هۆکاری چییە. داوا دەکەم رێگەم پێبدەن کە لەگەڵیاندا گفتوگۆ بکەم و بزانم هۆکارەکان چین و راستییەکان لەبەردەم جەنابتانـدا روون بێتـەوە، مـن ئامـادەم رووبەرووی هەموویان ببمەوە و وەڵامیان بدەمەوە. کە لە قسەکانم بوومەوە مەلا مستەفا لە ژوورەکەی رۆشتە دەرەوە بەبێ ئەوەی هیچ بڵێ، منیش دوای ئەو رۆشتم بۆ ژووری نوستن.

رۆژی دواتر بەیانی زوو، پاسەوانەکەی ئیدریس لە دەرگایدا، داوای لێکردم لەسەر جادەکە چاوەڕوان بم، بەبێ ئەوەی هیچی تر بڵێت. بیرم لەوە دەکردەوە کە پێی گوتم، ئیتر دڵەڕاوکە دایگرتم، رەنگە بارزانی فەرمانی دەستگیرکردنم بدات لەبەر ئەوەی کە پێمگوت ئالنگاری مەکتەبی سیاسی دەکەم ئەگەر بێن گفتوگۆم لەگەڵدا بکەن. ساتێک لەسەر جادەکە وەستام، دوای ئەوە ئیدریسم بینی بە ئۆتۆمبیلە بچوکە سورەکەی خۆی هات و داوای لێکردم لەگەڵیدا سەرکەوم بۆ ناوپردان بۆ بارەگای مەکتەبی سیاسی. داوام لێکرد بۆم روونبکاتەوە کە بۆچی دەبێت لەگەڵ ئەودا بڕۆم؟ پێیگوتم: من فەرمانی باوکم جێبەجێ دەکەم، دەتبەم بۆ بارەگای مەکتەبی سیاسی تاوەکو پێکەوە گفتوگۆ بکەن و بتوانن ناکۆکی و هەڵە تێگەیشتنەکانی نێوانتان چارەسەر بکەن و راستییەکان ئاشکرا بکرێن. هەستم بە ئاسودەیی ناخم کرد

کاتێ گوێم لەوە بوو، زانیم کە دەستگیرنەکراوم، بەڵکو مەلا مستەفا بارزانی پێی خۆش بووە ئەوە جێبەجێ بکات کە من داوام لێکرد بۆ ئەوەی راستییەکان ئاشکرا بکرێن. ئەسعەد خۆشەوی لەگەڵماندا بوو، گەیشتینە ناوپردان، ئیدریس داوای لێکردم جارێ لە دەرەوە چاوەڕوان بم، هەتا بانگی ژوورەوەم دەکەن. نزیکەی یەک سەعات و نیو لەژێر هەتاودا هەڵپرووکام تا بۆ دواجار فەرمان دەرکراو یەکێک لە پاسەوانەکانی مەکتەبی سیاسی هات و داوای چوونە ژوورەوەی لێکردم، رۆشتمە ژوورەوە، ئیدریس و حەبیب محەمەد کەریم و دکتۆر مەحمود عوسمان، کە هەموویان ئەندامانی مەکتەب سیاسی بوون، دانیشتبوون. وەک داب و نەریتی رێز، سلاوم لێکردن، بەلام بەداخەوە کەسیان هەڵنەستانە سەرپێ و لە شوێنی خۆیاندا نەجوڵان و سلاویان نەسەندەوە. راستەوخۆ لە نزیک حەبیبەوە دانیشتم. بەبێ هیچ پێشەکییەک دەستیان بە قسان کرد و منیش پێمگوتن: دەبێت گفتوگۆکانمان لەسەر بنەمای دیموکراسیەت بێت و لە گفتوگۆکاناندا رێزی ئازادی رادەربڕین و وشە بگرین، ئەگەر نا ئەوا من بێدەنگ دەمێنم و یەک وشەش قسە ناکەم. دکتۆر مەحمود عوسمان وەلامی دایەوەو گوتی: ئازادی رەهات هەیە بۆ قسەکردن و دەربڕینی بۆچوونەکانی خۆت. حەبیب وێنەیەکی لە پەیڕەوی ناوخۆی حزبەکەمانی پێبوو، لاپەڕەکانی ئەمدیوئەودیو دەکرد و دەیخوێندەوە و بە دەموپلە ناسراوەکەی خۆی گوتی: ئەوە لێرەدا ئەو وشەیەی سۆشیالزمە چییە لەناو پەیڕەوەکەماندا هاتوو، تۆ

سۆشیالیستی؟ منیش لەوەڵامدا گوتم، ئەگەر تۆ وشەی سۆشیالزمەکەت لا پەسەند نیە، ئەوە ڕێگام پێبدە کە پێت بڵێم ئێوەی سەرکردایەتی حزبەکەتان شیوعین و تۆش خۆت یەکێکیت لەوان. دکتۆر مەحمود بە وەڵامەکەم خەنی و گوتی بەڕاستی گفتوگۆکانمان بە گیانێکی وەرزشیانەی دروست و لە کەشێکی تەواو دیموکراسیانەدا بەڕێوە دەچێت. ئینجا نۆرەی حەبیب کەریم هات بۆ قسەکردن و بە ئیدریسی گوت: ئەزبەنی ئێستا نۆرەی تۆیە بۆ قسەکردن، ئیدریس دەستی کرد بە قسەکردن و پێیگوتم: جەمیل دوای ئەوەی ڕێگاتان پێدراوە بە شێوەیەکی یاسایی چالاکی سیاسی خۆتان بکەن، پارتی دوای لێکۆڵینەوە لەو بابەتە لەو باوەڕەدایە کە ئێوە ئیتر پێویستیتان بەو ڕێگەپێدانە نەماوە کە مەلا مستەفا بە ئێوەی داوە، بۆیە دەبێت بۆمانی بگەڕێنیتەوە. منیش پێمگوت لاریم لەوە نیە کە بۆتان بگەڕێنمەوە بەڵام بەداخەوە لەگەڵ خۆما نەمهێناوە و لە لوبنان جێمهێشتووە، چونکە ئەگەر من لەگەڵ ئێوەدا بم لێرە پێویستیم بەوە نابێت. لە ڕاستیدا ڕێگەپێدانەکەم لەگەڵ خۆمدا هێنابوو، بە ئانقەست پێمگوتن کە نەمهێناوە بۆ ئەوەی بتوانم وێنەیەکی ڕاستەقینەی لەبەر بگرمەوە و فۆتۆکۆپی بکەم. حەبیب جارێکی تر دەستی کردەوە بە قسەو گوتی: ئەزبەنی ڕێگە بدە عەزیز عەقراوی کە بە نیازی سەفەرکردنە بۆ ئەورووپا، سەرێک لە لوبنان بدات و ڕێگەپێدانەکە لە کاک جەمیل وەربگرێتەوە.

مەبەستی ئەم هەموو کۆبوونەوەو قسەکردن و پێچ لێدانە ئەوە بوو کە بە هەر شێوەیەک لە شێوەکان بتوانن ڕێگەپێدانەکە لەمن وەربگرنەوە، ئەویش لە تۆڵەی ئەوەی کە من لە کۆنگرەکەدا ئەوانم بەجۆرێک ڕسوا کرد کە دەنگدانەوەیەکی فراوانی هەبوو لەناو ئەندامانی کۆنگرە. بەر لەوەی قسەکانمان کۆتایی بێت، داوام لێکردن هاوکاری دارایی پێشکەش بە حزبەکەمان بکەن. لەو ساتەدا هەموو ئەوانەی لە کۆبوونەوەکەدا بوون تەماشای یەکتریان دەکرد بەبێ ئەوەی هیچ وەڵامێکم بدەنەوە، هیچ بەڵێنێکم بۆ هاوکاریکردن لەوانەوە وەرنەگرت، تەنها هێندە نەبێت کە عەزیز عەقراوی دەنێرن بۆ ئەوێ و بەگوێرەی ڕێنماییەکانی شۆڕش قسەم لەگەڵدا دەکات.

دوای هەفتەیەک عەزیز عەقراوی گەیشتە لوبنان ، بەر لەوەی پەیوەندیم پێوە بکات، لەگەڵ هەندێک لەو کوردە سوریانەی کە نیشتەجێی لوبنان بوون کۆبوونەوەی کردبوو، لەگەڵیاندا ڕێکەوتبوو بۆ ئەوەی لە کاتێکی گونجاودا پیلانێک لە دژی من جێبەجێ بکەن. دوای ئەوە پەیوەندی پێوەکردم و هات بۆ لام بۆ ماڵەوە، چەندین قسەو باسمان کرد، یەکەم شت کە داوای کرد ئەوە بووکە ئەو ڕێگەپێدانەی بدەمەوە کە بارزانی پێیدابووم. دوای دڵنیا بوون لە وەرگرتنەوەی، قسەکانی تەواو کردو گوتی: بەر لەوەی لەگەڵ تۆ کۆببوومەوە لەگەڵ هەندێ کوردی دیکەدا کۆببوومەوە، من سەفەری ئەوروپا دەکەم دەتوانێت کوردەکان

ئاگاداربکەیتەوەو هانیان بدەیت بۆ ئەوەی بێنە ناو حزبەوە. دوای ماوەی مانگێک لە دەرچوونی بەیاننامەی رەسمیی حزب، کۆنگرەیەک ساز دەکەین و سەرکردایەتی نوێ بە گوێرەی دیدو بۆچوونی شۆڕش بۆ حزبەکە هەڵدەبژێرین، تا ئەو کاتەش من لە سەفەر دێمەوەو ناوی سەرکردە نوێیەکان وەردەگرم. دوای سەفەرکردنی ئەو بەیاننامەو بانگەوازێکمان بۆ کوردەکانی لوبنان دەرکرد، تیایدا هاتماندان کە بێنە ناو حزبەوە. دوای تێپەڕبوونی مانگێک بەسەر بەیانی ناوبراودا، بە گوێرەی رێککەوتنم لەگەڵ سەرکردایەتی شۆڕشی کورد کۆنگرەمان گرێدا. خۆم وردو درشتی ئەوپیلانەم دەزانی کە دایانڕشتبوو بۆ ئەوەی لە لوبنان جێبەجێی بکەن لەڕێگای هەڵبژاردنی سەرکردایەتی نوێ بەبێ من.
هەڵبژاردن بە رێورەسمی ئاسایی ئەنجامدرا، سەرکردایەتی نوێ لەو کەسانە دروستکرا کە ناویان لە وەزارەتی ناوخۆ تۆمارکراوەو مۆڵەتەکە بە ناویانەوە وەرگیراوە، ئەمە بەگوێرەی یاسا پەیڕەوکراوەکانی ناوخۆی لوبنان. دوای ئەوەی عەزیز عەقراوی گەڕایەوە بۆ لوبنان و کۆنگرەو هەڵبژاردن ئەنجام درابوون، پێشبینی ئەوەی نەکردبوو کە ئەنجامی هەڵبژاردنەکان بەو جۆرە بێت، ئەمە بۆ ئەو شۆکێکی گەورە بوو. تەماشای ناوی دەرچووەکانی کرد هیچ کام لەو کەسانەی تێدا نەبوو کە بەکرێگیراوی سەرکردایەتی پارتی بوون. بۆیە ئەنجامی

هەڵبژاردنەکانی پەسەند نەکرد و بەتوندی گوتی: من هەرگیز دان بە شەرعیەتی ئەو سەرکردایەتییەدا نانێم.

گفتوگۆیەکی توند لە نێوانماندا ڕوویدا، بەهۆی ئەوەوە پەیوەندی کرد بە حەبیب کەریمی سکرتێری پارتی لە بەغداد و باسی بارودۆخەکەو سەرکردایەتی نوێی حزبی لە لوبنان بۆ کرد، ئینجا هێڵەکەی داخستەوەو بەرەو عێراق گەڕایەوە، بەرلەوەی لوبنان بەجێبهێڵێت هات بۆ لام و گوتی: ئێمە لە سەرکردایەتی پارتی دیموکراتی کوردستان لە عێراق، هەرگیز دان بە شەرعیەتی سەرکردایەتی تازەی حزبەکەتان نانێین، تەنها لە حاڵەتێکدا نەبێت کە ئەویش ئەوەیە ڕەزامەند بن بە زیادکردنی هەندێ کەس بۆ دەستەی سەرکردایەتی بەگوێرەی خواست و ئیرادەو ڕێنمایی ئێمە. پێمگوت دەتوانم بزانم ئەوانە کێن کە تۆ بە دەستوپەیوەندی خۆتانی دەزانن؟ گوتی: دەبێت چوار کەسی کوردی سوریا بخەنە نێو لیستی سەرکردایەتی خۆتان. منیش زۆر بابەتیانە بۆم باسکرد کە ئەمە ناکرێت و یاساکانی لوبنان ڕێگەی پێنادەن، هۆکاری ئەوەش ئەوەیە کە ئەو حزبە کوردییە لوبنانییە نەک حزبێکی نهێنی سوری و عێراقی تا هەندێ لە سەرکردەکانی کوردی غەیرە لوبنانی بن، جگە لە هەموو ئەوانەش پەیڕەوی ناوخۆی حزبەکە ڕێگا نادات. لەوەڵامدا گوتی: ئەوە کۆتا داخوازی ئێمەیە و دەستبەرداری نابین. ئەگەر پەسەندی نەکەیت ئەوە دەبێت لەگەڵمدا بێیت بۆ ناوپردان لەوێ گفتو لەبارەی

کێشەکانمانەوە دەکەین لەبەردەمی بارزانی خۆی، پێمگوت بەڕاستی پێت بڵێم من ناتوانم هەموو ڕۆژێک سەفەر بکەم و بێم و بڕۆم پارەی سەفەرم نیە. گوتی ئەگەر ئەوە هۆکار بێت ئەوە من ئامادەم پارەی تێچوونی هاتن و ڕۆشتنەوەت بۆ مەیسەر بکەم. منیش کۆبوونەوەیەکی ناکاوم لەگەڵ سەرکردایەتی حزبدا ئەنجامدا، ڕێگایان پێدام لەگەڵ عەقراوی بچم بۆ ناوپردان. پیلانەکە ئەوە بوو کە ئیرادەی خۆیان بەسەرماندا زاڵ بکەن تا بتوانن دەسەڵاتی خۆیان بەسەر حزب و کوردی لوبناندا بسەپێنن.

هەوڵێکی ئەزۆک بۆ تێکدانی ئەو حزبەی کە من سەرکردایەتی دەکەم لە لوبنان

سێ ڕۆژ بەر لەوەی عەزیز عەقراوی لە گەشتەکەی خۆی لە ئەورووپاوە بۆ لوبنان بگەڕێتەوە، لە شوێنی کارەکەم بووم، کتوپڕ کەسێک هاتە ژوورەوە و داوای دیتنی جەمیل مەحۆی کرد، فەرمووم لێکرد و دامنیشاند. پێمگوت جەمیل مەحۆت بۆ چییە؟ گوتی لە عێراقەوە هاتووم و نامەیەکم لە عوبێدوڵا بارزانی هاوڕێی بۆ هێناوە، کە زانیویەتی ئەم کەسە سەفەری لوبنان دەکات داوای لێکردووە ئەم نامەیەی بۆ بگەیەنێت. نامەکەم وەرگرت و خوێندمەوە. نامەکە لە ڕاستیدا لە لایەن عوبێدوڵا کوڕە گەورەی بارزانی ئیمزا کرابوو. داوام لێکرد سڵاوم بگەیەنێت بە شێخ عوبێدوڵا، بەڵام وەڵامی نامەکەم نەدایەوە.

کاتێک عەزیز عەقراوی هات، داوای لێکردم لەگەڵیدا بڕۆم بۆ کوردستان. لەگەڵیدا ڕۆشتم بۆ ئەوەی بارزانی هیچ بیرۆکەیەکی خراپی لا دروست نەبێت لەسەرم، هەروەها ڕۆشتم بۆ ئەوەی بەرگری لەخۆم بکەم و ناوەڕۆکی ئەو هەموو ڕاپۆرتە درۆینانە ڕاست بکەمەوە کە مەکتەبی سیاسی پارتی دیموکراتی کوردستان لە عێراق لە دژی من بۆ بارزانیان بەرز کردبۆوە. بەر لەوەی بڕۆین هەندێ ڕۆژنامەی لوبنانی دەنگوباسێکیان لەسەر هەوڵێکی تیرۆر کردنی ئیدریس بارزانیان لە بەغدا، بڵاو کردبۆوە. گەیشتینە بەغداد و لە یەکێک لە هۆتێلەکانی بەغداد دابەزین. بۆ بەیانی عەزیز عەقراوی بە تەنها لە هۆتێلەکە بەجێی هێشتم و ڕۆشتبوو بۆ بارەگای ڕۆژنامەی (التآخي – برایەتی) بۆ ئەوەی لەگەڵ حەبیب محەمەد کەریم کۆبێتەوە. دوای ماوەیەکی کەم، چەند کەسێک هاتن بۆ هۆتێل و هەواڵی عەزیز عەقراوییان لێپرسیم. دوای ئەوە لەگەڵیاندا ڕۆشتم بۆ نەخۆشخانەی جەمهووری بۆ دڵنیابوون لە تەندروستی بەرواری کە پاسەوانی ئیدریس بوو، قاچی زامدار ببوو لە ئەنجامی هەوڵی تیرۆرکردنی ئیدریسدا. کە چووم، ژوورەوە چاوم بە ساڵح یوسفی و هەندێ لە سەرکردەکانی پارتی کەوت. دوای دڵنیا بوون لە تەندروستی بریندارەکە، پێکەوە گەڕاینەوە بۆ هۆتێلەکە بۆ ئەوەی چاوەڕوانی گەڕانەوەی عەزیز عەقراوی بین. کاتێ کە پاش نیوەڕۆ گەڕایەوە هەموو پێکەوە نانی نیوەڕۆمان خوارد. دوای تەواو بوونمان

عەزیز عەقراوی داوای لێکردم یاوەری بم بۆ بەسەرکردنەوەی کاروباری پارتی لە کەرکوک. کە گەیشتینە ئەوێ لە میوانداری بارەگادا بووین، منیان لە ژوورێکدا دانا لەژێر چاودێری توندا!

سێ رۆژ لە کەرکوک ماینەوە و دواتر رۆیشتین بۆ هەولێر کە بارەگای حزبی لێبوو. لەوێ سەردانی پارێزگار عەبدول وەهاب ئەترووشیمان کرد، دواتر هەستاین بە سەردانی بەڕێوبەری پۆلیس شێخ رەزا، دوای ئەوە بەردەوام بووین لە رۆشتن بەرەو گەلاڵە. ئێوارە گەیشتینە ئەوێ و لە یەکێک لە هۆتێلەکان دابەزین، بەرە بەیانی رۆژی دواتر لە هۆتێلەکە دەرچووین و لەنێو شەقامەکانی گەلاڵە پیاسەمان کرد و هەندێ وێنەمان بۆ یادگاری و بۆ مێژوو هەڵگرت. بە رێکەوت چوینە ناو دوکانێکەوە بۆ کڕینی کەلوپەل، لەناو دوکانەکە سەبری بۆتانیمان بینی لەگەڵ کەسێکی تر کە بەرپرسێکی مەکتەب سیاسی بوو. لە نێوان سەبری بۆتانی و عەزیز عەقراوی گفتوگۆیەکی سەرپێی کرا، بەرپرسەکە ئاوڕێکی دایەوە و بە عەزیز عەقراوی وت کە بارزانی بە فەرمانێکی تایبەت لێبووردنی بۆ هەریەکە لە جەلال تالەبانی و ئیبراهیم ئەحمەد و عومەر دەبابەو عەلی عەسکەری دەرکردووە و رێگای داون کە بێنە ناوچەکانی ژێر دەسەڵاتی شۆڕش و لە کۆشکی باخۆس بمێننەوە. عەزیز عەقراوی وەڵامی دایەوەو گوتی: من بە توندی لە دژی گەڕانەوەی ئیبراهیم ئەحمەد و جەلال تالەبانیم بۆ ناو شۆڕش. ئەگەر بارزانی لەوانە بووراوەو قایل بووە کە بگەڕێنەوە،

ئەوا من واز لە شۆڕش دێنم، چونکە باشترە حەمالی بکەم وەک لەوەی لەناو شۆڕشدا بم. کاتێک بینیم کە گفتوگۆکە بەرەو دەمارگیری دەڕوات ڕووی دەمم کردە عەزیز عەقراوی و گوتم: پێشنیاز دەکەم لە جیاتی ئەوەی حەمالی بکەیت بێیت بۆلاەمان بۆ لوبنان لەوێ بەئەندامی حزب وەرت دەگرین، ئیتر هەموویان بۆ ئەو پێشنیازە دەستیان کرد بە پێکەنین و کەشێکی خۆش هاتە ناراو گفتوگۆکان هێمن بوونەوە. دوای ئەوە بەرەو ناوپردان کەوتینە ڕێ، کە گەیشتینە ئەوێ چاومان بە ئەنداسانی مەکتەبی سیاسی کەوت و لەوێ لە ژوورێکی تایبەت بە خۆیان لەژێر چاودێری توندا میوانداری کرام، هەستم بەوە نەکرد کە ئەوانە دەیانەوێت ناکۆکییەکانمان چارەسەر بکەین.

عەزیز عەقراوی منی دەستگیرکرد و بە یەخسیری منی دایە دەست مەکتەبی سیاسی. لەو کاتەدا دنیا زۆر سارد بوو، بەفر بە چڕی دەباری، لەناخی خۆما هیچ ئاسودە نەبووم، بەڵکو بێزارو دڵەڕاوکەم بوو. یەک هەفتەی ڕەبەق لە ژوورەکەدا منیان زیندان کرد بەبێ ئەوەی هۆکارەکەی بزانم. دواتر بە شێوازی تایبەتی خۆم ئەوەم زانی کە عەزیز عەقراوی ڕاپۆرتێکی وردو درشتی داوە بە مەکتەبی سیاسی بەهۆی گرێدانی کۆنگرەی تازەی حزبەکەمان. لەڕاپۆرتەکەدا سەرکردایەتی تازەی حزبمان ڕەتدەکاتەوە، کە دەرەنجامی کۆنگرەو هەڵبژاردن دەستنیشان کراون و بە گوێرەی ڕێنمایی و یاسا پەیڕەوکراوەکانی لوبنان

کۆنگرەمــــان کردبــوو. لە جیــاتی ئەوەی ناوای کۆبــونەوەیەکی تــایبەت بکــات لە نێــوان مــن و ئەنــدامانی مەکتەبــی سیاســی بە ئامــادەبوونی خــودی عەزیــز عەقــراوی، بــۆ ئەوەی کاروبارەکــان روون بکــرێنەوە و بەرنــامەیەک بــۆ چارەســەرکردنی نــاکۆکی و گرفتەکانمــان، بــدۆزینەوە، کەچــی عەزیــز عەقــراوی دوای ئەوەی منی دایە دەست مەکتەبی سیاسی، خۆی دیار نەما!

بــووم بە بەنــدکراوێکی مەکتەبــی سیاســی، تــاکە شــتێک کە دەمتــوانی بیکەم سەبرو ددان بەخۆدا گرتن بوو. لە ژوورەکەدا بەندکراوێکی تری لێبوو کە ئەمەدەناسی دکتۆرێک بوو کوردەی تورکیا بوو، لەگەڵ دکتۆر شڤان ناکۆکی هەبووە، سەرکردایەتی ئەو کــاتە لایەنگــری ئەمیــانی دەکــرد، بــۆیە داوایــان لەو دکتــۆرە کردبوو کە واز بێنێت و بڕوات بۆ یەکێک لە وڵاتە ئەوروپییەکان. ئەو دکتــۆرە پێــی گــوتم: کــاک جەمیــل ئەمــانە بیســت ســاڵیش خزمەتیان بکەیت هەر نابیت بە برایان وەک کۆیلە سەیرت ئەکەن. ئەم دکتۆرە دوای ئەوەی دڵسۆزی منی هەستپێکرد باسی هەمــوو ئەو خزمەتگــوزاری و قوربانیــدانیانەی خــۆی بــۆ گێــڕامەوە کە چەنــــدین ســــاڵ پێشکەشــــی شۆڕشــــی کــــردوون و بەوپەڕی دڵسۆزییەوە کاری کردووە، هەروەها سەرکۆنەی ئەوانەی دەکرد کە پشتیوانی خەڵکانی ناشەریف و نانیشتمانییان دەکرد.

هەفتەیەک بەســەر دەســتگیرکردنمدا تێپەڕی، بــارودۆخم زۆر خــراپ بوو، بەزەییم بە خۆمــدا دەهــاتەوە. لەو بــارەڕەدا بووم کە

دەستگیرکردنم بەو شێوەیە درێژە دەکێشێت، بۆیە بڕیارمدا نامەیەک بۆ بارزانی بنوسم و بە دوورو درێژی هۆکارەکانی ناکۆکیم لەگەڵ ئەندامانی مەکتەبی سیاسی روون بکەمەوە و هەموو پیلانگێڕییەکانیان لە دژی من و لە دژی حزب لە ئوبنان، ئاشکرا بکەم، هەروەها باسی ئەو راپۆرتە بکەم کە عەزیز عەقراوی لە دژی من بەرزی کردۆتەوە، هەمووی بیرو بۆچۆنی خۆیەتی و من هیچ ناچمە ژێر باری ئەوە هەتا گفتوگۆیەکی رەسمی لەو بارەوە نەکرێت و بۆچوونی هەردولامان بە بەڵگە و بورهانەوە نەخرێتە بەردەم. نامەکەم زۆر کاریگەربوو لای بارزانی و دەستبەجێ دوای گەیشتنی نامەکە بە ماوەیەکی کەم مەکتەبی سیاسی رەزامەندی دەربڕیبوو بۆ دیدارم لەگەڵ بارزانی.

لە بارەگای مەکتەبی سیاسییەوە لە ناوپردان، بە ئۆتۆمبێلێکی سەربازی رۆیشتم بۆ دیلمان، سەرۆکی دەزگای هەواڵگری ئەوکاتە شەکیب عەقراوی و دارا تۆفیق عەتار و سابیری کوڕی بارزانیم لەگەڵدا بوون. ئێوارە گەیشتینە ئەوێ و لە دیوەخان منیان دانا. لەوێ چاوم بە بەڕێز قادرمیرگە سوری و شەفیق ئاغا و شێخ محەمەد عیسی کەوت کە دەمێکە ژوورەوە. مستەفا بەگ لەو کاتەدا ببوو بە پاریدەدەری بارزانی، ناوی میوان و سەردانکەرانی بۆ دەبردە ژوورەوە. کە لە دیوەخانەکە هاتە دەرەوە پێمگوت مەوعیدی چاوپێکەوتنم هەیە لەگەڵ بارزانی و

دەبێت بە تەنها قسە بکەین چونکە کاری تایبەتە. مستەفا بەگ ڕۆیشت و دوای نیو سەعات هاتەوە و خۆی نزیک خستەوە لێم و چرپاندی بە گوێمدا: عوبێدوڵا سڵاوی هەیە بۆت و دەڵێت نەکەی هەرگیز نەکەی لای بارزانی باسی ئەو کەسە بکەیت کە ناردم بۆ لات بۆ بەیروت. پێمگوت: مستەفا چۆن دەبێت من ئەو شتە لە سەرکردەی شۆڕش بشارمەوە و پێی نەڵێم، ئەو متمانەی زۆری بە من هەیە، ئەمە واتای ئەوەیە کەمن شایەنی ئەو متمانەیە نیم' مستەفا بەگیش گوتی: گوێگرە جەمیل، ئەو پەیوەندییە تایبەتەی نێوان تۆ و عوبێدوڵا نابێت هیچ کەس هەرگیز بیزانێت. ئینجا زۆری هەوڵدا لەگەڵمدا بۆ ئەوەی قایلم بکات لای بارزانی باسی نەکەم. لەو کاتەدا بۆچوونم گۆڕا و باوەری پێهێنام کە هیچ لای بارزانی باس ناکەم و دەست ناخەمە نێو کاروباری ناوخۆی ئەوانەوە، مستەفا بەگ ئەوەی پێگوتم و منیش نەمدەزانی ئەو ناکۆکییە چییە لە نێوان عوبێدوڵاو بارزانی باوکیدا.

هەر بە کارە شەیتانییەکانی خۆی، مستەفا بەگ داوای لێکردم کە بە ئەندامی حزب وەرببگرم، دوو وێنەی دامێ، منیش فۆرمی ئەندامێتیم هەمیشە لە جانتاکەی خۆمدا هەڵدەگرت، لەگەڵ ناسنامەی ئەندامێتی. ناسنامەی حزبم پێدا و ئەویش ئیمزای کرد. فۆرمی ئەندام بوونی ئەو ژمارە ۸۲ی ڕۆژی ۳۰-۱۰-۱۹۷۰ ی لەسەر بوو.

به گوێرەی ئەوەی کە من نوێنەری بارزانی بووم لە لوبنان، پێویستی دەکرد کە خۆی یاخود ئیدریس و مەسعود کەسێکیان لە ناکۆکییەکانی خۆیان و عوبێدوڵا ئاگاداریان بکردمایەتەوە، بەڵام منیان بە ئاگری ناکۆکییەکانی خۆیان سوتاند، بەبێ ئەوەی هیچ ئاگادار بم و هیچ پەیوەندییەکم هەبێت بەو قسانەی کە دەگوتران لەسەر جولانەوەی شێخ عوبێدوڵا لە دژی باوکی یاخود لە دژی شۆرش.

دیدارەکەم لەگەڵ بارزانی کرد، بە هیچ جۆرێک باسی ئەو راپۆرتە نەکرا کە عەزیز عەقراوی لە دژی من نووسیبووی، بەڵام ئیدریس بە شێخ محەمەد عیسای گوت کە مەکتەبی سیاسی جەمیلی دەستگیر کردووە و ئیمەش لە چنگی ئاسنینی ئەوان رزگارمان کردووە. رۆژی دواتر ئیدریس هات بۆ لام و پێی گوتم کە ئەندامانی مەکتەبی سیاسی راپۆرتەکەی عەزیز عەقراویان بینیوە و بڕیاریانداوە کە نوێنەرێکی مەکتەبی سیاسی رەوانە بکەن بۆ بەیروت بۆ ئەوەی ناکۆکییەکانتان چارەسەر بکات. دوای ئەوە نامەیەکی نامی بۆ ئەوەی بیدەم بە دکتۆر مەحمود عوسمان، کە من چاوم پێی کەوت پێکەوە گفتوگۆمان کرد و لەسەر چەند خاڵێک رێککەوتین کە گرنگترینیان ئەوە بوو بە گەڕانەوەی من بۆ لوبنان کێشەکانمان چارەسەر بکەین و دەقی رێکەوتنەکەشی پێدام. زیاتر لەوەی چاوەڕێم دەکرد لە کوردستان مامەوە، پارەم هیچ پێنەمابوو. داوام لە دکتۆر مەحمود عوسمان کرد ١٥ دینارم

بداتی، بەوە توانیم بگەڕێمەوە بۆ لوبنان. لە ژێر ڕۆشنایی ئەوەی کە لە نێوانماندا ڕوویدا لەو باوەڕەدا بووم کە ئێمە ناگەینە هیچ چارەسەرێکی بنەڕەتی بۆ کێشەکان، تەنها شتێک کە ئەوان بە منیان گوت ئەوە بوو کەسێک ڕەوانەی بەیروت دەکەن بۆ چارەسەری کێشەکان.

لە کاتی دەستبەسەربوونمدا لە بارەگای مەکتەبی سیاسی لە ناوپردان، لەگەڵ پاسەوانەکاندا قسەم دەکرد. ئەوان ڕاشکاوانە بە منیان دەگوت کە مانگانە بڕی پێنج دینار موچە وەردەگرن. وێڕای ئەو موچە کەمە ئەوان ڕەزامەند بوون بەو جۆرە ژیانە. یەکێکیان گوتی: بەداخەوە هەرچەندە ئێمە پێشمەرگەین بەڵام هیچ جۆرە ڕێزێکمان لەکن ئەندامانی مەکتەبی سیاسی نیە. کاتێک کەسێکیان بەلاماندا تێپەڕ دەبێت، بەوپەڕی حورمەتەوە سڵاوی لێدەکەین، بەڵام بەداخەوە ئەوان سڵاو ناسەننەوە. کاتێک حەبیب محەمەد کەریم بەلاماندا دەڕوات ئەوەندە لوت بەرزو لەخۆبایییە خۆی بە هەموو شت دەزانێت.

گەڕامەوە بۆ بەیروت، لە دوای تێپەڕبوونی پازدە ڕۆژ بەسەر گەڕانەوەمدا، لەگەڵ ئەندامانی لیژنەی ناوەندی حزبدا کۆبوونەوەم کرد، هەرچیم بەسەردا هاتبوو لە کوردستان، هەر هەموویم باس کرد. ئینجا دارا توفیق وەک نوێنەر گەیشتە لوبنان و لەلایەن مەکتەبی سیاسی پارتی بەڵگەنامەیەکی ڕەسمی بۆکرابوو، کە مەلا مستەفا بارزانی ئیمزای کردبوو، وێنەیەکی ئەو ڕێکەوتنەکەشی

لەگەڵدا هاوپێچ کرابوو کە لە نێوان من و ئەواندا کرابوو بە ئامانجی چارەسەرکردنی ئەو خاڵانەی کە لە ناوپردان لەسەری کۆک نەبووین بە ئامادە بوونی هەریەکە لە حەبیب محەمەد کەریم و دکتۆر مەحمود عوسمان و ئیدریس بارزانی.

بە گەیشتنی دارا بۆ فرۆکە خانەی بەیروت، تەلەفۆنی بۆ کردم و نامەکەی مەکتەبی سیاسی دامێ، کە دەقی ڕێکەوتنەکەی نێوانماتی تێدا بوو بەمجۆرەی خوارەوە:

1. نوێنەری شۆڕش دێت بۆ لوبنان، بۆ ئەوەی هاوکاری حزب بکات و لەگەڵ هەموو کوردەکانی لوبنان کۆبوونەوە بکات و هانیان بدات بۆ بوونە ئەندام لە حزب و هاوکاریکردنی سکرتێری گشتی ئەو حزبە بەڕێز جەمیل مەحۆ.

2. دوای ڕەتکردنەوەی دەرەنجامی کۆنگرەی یەکەم. کۆنگرەیەکی تازە دەبەسترێت و سەرکردایەتییەکی نوێ بۆ حزبەکە هەڵدەبژێردرێت، بە ئامادەبوونی نوێنەری شۆڕش و ڕێکەوتن لە نێوان نوێنەری ئێمەو بەڕێز جەمیل مەحۆ بۆ دیارکردنی سەرکردایەتی نوێ.

دوای ئەوەی هەموو نامەکانم لە مەلا مستەفا بارزانی و مەکتەبی سیاسی وەرگرت بەهەموو بەندەکانی ڕێکەوتنەکە قایل بووم، دارا تۆفیق عەتار داوای ئەوەی لێکردم کە ڕێگەپێدانێکی بە دەستخەت بۆ بنوسم بەناوی حزبەوە بۆ ئەوەی بتوانێت بە ئارەزووی خۆی و سەربەستانە هەموو ئەو شوێنانە بگەڕێت کە

کوردی تێدا نیشتەجێیە، هەروەها داوای لێکردم کۆبوونەوە لەگەڵ سەرکردایەتی حزب و هەموو ئەندامەکانیدا بکات. ئەوەی پێویست بوو لەو بارەوە فەرمانمدا جێبەجێ بکرێت.

کۆبوونەوەکە لە ماڵی دارا تۆفیق نوێنەری شۆڕش کرا. لە کاتی کۆبوونەوەکەدا داوای لێکردم بەهیچ جۆرێک هیچ قسەیەک نەکەم، بۆ ئەوەی ماوەی پێبدەم خۆی لەگەڵ هەریەکە لە ئەندامەکان قسە بکات، بە ئامانجی ئەوەی بە دید و بۆچوونی هەموویان ئاشنا بێت و گفتوگۆیان لەگەڵدا بکات. پروپاگەندەی بێ سەرو بەرەی ئەوەیان بڵاوکردبۆوە کە گوایا جەمیل مەحو لە حزبەکەدا دەستی بەسەر هەموو شتێکدا گرتووە و هەرچییەک خۆی بیەوێت ئەوە دەکات بەبێ گەڕانەوە بۆ ئەنجومەنی سەرکردایەتی و حزب بۆ راوێژ و ئاڵوگۆڕی بیروڕا. لەبەر هەموو ئەوانە دەیویست بە تەنها لەگەڵ یەکە یەکەی ئەندامانی حزبەکەدا قسە بکات و بزانێت تاچەندە ئەو پروپاگەندانە راستن، بۆیە یەکە یەکە لەگەڵیاندا قسەی کرد، وەکو نوێنەری شۆڕش بە ئامادە بوونی سکرتێری گشتی حزب جەمیل مەحو، لەگەڵ یەکە بەیەکی ئەندامانی ئەنجومەنی سەرکردایەتیدا قسەی کرد.

دارا دەستی کرد بە قسەکردن لەگەڵیاندا، هەندێ پرسیاری لێدەکردن کە لە دەرەوەی بابەتەکەدا بوو، دوور بوو لەو رێکەوتنەی کە ئیمزا کرابوو. ئایا سکرتێری حزب ئاگادارتان دەکاتەوە لەو کارانەی کە ئەنجامی بدات؟ وەڵام : بەڵێ ئاگاداری

هەموو شتێکن، سکرتێری گشتی ئەو بڕیارانە جێبەجێ دەکات کە لیژنەی ناوەندی حزب لەسەری رێک دەکەوێت، ئینجا دوای ئەوە ناو و ناونیشان و ساڵی پەیوەندی کردنی هەموویان و چەندین زانیاری تری تۆمار کرد. دوای تەواو بوونی لە کۆبوونەوەکە و بەر لەوەی هۆڵەکە بەجێبهێڵێت، ئامادەبووان داوایان لێکرد ئەو لاپەڕەیە بدڕێنێت کە ناو و ناونیشانی ئەوانی تێدا تۆمار کردووە. چـاوەڕوانی ئەو هەڵوێسـتەی لەوان نەدەکـرد، بـۆیە بە ڕقەوە لاپەڕەکەی دڕاند و بە تورەییەوە ڕوی لەوان کردو پێی وتن : بە جاسوسم دەزانن؟

ئارا عەتار لە بەیروت مانگێک مایەوە، بەچەندین ڕێگا هەوڵیدا نەخشـە پیلانگێـڕییەکەی خـۆی جێبەجـێ بکـات بـۆ لەنـاوبردنی حـزبەکەی لوبنـان و چانـدنی تـۆوی دووبەرەکـی لە نێـوان کوردەکانی ئەوێدا. بە درێژایی مانەوەی هیچ دەرفەت و بۆنەیەک نەمـا نەیقۆزێتەوە بـۆ هێرشـکردنە سـەر مـن و حـزبەکە، درۆی هەڵدەبەسـت، پروپاگەنـدەی خراپـی بـڵاو دەکـردەوە بەئامـانجی ئەوەی دووبەرەکی بخاتە نێو ڕیزەکانی کوردەوە. زۆری هەوڵدا بە نهێنی پەیوەندی بکات بە یەکە یەکەی ئەندامانی حزبەوە بۆ ئەوەی واز لە حزبەکە بێنن و پشت بکەنە سکرتێری حزب، گوایا ئەمە لەبەر بەرژەوەندی گەلی کورد دەکات.

ئەم بەکرێگیراوە ژیانێکی زۆر ئاسودە و دەست بڵاوی بەسـەر دەبـرد، لە گرانتـرین و جـوانترین هۆتێلەکـانی بەیـروت دەژیـا لە

(الروشة)[٤١] . کوڕەکەی شێخ مەحمود بە ڕێکەوت لە هەمان هۆتێل بوو، پێم گوت: دارا تۆفیق بۆ ڕیش هاتووە سمێڵیشی نایە بان[٤٢]، ئەو تەلەفۆنی بۆ یەکە یەکەی کوردەکانی لوبنان دەکرد، بەڵام ناکام دەبوو سەرکەوتوو نەدەبوو لە تێپەڕاندنی پیلانەکانیدا و شکستی دەخوارد. پێمڕاگەیەندرا کە ئەو دەستیکردبوو بە جموجوڵی تێکدەرانە لەنێو ڕیزی کوردەکانی لوبنان، پەیوەندی بە زۆرێک لە سەرکردەکان و کادرە حزبییەکان و ئەندامانی لقی ناوچەکان کردبوو. کاتێک کە دڵنیا بووم ئەو کردەوە تێکدەرانانەی ئەو بە پێچەوانەی ئەو ڕێکەوتنەیە کە مۆرمان کردووە لەگەڵ سەرکردایەتی شۆڕش، پێمخۆش بوو بە شێوەیەکی سیاسیانە مامەڵە بکەم، ڕێنمایم دا بە هەندێک لەو ئەندامانەی حزب کە جێگەی متمانەم بوون، وەڵامی داخوازییەکانی دارا بدەنەوە و لە گەڵیدا کۆببنەوە. داوام لێکردن زۆر بە توندی هێرش بکەنە سەرم، بۆ ئەوەی بتوانم لەو ڕێگایەوە نیازە چەپەڵەکانی تێبگەم کە بە کورتی بریتی بوو لە تێکدانی یەکریزی کورد و دردۆنگکردنی خەڵک لە بوونە ئەندام لە

[٤١] ڕەوشە لە شاری بەیروت یەکێکە لە ناوچە هەرە گران و جوانەکان، دەکەوێتە سەر کەناری دەریای سپی ناوەڕاست و بەشێکی گرنگە لە کۆرنیشی بەیروت- وەرگێڕی کوردی-.

[٤٢] لە ڕاستیدا نووسەر ئیدیۆمێکی عەرەبی لوبنانی بەکار هێناوە (خرج من تحت الدلف لتحت المزراب) لە بەرامبەر ئەمەدا ڕەنگە ئەو ئیدیۆمەی من بەکارم هێناوە نزیکترین بێت – وەرگێڕی کوردی-.

حزبێکدا کە بەرگری لە بەرژەوەندییەکانی ئەوان دەکرد بۆ ئەوەی ئاواتەکانیان بهێنێتە دی بە مەرازی نەتەوەیی خۆیان بگەن. هەرچی لە دەستی هات کردی بۆ ئەوەی زۆرینەی کوردەکان لەگەل خۆیدا کۆبکاتەوە و بتوانێت لە کاتی هەڵبژاردنەکاندا من کەنارگیر بکات و بەتەواوەتی لە حزب وەدەرمنێت و بە چەندین تۆمەت تاوانبارم بکات.

بەلام شکستی دەخوارد، پیلانگێرییەکانی شکستیان خوارد، سەرباری هەموو دەم چەورکردن و بەڵێنەکانیش، نەیتوانی وردە پێزانین و خۆشەویستی کوردەکانی لوبنان بۆمن تێکبشکێنێت. هەرچەندە لە هەموو کۆڕو کۆبوونەوەو دانیشتنەکانیدا ئاماژەی بۆ ئەوە دەکرد کە ئەو نوێنەری شەرعیی بارزانییە، بەلام زۆربەی جارەکان ئەندامانی حزب ڕووبەڕووی دەوەستانەوە کاتێک ناوی منی دەبرد و بە توندی هێرشی دەکردە سەرم. هەمیشە دووبارەی دەکردەوە کە شۆڕش ناخوازێت جەمیل مەحۆ سکرتێری حزب بێت، دەبێت کەسێکی تر بدۆزینەوە بۆ شوێنی ئەو، من لەسەر داوای سەرکردایەتی شۆڕش لێردم.

دارا تۆفیق عەتار بەناو بەیروتدا دەسووڕایەوە، بە چەپ و ڕاستدا هێرشی دەکردە سەرم، منیش داوام لێکرد بە گوێرەی ڕێکەوتنەکەی نێوان حزبی ئێمەو سەرکردایەتی شۆڕش با کۆنگرەیەکی نوێ ساز بکەین و هەڵبژاردنێک بە سەرپەرشتی خۆت ساز بکەین و بەمەش کۆتایی بە وتی وتی بێنین، کەچی

لەوەڵامــدا گــوتی: "مــن ددان بەو ڕێکەوتــنەی نێــوان تــۆ و سەرکردایەتی شۆڕشدا نانێم". لەو وەڵامەیدا تێگەشتم کە ئەو بە نیازە سەرکردایەتی تازەی حزب بە تەسکییەی خۆی بێت و چوار کــوردی سوریاشــی تێدا بێت. لە گەڵ ئەو بۆچــوونەدا نەبــووم، چونکە نایاسایی بوو، بۆم ڕوون دەکردەوە کە ئەوە پەسەند نیە، چونکە لە پرۆگرام و پەیڕەوی نــاوخۆی حزبدا بــاس کراوە کە سەرکردایەتی بە هەڵبژاردنێکی ئازاد و خــاوێن هەڵدەبژێردرێت. دارا لێــرەدا ددانــی بەوەدا نــا کە ئەگەر بێتــو هەڵبــژاردن بە سەرپەرشتی خۆشی بکرێت ئەوە لەسەدا سەد ئەنجامەکەی لە بەرژەوەندی من دەبێت، بۆیە سەرکردایەتی شۆڕش سەرلەنوێ بە توندی فەرمانی کردبووە بە دارا عەتار کە سەرکردایەتییەکی نوێ بە تەسکیە دروست بکرێت. بەمجۆرە ئەو تەنها بەوە قایل دەبوو کە خۆی دەیەوێت و ڕێکەتنەکە تەنها بە مەرەکەبی سەر وەرەقە دەزانێت.

دارا تۆفیق عەتار لە ناوەڕۆکی ڕێکەوتنەکە لایدا جگە لەوەی بە ئاشکرا پێشێلی پرۆگرام و پەیڕەوی ناوخۆی حزبی دەکرد، لە کیــانی برایەتــی نێــوان کــوردان و دیموکراســیەت، کە حــزبە کۆنەپەرستەکەی بانگەشــەی بــۆ دەکرد.لایــەدا. بەردەوام بــوو لەسەر پیلانگێران وکردەوە تێکدەرەکانی خۆی. نامەو بروسکەی یەک لەدوای یەک بــۆ بارەگــای ڕۆژنــامەی برایەتــی و حەبیــب محەمەد کەریمی سکرتێری پارتی دیموکراتی کوردستان دەناردن.

هەنگاو بە هەنگاو پیلانەکانی خۆی لە دژی حزب و سکرتێری حزبەکە دەنارد. راپۆرتی درۆینە و هەڵبەستراوی دەنارد کە دووربوون لە راستییەوە. بۆ ئەوانی دەنوسی کە گوایا هەموو کوردەکانی لوبنان لە گەڵیدان دژی جەمیل مەحو. کاتێکیش لەگەڵیدا دادەنیشتم و دەکەوتمە گفتوگۆ لەسەر ئەو راپۆرتانەی کە رەوانەیان دەکات. دەیگوت: تۆ ئیستا بە تەنها ماویتەوەو کەست لە حزبدا لەگەڵ نەماوە! منیش زۆر بە سادەیی وەڵامم دەدایەوە و دەمگوت ئەگەر وایەو من بە تەنها خۆم ماومەتەوە وەرە با هەڵبژاردنێک بکەین و ئاشکرا بێت بۆ رایگشتی کورد لە لوبنان و دەرەوەی لوبنان کە جەمیل مەحو بە تەنها ماوەتەوەو شایەنی دەرکردنە.

هەمیشە پێمدەگوت: دارا تۆ بۆچی خۆت لە راستییەکان دەدزیتەوە، بۆچی هەڵدێیت لەبەردەم شەرعیەت و دیموکراسییەتی راستەقینە؟ وەڵامی دەدامەوەو دەیگوت: ئەگەر مل کەچی فەرمانەکانی شۆرش نەبیت، ئەوە حزب لە لوبنان وەک دارێکی وشکی بێ گەڵاو بێ بەر دەبیت. بۆ ئەوەی قوڵترو چرتر دژایەتیم بکات و پیلانگێرییەکانی تەواو بکات، پەیوەندی بە سەرۆکی پارتە لوبنانییەکان و هێزە سیاسییەکانی لوبنانەوە دەکرد و بۆی روون دەکردنەوە کە شۆرشی کورد و رابەرەکەی مستەفا بارزانی، دان بە پارتی دیموکراتی کورد لە لوبنان نانێن بە سەرکردایەتی جەمیل مەحو، وێرای ئەوەش هیچ پەیوەندییەک

لە نێوان شۆڕش و جەمیل مەحۆدا بوونی نیە. بیخەنە بەرچاوی خۆتان ئەو هەموو ژەهرەی لە دژی گەلی کورد و لە دژی من بلاو دەکردەوە، کە تەنها لە خزمەت دوژمنەکانماندا بوو، ئامۆژگاریم دەکرد کە واز لەو پروپاگەندە بێ شەرمانەیە بهێنێت. بە گیانێکی برایانەی راستگۆ قسەم لەگەڵدا دەکرد، بەلام بەداخەوە هیچ کاریگەر نەبوو لەسەری، بەڵکو هەموو بەهاو نەریتەکانی ژێر پێ خستبوو، کۆتا جار پێمگوت دارا گوێبگرە: من گوێ بە هیچکام لە سەرکردەکانتان نادەم، مل کەچی بریاری هیچ کەسێک نابم جگە لە رابەری شۆڕش؛ بارزانی. ئەگەر بە ڕاست ئەوەی ئێوە دەیڵێن راوبۆچوونی بارزانییە، ئەوا من ئامادەم دیدو بۆچوونی ئەو پەسەند بکەم، چونکە لەو باوەڕەدا بووم کە بارزانی سەرکردەیەکی ژیری شۆڕشە و راستییەکان بە وردی دەزانێت و ئەوەش دەزانێت کە لوبنان دەوڵەتێکی سەربەخۆی خاوەن سەروەرییە، دەستور و قەوارە و یاسای خۆی هەیە کە رێگا نادات لەناو حزبێکی لوبنانیدا خەڵکانی غەیرە لوبنانی تێدا بێت، چونکە هەر حزبێک لە لوبنان دەبێت ملکەچی یاساکان بێت. خۆشم بە تەواوی و بەبێ هیچ گومانێک لەو باوەڕەدا بووم بارزانی پیاوێکی هەقانییە و باوەڕی بە ناژاوەو گێرەشێوێنی نیە و دەست وەرنادات لە کاروباری هیچ لایەنێکی کورد لە دەرەوە، باوەڕی رەهام بەوە هەبوو، چەندین جار کە من خۆی لە خزمەتیدا بووم لە حاجی ئومەران، گوێم لەوە بووە کە زۆر دژی

ئەوە بوو پارتی دیموکراتی کوردستان دەست وەربدات لە کاروباری حزبە کوردییەکانی دەرەوەی شۆڕش، بۆیە لەو باوەڕەدا بووم کە بارزانی ئەو گرێیە چارەسەر دەکات کە ئەندامانی مەکتەبی سیاسی حزبەکەی دروستیان کردووە، بەبێ ئەوەی پرسیاری بۆچوونی ئەویان کردبێت یاخود ئاگاداریان کردبێت. بڕوایەکی تەواوی قووڵ و ویژدانیم هەبوو بەوەی کە ئەگەر بێتو هەر هەڵەتێگەشتنێک یاخود بەرکەوتنێک لە نێوان من و مەکتەبی سیاسیدا ڕووبدات ئەوە بە دڵنیاییەوە بارزانی لایەنگری من دەکات، چونکە باوەڕەم وا بوو کە مەلا مستەفا بارزانی سەرکردەیەکی مەزنی دوور بین بوو، فریادڕەسی گەل بوو.

دارا توفیق عەتار شکستی خوارد لە جێبەجێکردنی پیلانەکەی و ئەرکە تێکدەرانەکەی لە دژی حزبەکەمان، هەروەک چۆن شکستی هێنا لەوەی کە بتوانێت کوردەکانی سوریا و تورکیا و عێراق، ئەوانەی نیشتەجێی لوبنان بوون، لە دژی ئێمە هانبدات. شکستی هێنا لە کردەوە گومانلێکراوەکانیدا بۆ تێکدانی یەکریزی کوردەکانی لوبنان بە سەرکردایەتی حزبەکەیان و لێدان لە کەرامەتی جەمیل مەحۆی سکرتێری حزب. سەرباری ئەوەی کە شۆڕشی کورد و هێزە کۆنەپەرستەکانی ناوخۆ پشتیوانی بوون، تەنانەت هەندێ لایەنیش کە خۆیان بە چەپ دەزانی، لەبەر ئەوەی دارا عەتار زارا بوو، چەندین ڕوخساری جیاوازی هەبوو.

لەبەردەم شیوعییە چەپەکاندا بانگەشەی ئەوەی دەکرد کە خۆی مارکسییە و سەرکردایەتی پارتی دیموکراتی کوردستانیش چەندین کەسی مارکسی لەخۆ دەگرت لەوانەش حەبیب محەمەد کەریم، سالەح یوسفی، دارا تۆفیق، نوری شاوەیس و سامی عەبدول رەحمان و چەنداتی تر کە بە نهێنی و بە ئاشکرا و بە گوێرەی بارودۆخ مارکسی بوون و لەهەمان کاتیشدا بەکرێگیراوی ئیمپریالیزم و هێزە کۆنەپەرستەکانی دنیا بوون. دارا عەتار لە یەک کاتدا بە دوو کارت گەمەی دەکرد، یەکەمیان لە دژی حزبەکەمان و دووەمیش لە پێناو دەرکردنی جەمیل مەحو و داماڵینی لە پلەی سکرتێری حزب.

وێڕای ئەوەی هێزەکانی چەپ و راست هاوکاری دارا بوون بەو پێیەی کە ئەو نوێنەری شۆڕشی کورد بوو لە عێراق، بەڵام هەموو ئەو پیلانانەی کە بەنهێنی لە دژی من دایانڕشتبوو، شکستی خوارد، ئیرادەی گەلی کورد لە لوبنان بەهێزو یەکڕیز مایەوە و لە دڵسۆزی و تێگەشتنیاندا لایەنگری من بوون. ئەو ئیرادە پتەوە بەهێزتر بوو لە پیلانە چەپەڵەکانیان، بەهێزتر بوو لە دەستوەردانە راستەوخۆکانیان لەکاروباری ناوخۆی حزبەکەمان، کاتێ دارا عەتار بۆی ئاشکرا بوو کە لە ئەرکەکەیدا سەرکەوتوو نابێت، راپۆرتێکی دوورودرێژی نارد بۆ سەرکردایەتییەکەیان و داوای کردبوو کە بارزانی خۆی بێتە ناو کارەکە، بۆ ئەوەی رادەیەک بۆ کاریگەری و فراوانبوونی لایەنگرانی خەڵک لەو حزبە

دابڕێت، داوایان لە مەلا مستەفا بارزانی کردبوو کە خۆی فەرمانێک بنوسێت و داوام لێبکات مەرجەکانی دارا عەتار پەسەند بکەم بۆ ئەوەی ئابڕووی خۆی بپارێزێت.

دوای ئەوەی کە شەکەت بوو، گەیشتە ئەو باوەڕەی کە ناتوانێت ئەو حزبە بڕوخێنێت و زەفەر بەپێگەی حزبیی من بەرێت، پەنای بۆ فێڵێکی تر برد کە هیچ کەمتر و سەقیلتر نەبوو لەوانی تر. ڕۆژێکیان لە ئەپارتمانتەکەی خۆیەوە تەلەفۆنی بۆ کردم و داوای کرد پێکەوە لای خۆی لە (الروشة) بەتەنها کۆببینەوە و گفتوگۆ پێکەوە بکەین بۆ ئەوەی سنورێک بۆ ناکۆکی و هەڵتێکچوون دابنرێت و چارەسەرێکی عادیلانە بۆ ئەو قەیرانە بدۆزینەوە کە لەنێوان حزبەکەی لوبنانمان و پارتی دیموکراتی کوردستانی عیراق هاتوتە ئاراوە، ئەمەش لە بەرژەوەندی شۆڕشی کورد و نەهێشتنی ناکۆکییەکان و پێکەوە کارێک بکەین بۆ هەموو لایەک بە خێر بگەڕێتەوە و بۆ پێشەوە بەرەو ئەو ئامانجانەی کە هەموومان بانگەوازی بۆ دەکەین لە پێناو پاراستنی شۆڕش و سەرکەوتنیدا لە تێکۆشانی نەتەوەیی هاوبەش، کە گوێم لە قسەکانی بوو لە تەلەفۆندا، لە دڵی خۆمدا پێکەنینم بەو قسە جوانانە دەهات. داواکەیم پەسەند کرد بە سوپاسەوە بۆ خەمخۆری بەرامبەر بە شۆڕش و ئامانجە

نەتەوەییەکانی و سەرکەوتنی لە گۆڕەپانی سیاسیدا. قایل بووم بەوەی کە لە رەوشە لە باڵەخانەی (البوتاجي) لەگەڵیدا دانیشم و گفتوگۆ بکەم.

لێرەدا من راشکاوانە بدان بەوەدا دەنێم کە باوەڕم بە نییەت پاکی ئەو نەبوو، بۆیە دەستم کرد بە بیرکردنەوە، زۆر بە قوڵی بیرم دەکردەوە تا بزانم لە دوای هەموو ئەو شتانەی کە کردنی و لە دوای ئەو هەموو پیلانانەی کە دایڕشتن و ئەو هەموو چەواشەکارییانە، بە تەمای چییە. لە دڵی خۆمدا گوتم جا لەوە زیاتر کە کردوونی دەبێت چی تر بکات، لە کاتێکدا من نەفسیەت و بۆچوون و نیازەکانی دەزانم، گوتم گرنگ نییە، بەڵام کتوپڕ بیرۆکەیەکم بۆ هات. پێش ئەوەی بچم بۆ دانیشتن و قسەکردن لەگەڵیدا رۆیشتم بۆ فرۆشگایەک ئامێرێکی بچکۆلەی تۆمارکردنی دەنگم کڕی کە لەگیرفاندا دادەنرێت. فرۆشیارەکە سیفاتەکان و چۆنییەتی بەکارهێنان و دانانی لە هەر شوێنێکدا بۆ باسکردم. کاتێک فرۆشیارەکە باسی خەسڵەتەکانی ئەو ئامێری تۆمارکردنەی بۆ باسکردم، ئەوەندە دڵ خۆش بووم وەک دڵخۆشبوونم بە دیاری جەژن ئەو کاتەی منداڵێکی بچوک بووم، هەڵمگرت، زۆر دڵخۆش و شاگەشکە بووم. بە فرۆشیارەکەم گوت ئەگەر لەناو جانتاکەمدا دایبنێم هەر دەنگ تۆمار دەکات؟ پێیگوتم بەڵێ بێگومان. ئیتر دڵخۆشییەکەم زیاتر بوو. لەناو جانتاکەمدا خستمە نێو لاپەڕەر بەڵگەکانمەوە. لەکاتی دیاریکراودا چووم بۆ شوێنی کۆبوونەوەکە و ئامێری تۆمارەکەشم کردەوە، مەبەستم

لەمە ئەوە بوو هەموو وتەکانی خۆم و هەموو قسەکانی ئەویش تۆمار بکەم، بۆ ئەوەی ئەو تۆمارە بەڵگەی حاشاهەڵنەگر بێت و هەموو ئەو قسەو گفتوگۆیانەمان بەبێ کەم و زیاد و لادان تۆماربێت. گفتوگۆ لە نێوانماندا دەستیپێکرد، ئامێری تۆمارەکە هەموو ئەو شتانەی کە لەنێوانماندا وترا تۆمار دەکرد. دارا دەستی کرد بە هێرشکردنە سەر حزبەکەمان و بەدەنگی بەرز گوتی (من لێرە لە لوبنان نوێنەری شۆرشم من بارزانیم). قسەی زۆر توندی دەکرد بە واتای ئەوەی کە جەمیل مەحۆ دوور دەبێت لە هەموو بزووتنەوەو حزبێکی کوردی ئەگەر ملکەچی فەرمانەکانمان نەبێت. بە ڕێکەوت هەندێ لە ئاژانەکانی خۆی لە کوردەکانی سوریا لەوێ بوون، بەجۆرێک خستبوویە مێشکی ئەمانەوە کە ئەو دەتوانێت هەموویان بخاتە ناو سەرکردایەتی حزبەوە لە لوبنان، ئەمانە ماستاوچی بوون و وەک سێبەری خۆی بە ڕۆژ و شەو بەدواوەی بوون. لەم کۆبوونەوەیەدا نەگەیشتینە هیچ تێگەشتنێک و هیچ چارەسەرێکی گونجاو بۆ نزیککردنەوەی دیدو بۆچوونەکان. دارا وەکو پیشەی جارانی پێداگر بوو لەسەر قسەکانی خۆی، سووربوو لەسەر ئەوەی کە دەبێت کوردەکانی سوریا بە ئەسکیە بخرێنە ناو سەرکردایەتی حزبەوە. منیش لە لایەن خۆمەوە بەهیچ شێوەیەک قایل نەبووم بەوەی کە ئەو دەیویست بەناوی شۆرشەوە بەسەر منیدا بسەپێنێت بەو پێیەی کە ئەو نوێنەری شۆرشەو خۆی بە بارزانی دەزانی و دەبوو ئەوەی کە ئەو دەخوازێت بەبێ هیچ سێ و

دوویەک جێبەجێ بکرێت. ئەوەی بەڕاستی جێگای سەرسوڕمان بوو بۆم ئەوە بوو کە دارا عەتار و حەبیب محەمەد کەریم و هەر یەکێک لە ئەندامانی سەرکردایەتی لە ناو پارتیدا خۆی بەوە دەزانی کە گەشتۆتە پلەیەکی زانستی بەرز، پرسیارم لە خۆم دەکرد بۆچی ئەوەندە سوورن لەسەر ئەوەی کە شەڕی لایەلا بە حزبی ئێمە بفرۆشن، بەتایبەت کە بزووتنەوەکەی ئێمە هێشتا سەرەتای بوو، ئێمەش لە پێناوی هەمان ڕێبازدا خەباتمان دەکرد کە شۆڕش خەباتی بۆ دەکات. پرسیارم لە خۆم دەکرد کە داخۆ هۆکاری دژایەتیکردنی ئێمە دەبێت چی بێت، بۆچی هەوڵ دەدەن دەست بەسەر کاروباری ناوخۆی حزبی ئێمەدا بگرن؟ بەڵام نەدەگەیشتمە هیچ دەرئەنجامێک.دوای ئەوەی بۆم دەرکەوت هاوکاری لەنێوان ئێمەو تویژەری شۆڕشدا بێسوودە، پەیوەندی نێوان هەردوو حزب پچڕا، چونکە من هیچ هیوایەکم بە هاوکاری ئەوان نەما. لەگەڵ ئەوەشدا من هیچ ڕێگایەک نەمایەوە پەنای بۆ نەبەم بۆ ئەوەی دید و بۆچوونەکانمان نزیک بکەمەوە و پێکەوە لە ڕێگای تێکۆشانی هاوبەش لە پێناو گەلی کورد بەردەوام بین. لەو باوەڕەدا بووم لە چوارچێوەی تواناکانی خۆمان لە لوبنان بەوپەڕی دڵسۆزی و خۆشەویستییەوە کار بکەین. چوار کەسی ئەندامی حزبمان کە خاوەنی پێگەو ناوبانگی باش بوون لەنێو ڕەوەندی کورد لە لوبنان و هەموو هاوڵاتییە شەرەفمەندەکانی لوبنان، تەرخانکرد بۆ ئەوەی لەسەرتا سەری لوبنان و لەهەر شوێنێک کە کوردی تێدایە، دەست بەگەڕان بکەن بۆ کۆکردنەوەی

پێتاک و ڕونکردنەوەی ئەو ناکۆکییانەی کە سەرکردەکانی شۆڕشی کورد لە پێش هەموویانەوە دارا تۆفیق عەشاری تێکدەر پەیڕەوی دەکەن و لاداتیان لە بیروباوەڕی ڕاستەقینەی برایەتی نێو کوردان.

بەخت یارمان بوو، ئەو کەسانەی بۆ ئەو کارە ئەرکدار کرابوون، توانیبویان پێتاک کۆبکەنەوە و هۆکاری ناکۆکییەکان ڕون بکەنەوە و کارەکەی خۆیانیان بە باشترین شێوە جێبەجێ کردبوو، ئەنجامەکەی زۆر باش و بەسود بوو. لەناوچەی (القنطاري) بارەگایەکمان بۆ حزب بەکرێ گرت. لە مەراسیمێکدا بە ڕەسمی ئاهەنگی کردنەوەمان گێرا. بۆ ئاهەنگی کردنەوەکە چەندین کەسایەتی سیاسی و خانەدانی لوبنانیمان بانگهێشت کرد، بۆ ئەوەی لەم بۆنە خۆشەدا بەشداریمان بکەن. لەناو بانگکراوەکاندا شێخ (بیار الجمیل[٣]) سەرۆکی پارتی کەتائیبی لوبنانی و سەرکردەکانی تری حزبەکە و (فرید جبران) بە نوێنەرایەتی کەمال بەگی جونبولات و هەندێ لە ئەندامانی مەکتەبی سیاسیی پارتی کوتلەی نیشتمانی و نوێنەرانی هەندێ لە پارت و ڕێکخراوە ڕەسمییەکانی لوبنان ئامادە بوون.

---

[٣] حزبی کەتائبی لوبنانی ساڵی ١٩٣٦ دروست بوو، لەسەردەمی خۆیدا یەکێک بوو لە حزبە ڕاستڕەوە بەهێزەکانی لوبنان. لە دوای جەنگی ناوخۆی لوبنان، ئەم حزبە وردە وردە ڕۆڵی کەم بووەوە، بە تایبەت دوای ئەوەی دامەزرێنەرەکەی (بیار الجمیل) لە ساڵی ١٩٨٤ کۆچی دوایی کردوو لە دوای ئەمیش بەهۆی کوشتنی چەند کەسایەتییەکی دیاری حزبەکە، ئیتر ئەم حزبە پەرتەوازەو لاواز مایەوە و تا ئێستاش هەر بە لاوازی لە گۆڕەپانی سیاسی لوبناندا کار دەکات - وەرگێڕی کوردی -.

لە هەمان ئەو ڕۆژەدا دارا عەتار ئاهەنگێکی هاوشێوەی لە ماڵی یەکێک لە کوردەکانی سوریا لە نزیک بارەگای ئێمە ساز کردبوو. دارا لەوبەرەوە لەسەر شۆسەکەی بەرامبەر بارەگاکەمان بەچاوی خۆی دەیبینی کە چۆن کەسایەتییە سیاسی و ڕەسمی و حزبییەکان دێن بۆ بارەگای حزبەکەمان، ئەویش لەولاوە چەند کەسێکی غەوارەی ناردبووە بەردەم بارەگای حزبەکەمان بۆ ئەوەی شوێنی مانەوەی نوێنەری شۆڕشی کوردیان پیشان بدات. ئەم مانۆڤەرە منداڵانەیە شکستی خوارد. سەرکەوتنی ئاهەنگەکەمان زۆر زۆر جوان و قەشەنگ بوو. بەر لەوەی بارەگای حزبەکەمان بکەینەوە دوو بروسکەم نارد، دانەیەک بۆ حزبی بەعسی عێراق و دووەمیش بۆ پارتی دیموکراتی کوردستان بۆ ئەوەی بەشداربن لەگەڵمان لە کردنەوەی بارەگادا. حزبی بەعس داواکەمانی پەسەند کرد و شاندێکی ڕەسمی خۆی نارد، بەڵام پارتی دیموکراتی کوردستان هیچ نوێنەرێکی خۆی نەنارد، هەر ئەوەشی باشتر بوو.

دوای ئەوەی کردنەوەی بارەگاکەمان بەو شێوەیە بەڕێوە چوو کە، چەندین کەسایەتی سیاسی و خانەدان بۆ پیرۆزبایی هاتبوون، ئاشکرامان کرد کە ئێمە ئیتر سەربەخۆ بووین لە هەموو بزووتنەوە کوردییەکانی دەرەوە. دارا توفیق نەیتوانی زیاتر لە لوبنان بمێنێتەوە، وێڕای دارشتنی ئەو هەموو پیلانە و بڵاوکردنەوەی ئەو هەموو پروپاگەندە پوچانە، لوبنانی جێهێشت و بەدەست بەتاڵی گەڕایەوە بۆ عێراق. چەندین ڕاپۆرتی پوچ و

چروکی لە دژی من و حزبەکەم بۆ مەکتەبی سیاسی پارتی دیموکراتی کوردستان لە عێراق پێشکەش کردبوو.

لەو کاتانەدا ئاژانێکی تری ئیدریس هەبوو بەناوی کەمال جەمیل ئاغا، کە کوردی سوریا بوو، لە بەرژەوەندی شۆڕشی کورد کاری دەکرد. هاوژینەکەی ژنێکی ئەڵمانی بوو کە لە بەیروت نیشتەجێ بوو. ئەم پیاوە لە نێوان بەیروت و بەغدای کوردستان بەردەوام لە هاتوچۆدا بوو، زانیاری کۆدەکردەوە دەیبرد بۆ بارەگای بارزانی. کاتێک ئەم ئاژانە دەگەڕایەوە بۆ بەیروت، بەردەوام دەهات بۆ سەردانم بۆ ئەوەی چەند بتوانێت زانیاری وەربگرێت و بینێرێت بۆ ناوپردان لە کوردستان.

تۆمەتبارکردنم بە خیانەتی گەورەو بەکرێگیراوی

دوای ئەوەی دارا توفیق عەتار بەهیوا براوی سەفەری کردەوە بۆ بەغدا، دووبارە گەڕایەوە بۆ بەیروت، ئەم جارەیان نامەیەکی بە خەتی بارزانی هێنابوو. نامەکەی دامێ و خوێندمەوە، بارزانی داوای کردبوو کە لە جیاتی چوار کەس، دوو کەس لە کوردەکانی سوریا لە سەرکردایەتی حزب لە لوبنان پەسەند بکەم. لە کۆتایی نامەکەدا بارزانی داوای کردبوو سەردانی بکەم بۆ کوردستان. دوای ئەوەی لە خوێندنەوەی نامەکە بوومەوە، زۆر بە جدی بیرم کردەوە، لە ناخی خۆمدا پرسیارم دەکرد، ئایا ڕەوایە ڕابەری شۆڕش پشتگیری ئەو سەرکردایەتییە کەندەڵە لادەرە بکات، کە

پیلان لە دژی ماف و ئاواتەکانی گەلی کوردمان دەگێڕێت لە لوبنان؟ ئەوە ڕاستە بارزانی کارێکی ئاوا دەکات؟ پرسیارگەلێکی زۆر بە خەیاڵمدا دەهات، بەبێ ئەوەی هیچ وەڵامێکیان هەبێت. زۆر سەرم سوڕمابوو. ناچار بووم کۆبوونەوەیەکی نائاسایی بە سەرکردایەتی حزب بکەم بۆ گفتوگۆکردنی ئەو پرسە مەترسیدارە بزانین قایل ببین یاخود نا. لەو کۆبوونەوەیەدا زۆرینە لە دژی ئەوە بوون کە سەفەر بکەم بۆ کوردستان، تەنها سێ کەس لە ئەندامان قایل بوون بەو سەفەرە. کوردەکانی سوریا بۆچوونێکی تایبەتیان هەبوو بەوەی کە سەرکردایەتی حزب پێویستە هاوکاری دارایی لەهەر سەرچاوەیەکەوە بێت پەسەند بکات، بۆئەوەی حزبەکە بتوانێت خەرجی و مەسرەفەکانی خۆی بدات، یان ئەوەتا دەبێت بەبێ هیچ چەندو چۆنێک بچێتە ژێر ڕکێفی فەرمانەکانی شۆڕشەوە. هەندێ پێداکسان کۆکردەوە و تکتی فڕۆکەم بڕی بۆ گەشت کردن لە بەیروتەوە بۆ بەغدا. کەسێکی کوردی سوریا بەناوی عەبدولکەریم ئیبراهیم ناسراو بە عەبدی ئیبراهیم داوای لێکردم یاوەریم بکات، بۆ ئەوەی وەک شایەتێک لە گەڵما بێت لەسەر ڕەفتارە دوژمنکارەکانی دارا تۆفیق عەتار لەدژی پارتەکەمان پارتی دیموکراتی کورد لە لوبنان، بۆ ئەو مەبەستە ڕۆشت بۆ بارەگای شۆڕش. بەر لەوەی سەفەر بکەین لە ڕۆژنامەکەماندا (دەنگی کورد) لە لاپەڕەی یەکەمیدا ئەم هەواڵەمان بڵاو کردەوە " گەشتی سکرتێری گشتی حزب بەیاوەری شاندێک بۆ عێراق". لەگەڵ گەیشتنمان بۆ بەغدا، تەلەفۆنم بۆ ڕۆژنامەی

(التآخي)، زمان حالی پارتی کرد، حەبیب محەمەد کەریم داوای لێکردم بەرلەوەی بڕۆم بۆ باکور، سەردانێکی بکەم. گەنجێکی عێراقی بەناوی حسێن ئەحمەد کە لەیەکێک لە زانکۆکانی بەیروت دەیخوێند و تازە پەیوەندی کردبوو بە حزبەوەو کردبوومان بە سەرۆکی یەکێتی قوتابیانی حزبمان، بۆ پشوو گەڕابۆوە بۆ بەغدا، بە گەیشتنم تەلەفۆنم بۆ کرد و ئەویش هات بۆ لام بۆ هۆتێل و داوای لێکردم لەگەڵمدا سەفەر بکات بۆ کوردستان بۆ ئەوەی راشکاوانە لەبەردەم بەرپرسانی سەرکردایەتی شۆڕش بۆچوونی خۆی لەسەر دارا تۆفیق عەتار دەرببڕێت و پێیان بڵێت ئەوەی کە ئەو دەیکات تەنها کارێکی تێکدەرانەیە لە دەرەوەی گیانی برایەتی کوردان و بەرژەوەندی نەتەوایەتیمانە، کە زۆر بە پەرۆشەوە دەیپارێزین و دەمانەوێت بەهێزی بکەین. پێمگوت کە من لە رۆژنامەی (التآخي) مەوعیدی کۆبوونەوەم هەیە لەگەڵ حەبیب محەمەد کەریم، خواستی خۆی پیشاندام بۆ ئەوەی چاوی بەویش بکەوێت. لەگەڵ حسێن ئەحمەد لە کاتی دیاریکراودا رۆیشتین، چووینە نووسینگەی حەبیب محەمەد کەریم و سڵاومان کردو دانیشتین. لە پاش کەمێک عەلی عەبدوڵا هاتە ژوورەوە، بەبێ ئەوەی هیچ سڵاوێکمان لێبکات، هەروەک چۆن پێشتریش حەبیب محەمەد کەریم سڵاوەکەی نەسەندبێتەوە، گوێمان پێنەدەدان. بە حەبیب محەمەد کەریمم گوت: نامەیەکم بۆ ناردبوویت و تیایدا بارودۆخی لوبنانم بۆت نوسیبوو، بەڵام هیچ وەڵامێکی نامەکەم وەرنەگرتەوە، لە وەڵامدا گوتی: نامەکەت درەنگ گەیشتە دەستم.

بۆ زانیاری من نامەیەکی دوور و درێژم بە دەستی کوڕە مامی سامی عەبدول ڕەحمان، وەزیری ئاوەدانکردنەوەی باکور، کە بۆ کاری تایبەت هاتبووە بەیرووت، بۆ ناردبوو. لە کاتی گفتوگۆکانماندا باسی چەندین پرس و پرۆژەی حزبیمان کرد، ئەو فرسەتەم بەهەل زانی و بۆچوونی تایبەتی خۆمم دابە حەبیب محەمەد کەریم، کە ئەویش ئەوە بوو دارا تۆفیق عەتار و عەزیز عەقراوی بگۆڕین بەو خەڵکە حزبییانەی کە ناسراون بە دەستپاکی و دڵسۆزییان بۆ ڕێبازی بارزانی، نەک ئەوانەی کە بانگەشە بۆ بیروباوەڕی هاوردەکراو دەکەن. هەروەها داوام لێکرد کە خۆی بە شەخسی بێت بۆ لوبنان، بۆ ڕێکەوتن و لابردنی هەموو ئەو ئاستەنگانەی کە دێتە ڕێگامان و دەبێت هەموومان پێکەوە یەک دەست بین.

کاتێک بە سەرسوڕمانەوە هۆکاری نەهاتنیم بۆ لوبنان لێپرسی گوتی: کاکە تۆ بارزانی نیت تۆ لوبنانیت. پێمگوت: بەڵێ شانازی بە لوبنانی بوونمەوە دەکەم، بەڵام کە دەڵێیت من بارزانی نیم، ئەوە ڕاستە کەمن سەر بە خێڵی بارزانی نیم، بەڵام شانازی بە بارزانییەوە دەکەم، وەک سەرکردەو پاڵەوان و فریادڕەسی گەلێکی مەزن بڕوام پێیەتی. کە گوێی لەم قسانە بوو، دەستی کرد بە پێکەنین و بێپسانەوە قاقای لێدەدا، وەک مرۆڤێک کە ئەقڵی خۆی لەدەست دابێت، ئینجا بەو پەڕی پڕوپوچی دەستی کرد بەقسە کە مایەی پێکەنین بوو، پێمگوت: حەبیب ئەوە چیت بەسەرهاتووە، هیچ هۆکارێک هەیە بۆ ئەو پێکەنینە هستیریەت؟

با ئێمەش لەگەڵتا پێکەنین. ئینجا وازی لە قاقا هستریێەکانی خۆی هێناو دەموچاوی گرژ کرد و بە شێوازە بەدڕەفتارەکەی خۆی گوتی: دەبێت بڕۆیت بۆ باکور منیش خۆم لەدوای دوو ڕۆژی تر دێم.

کە لە نوسینگەکەی ئەو چوومە دەرەوە لە ڕۆژنامەی (التآخي)، لە دەرەوە ئەو قوتابییەی کە لەگەڵمدا بوو ئەحمەد حسێن، چاوەڕوانی دەکرد. ئەویشیان بانگ کردە ژوورەوە بۆ لای حەبیب، ماوەیەک لە نوسینگەکەی حەبیب مایەوەو دواتر هاتە دەرەوە و داوای لێبوردنی لێکردم کە ناتوانێت لەگەڵمدا بێت بۆ کوردستان، چونکە ئۆتۆمبیلەکەی بەرگەی ئەو هەموو هەڵبەزو دابەزەی شاخەکان ناگرێت. پێدەچوو حەبیب محەمەد کەریم زۆری بۆ هێنابێت و هەڕەشەی دەستگیرکردنی لێکردبێت ئەگەر لەگەڵما بڕوات بۆ کوردستان، بەڵام ئەو قوتابییە هیچ شتێکی لەبارەی وتووێژەکانی لەگەڵ حەبیب محەمەد کەریم بۆ باس نەکردم، دواتر بۆم دەرکەوت کە ئەو کەسە ناپاک بووە، چونکە ئەگەر ڕاستیی قسەکانی نێوان خۆیی و حەبیبی بۆ باس بکردمایە ئەوە پەشیمان دەبوومەوە لە ڕۆیشتن بۆ کوردستان و هەر لەوێوە، لە بەغداوە دەگەڕامەوە بۆ بەیروت. لێرەوە بۆم ئاشکرا بوو کە حسێن ئەحمەد خیانەتی لێکردم. نەهاتنی ئەو لەگەڵمدا بۆ کوردستان لە چوارچێوەی هەمان ئەو پیلانگێرییەدا بوو کە حەبیب محەمەد کەریم و تاقمەکەی لە مەکتەبی سیاسی بۆیان دارشتبووم. سەبارەت بە خۆشم ئامانجی سەفەرەکەم بۆ

کوردستان ئەوە بوو کە داتوستانێکی ئەرێنی بکەم، دیدو بۆچوونی خۆم بە بارزانی بگەیەنم سەبارەت بە باروودۆخی کورد و حزبەکەمان لە لوبنان.

بڕیارمدا بڕۆم بۆ ناوپردان، لەوێشەوە بۆ مەکتەبی سیاسی. لەوێ کەمێک لەسەر پردەکە وەستام، ئۆتۆمبیلێکی سەربازی بەبەردەممدا تێپەڕی کە ئیدریس و مەسعود بارزانی تێدا بوو، کە منیان بینی ئۆتۆمبیلەکەیان لەبەردەممدا ڕاگرت. سڵاوم لێکردن، ئیدریس وەڵامی دامەوە بەڵام مەسعود قسەی نەکرد، هەروەک ئەوەی نەمناسێت. ئیدریس داوای لێکردم دەستبەجێ بڕۆم بۆ دەربەندی، دوایی خۆی لەوێوە دەمبات بۆ ناوپردان. داواکەی ئیدریسم بەجێهێنا و بڕیارمدا بچم بۆ دەربەندی، کە گوندێکی جوانی کوردستان بوو، دیمەنێکی دڵڕفێنی جوانی هەبوو. گەیشتمە دەربەندی و خەیاڵم هەر لای حسێن ئەحمەد بوو، کە سەرەتا زۆر گەرم و گوڕ و پەرۆش بوو، کەچی لەپڕ بەشێوەیەک گۆڕا کە جێگای سەرسوڕمان بوو، بەتایبەت دوای ئەوەی کە حەبیب بانگی کرد. نازانم ڕۆڵی ئەحمەد حسێن لەو پیلانەدا چییەو داوای چییان لێکردووە. هەموو ئەو خەیاڵانە سەرەتا وەکو شریتێکی سینەمایی دەهاتە بەرچاوم کە هیچ پەیوەست نەبوون بەیەکەوە، بەڵکو هەمووی دیمەن و ڕاستی بوون کە بیرکردنەوەی قوڵیان دەویست تاوەکو مرۆڤ کۆدەکانیان بکاتەوە و بتوانێت ئەو ئامانج و مەبەستانە بزانێت کە مەکتەبی سیاسی دەخوازێت بەدەستیان بێنێت.

لە دڵی خۆمدا گوتم "چی دەبێت با ببێت"، خۆم کرد بە قاوەخانەیەکدا بۆ ئەوەی کوپێک قاوە بخۆمەوە. لەوێ چاوم کەوت بە ژمارەیەکی زۆر لە کوردەکانی سوریا، لە ئەندامانی سەرکردایەتی پارتی دیموکراتی کورد لە سوریا، بەهەردوو باڵی راست و چەپەوە، لەگەڵ کوتلەی ناوەڕاست و چەندین کەسی تریش کە خۆیان بە سەرکردەو بەرپرس دەزانی. هۆکاری هاتنیان ئەوە بوو کە ناکۆکییەکانی نێوانیان چارەسەر بکەن (بێگومان لە ئەنجامی پیلانگێری مەکتەبی سیاسی)، کە نەیانتوانیبوو لە نێوان خۆیاندا بە شێوەیەکی دیموکراسی و تەندروست چارەسەری بکەن، بۆیە پەنایان هێنابوو بۆ بارزانی بۆ ئەوەی چارەسەرێک بۆ ئەو ناکۆکیانەی نێوانیان بدۆزێتەوە، کە مەکتەبی سیاسی سەرکەوتووانە بۆی دروست کردبوون. رەنگە مەکتەبی سیاسی شایەنی سوپاس بێت لە پای تێکدانی برایەتی نێوان کوردان و خیانەتکردنی لە مەسەلەی کورد کە لەهەوڵ و تێکۆشاندا بوو لەپێناو مافە رەواکانیدا. هەرچی ئەندامانی چەپی کوردەکانی سوریاش بوون لەژێر چاودێری توندا بوون، یاخود دەستبەسەر کرابوون. پیلانە تێکدەرانەکەی مەکتەبی سیاسی بەوجۆرە بوو.

رۆژی ١٩-٥-١٩٧١ لەگەڵ ئیدریس لە بارەگای مەکتەبی سیاسی مەوعیدم هەبوو لە ناوپردان، بە لایەنی پەیوەندارم راگەیاند کەمن هاتووم و لەنزیک بارەگای دکتۆر مەحمود عوسمانم.

دوای ماوەیەکی کورت، یەکێک لە پاسەوانەکان هات و بانگی کردمە ژوورەوە و سڵاوم کرد. هەریەکە لە ئیدریس و حەبیب و دکتۆر مەحموود عوسمان و مەسعود لەوێ بوون، کە هەموویان ئەندامی مەکتەبی سیاسی بوون. دانیشتم و دەستمان بە قسان کرد و چەندین پرسی حزبیمان باس کرد. مەسعود پرسیاری لێکردم و گوتی: کاک جەمیل بەرای تۆ هۆکاری ئەوە چییە کە تا ئێستا ئێمە نەمان توانیوە لەگەڵ تۆ بگەینە ئەنجامێک بۆ چارەسەرکردنی ئەو کێشانەی کە لە نێوانماندا سەریهەڵداوە؟ دەتوانی ئەوەم بۆ شیکەیتەوە، بەبێ ئەوەی هیچ کەسێک میانگیریمان بکات، بەڵکو لەم دانیشتنەدا بتوانین کێشەکان چارەسەر بکەین و کۆتایی بە کارەکە بێنین. پێکەنیم و بە مەسعودم گوت: پرسیاری هۆکارەکانم لێدەکەیت وانییە؟ ئێستا من بەوپەڕی راشکاوی قسە دەکەم، ناکۆکییەکانی نێوانمان ئەو هەموو پێچ و پەنایەی ناوێت. ئەگەر نییەتی دڵسۆزانەمان هەبێت لەپێناو خزمەتکردنی مەسەلە گەورەکاندا، ئەو کاتە بابەتەکە تەنها یەک دانیشتنی راستگۆیانەی دەوێت، ئیتر دڵمان پاک دەبێتەوە و هەموو پێکەوە دەست لەناو دەست لە پێناو بەدیهێنانی ئامانجە نەتەوەییەکانماندا بەوپەڕی دڵ گەرمی و دڵسۆزی و تێگەشتنەوە کار دەکەین.

کاک مەسعود باش گوێم لێبگرە؛ نوێنەرەکانی ئێوە کە دێن بۆ لوبنان، نە ئەدەبی بانوستان دەزانن نە ڕێساو شێواز و سیاسەتەکانیشی، لێرەدا من نمونەیەکی ژیرانەتان بۆ دەهێنمەوە

بۆ ئەوەی ئێوە بۆچوونی من بزانن. نامەوێت دەستدرێژی بکەمە سەر کەس، بۆ سەلماندنی ئەوەش دەڵێم گەورەترین پارێزەر ئەوە نییە کە بەرگری لە پرسێکی گەورە بکات، بەڵکو ئەو کەسەیە کە بەڵگەو دۆکیومێنتی وا پێشکەش دەکات ئەقڵ نەتوانێت پەسەندی نەکات، ئەمەش هەر بۆخۆی دەبێتە راستییەکی رەها، بۆیە ئێستا بەدەنگی خۆی ئەوەتان دەخەمە بەردەم کە نوێنەرەکەتان دارا تۆفیق لە کاتی گفتوگۆو دانوستاندا بەناوی ئێوەوە چی دەڵێت، دوایی خۆتان حوکم بدەن. لێرەدا ئامێری تۆمارکردنەکەم بۆ کردنەوە بەدەنگی دارا تۆفیق، دەستیان کرد بە گوێ گرتنی، هەر هەموویان بە جۆرێک بێدەنگ بوون وەک ئەوەی خۆڵی مردوو بەسەریاندا کرابێت، کشومات، گوێیان شلکردبوو بۆ قسەکان. دەموچاویانم دەبینی رەنگی دەهێناو رەنگی دەبرد. هەموویان گوێبیستی ئەوە بوون کە چ ناویانەوە دەگوترێت، بە تایبەت کە هاواری دەکرد و هەرەشەی لە حزبی کوردیی لوبنان دەکرد، دەیگوت و دەیگوتەوە، وا دەکەم و ئەوە دەکەم ... تاد.

لە سەروبەندی ئەم سوپرایزەدا کە هیچ کەس پێشبینی نەدەکرد، حەبیب خۆی لار کردەوەو چرپاندی بە گوێی مەسعوددا، کە بەتەواوی گوێ قولاغی کاسێتەکە بوو، زۆر بە بایەخەوە گوێبیستی هەموو وشەیەک دەبوو کە دارا تۆفیق عەتار دەیگوتن لە هەرەشە و هاش و هوش، مەسعود ئاوڕی بۆ دامەوەو گوتی: کاک جەمیل چۆن بە نهێنی دەنگی نوێنەری

شۆڕش تۆمار دەکەیت؟ بە تورە بوونێکی ڕێزدارەوە گوتم: منیش نوێنەری بارزانیم و دەبێت هەموومان دڵسۆزو ملکەچ بین لە پێناو مەسەلەی کوردا، شۆڕش موڵکێک نییە هەر کەسێک بێت و بتوانێت لە پێناو بەرژەوەندی و ئارەزووەکانی خۆیدا بەکاری بێنێت. بەم تۆمارکردنە ویستم تەنها جارێک بەشێوەیەکی ئەقڵمەندانەو لۆژیکی ئەوە تێبگەن هۆکاری ئەوەی کە ناگەینە هیچ ئەنجامێک لە بەرژەوەندی شۆڕشماندا ئەوەیە کە خەڵکانی نموونەی دارا عەتار دەنێرن بۆ گفتوگۆ کە هیچ لە ئەدەبی گفتوگۆ و زمان پاراوی و سیاسەت نازانن.

ئەو کەسانەی بە نوێنەر ڕەوانەی لوبنان دەکرێن و بەناوی شۆڕشی پیرۆزمانەوە قسە دەکەن، دێن بۆ تێکدان و گێرەشێوێنی و پیلانگێران لە دژی جەمیل مەحو و حزبەکەی و لەناو بردنی هەردوکیان پێکەوە، ئینجا کاتێک لە لوبنان دەگەڕێنەوە دەست دەکەن بە نوسینی ڕاپۆرتی پڕوپوچ و بێ بنەما کە هیچ ڕاستییەک لەخۆ ناگرێت، بەڵگەی ئەوەش قسەکانی نوێنەرەکەتان بوو کە گوێتان لێگرت. با ئیتر پیلانگێڕی وەلا بنێین و واز لە خۆخۆری و ئاژاوە بەناوی شۆڕشەوە بێنین. ئێستا کاتی ئەوەیە هەڵەکان ڕاست کەینەوە، ڕاستی بخەینە سەر ڕێچکەی خۆی هەموو دەست لەناو دەست بین لە پێناو خەباتێکی دیموکراتیانەی شەرەفمەندانە بۆ بەدەستهێنانی مافەکانی گەلی کوردمان، ئیتر با بەس بێت جادوکردن با بەس بێت درۆکردن و ڕیاکاری.

مەسعود دەستی برد بۆ دوگمەی ئامێرەکە و دەنگەکەی وەستاند. دەموچاویان سور هەڵگەڕابوو، ئارەقە لە نێو چاوی ئامادەبووان دەچۆڕایەوە، لەوانەش مەسعود. لەم کاتەدا یەکێک لە پاسەوانەکان هات و بانگی کردین بۆ نان خواردن. قسەکانمان وەستاند و هەموو هەستاین بۆ سەر خوان. دوای تەواو بوونمان، مەسعود داوای لێکردم جارێکی تر لە ڕۆژی دادێ کۆبوونەوە بکەین.

ڕۆژی دواتر کە ڕێکەوتی ۲۰-٥-۱۹۷۱ بوو، من و ئیدریس و مەسعود، لە بارەگای خۆیان لە قەسری کۆبووینەوە. کاک ئیدریس دەستی بە قسان کرد و گوتی: کاک جەمیل چۆن هاتیت بۆ ناو شۆڕش؟ گوتم لە ڕێگای بەغداوە، گوتی لەگەڵ سەدام حسێن کۆبوونەوەت کرد؟ گوتم نەخێر لەبەر ئەوەی یەکتر ناناسین، بەڵام ئەگەر ئێوە هەر ئەرکێک لە پێناوی شۆڕشدا بەمن بسپێرن کە پەیوەندی بە سەدام حسێنەوە هەبێت، من هەرگیز دووا ناکەوم لە جێبەجێکردنی ئەو ئەرکەو ئامادەم و داوای چاوپێکەوتنی دەکەم. من بەهیچ شێوەیەک نەمدەزانی مەبەستی ئیدریس چییە. ئەویش تەماشایەکی مەسعودی برای کرد و دەستی کرد بە پێکەنین. منیش بەسەر سوڕماوی تەماشای هەردوکیانم دەکرد، چونکە هیچ شتێک لە قسەکانمدا شایەنی ئەوە نەبوو کە ئەوان پێبکەنن، هەروەها بەهیچ شێوەیەک مەبەستی پرسیارەکەیم نەدەزانی. تەماشای من و مەسعودی دەکرد و بێیسانەوە پێدەکەنی بەوەی کە من گوتم ئامادەم لەگەڵ سەدام

حسێن کۆببمەوە لە پێناوی شۆڕشدا ئەگەر ئێوە بەو کارە قایل بن. بۆ زانیاری لە کۆنگرەی هەشتەمی پارتیدا، ئیدریس خۆی بە ڕەزامەندی بارزانی داوای لێکردم کە ستایشی حزبی بەعس بکەم و هێرش بکەمە سەر هەندێ لە ئەندامانی سەرکردایەتی، بۆیە هیچ گومانێکی خراپم بەرامبەر بە نییەتەکانی ئیدریس و مەسعود نەبوو. لە ڕاستیدا ئەمە تەواو پێچەوانە بوو، چونکە نیازەکانی ئیدریس و مەسعود بەرامبەر بە من زۆر خراپ بوو، بەلام ئەوەم بە خەیالدا نەدەهات.

کاتێ لە کۆبوونەوەی دووەمیش تەواو بووین، بەبێ هیچ ئەنجامێـــک گەڕامەوە بــۆ دەربەنـــدی و نەگەیشـــتینە هـــیچ چارەسەرێکی گونجاو کە بتوانێت ڕێڕەوی ڕووداوەکان ڕاست بکاتەوە. سەرباری ئەوەی چەندین بەڵگە و سەلماندنی لۆژیکیم خستە بەردەستیان. پاداشتەکەم ئەوە بوو لەگەڵ کوردەکانی سوریا هەتا ڕۆژی ٢٤-٥-١٩٧١ دەست بەسەر کرام. دواتر لە هەندێ کەسم بیست کە مەلا مستەفا دێت بۆ کۆشکی ئاشتی و لەگەڵ هەمووماندا بە کۆمەڵ کۆدەبێتەوە بۆ ئەوەی ناکۆکییەکانی هەمووومان چارەسەر بکات.

ئیدریس هات بۆ لام و داوای لێکردم لەو کۆبوونەوەیەدا بەشدار بم. پێکەوە ڕۆیشتین بۆ کۆشکی ئاشتی، کاتژمێر یازدەی پێش نیوەڕۆ بوو. کەژاوەی ئۆتۆمبێلەکانی بارزانی گەیشت، هەموو کوردەکانی سوریا لەگەڵیدا چوونە ژوورەوە بۆ هۆڵی کۆبوونەوە. ئیدریس منی لەگەڵ خۆیدا هێشتەوە و داوای لێکردم

کە بەتەنهـــا لە گەڵیـــدا لە ژوورێکـــی ئەوبەردوە کـــۆببمەوە، بە گـــوێیمکرد و چووینە ژوورەوە، ســـەیرم کـــرد مەســـعودیش لەو ژوورە دانیشتووە، بووین بە سێ کەس، دەستمان بە قسان کرد. ئیدریس گوتی: بۆچی عەبدی ئیبراهیمت لەگەڵ خۆتدا هێناوە بۆ ئێرە؟ پێمگوت: ئەوە چی تێدایە؟ بۆچی ئەو نەیەت هیچی لەسەرە؟ گـــوتی زانیاریمـــان هەیە کە ئەوە بەکرێگیراوێکـــی هەواڵگریـــی سوریایە و مستەفا بەگ زۆر باشی دەیناسێت و زانیاری تەواوی هەیە لەسەری کە ئەو کەسێکی گومان لێکراوە، هەروەها چەند کەسێکی پارتی دیموکراتی کورد لە سوریا راپۆرتیان لەسەری داوە. لێرەدا داوام لە ئیدریس کـــرد بـــانگی عەبدی بـــکەن بـــۆ کۆبوونەوەکە بۆ ئەوەی بەرگری لە خۆی بکات و وەڵامی ئەو تۆمەتانە بداتەوە کە بۆی دروست کراوە و لەبەردەمی ئەواندا بەرگری لە خۆی بکات. ئیدریس بەوە قایل بوو، عەبدی ئیبراهیم هاتە ژوورەوەو گفتوگۆ دەستپێکرد.

کە لێکۆڵینەوە لەگەڵیدا تەواو بوو، ئیدریس ئاوڕی دایەوە بۆ مەســـعود و بە ئیبراهیمـــی گـــوت: تـــۆ بـــڕۆ دەرەوە مـــن کۆبوونەوەیەکی تایبەتم لەگەڵ کاک جەمیل هەیە.

دووای چوونە دەرەوەی لە کۆبوونەوەکە ئیدریس گوتی: کاک جەمیل تـۆ پیـاوێکی شـەرەفمەند و دڵسـۆزیت، دەزانـین کە تـۆ مرۆڤێکی راستگۆیت لەگەڵماندا. بەڵام هەندێ پرسیارت لێدەکەین دەماونەوێـت زۆر راشـکاوانە و بەوپەڕی دڵسـۆزی و راسـتی وەڵاممـان بـدەیتەوە. پێمگـوت: فەرمـوو مـن ئامـادەم پرسیاردکە

چییە؟ مانگێک لەمەوبەر پیاوێک هات بۆلات بۆ بەیروت. منیش گوتم چەندین کەس هاتوون بۆ لام. گوتی: ئەم هەفتەیە لە بەیروت لە گەڵ کێدا کۆبوونەوەت کردبوو؟ گوتم لە گەڵ سەدەها کەسی کورد و غەیرە کورد. گوتی زیاتر بۆت روون دەکەمەوە: نامەیەک کەوتوتە دەستمان ئاراستە کراوە بۆ عوبێدوڵای برامان و ناوی تۆی لەسەر بووە. گوتم: دەکرێت بزانم نامەکە بە دەستی کێوە بووە؟ گوتی کەسەکە دەناسین ئەو پیاوی دەزگای هەواڵگری عێراقە. گوتم بەڵی کەسێک لە لایەن عوبێدوڵای براتانەوە هاتووە بۆلای من و نامەیەکی ئەوی بۆ هێناوم، بەڵام من ئەو کەسەی کە نامەکەی هێناوە نەمدەناسی، پرسیاریشم لێ نەکرد داخۆ کوردە یان عەرەبە، ئەوەندە نەبێت هات بۆ لام بۆ شوێنی کارەکەم لە بەیروت و پێی گوتم تۆیت جەمیل مەحۆ؟ پێمگوت جەمیل مەحۆ ئەناسیت؟ گوتی نەخێر، پێمگوت چیت لەو دەوێت؟ گوتی نامەیەکی عوبێدوڵام هێناوە. ئەو کاتە ئینجا من پێمگوت ئەوەی بەردەمت منم جەمیل مەحۆ. نامەکەم لێوەرگرت و کەمێک دانیشت و هەندێ باسی بارودۆخی عێراق و ئەو شتانەمان کرد. لە کاتی قسەکانماندا پێمگوت رەنگە من چەند رۆژێکی تر بڕۆم بۆ کوردستانی عێراق، ئەوە هەموو ئەو قسانە بوو کە لەنێوان من و ئەو کەسەدا کران. سەبارەت بەو نامەیەی کە تۆ باسی دەکەیت، با لە عوبێدوڵاشەوە هاتبێت بۆم چی تێدایە؟ عوبێدوڵا برای ئێوەیە و من هیچ پەیوەندییەکی سیاسیم لەگەڵیدا نییە، تەنها رێزو خۆشەویستی نەبێت، من ئەوپەڕی رێزم هەیە

بۆی چونکە دوواجار ئەو کوڕی سەرۆک بارزانییە. گوتی: راستە ئەو برای گەورەمانە بەڵام ئەو لە دژی بەرژەوەندی ئێمە کار دەکات، ئەو ئێستا دەستبەسەرە و لە لایەن بارزانییەوە خراوە ژێر چاودێری توندەوە. کاتێک نامەکە کەوتە دەستمان و نوسرابوو کە عوبێدوڵا داوای هاتنی تۆ دەکات بۆ کوردستان بەبێ ئەوەی ئێمە ئاگاداربین لەوە، گومانمان لە تۆ کرد و لەو باوەڕەدا بووین کە تۆ پەیوەندی سیاسیت هەبێت لەگەڵیدا، تەنها ئەوەندەیە، پێمگوت ئەوە راست نیە، پەیوەندی من لەگەڵیدا سیاسی نییە تەنها ئەوەندەیە کە ئەو کوڕی بارزانییە و منیش بارزانیم زۆر خۆش ئەوێت و زۆریش رێزی دەگرم. مەسعود وەڵامی دامەوە و گوتی: هاوکاریکردنی تۆ بۆ عوبێدوڵا خیانەتێکی گەورەیە و لێخۆش بوونی نیە!!

سروشتی پەیوەندیم بە عوبێدوڵاوە بۆ باسکردن، بەرگریم لەخۆم دەکرد بۆ ئەوەی راستییەکان روون بکەمەوە. پێمگوتن من هاوکاری عوبێدوڵا نیم و پەیوەندییەکەشم لە گەڵیدا تەنها دۆستانە و شەخسییە. ئەگەر ئێوە لەو باوەڕەدان کە ئەو پەیوەندییە لەگەڵ برا گەورەکەتاندا خیانەتە ئەوە راست نییە، چونکە من رێنمایی حزبی و سیاسی لە بارەگای بارزانییەوە وەردەگرم، ئەوەش بە سیفەتی ئەوەی کە من سکرتێری حزبم و نوێنەری ئێوەم لە لوبنان لە چوار چێوەی پارتی دیموکراتی کورد لە لوبنان، کە خۆم دامەزرێنەری ئەو پارتەم و لەو رێگایەدا پتر لە بیست ساڵی رەبەق تێکۆشاوم، دووچاری چەندین جۆری ئازار

و ئەشکەنجە و زیندان بوومەتەوە، لە پێناو شۆڕشە مەزنەکەمان و مەسەلە نەتەوایەتییە ڕەواکەماندا. چەندین جار من هاتوومەتە ئێرە بۆ بارەگای شۆڕش، ئێوە منتان دەبینی زۆر بە سادەیی و بەڕوونی لەگەڵ عوبێدوڵای براتان قسەم کردووە، بەبێ ترس و بەبێ ئەملاو ئەولا، چەندین جار دیومە یارەری باوکتان بووە لەمسەر و ئەوسەری کوردستان. ئەگەر دەتانزانی ئەو لە دژی شۆڕش کار دەکات بۆچی ئاگادارتان نەکردمەوە؟ بۆیە ڕێگەم پێبدەن کە پێتان بڵێم ئێوەش هەڵەن. لە کاتێکدا کە گفتوگۆکان لەوپەڕی گەرمیدا بوو، یەکێک لە پاسەوانەکان هاتە ژوورەوەو بانگی کردین بۆ نانخواردن.

لەسەر مێزی خوانەکە، هەموو کوردەکانی سووریام بینی کە مەلا مستەفا لە ناوەڕاستیاندا دانیشتبوو، زۆربەی سەرکردەکانی شۆڕش لەوێ بوون. شوێنەکەی من لەسەر خوانی نانەکە بەرامبەر بە ئیدریس بوو، لەو بارودۆخە ناهەموارەدا دڵم گیرابوو، نیشانەکانی بێزاری و جاڕس بوون بە دەموچاومەوە دیار بوو، دوای ئەوەی ئەو قسانەم لە ئیدریس و مەسعود گوێلێبوو، هیچ ئارەزووم بۆ نان خواردن نەبوو، بە درێژایی ژیانی سیاسیم ئەوە یەکەمجار بوو شتی وا ببیستم. ئیدریس هەستی بەوە کرد کە بێزارم دەستیکرد بە دواندن و قسەی خۆش، بە زیادەوە ڕێزی لێدەگرتم، لەبەر چاوی هەموانەوە پارچە گۆشتی دەخستە بەردەمم و ڕێزێکی زۆر تایبەتی نیشان بەدا.

که له تـانخوازن بـووینەوە، چـوومە دەرەوە بـۆ حەوشـەی کۆشکەکە، مستەفا بەگ دوام کەوت و بە سەرسوڕماوی و وەک جۆرێک لە سەرزەنشـتکردن، پرسـیاری ئەوەی کـرد کە بـۆچی لەگەڵ ئیدریس و مەسعود ئەوەندەمان لە کۆبوونەوەکە پێچوو؟ پێمگوت هەمووی خەتای تۆیە، بەسـەر سـوڕمانەوە گوتی بۆچی من؟ لەترسـاندا دەلەرزی و گـوتی باسـی منت نەکردووە؟ نـاوت بـردم؟ گـوتم نەخێر، گـوتی کـاک جەمیـل تکـات لێدەکەم بەهیچ جۆرێک ناوی من مەبە، خۆم بە شێوازی تایبەتی خۆم بارزانی قایل دەکەم بە زووتـرین کـات ئـازادت بکـات، بەڵێنـت پێـدەدەم چـونکە ئەو متمـانەی بە مـن هەیە، مـن خـۆم دەزانـم چـۆن لەو بارەوە قسـەی لەگەڵدا دەکەم، کە ئەوانەی پێگوتم باوەڕم پێکرد، بێدەنگ مامەوە هەرگیز ناوی ئەوم نەهێنا، لە کاتێکدا ئەو هۆکاری سـەرەکی بـوو لەو هەمـوو کێشـانەی کە بـۆم دروسـت بـوو. چیرۆکی مستەفا بەگ و خیانەتەکەی بەشێکی تایبەتی دەوێت، من لە شوێنێکی تر لەم کتێبەدا بە وردو درشتی باسی دەکەم.

گەڕامەوە بۆ دەربەندی، لەوێ لەگەڵ کوردەکانی سوریا بووم، لە میـانەی گفتوگۆکانمانـدا تـوانیم هۆکـاری نـاکۆکی و ناتەبـایی لەنێوان سەرکردەکانی پارتی دیموکراتی کورد لە سوریا، لە رووە جیاوازەکانی سیاسی و حزبییەوە بدۆزمەوە.

ململانێی زۆر توند لە نێوانیاندا هەبوو، کاتێک لەگەڵ بـارزانی کۆدەبنەوە، بـارزانی هەڕەشـەی کوشتنی لە ئەندامانی باڵی چەپ دەکـات، ئەگەر بێتـوو پابەنـدی بڕیـارەکـانی شـۆڕش نەبـن و

جێبەجێی نەکەن. هەروەها هەڕەشەی لە ئەندامانی باڵی دیموکراتی کوردی سوریای کردبوو کە هەموویان دەستگیر دەکات و لە زیندانەکانی شۆرش توندیان دەکات، ئەگەر سور بن لەسەر باوەڕی خۆیان. ناکۆکییەکانیان زۆر توند و تیژ بوو، بارزانی کەوتبووە ناویانەوە و بڕیاری سەپاندنی "دەهام میرۆ"ی دابوو وەک سکرتێری گشتی پارتی دیموکراتی کورد لە سوریا. ئەم کەسە لە سوریا بە کەسێکی نەخوێندەوار ناسرابوو، خوێندنەوەو نوسینی نەدەزانی، جگە لەوەش هیچ باوەڕی بە دیموکراسیەت نەبوو. هەروەها بارزانی داوای لە هەندی سەرکردەی باڵی مارکسیی چەپ کردبوو کە لە کوردستان بمێننەوە. تا ئەو کاتەی بڕیارەکە جێبەجێ دەکرێت و دەهام میرۆ سەرکردایەتی حزب وەردەگرێت.

بڕیاردکە زۆر توند بوو بۆیە هەموویان بەبێ هیچ ئەملاو ئەولایەک ملکەچ بوون. لە کوردستان رۆیشتن و گەڕانەوە بۆ سوریا، لەوێ هەناسەیەکی کامەرانییان هەڵمژی و ئازادی خۆیان بەدەست هێنایەوە. هەر هەموویان پەشیمان بوونەوەو لە نێوان خۆیاندا پێکهاتن لەسەر ئەوەی کە پابەندی رێکەوتنەکە نەبن، پاساویشیان ئەوە بوو کە ئەوان لەگەڵ بارزانیدا بە ناچاری رێکەوتنیان مۆر کردووە چونکە لەژێر هەڕەشەی گورەشەو چاوسورکردنەوەدا بوون لە ترسی ئەوەی دەستگیر نەکرێن بە ناچاری ملیان داوە. لە دەربەندی بۆ یادگاری و بۆ مێژوو هەندی وێنەمان گرت.

بەر لەوەی بێم بۆ کوردستان، دووربینێکی گەورەم لە لوبنان بۆ بارزانی کڕیبوو، چونکە لە کاتی هاتنم بۆ بەشداری لە کۆنگرەی هەشت خۆی داوای لێکردم. کە گەیشتمە دەربەندی مستەفا بەگ هات بۆ سەردانم، دووربینەکەم دایە دەستی بۆ ئەوەی بیبات بۆ بارزانی، کەچی ئەو لە جیاتی ئەوەی بیدات بە بارزانی دابووی بەدەست ئیدریسەوە و پێی گوتبوو: جەمیل ئەو دووربینەی بە دیاری بۆ عوبێدوڵا هێناوە.

لە ٢٨ی ئایاری ١٩٧١ هەواڵم پێدرا کە ئیدریس دێت بۆ کۆشکی ئاشتی بۆ ئەوەی جارێکی تر لەگەڵ کوردەکانی سوریا کۆبوونەوە بکات، منیش بەبێ ئەوەی پێشتر مەوعیدم هەبێت لە گەڵ ئیدریس بڕیارمدا بڕۆم بۆ کۆشکی ئاشتی. لە دەرەوەی کۆشک لەسەر بەردێک دانیشتبووم. ئۆتۆمبیلێکی جیپی سەربازیم بینی ئیدریسی تێدا بوو، هەروەها چەند ئۆتۆمبیلێکی تری پاسەوان بە دوواوەی بوون. کە نزیک بوونەوە بە ڕێزەوە سلاوم لە ئیدریس کرد، وەلامی سلاوەکەی نەدایەوە گوتی: کاک جەمیل باوکم دەیەوێت ئەمشەو لە حاجی ئۆمەران لەگەڵتا کۆبێتەوە، دەبێت ئیستا سەرکەویت بۆ ئەوەی ئێوارە کۆبیتەوە لەگەڵیدا. کاتێ گوێم لەو داوایە بوو بە شێوازی فەرمانکردن، دووەلی و گومانم لا دروست بوو. لە مێشکی خۆمدا دەمگوت دەبێت بارزانی چی لەمن بوێت؟ دەبێت لەو کۆبوونەوەیەدا چیم لەگەڵدا باس بکات؟ بە تایبەت کە بوختان و تۆمەتێکی زۆریان بۆ دروست کردبووم، گوایا من دەستێکم لە ناو ئەو کارانەدا هەیە کە عوبێدولا دژی باوکی ئەنجامی داون. لێرەدا ڕاشکاوانە دەڵێم،

لەبەردەمی خوداو مێژوودا سوێند دەخۆم کە من هیچ پەیوەندیم بەو کارانەوە نەبووە کە عوبێدوڵا لە دژی بارزانی باوکی ئەنجامی داون. پەیوەندییەکەم لەگەڵیدا شەخسی و هاوڕێیانە بووە، هەروەک چۆن لەگەڵ ئیدریس و مەسعود پەیوەندیم هەبووە، ئەوەی لە نێوان من و عوبێدوڵا هەبووە هەر ئەوەندە بووە.

گەڕامەوە بۆ شوێنی خۆم، لە بارێکی هەڵچوونی دەروونیدا بووم. بە چاودێرەکەم گوت کە لەسەر داوای ئیدریس دەبێت بچم بۆ حاجی ئۆمەران، من لەو کاتەدا لەژێر چاودێری توندا بووم لە لایەن دەزگای هەواڵگری و پیاوەکانی ئیدریسەوە. زۆر بیرم دەکردەوە، لە ناخی خۆمدا دەمگوت ئەمجارەیان پرسەکە زۆر ئاڵۆزو مەترسیدارە. بیرم لەوە دەکردەوە کە نەخشەیەک دابنێم بۆ یاوەرەکەم، ئەو کوردەی سوریا کە لەگەڵمدا هاتبوو بەناوی عەبدول کەریم ئیبراهیم. پێمگوت من ئێوارە دەڕۆم بۆ حاجی ئۆمەران بۆ دیداری بارزانی، پێمنەگوت کە من تۆمەتبارکراوم بە پەیوەندیم لەگەڵ عوبێدولا، بەڵکو پێمگوت بارزانی فەرمانی دەستگیرکردنی داوم، بۆیە دەبێت تۆ هەڵبێیت بەر لەوەی بتگرن، هەروەها گوتم کاتی دەگەینە حاجی ئۆمەران، تۆ یەکسەر برۆ بۆ یەکێک لە هۆتێلەکان، منیش ڕاستەوخۆ دەڕۆم بۆ بیوەخانی بارزانی، ئەگەر سبەی نەگەڕامەوە، ئەوا دەبێت تۆ یەکسەر لە هۆتێلەکە نەمێنیت و بگەڕێیتەوە بۆ دەربەندی، لەوێ هەندێ کەلوپەلی ناو جانتاکەم بەرەو ڕابکە بۆ گەلاڵە و هەمان ڕۆژ خۆت بگەیەنە هەولێر.

دەستبەسەرکردن و ناسۆرییەکانم

عەبدول کەریم ئیبراهیمم لە هۆتێلەکە بەجێهێشت و ڕۆیشتم بۆ بارەگای بارزانی، تەماشام کرد هەندێ لە هەڵپەرستەکان لەوێن. دانیشتم و چاوەڕێمکرد هەتا تۆرەم دیت. هەتا کاتژمێر یەک و نیوی شەو چاوەڕێمکرد، لەو کاتەدا ئیدریس هات و گوتی باوکم دەیەوێت قسەت لەگەڵدا بکات. هەستام و شوێن ئیدریس کەوتم، لەو کاتەدا دڵم بە تەواوی توند بوو، باری دەروونیم نا جێگیر بوو، زۆر شتم بە خەیاڵدا دەهات، پرسیاری زۆر شتم لە خۆم دەکرد، ئیتر دواجار گوتم چی دەبێت با ببێت. چوومە ژوورەوە بۆ دیوەخانەکەی بارزانی، سڵاوم کرد، بارزانی هەستاو وەڵامی سڵاوەکەی دامەوە، ئینجا ئەو دانیشت و منیش لە نزیکەوە دانیشتم. لە دیوەخانەکە دکتۆر مەحمود عوسمان و ئیدریس و مەسعودیش دانیشتبوون، کەشێکی زۆر ناڵەبار بوو.

بارزانی ڕووی قسەکانی کردە من، دەموچاوی گرژ بوو و نیشانەکانی تووڕەبوون بەئاشکرا بە سیمایەوە دیار بوو، ئاوڕی بۆم دایەوەو گوتی: ئەوەی کوڕی ئەوە، تۆ خائینیت، جاسوسیت، لە دژی شۆڕش کار دەکەیت. زیاتر لە جارێک ئەو قسە ناشرینانەی دووبارە کردەوە و پاشان گوتی (بەم دەمانچەیەی دەستم دەتکوژم، هەروەک چۆن پێش تۆ حەمید عوسمان و چل کەسی ترم کوشتووە، تۆ دەبیتە چل و یەکەم). پێمگوت: بۆ ئەو هەموو هێرشە دەکەیتە سەرم، هیچ تۆمەتێک باس ناکەیت جگە

لەوەی کە پێم دەڵێت من خائن و جاسوسم. ئەگەر من خائن و جاسوس بم وەک خۆتان دەڵێن ئەوە فەرمانەکانی تۆ و سەرکردایەتیم جێبەجێ کردووە. ئەگەر ئێوە لەبەر ئەو شتانە من تۆمەتبار دەکەن بە جاسوسی ئەوە من ناچارم زۆر راشکاوانە بڵێم ئێوە هەمووتان هاوبەشی منن لە جاسوسی و خیانەتدا. بارزانی بە تووڕەییەوە وەڵامی دایەوە: (فلانی کوڕی فلان، تۆ کێیت تا بتوانیت داخوازییەکانی مەکتەبی سیاسی رەتکەیتەوە لەلایەک و تەنانەت داخوازییەکانی منیش رەتکەیتەوە لە لایەکی ترەوە؟ بڕیارەکانی شۆڕش رەتدەکەیتەوە، چەند مانگێکە تۆ پابەند نابیت بە فەرمانەکانمانەوە، بەڵکو رەتیان دەکەیتەوە و تەنها بە رای خۆت کار دەکەیت، بەخوا دەبێت بەم دەمانچەیە بتکوژم). دەستی خستە سەر دەمانچەکەی و لە هەڵچوون و داچووندا بوو. ئاگر لە چاوانی دەباری، دەستی بە تووڕەییەوە رائەوەشاند و لە تووڕەبوونا دەلەرزی. لەو کاتەدا پێمگوت: ئەگەر بەراستی بەڵگەی حاشا هەڵنەگرت هەیە کە من خائن و دژە شۆڕش یان دژی تۆم ئەوە پێشخۆشە بەو دەمانچەیە، بەدەستی خۆت بمکوژیت. من ئێستا تاریفی خۆمت بۆ ئەکەم: من جەمیل مەحمود کوردی لوبنانم، لە دڵسۆزترین لایەنگرانی ئێوە بووم لە ساڵی ١٩٦١ بەدواوە هەتا ئەمڕۆ، لە پێناوی شکۆمەندی شۆڕشدا، خۆم دووچاری زیندان و ئەشکەنجە و ئازار کردۆتەوە، خۆم بۆ تەرخان کردووە، بە نرخترین شتی ژیانی خۆمم پێشکەش

کردووە، قوربانیم بۆ داوە. تۆمەتبارکردنم لە لایەن جەنابتەوە کە داخوازییەکانی ئێوەم جێبەجێ نەکردووە. بەوەی کە کوردی سوریا بخەمە نێو سەرکردایەتی حزبەوە لە لوبنان، ئەوە ڕێگەم پێبدە کە پێت ڕاگەیەنم سەرکردایەتی حزبەکەتان لە کوردستان هەڵەیەکی کوشندە دەکات و من لەسەر هەقم.

بارزانی دیسان بە تووڕەبوونەوە وەڵامی دامەوە: تۆ سەگی کوڕی سەگیت، جاسوسیت، کار بۆ عوبێدوڵای کوڕم ئەکەیت، نامەیەکی تۆم لایە بۆ ئەوت ناردووە ناوی خۆتی لەسەرە و بۆت نوسیوە کە سەردانی کوردستان دەکەیت. ئەگەر ئەو نامەیە نەبوایە ئێمە نەماندەزانی کە تۆ هاتویت بۆ ئێرە. پێمگوت: گەورەم سوێندت بۆ دەخۆم هیچ پەیوەندی سیاسیم لەگەڵ عوبێدوڵا نیە. پەیوەندییەکەم لەگەڵیدا تەنها دۆستانە و شەخسیە. لەبەر ئەوەی کوڕە گەورەی تۆیە. زۆر بە ڕاستی من پێتان دەڵێم هەرگیز نەمزانیوە ئەو لە دژی ئێوە کار دەکات، من هەمیشە لەگەڵ ئێودا دەمبینی، ئەی بۆچی خۆت ئەوەت پێنەگوتم بۆ ئەوەی هەموو پەیوەندییەک لە گەڵیدا بپچڕم؟ چەندین جار من هاتووم بۆ ئێرە تۆ هیچت لەسەر ئەو بەمن نەگوتووە، منیش نوێنەری تۆ بووم لە لوبنان. وەڵامی دامەوەو گوتی: نەماندەزانی کە خائنە. ئینجا من گوتم: باشە ئەگەر ئێوە خۆتان نەزانن کوڕەکەتان لە دژی ئێوە کار دەکات و هەمیشە لەگەڵ خۆتاندا بووە، منێک کە دوورم لێتان و لە لوبنان دەژیم چۆن بزانم؟ هۆکاری هاتنەکەشم بۆ ئێرە

ئەوەیە کە ناکۆکییەکـــان چارەســـەر بکەیـــن. ئەوەش لەســـەر جییەجێکردنـــی خواســـت و داوای تـــۆ بـــۆ چارەســـەر کردنـــی ناکۆکییەکان. ئەمەویت ئەوەشـت بۆ ئاشـکرا بکەم کە مەکتەبـی سیاسـی ناتوانێت و نازانێت چۆن چۆنی گیروگرفتە ئاڵۆزەکانی ئەو کوردانەی دەرەوەی ناوچەکـانی شـۆڕش چارەسـەر بکـات، بەڵکـو بە پێچەوانەوە ئـاڵۆزتری دەکـات و زیـاتر تێکیشـێوێنێت. ئەوەیە کە دەمەوێت بۆت روون کەمەوە کە خۆت بتوانیت لەسەر دەستی خۆت لەناو شۆڕش نەک لە لوبنان گرفتەکان چارەسەر بکەیت، چونکە سەرکردەکانی مەکتەب سیاسییەکەت خۆیان لە راستی و واقعەکان دەدزنەوە، بۆیە من هـاتووم بۆ ئێرە. خۆشـت نامەیەکـت بـۆ ناردبووم داوات لێکردبـووم بـێم بـۆ ئێـرە بـۆیە هاتووم.

بـارزانی بـاوەڕی بە قسـەکانم نەدەکرد، بەڵکو تورەبوون و هەڵچوونی هەر زیادی دەکرد و گوتی: ئەوەی کوڕی ئەوە تۆ جاسوسیت، کـار لەگەڵ عوبێدوڵا دەکەیـت لە دژی شـۆڕش، لە بەغـدا پـێش ئەوەی بێیـت بـۆ لای ئێمە لەگەڵ سـەدام حسـێن کۆبوونەوەت کردووە، وایە یان نا؟ گوتم: سوێند بە خودا دەخۆم من نە سـەدام حسـێن دەناسـم و نە کۆبوونەوەم لەگەڵ کـردووە هەتا ئەم ساتە، هەرگیز، ئەو تۆمەتە هیچ بنەمایەکی نیە و دوورە لە راستی. بەڵام ئەگەر تۆمەتبارم دەکەن بەوەی کە شاندی حزبی بەعس بەشدار بوون لە ئاهەنگەکانی کردنەوەی بارەگای حزبمان،

ئەمە کارێکی سروشتیە، بە گوێرەی بەیانی یازدەی ئازار و دوای سەقامگیربوونی باری ئاسایش ئەوە هیچ رێگرییەک نیە لەگەڵ هەر لایەنێکی عێراقی کۆببینەوە. ئێمە لە لوبنان حزبێکی کوردی بێلایەنین، من سکرتێری ئەو حزبەم، هیچ کەسێک ناتوانێت رێگریم لێبکات بۆ کۆبوونەوە لەگەڵ هەر کەسایەتییەکی لوبنانی و دەرەوەی لوبنان. سەبارەت بە هۆکاری ئەوەی کە لەگەڵ ئەندامانی مەکتەبی سیاسی حزبتان نەگەیشتوونەتە هیچ ئەنجامێک هۆکارەکەی ئەوەیە کە ئەوانە لە یاسا و دەستووری لوبنان تێناگەن کە بۆ هەموو حزب و رێکخراوەکان وەک یەکەو رێگا نادات خەڵکانی غەیرە لوبنانی لەناو سەرکردایەتی هیچ حزبێک یاخود رێکخراوێکی لوبنانیدا بن کە پابەند کراون لە چوارچێوەی یاساکاندا کار بکەن، بەلام ئەندامانی مەکتەبی سیاسی بە زۆر و بە فشار دەیانەوێت چوار کەس لە کوردەکانی سوریا بە تەسکیە بخەنە ناو سەرکردایەتی، ئەمەش لەناو یاساکانی لوبناندا هەرگیز رێگای نادرێت، لەبەر ئەم هۆکارە لۆژیکی و یاساییە من سور بووم لەسەر رەتکردنەوەی ئەو داوایەو قایل نەدەبووم. ئیتجا پێی گوتم: تۆ دەبێت لە کوردستان بمێنیتەوە دەتخەمە ناو زیندان و دەستبەسەرت دەکەم یا پاسپۆرتی لوبنانیشت هەبێت. پێمگوت هەرچەندە من پاسپۆرتی لوبنانیم هەیە، بەلام لە کۆتاییدا من لە بنەڕەتا کوردم و وەک کورد

لە بایـک بـووم، پێشـوازی لە هەر شـتێک دەکەم کە تـۆ ئەمـر بفەرموویت بەوپەڕی ئاسودەیی وپێزانم.

گفتوگۆکانمان سەعات و نیوێکی خایاند، بەردەوام و بەهەمـان شێوە لە کەشێکی توند و تیژ و تورە بووندا بوو. هیچ کام لە ئەندامانی مەکتەبی سیاسی بوێری ئەوەیان تێدا نەبوو ئاقە یەک وشە لە زاریان بێتە دەرەوە. وەک ئەوەی خۆڵی مردوو کرابێت بە سـەریاندا. گفتوگۆکـان تەنهـا لە نێوان مـن و بارزانیـدا بـوو. هەستم کرد پیلانەکە زۆر توند و تۆڵە لەسـەرم، پێشبینی ئەوەم نەیەکـرد بـارزانی بەو شـێوەیە گفتوگـۆم لە گەڵـدا بکـات و ئەو هەڵویسـتە دوژمنکـارانەیەم لە بەرامـبەردا بنوێنێت و تۆمەتبـارم بکات بە خیانەت و جاسوسی. گفتوگۆکان هیچ شتێکی تری لەخۆ نەدەگـرت جـگە لە جاسوسـیکردن لە دژی ئەو مەسـەلەیەی کە بـارزانی سـەرکردایەتی دەکـات. لە کۆتایـدا بـارزانی داوای لە ئیدریس کـرد رەوانەی زینـدانی خەلان بکرێم، پێشتر نەمـدەزانی زیندانێک بەو ناوە بوونی هەیە.

لە کۆبـوونەکەوە بردیـانم بۆ ژوورێکـی بەرامـبەر، کە ژووری نانخواردن بوو. لە ناوەڕاستیدا مێزێکی گەورە دانرابوو کە مێش ومەگەزو مـۆرانەیەکی زۆری بەسـەرەوە بـوو. نزیکەی سـەعاتێک لەو ژوورە مـامەوە. ئینجـا ئیدریس هـاتە ژوورەوەو لە نزیکمەوە دانیشـت و زۆر بە خـوێن سـاردی دەسـتی بە قسـان کـرد، وەک ئەوەی هیچ شتێک ڕووی نەدابێت، گوتی: کاک جەمیل گوێ مەدە

ئەو قسە ناخۆشانەی کە باوکم پێی گوتبێت. کە بەتۆزی دەگوت ئەوەی کوڕی ئەوە لەو پەڕی توڕەبوون و هەڵچوونی دەروونیدا بوو، ئەوەی زیاتر ئەوی دەمەری کردووە ئەوەیە کە عوبێدوڵای برامان لە دژی ئێمە هەموومان کار دەکات. ئێمە هەموومان کوڕی بارزانین، هەموومان دەزانین بارزانی کێیە، هەروەها دەشزانین کە کوڕە گەورەکەی پیلان لە دژی دەگێڕێت. بۆیە دەبێت کەمێک ئارام بگریت و ددان بە خۆدا بگریت، ئینجا ئیتر ئیدریس دەستی کرد بە قسەی خۆش و دوواندم بۆ ئەوەی کەمێک دڵم بێنێتەوە.

لەو شەوە پڕ ئاشوبەدا، مەستەفا بەگ لە ترسی ئەوەی ناوی بەرم و کردەوەکانی ئاشکرا بکەم رایکرد بۆ هەولێر و دوای مانگێک ئینجا گەڕایەوە، دوای ئەوەی دڵنیا بیبۆوە لەوەی کە من ناویم نەهێناوەو ئەوم نەخستۆتە ناو بابەتەکانەوە.

دوای ئەوەی ئیدریس لە ژوورەکە چووە دەرەوە، لە نیوە شەودا پاسەوانێکی دیوەخانەکە هات بەتانی و سەرینێکی بۆ هێنام و گوتی: ئەمشەو دەبێت لێرەدا بخەویت، نابێت بچیتە هیچ ژوورێکی تر. پێمگوت: چۆن دەتوانم لەم ژوورەدا بخەوم پڕیەتی لە مێش و مەگەز؟ وتی سەرت بخە ژێر بەتانیەکە و ئیتر ڕۆیشت.

دەمەو بەیانی ڕۆژی دواتر، زوو لەخەو هەستام و ڕۆیشتم بۆ گۆڕەپانەکە بۆ ئەوەی چاوم بە عەبدی ئیبراهیم بکەوێت و ئاگاداری بکەمەوە کە چیم بەسەردا هاتووە. کە گەیشتمە ئەوێ

بینیم لەسەر جادەکە دەسوڕایەوە و چاوەڕوانی دەکردم، پێمگوت : بە زووترین کات لە ناوچەی حاجی ئومەران نەمێنێت، بگەڕێوە بۆ دەربەندی، شتەکانی ناو جانتاکەم لەگەڵ خۆتا بەردەوە بۆ ئەوەی لە بەیروت بیدەیتەوە دەستی کەسوکارم، نەکەیت نامێزی تۆمارکردنی دەنگەکەت لە بیر بچێت ئەوەی دەنگی دارا تۆفیق مەتاری تێدایە ئەوەکو بیبەن و لەناوی بەرن، چونکە بارزانی فەرمانی دەستگیرکردنی منی بەئامادە بوونی ئەندامانی مەکتەبی سیاسی حزبەکەی دەرکردووە. کاتێ لەگەڵ عەبدی قسەم دەکرد، پاسەوانەکە هات بۆ لام و گوتی: کاک جەمیل تۆ بۆچی هاتویت بۆ ئێرە، تۆ ڕاگیراویت، بۆت نییە هەرگیز لە دیوەخانەکە بێیتە دەرەوە، تەنها بە فەرمانی ئیدریس بارزانی نەبێت. من بەو جۆرە فەرمانیان پێکردووم. گەڕامەوە بۆ دیوەخانەکە و عەبدی ئیبراهیمیش ڕاستەوڕاست ڕۆیشتبوو بۆ دەربەندی و هەموو ئەو شتانەی هەڵگرتبوو کە پێمگوتبوو، لەهەمان ڕۆژدا لە کوردستان نەمابوو. بۆ ئێوارە پاسەوانەکەی ئیدریس هات بۆ لام و گوتی عەبدول کەریم ئیبراهیم لە کوێیە؟ گوتم نازانم، گوتی ئیدریس پرسیاری ئەو خانە دەکات، ئەوە ڕایکردووەو خۆی دەرباز کردووە، پێمگوت من هیچ نازانم چونکە کە هاتم بۆ ئێرە بۆ دیوەخانەکە ئەو لە هۆتێلەکە مابوو. ئینجا ڕۆیشتبوون بۆ هۆتێلەکە و پرسیاری ئەویان کردبوو، خاوەن هۆتێلەکەش پێی گوتبوون لە گەلاڵەوە ڕۆشتووە بۆ هەولێر.

لەناو دیوەخانەکەدا، لەو شوێنەی کە تیایدا دەستبەسەر بووم، پیاسەم دەکرد، سەیرم کرد لە ژوورێکی بەرامبەر بە ژوورەکەی من دوو کەسی تێدایە، پرسیاری ئەوانم کرد گوتیان ئەوانە محەمەد ئاغای مێرگە سۆری و فاخری کوڕیەتی بەفەرمانی بارزانی دەستگیر کراون. چووم بۆ لایان و خۆمم پێناساندن، یەکترمان ناسی، کات زۆر بە هێواشی تێپەڕ دەبوو، بۆیە پێکەوە دادەنیشتین و دەمەتەقێمان دەکرد، خواردنمان پێکەوە دەخوارد، هەندێ جار پێکەوە دەماینەوە هەتا نیوەی شەو قسەو باسمان دەکرد، فەرمانی زۆر توندیان بەسەرماندا سەپاندبوو، بۆمان نەبوو ژوورەکان جێبهێڵین و بچینە دەرەوەی دیوەخانەکە.

رۆژی ٦-٦-١٩٧١ لە دیوەخانەکە دانیشتبووم فاخر هات بۆ لام و گوتی وەرە با بچینە دەرەوەی دیوەخانەکە، رۆیشتینە دەرەوە، بینیمان دەیان پاسەوانی بارزانی کە پرچەک بوون، بەسەر شاخ و لوتکەکانەوە بڵاوەیان کردبوو، دەیانویست عوبێدوڵا بگرن، تەقەو تۆقیان بوو، هەرایەکی زۆریان نابۆوە.

بارزانی داوای کردبوو عوبێدوڵا لە زیندانەکەی خۆیەوە کە لەسەر لوتکەی یەکێک لە شاخەکان بوو، لە ژێر چاودێرییەکی توندا، بیهێنن بۆ دیوەخانەکەی خۆی بۆ ئەوەی رۆژی ٧-٦-١٩٧١ بە ئامادەبوون و سەرپەرشتی خودی بارزانی خۆی عوبێدوڵا و جەمیل مەحۆ بەرەوڕوو بکرێنەوە، بزانرێت داخۆ پەیوەندی لە نێوانیاندا هەبووە؟ ئینجا لە دوای لێکۆڵینەوە ئەگەر ساغ کرایەوە

کە ئەو دوانە پەیوەندییان هەبووە، ئەوە بارزانی بە دەمانچەکەی دەستی خۆی هەردووکیان لە هەمان کات و شوێندا دەکوژێت، ئەمە بە قسەی پاسەوانێک، کاتێک عوبێدوڵا هێنرا بۆ ئێرە، بۆ دیوەخانەکەی باوکی، رۆژی ٦-٦-١٩٧١ بوو، پاسەوانێکی تر دەهات و دەیگوت ئەو زانیاری تەواوی لایە کە چارەنوسی هەردووکتان سبەی گولە باران کردن دەبێت لە لایەن بارزانییەوە.

لەو رۆژەدا بارزانی بە یاوەری ئیدریس و مەسعود لە حاجی ئۆمەرانەوە رۆیشتبوون بۆ کۆشکی ئاشتی لە چۆمان، بۆ ئەوەی چاوپێکەوتنی رۆژنامەوانی لەگەڵ هەندێ رۆژنامەوانی بیگانە بکەن. هەتا دوا ئێوارێ لەوێ مابوونەوە. لەو ماوەیەدا عوبێدوڵا نەخشەی راکردن دادەنێت. کاتژمێر نزیکەی چوار بوو، عوبێدوڵا بە یەکێک لە پاسەوانەکانی گوتبوو کە دەیەوێت بڕوات بۆ تەوالێت، بۆیە رێگایان پێدابوو بەبێ ئەوەی دوای کەون، لەبەر ئەوەی کوڕە گەورەی مەلا مستەفایە. بەڵام لە جیاتی ئەوەی بچێت بۆ تەوالێت، رۆیشتبووە سەر جادەکە، لەوێ ئۆتۆمبیلێکی جێبی سەربازی بینیبوو، داوای لێکردبوون کە بیگەیەنن بۆ سەر شاخەکە، لەوێ کە یەکەم شوێنی دەستگیرکردنی خۆی بووە، هەندێ لایەنگرو دۆستی هەبووە و چۆتە لایان و پێیگوتوون: کێ لە ئێوە ئامادەیە لە دۆزەخی باوکم رابکات با لەگەڵمدا بێت.

دوای ئەوەی عوبێدوڵا ناگەڕێتەوە بۆ ژوورەکەی و کاتێکی زۆری بەسەردا تێپەڕیبووە، ئیتر پاسەوانەکان لە نێو خۆیاندا

دەست بە مقۆ مقۆ دەکەن. کاتێک دەچنە تواڵێتەکە سەیر دەکەن هیچ کەس لەوێ نییە. یەکێک لە پاسەوانەکان بە تەلەفۆن هەواڵەکە دەگەیەنێت بە بارزانی. دەستبەجێ مەسعود بەخۆی و ژمارەیەکی زۆر لە پاسەوانەکانی خۆی و باوکی دەگەنە ئەوێ. فەرمانەکانی بارزانی توند و بێ رەحمانە بوون: بە زووترین کات عوبێدوڵا بە زیندوویی یان مردوویی بهێنن بۆ بەردەمی. دەنگدانەوەی راکردنی کوڕە گەورەی بارزانی وەکو ئاگر کەوتنەوەی ناو پوش وابوو. بەخێرایی بروسکە دەیان پێشمەرگە هاتنە شوێنی ڕووداوەکە. هەموو ڕێگا ناوشاخەکانی سەر سنووری نێوان عێراق و ئێرانیان ئابلوقەدا. سەر هەموو بەرزاییەکانیان گرت. فەرمانی زۆر توند بۆ هەموو هێزەکانی شۆڕش لە هەموو کوردستاندا دەرکرا: عوبێدوڵا بە زیندوویی یاخود مردوویی، بەهەر شێوەیەک بووە دەستگیر بکرێت.

ڕاستییەک هەیە کە لێرەدا دەمەوێت باسی بکەم. سەرکێشییەکەی عوبێدوڵا بۆ ڕاکردن، بوێرانەترین و گەورەترین سەرکێشی پاڵەوانانە بوو کە مەسەلەی کورد لە مێژووی خۆیدا دیبێتی، کە تیایدا تێکۆشەرێکی بوێری وەک عوبێدوڵا بارزانی ئەنجامیدا. لە کاتی ڕاکردن و پەڕینەوە بۆ لوتکەی شاخەکان، شەڕی چەکدارانەی قورس بە تفەنگ و گولەڕێژێنی ئۆتۆماتیکی لە نێوان شێخ عوبێدوڵاو لایەنگرانی لەلایەک و پاسەوانەکانی مەسعودی برای لە لایەکی ترەوە تا خۆر ئاوابوون بەردەوام بووە.

بە داهاتنی شەو ئیتر شەڕەکە وەستاوە. لە کاتی نیوە شەودا عوبێدوڵا و لایەنگرانی لە حەشارگەی نێو شاخەکان دێنە دەری و ڕێگای شاخاوی سەخت دەگرنە بەرو چەندین ڕۆژ و شەو دەبڕن تا بە سەلامەتی دەگەنەوە گوندەکەی خۆیان لە بارزان بەبێ ئەوەی کەس هەست بە هاتنی بکات و بیناسێتەوە[٧٧].

[٧٧]ململانێی لە نێوان باوک و کوڕەکانی لە پێناوی دەسەڵات و پارەو جێنشینیدا بوو. مەلا مستەفا بە هاوبەشی تەواو لەگەڵ مەسعود و ئیدریس، ئەخشەی لەناوبردنی هەرسێ کوڕەکەی تری خۆی(عوبێدوڵا، سابیر، لوقمان)ی داناوبوو. عوبێدوڵا لە هەموویان بەهێزترو ژیر تر بوو، دژی ئەوریسکردن و بە بنەماڵەیی کردنی پارتی بوو.هەروەها دژی ڕەفتاری هەردوو براکەی مەسعود و ئیدریس بوو. لە ڕێگای شەهید فاخر میرگەسۆری ئاشنایەتی بە فکری چەپ پەیداکردبوو، بۆیە سەرەتا لەگەڵ ئەو دەستپێیکرد. مەلا مستەفا عوبێدوڵا بانگ دەکات ئەو گوناهەی دەخاتە ئەستۆ کە بە نیازی کودەتایە لە دژی باوکی و دەستی لەگەڵ ڕژێمی بەعسدا تێکەڵ کردووە. عوبێدوڵا زۆر بەو تۆمەتە نیگەران دەبێت و لە گەڵ باوکیدا دەمیان لەیەکتر گیر دەبێت کاتێک عوبێدوڵا دەست بۆ بن پشتوێنەکەی دەبات چەرخ دەربێنێت و چەکەرەیەک داگیرسێنێت، مەلا مستەفا زەندەقی دەچێت وادەزانێ عوبێدوڵا دەمانچەی لێدەردەکێشێ و دەیکوژێ. مەلا مستەفا هاوار دەکات بۆ پاسەوانەکان فریای کەون. لەم کاتەدا عوبێدوڵا بە باوکی دەڵێت (پەیوەندییەک لە نێوان کوڕ و باوک دابەزێتە ئەو ئاستەی بێمتمانەیی چاوەڕوانی چی لێدەکرێت، من دەمانچەم پێ نیە، دەمویست چەرخەکەم دەربێنم چەکەرەیەک داگیرسێنم) پاسەوانەکان عوبێدوڵا دەستگیر دەکەن. دواتر عوبێدوڵا وەکو لێرەدا باسی کراوە، ڕادەکات بۆ ناوچەی بارزان بۆ لای عوسمان بارزانی، بەڵام بارزانی هێز کۆدەکاتەوە بچێتە سەریان بۆ ئەوی، بۆیە عوبێدوڵا بە ناچاری پەنا دەبات بۆ حکومەتی عێراق. دواتر لە شار موسڵ چەتەکانی بارزانی هەڵدەکوتنە سەر ژنەکەی عوبێدوڵاو دەیکوژن. عوسمان بارزانیش هەر بەهۆکاری دوژمنایەتی مەلا مستەفا لە حوزەیرانی ١٩٧١ لەگەڵ دوو کوڕیدا پەنا بۆ حوکومەتی عێراق دەبەن ، دواتر ساڵی ١٩٨٣ حکومەتی بەعس هەرسێکیانی کوشت بڕوانە ئەیوب بارزانی، پوکانەوەی سەرکەوتن، چیرۆکی بەفیڕۆدانی دەستکەوتەکانی بەیاننامەی ١١ی ئازار، لاپەڕە ١٠-٤٥ – وەرگێڕی کوردی –

زانیاری لەسەر عوبێیدوڵا و لایەنگرانی بە بەردەوامی بە بارەگای بارزانی دەگەیشت و دەیانزانی کە ئەو گەڕاوەتەوە بارزان. من خۆم لە ژوورەکەی خۆمەوە چاودێریم دەکرد و گوێم لێیان بوو کە قسەیان دەکرد و دەیانچرپاند. لە دڵی خۆمدا دەمگوت هەستانی شێخ عوبێیدوڵاو بەم سەرکێشییە مەترسیدارە، ژیانی منی لە مردنێکی مسۆگەر رزگار کرد. هەرچەندە من لە دوورو نزیکەوە هیچ پەیوەندیم بەم کێشانەی ناو خێزانی بارزانییەوە نەبوو، هەروەک چۆن هیچ پەیوەندیشم بە شێخ عوبێیدوڵاوە نەبوو، بەڵام رەنگ بوو من لەو نێوەدا بکرێم بە قوربانیی ئەو کێشانەی کە هیچ پەیوەندییان بە منەوە نەبوو،

چارەنووسی لوقمان و سابیریش لەوە باشتر نەبوو، چەند رۆژێک پاش ئاشبەتاڵەکەی مەلا مستەفا لوقمانی کوڕی مەلا مستەفا ئەیەویست خۆی رادەستی عێراق بکات، بۆیە ماڵ و موڵک و سامانی خۆی بەجێهێشت و بڕیاریدا بچێت بە هانای بارکیەوە لە ئێران، بەڵام مەلا مستەفا کاتێک چاری پەی دەکەوێت، لەمیوانخانەی ساواک لەبەردەم ئەفسەرە ئێرانییەکان و هەموو دانیشتوانەوە سابیر دەشکێنێ و قسەی زۆر ناشرینی پێ دەڵێت، ئەویش یەکسەر لەوێ دەچێتە دەرەوە و بە تەکسی دەڕوات بۆ باڵیۆزخانەی عێراق لە تاران و داوای پاسپۆرتێک دەکات تا بڕوات بۆ یەکێک لە وڵاتە ئەورووپییەکان، بەڵام ئەوان رەوانەی بەغدای دەکەنەوە. ساڵی ١٩٨٠ چەند رۆژێک دوای کوشتنی عوبێیدوڵا سەدام حسێن لوقمانیش دەکوژێت. ساڵی ١٩٨٣ سابیرو چوار لە نەوەکانی مەلا مستەفای کوشت. هەمان سەرچاوە لاپەڕە ٥٠-٥٢.

ساڵی ١٩٨٧ ئیدریس لە تەمەنی ٤٣ ساڵیدا مرد، بەڵام لە راستیدا نەمرد بەڵکو کوژرا، دوای مردنی ئیدریس هیچ کوڕێکی مەلا مستەفا لەژنە بارزانییەکانی لە ژیاندا نەمان. ئەو ملمڵانێیە هەتا ئەمڕۆ لە نێوان بنەماڵەی مەلا مستەفا درێژەی هەیە، ملمڵانێی لە نێوان نەچیرڤان ئیدریس و مەسرور مەسعود و کوڕو کچەکانیان هەمووی درێژکراوەی هەمان پەرەی شانۆن. وەرگێڕی کوردی

ئەمە لە لایەک، لە لایەکی تریشەوە بەھۆی دەستوەرداتی مەکتەبی سیاسی لە کاروباری ناوخۆی پارتی دیموکراتی کورد لە لوبنان.

وەک پێشتر باسمکرد، لە بارەگای بارزانی لە ژووری نان خواردنەکە، کە پڕبوو لە مێش و مەگەز و مۆزانە دەستبەسەر کرابووم. بە ڕۆژ و شەو لە ژێر چاودێری توندا بووم، نەمدەتوانی تامی خەوێکی ئاسودە بکەم، بە چاودێری کردن جارسیان کردبووم، بە دزییەوە دەھاتنە ناو ژوورەکەم، بۆ توالێت کردنیش پاسەوان بە دوامەوە بوو، ئەگەر بمویستایە سەردانی ئاخر بکەم لە ژوورەکەی خۆی، پاسەوانەکان لە گەڵما دەھاتنە ژوورەوە بۆ ئەوەی بزانن باسی چی دەکەین. شەوان و ڕۆژان تێدەپەڕین، ئیمە ھەر بەوجۆرە ماینەوە دەستبەسەری لەژێر چاودێری توند و بەردەوامدا.

ڕۆژێکیان زیا شەرەف خان ھاتبوو بۆ دیداری بارزانی لە بارەگای خۆی، زۆر بە گەرمی پێشوازی کرا. بارزانی ھیچی دەربارەی ئەم کەسە نەدەزانی، ھەموو کوردێک لە لوبنان و لە دەرەوەی لوبنان زۆر بە باشی ئەم زیا شەرەف خانەی دەناسی. چەندین جار دەھات بۆ سەردانی من بۆ بەیروت دەرم دەکرد، لەبەر ئەوەی دەمزانی ڕابووردووی چییە و چی لەسەرە. کاتێک ھات بۆ بارەگای شۆڕش و منی بینی کە لەلایەن بارزانیەوە دەستگیر کراوم، کەچی خۆی بەختی بارە لای بارزانی. بۆ ئێوارە شوێنی نوستنی ئەویان ھێنایە ژوورەکەی من، کاتی خۆمان بە

قسەکردن بەسەر دەبرد، رۆژێکیان لێی پرسیم: هێشتا هەر بێزاریت لێم؟ پێمگوت: ئێستا کاتی گلەیی نییە، با بگەڕێمەوە بۆ بەیروت ئەوسا ئیتر قسەی خۆم دەکەم. گوتی من ئامادەم هاوکاریت بکەم لە حزبەکەدا، گوتم بەهەرحال با بگەڕێمەوە ئەوسا قسە دەکەین، بە گوێرەی پرۆگرام و پەیڕەوی حزب هاوکاری یەکتر دەکەین. ئینجا گوتم: دەتوانم داوای یارمەتیت لێبکەم بۆ ئەوەی هیچ نەبێ کەسوکارم بزانن کەمن باشم و نامەیەکت پێدا رەوانە بکەم؟ گوتی بۆ نا بەسەرچاو من لە خزمەتدام.

رۆژێک بەر لەوەی کوردستان بەجێبێڵێت، نامەیەکم نوسی، بەلام زۆر دڵنیا نەبووم لە راستگۆیی قسەکانی، لە دڵی خۆمدا متمانەم بەو پیاوە نەبوو، بۆیە لەناو نامەکەدا هەندێ شتی وەک وەسف و ستایشی مەلا مستەفا و ئیدریسی کوڕیم نوسی و گوتبووم (من زۆر باش و بەختەوەرم لێرە، تەندروستیم باشە و لە میوانداری باوکی گەورە و تاد.....) و نامەکەم دا بە دەستی. دوای ئەوەی نامەکەم دایە دەستی زۆری نەبرد یەکێک لە پاسەوانەکان هات و چرپانی بە گوێمداو گوتی: شەرەف نامەکەی تۆی داوەتە دەستی ئیدریس و گوتویەتی ئەوە نامەیەکە جەمیل مەحو پێیداوم بۆ خێزانەکەی لە بەیروت، ئامانجیشی لەوە ئەوە بووە کە دڵسۆزی و گوێڕایەڵی خۆی بۆ ئیدریس پیشان بدات و خۆی وەک پیاوێکی بەرزو دڵسۆز دەربخات بەڵکو لەبەرامبەر

ئەوەدا چەند دینارێک پاداشت وەربگرێت. لە ڕاستیشدا ئامانجی سەردانەکەی بۆ لای بارزانی ئەوە بوو کە هەندێ پارەی دەستکەوێت و کورسییەکی خوێندن لە ئاوروپا بۆ کوڕەکەی داوا بکات.

زۆری نەبرد دوای ڕۆیشتنی زیا شەرەف خان، کەسێکی تریان هێنا بۆلام و لە ژوورەکەدا بوو بە میوان. لە میانەی گفتوگۆکانماندا زانیم کە کوردی تورکیایە و پیشەی دکتۆرە و ناویشی دکتۆر شڤان بوو. خەریکی ئامادەکردنی توێژینەوەیەک بوو لەسەر شۆڕشی کورد و زانیاری لەو بارەوە کۆدەکردەوە، بە نیاز بوو کتێبێک بەناوی خۆیەوە لەو بارەوە بنوسێت. هەندێ پرسیاری ئاراستە دەکردم و دواتر ناونیشانی لە بەیروت لێوەرگرتم و بەڵێنی پێدام کە سەردانم بکات و لە پێناو شۆڕشی کوردا هاوکاریم بکات. ئینجا زیاتر گوتی: من زۆرم لەبارەی تۆوە بیستووە، بەتایبەت لەسەر خەباتی سیاسیت. دوای چەند ڕۆژێکی کەم بیستم کە دکتۆر شڤان بە تاوانی کوشتنی لەگەڵ هەندێ لە هاوەڵەکانی دەستگیر کراوە و هەموویان ڕەوانەی زیندانی ترسناکی ڕایات دەکرێن.

ناو بەناو لە ژوورەکەی خۆم دەردەچووم و سەردانی تێکۆشەر قاخیر میرگەسوری و باوکیم دەکرد، بەهۆی ڕەوشتی بەرزیانەوە ئەوانم زۆر خۆش ویست. زۆر جار قسەمان دەکرد و قسەکان ڕایاندەکێشاین بۆ سیاسەت و بارودۆخی شۆڕش

بەشێوەیەکی گشتی. لە یەکێک لە دانیشتنەکانماندا جارێکیان گوتی: کاک جەمیل تۆ بۆچی هاتیت بۆ ئێرە؟ نەتدەزانی لێرە یاسا نییە، لەژێر سێبەری ئەم شۆڕشە خێڵەکییەدا ئازادی وشە بوونی نیە؟

ڕۆژێکیان عزەت ئاغا کە یەکێک بوو لە هاورێکانی فاخر، نامەیەکی ئازاد بوونی بە مۆری بارزانی بۆ هێنابوو، بەر لەوەی بڕوات بۆ خواحافیزی هاتە لام و گوتی: کێشەکەی منیان چارەسەرکرد، هیوادارم نۆرەی تۆش بێت کاک جەمیل بە ئیزنی خوا بگەڕێیتەوە بۆ ماڵی خۆت. هەروەها گوتی لەگەڵ ئیدریس سەبارەت بەمن قسەی کردووە و پێی گوتووە، هێشتنەوەی کاک جەمیل بەو جۆرە باش نییە و لە بەرژەوەندی شۆڕش نییە. بەر لەوەی بڕوات دەستی کرد بە گیرفانیداو پێنج دیناری بۆ خەرجی پێدام، زۆر سوپاسم بۆ هەستی جوانی کرد، بەڵام ڕەتمکردەوە وەری بگرم، هەرچەندە زۆر سووربوو لەسەر ئەوەو زۆری لێکردم. بەڵام کۆتا جار بەر لەوەی بەجێم بێڵێت پێی وتم: ئەم رادیۆیەت بە دیاری دەدەمێ وەک یادگاری لە فاخرەوە بۆ جەمیلی برای. ڕادیۆکەم لێوەرگرت و سوپاسم کرد، فرمێسک بە چاوی هەردوکماندا هاتە خوارەوە.

مانگرتن لە خواردن

دوای چەند ڕۆژێک فەرمانیان دەرکرد کە لەو ژوورە بمگوێزنەوە بۆ دیوەخانە کۆنەکەی مەلا مستەفا، لەو ماوەیە بە

ڕێکەوت جارێکیان دارا عەتار و عەزیز ڕەزا هاتن بۆ دیوەخانی بارزانی بۆ ئەوەی بۆ کاروباری خۆیان دیداری لەگەڵدا بکەن. بە تەنها خۆم لەبەردەرگای دیوەخانەکە دانیشتبووم، خەیاڵم ڕۆیشتبوو، تەماشام کرد دارا عەتارو عەزیز ڕەزا بەرەو لای من دێن، سڵاویانکرد و داوام لێکردن دابنیشن، دانیشتن و دەستیان کرد بە قسەکردن. دارا ڕووی کردە من و گوتی: باڵیۆزی عێراق لە لوبنان پێی گوتم کە دەسەڵاتدارانی عێراق، هاوکاری دارایی پێشکەش دەکەن بە پارتی دیموکراتی کورد لە لوبنان بۆ دەرکردنی ڕۆژنامەی " دەنگی کورد"، پێمگوت ئەوە ڕاست نییە و جگە لە بوختان هیچی تر نییە. دارا گوتی: کەواتە باڵیۆزی عێراق درۆ دەکات، گوتم بەڵێ درۆ دەکات، ئینجا وتی گوایە ئیدریس ڕایسپاردووە بە کارێک بچێت بۆ بەغدا، هەروەها ڕاپۆرتێکی تەواو لەسەر بارودۆخی کوردەکانی لوبنان دەنوسێت بۆ ئەوەی لەسەر بنەمای ئەو ڕاپۆرتە لەگەڵ جەمیل مەحو دانوستان بکەین. ئینجا وتی کاک جەمیل ئەگەر تۆ مارکسی بویتایە دەبویتە بەناوبانگترین خەباتگێری کورد لە لوبنان، بە شایەتی سەرکردایەتی شۆڕش، بەتایبەت کە لەناو شۆڕشدا زۆر کەم کەس ماون وەکو تۆ پەیرەوی بارزانییەت بن. منیش پێمگوت: من لەگەڵ بیروباوەڕی هاوردەکراودا نیم، باوەڕم تەنها بە کوردستان هەیە بە سەرکردایەتی بارزانی، دەستیان کرد بە پێکەنین و پێکەوە ڕۆیشتین بۆ چایخانە. لە گۆڕەپانەکەی حاجی ئۆمەران بە

ڕێکەوت چاومان کەوت بە شاعیری ناسراوی کورد "هەژار"، ئەویش پێی گوتم: کاک جەمیل مەحو ئەو دەفرەی کە تۆ ناوی ناو بیرەکەت بەرژاندە ناوی سودی نەماوە بەسەر چووە. منیش یەکسەر وەڵامم دایەوە و گوتم: بە پێچەوانەوە دەسەڵاتی نا دیموکراس و زەوت کردنی ئازادی خەڵک بەسەرچوون، ئیتر قسەی نەکرد و لەگەڵ دارا بە تەنها ڕۆیشتن بۆ چایخانە و منیان بەجێهێشت.

کاتێک لە دیوەخانی بارزانی بووم، چاودێرییەکی زۆر توندم لەسەر بوو لە لایەن هەواڵگرییەکانی سەر بە مەسعود بارزانی. هەرکەسێک لەگەڵدا دانیشتایە یان قسەی بکردایە تووشی لێپێچینەوە دەبوو: بۆ لەگەڵ کاک جەمیل دانیشتیت؟ چی پێگوتیت؟ لەگەڵ چەندین پرسیاری تر، بۆیە بڕیارمدا بەتەنها دانیشم، لە ڕاستیدا هیچ کەس نەیدەوێرا لێمنزیک بێتەوە. لەو ماوەیەدا کەشی ئاو و هەوا خۆش بوو، بە شێوەیەکی نهێنی بیرەوەرییەکانی خۆمم دەنوسییەوە، بە تایبەت کە بۆم هەڵدەکەوت ئەڕۆیشتم بۆ ناو درەختەکان و بەدوور دەبووم لە چاوی چاودێران، کەچی دوای ئەوە هەستم کرد مەسعود تا بێت چاودێری لەسەرم توندتر دەکات. کەسێکی بارزانیی تەرخان کردبوو بۆ ژماردنی هەناسەکانم وەک چاودێر و وەک جاسوس، ناوی جیهاد بوو، بە ڕۆژ و شەو بەدوامەوە بوو، بۆ کوێ بڕۆیشتبام و چۆن بجوڵامایە شوێنم دەکەوت. حەزی دەکرد

قسەم لەگەڵدا بکات، ئەهات هەندی بابەتی سیاسی لا باس دەکردم بۆ ئەوەی بمخاتە قسە، منیش بە زیرەکانە خۆم لێ دەرباز دەکرد و هەمیشە خۆم دوور ئەگرت لێوەی و پێمدەگوت من هیچ لە سیاسەت نازانم، هەموو ئەو شتانەی کە دەینووسم مێژووی ژیانی خۆمە. لە کۆتاییدا راشکاوانە تێمگەیاند کە من مەکتەبی سیاسی بە هیچ نازانم و لەناو شۆڕشدا متمانەم بەهیچ کەسێک نییە جگە لە بارزانی.

کاتێ لە بارەگا دەبووم، بە رێکەوت زۆر کەسایەتی کوردی دیارم دەبینی کە پێشتر دەمناسین و پەیوەندیم دۆستانە بوو لەگەڵیاندا، کاتێک رووم بە روویان دەکەوت خۆیان مەڵە دەکرد و وا خۆیان دەرئەخست کە نامناسن، بەڵام هەندێکیشیان سڵاویان دەکرد و لەگەڵما دادەنیشتن. مستەفا بەگ پێی دەگوتن ئوخنی جەمیل مەحمو نەکەون، پیاوێکی مەترسیدارە. لەبەردەم پاسەوانەکاندا ئەمانەی دەگوت، بۆئەوەی خۆی وەک دڵسۆزی بارزانی پیشان بدات، زۆر جار گوتبووی کە حەز ئەکات جەمیل مەحمو لە سێدارە بدرێت، چونکە شایەنی ئەوەیە، کەچی بە دزییەوە کە دەهات بۆ لام پێی دەگوتم چی لە تواناڵدا بێت دەیکات بۆ ئەوەی بارزانی قایل بکات ئازادم بکات، لە بیریشی نەدەچوو هەموو جارێ لە کۆتایی قسەکانیدا دەیگوت: خۆ ناوی منت نەبردووە؟ زۆر دەترسا شتێک لەسەر ئەو بدرکێنم، یان بۆی

دروست کەم، لە کاتێکدا مستەفا بەگ هۆکاری هەرە سەرەکی بوو لەو داوەی کە تێوەی گلابووم.

کاتێ پێخەفەکەیان گواستەوە لە ژووری نانخواردنەوە بۆ دیوەخانی کۆنی بارزانی، دەیان پێشمەرگە لەوێ دەخەوتن، شەوان تا درەنگان خەریکی یاری شەترەنج بوون، دواتر زانیم کە مەلا مستەفا حەزی لەو یارییەیە، هەندێ جار نیوەشەوان ئەو یارییەی لەگەڵ ئەوانەی ئەوێ کردووە، شەوێکیان بڕیارمدا هەتا درەنگانی شەو دانیشم، ئەو شەوە بارزانی هات، لە نزیک منەوە دانیشت، بەبێ ئەوەی قسەم لەگەڵدا بکات یاخود سڵاوێکم لێبکات، لەگەڵ یەکێک لە پێشمەرگەکان نزیکەی سەعاتێک یاری کرد و دواتر ڕۆیشت. کە ڕۆژ بووە داوام لە بەرپرسی دیوەخانەکە کرد پێخەفەکەم بگوازێتەوە بۆ جێگایەکی تر، بۆ ئەوەی بتوانم کەمێک بە ئاسودەیی بخەوم، چونکە بە ڕۆژ ڕێگایان بە هیچ کەس نەدەدا بخەوێت، بە شەوانیش نەمدەتوانی بخەوم لەبەر هاوارو هاتوچۆی پێشمەرگە و پاسەوانەکان. داواکەیان جێبەجێ کردم، پێخەفەکەمیان گواستەوە بۆ داڵانەکەی دەرەوە، نزیک ناندینەکە لە سەرەڕێگای گشتیدا. دەمەو بەیان کارگوزار و پاسەوانەکان لەخەو هەڵدەستان، دەستیان بە پاککردنەوەی زەوی و گسک لێدان دەکرد، هەموو پێخەفەکەم و دەموچاوم تەپوتۆزاوی دەبوو. خۆڵ و تەپوتۆز دەچووە ناو لوتمەوە، کاتێکیش شوێنەکەم چۆڵ دەکرد، پاسەوانەکان ژێر سەرین و ناو جێگاو کەلوپەلەکانم دەگەڕان، بەڵکو ڕاپۆرتێک، نامەیەک شتێک بدۆزنەوە.

ڕۆژی١٦ی تەموزی ١٩٧١ لەسەر جێگاکەم دانیشتبووم، گوێم لە یەکێک لە پاسەوانەکان بوو لەسەر تەلەفۆن هەواڵی بە ئیدریس بارزانی دەدا و دەیگوت: کوڕەکەی جەمیل مەحو هاتووە بۆ سەردانی باوکی، بۆ ئەوەی ڕێنمایی لێوەربگرێت. فەرمانەکانی ئیدریس بەو شێوەیە بوو کە ڕێگای نەدەن چاوی بە باوکی بکەوێت هەتا لێکۆڵینەوەی لەگەڵدا نەکەن. دوو ڕۆژی ڕەبەق چاوەڕوانی محەمەدی کوڕم بووم وەک ئەوەی لەسەر پشکۆی ئاگر بم، کات زۆر بە هێواشی دەڕۆیشت، وەکو زانیم پتر لە دوو جار لەگەڵ ئیدریس و مەسعود لە بارەگای خۆیان،دانیشتووە و هەندێ زانیارییان لەسەر بارودۆخی کوردەکانی لوبنان لێوەرگرتووە. دواجار ڕێگایان پێدا کە بێتە سەردانم. هاتە ژوورەوە و کەسێکی لە دەزگای هەواڵگری لەگەڵدا بوو بەناوی زاهیر. پشتم دابوو بە سەرینەکەمەوە، بە محەمەدی کوڕم گوت، خواردن دەخوات بۆی داواکەم؟ گوتی بەڵێ. ڕۆیشتنی زاهیرم قۆستەوەو بە خێرایی قسەم لەگەڵدا کرد و زانیم لە کاتی لێکۆڵینەوەدا پرسیاری چیان لێکردووە، هەر بەخێرایی هەندێ ڕێنوێنیم پێدا بۆ ئەوەی ئەگەر جارێکی تر پرسیاریان لێکرد بەو جۆرە وەڵامیان بداتەوە کە من پێی دەڵێم. خواردنەکەیان هێنا، دوای تێپەڕبوونی هەندێ کات محەمەدی کوڕم ژوورەکەی بەجێهێشت و چەند ڕۆژێک لە هۆتێلێکی حاجی ئومەران مایەوە. تکام لە ئیدریس کرد کە ڕێگا بە کوڕەکەم بدات دیدارێکی بارزانی

بکات و سڵاویکی لێبکات، ئەویش قایل بوو، کوڕەکەم چاوی بە بارزانی کەوتبوو، بارزانی ویستبووی پارەی ڕێگاکەی بداتەوە، بەڵام ئەو بە سوپاسەوە ڕەتی کردبووەوە. کە لە دیوەخانەکە هاتبووە دەرەوە چاوی بە ئیدریس کەوتبوو، پێی گوتبوو: بەشەرەفم سوێند ئەخۆم باوکت دوای دە ڕۆژی تر لە بەیروت دەبێت.

دە ڕۆژم بەسەر برد، دوای ئەوەش دەیان و دەیان دە ڕۆژی تری بەسەردا تێپەڕی و هێشتا من لە ژوورەکەی خۆم، لە دیوەخانەکەی بارزانی، لە ژێر چاودێرییەکی توندا دەست بەسەر بووم، هەر کاتێکیش کۆبوونەوەیەکی مەکتەبی سیاسی یاخود ئەنجومەنی سەرکردایەتی دەکرا، خۆم دڵخۆش دەکرد بەوەی کە لەم کۆبوونەوەیەدا بڕیاری ئازاد کردنم دەدەن، هەموو ئەو هیوایانەم بەدەم باوە دەڕۆیشتن، خەیاڵ پڵاوی بوون، بێ پەروا چاوەڕوان بووم، سەبرم دەگرت و خۆم بە ترووسکەیەکی هیواوە دەهێشتەوە. ڕۆژێکیان مەکتەبی سیاسی کۆبوونەوەی بوو لە بارەگای بارزانی، لە ژوورەکەم چوومە دەرەوە، لەبەردەم دەرگای ئان دیتەکەدا وەستام، چونکە ڕێگایان نەدەدا بچمە ناو گۆڕەپانەکە و چاوەڕوانی ئەندامانی سەرکردایەتی بم، ئەو سەرکردە گەنەڵ و بەدکارانە. لە کۆبوونەوە هاتنە دەرەوە. بینیم یەکەم کەس حەبیب محەمەد کەریم هاتە دەرەوە و دوای ئەو مەحموود عوسمان، بەرەو لای ئۆتۆمبیلە سەربازییەکانیان

دەچوون، چواردەوریان بە دەیان پاسەوان تەنرابوو، رۆیشتمە بەردەمیان و پێشم بە حەبیب محەمەد گرت و پێمگوت: کاک حەبیب چی بوو، گەیشتنە کوێ؟ پێی وتم دوای دە رۆژ دەگەڕێیتەوە ناو ماڵی خۆت، لەو کاتەدا دکتۆر مەحموود بە قووڵی پێدەکەنی و تەماشای حەبیبی دەکرد، ئینجا هەر دوو دەستەکانی بەرز کردەوە و بە دە پەنجەی دەستی ئاماژەی دەکرد و دەیگوت، دە رۆژی تر و پێدەکەنی. پێمگوت: بەخوا ئەوە درۆیە. لێرەدا مەلا برایم بەرپرسی پاسەوانەکانی بارزانی بە پێکەنینەوە پێی گوتم: کاک جەمیل بۆچی بەو پیاوە گەورەیە کە سکرتێری پارتی دیموکراتی کوردستانە دەڵێیت درۆزن؟ پێمگوت کاک مەلا برایم ئەم پیاوە پسپۆڕە لە درۆکردن و دووبەرەکی نانەوە. هەموو ئەو پاسەوانانەی کە گوێبیستی قسەکەم بوون دەستیان کرد بە پێکەنین.

لە ئێوارەی هەمان ئەو رۆژەدا کە مەکتەبی سیاسی کۆبوونەوەی کرد، یەکێک لە پاسەوانەکان هات و پێی گوتم: گەورەم دەیەوێت بتبینێت. نەریتی بارزانی و ئەندامانی خێزانەکەی وابوو، کاتێک داوای دیداری یەکێک لە زیندانییەکانیان دەکرد، واتا ئەوەی دەگەیاند کە ئەو ئیتر لێبوردراوەو هەموو شتێک کۆتایی هاتووەو ئازادی دەکەن. لەو کاتەدا داوا لەو کەسە زیندانییە دەکەن ئەو شوێنە بەجێبهێڵێت و نەگەڕێتەوە. کاتێ گوێم لە قسەی ئەو پاسەوانە بوو، هەستم بە خۆشییەکی زۆر کرد، لە دڵی خۆما

وتم کەواتە بۆیە ئیدریس داوای کردووم ئێوارە دیداری بکەم سوپاس بۆ خوا لە کۆتاییدا دوای ئەو هەموو ساوە درێژە تێگەشتن کە من بێتاوانم.

بەمجۆرە بۆ یەکەمجار بوو بە شێوەیەکی رەسمی بچم بۆ دیوەخانەکەو لەگەڵ سەردانکەران و میوانەکاندا بەبێ دوودڵی دانیشم، هەمووشیان لە دەموچاویاندا نیشانەی خۆشی و کامەرانییان پێوە دیار بوو، بەوەی کە کێشەکەم چارەسەر کراوە. لەگەڵ ئیدریس بارزانی دانیشتم و پێی وتم: کاک جەمیل دەبێت سەرکردایەتی حزبەکە لە لوبنان فراوان بکەین. ئینجا داوای بۆچوونی منی کرد لەو بارەوە کە چۆن بتوانین لیژنەی مەرکەزی حزب فراوان بکەین. منیش پێمگوت: من ئامادەم داخوازییەکانی ئێوە جێبەجێ بکەم، لەوەش گرنگتر ئەوەیە کە ئەم کێشانە بەیەکجاری چارەسەر بکرێن، چونکە زیانی یەکجار زۆرە بۆ پارتی. ئیتر بەڵێنیان پێدام لەو بارەوە دەستبەکار بن، بەلام من هەر بەو جۆرە مامەوە بەبێ ئەوەی هیچ بەڵێنێکی خۆیان ببەنە سەر.

رۆژی ٢٩- ئەیلول-١٩٧١ کەش و هەوا زۆر خۆش بوو، شاندێکی کوردەکانی سوریا هاتبوون بۆ سەردانی مەلا مستەفا. حەزمکرد لە ژوورەکەم دەرچم و کەمێک پیاسە بەسەر جادەکاندا بکەم، چوومە لای یەکێک لەو فرۆشگایانەی کە نزیک بوو لە دیوەخانەکەی بارزانییەوە، بۆئەوەی کەمێک ساردەمەنی بخۆم، لەو

کاتەدا بە ڕێکەوت سێ کەس لە کوردەکانی سووریا بەو ناوەدا تێدەپەڕین، حەزم کرد خۆمیان پێبناسێنم. سڵاوم لێکردن و پرسیارم کرد کە داخۆ ئەوان کوردی سووریان؟ گوتیان بەڵێ. یەکێکیان پرسیاری لێکردم کە من کێم بۆ ئەوەی ئەوانیش بمناسن. پێمگوتن من جەمیل مەحموم کوردەی لوبنانم. ئیتر زۆر خۆشحاڵ بوون و پێشوازی گەرمیان لێکردم و داوایان لێکردم کەمێک لەگەڵیاندا بمێنمەوە و بچین لە چایخانەکە کەمێک قسە بکەین و چایەک بخۆینەوە. داوای لێبوردنم لێکردن، چونکە من لە ژێر چاودێریدام و ڕێگام نییە لەگەڵ هیچ کەسێکدا دانیشم و قسە بکەم. پێمگوتن ئەگەر حەز ئەکەن هەر بەدەم ڕێگاو پیاسە بەسەر جادەکەوە قسە دەکەین، ڕەنگە ئەوە باشتر بێت. لەو کاتەی کە قسەمان دەکرد، چەند کەسێکمان بینی پیاوانی ئایینی بوون، شۆفێرێکی ئۆتۆمبێلەکەیان لەگەڵدا بوو، سالەح بەرزانی و مەجیدی نوسەری ئیدریسیان لەگەڵدا بوو جانتاکانی ئەوانیان هەڵگرتبوو. ئێمە خۆڕسکانە تەماشای ئەوانمان دەکرد، جوڵەی سەر شەقامەکە نائاسایی بوو. یەکێک لە مەلاکان فەرمانی بە شۆفێرەکە کرد، ئۆتۆمبێلەکە بهێنێتە بەردەم دیوەخانەکە. دواتر زانیمان ئەو ئۆتۆمبێلە پڕ بووە لە بۆمب و ڕۆکێت و ئەو پیاوانە مەوعیدیان لەگەڵ بارزانی هەبووە. پیاوە ئایینییەکان ڕۆیشتنە ژوورەوە بۆ کۆبوونەوە. دوای تێپەڕبوونی نزیکەی نیو سەعات لە چوونە ژوورەوەیان بۆ دیوەخانەکەی بارزانی، لە کاتێکدا من لەگەڵ لاوانی کوردی سووریا سەرقاڵی قسەکردن بووم و لە

شەقامەکەدا هاتوچۆمان دەکرد، گوێمان لە تەقینەوەی بۆمبەکان بوو، لەناو دیوەخانەکەشەوە زرمەیەکی گەورە هەستا. هەموومان لەو باوەڕەدا بووین کودەتایەک لە دژی بارزانی لە لایەن جەلال تالەبانی و گروپەکەیەوە ئەنجام دراوە. کە تەقینەوە روویدا شڵەژانێکی زۆر لەشەقام و گۆڕەپانەکەدا دروست بوو. خەڵکمان دەبینی هەموو لەملاو ئەولاوە راکەڕاکەیان بوو. پاسەوانەکان هەموو کەسێکیان دەستگیر دەکرد کە جلو بەرگی سڤیلیان لەبەردا بوو. ئینجا هاتن بەرەو لای ئەو گەنجە کوردانەی کە جلوبەرگی سڤیلیان لەبەردا بوو، یەکێک لە پاسەوانەکان هات بۆ دەستگیر کردنیان، بەڵام خۆشبەختانە من ئەو پاسەوانەم دەناسی پیاوێکی باش بوو، ئیتر تێمگەیاند کە من ئەوانە دەناسم و هیچ پەیوەندییان بەو رووداوە نیە و لێرە کەس ناناسن و یەکەم جارە هاتوون، ئیتر کەمن تێمگەیاند، ئەویش رۆیشت و بەرۆکی بەردان.

بە خێرایی چووین بۆ هۆتێلەکە، لە کاتێدا لە ناو بارەگای بارزانی و لەسەر جادەکە شەڕو ئاشوب توند بوو. لەدوای رەوینەوەی زریانەکە، ئیتر وردە وردە راستییەکان ئاشکرا بوون. دەرکەوت ئەو کەسانەی کە جلوبەرگی پیاوانی ئایینیان لەبەر کردبوو، تێکدەرو بەکرێگیراو بوون، هاتبوون بۆ ئەوەی پیلانێک بۆ کوشتنی بارزانی جێبەجێ بکەن. هەموویان کوژران تەنها شۆفێرەکە نەبێت کە زۆر بە عەجایەبی لە مردن رزگاری بوو[*].

---

[*] لەم رووداوەدا نۆ کەس کوژران حەوت لە پیاوانی ئاینی (عبد الجبار الاعظمي، عبد الوهاب الاعظمي، عبدالحسين النخيلي، باقر المظفر، ابراهيم النزاعي، غازي الدليمي، احمد عبدالله ياسين الهيتي، نوري الحسيني، احمد محمد قاسم) و هەردوو شۆفێرەکە

پیاوە ئاییننییەکان بۆمبیان لە ژێر جلەکانیانەوە شاردبۆوە، کاتێک بارزانی لەگەڵیاندا دادەنیشێت و قسەیان بۆ دەکات، یەکسەر بۆمبی ژێر جلەکانیان دەتەقێنەوە و هەموویان دەکوژرێن. هەروەها ئۆتۆمبیلەکەی دەرەوەش دەتەقێتەوە و دەرگاو پەنجەرەکان هەمووی تێکشکان. هەر دە پیاوە ئاییننییەکە و سێ پاسەوانی بارزانی کوژران. هەندێ کەسیش بریندار بوون کە بە پەلە رەوانەی ئێران کران. یەکێک لە بریندارەکان چاوی لە دەست دابوو پاسەوانی بارزانی بوو بە ناوی زەکی، یەکێکی تریشیان ناوی فارس مەسعود بوو کە بە رەچەڵەک سریانی بوو. هەوڵەکەی کوشتنی بارزانی ئەمسەرو ئەوسەری حاجی ئۆمەرانی هەژاند.

دوای ئەو روداوە ناخۆشە، هێزەکانی پێشمەرگە کەوتنە رەوشی ئاوارتەوە، گەڕان و پشکنینیان زیاد کرد، هەستان بە رێکخستنی ئێشکگرتنی توند و بەردەوام. سوپاسی خودام کرد کە لە کاتی روداوەکەدا من لە ژوورەکەمدا نەبووم لە ناو دیوەخانەکە. خودای گەورە و میهرەبان منی لە ژێر رەحمەت و چاودێری خۆیدا دانابوو، ئەگەر نا رەنگە منیش یەکێک بوومایە لە کوژراوە بێتاوانەکان. دیوەخانەکە بە کەڵکی ژیان نەمابوو. دیوار و پەنجەرەی ژوورەکەم هەمووی تێکشکابوون. ئەو پاسەوانەی کە بۆ چاودێری و ئێشکگرتنی من دانرابوو، ئەویش مرد. ئیتر بەبێ

بە ناوەکانی سلیمان کوخی و محمد کامل اسماعیل کە هەردووکیان ئەفسەری دەزگای هەواڵگری عێراق بوون

هیچ چاودێرییەک لە هۆتێلەکەدا دەنوستم. لە ماوەی مانەوەم لە هۆتێلەکەدا هیچ کەس لە منی نەدەپرسی، هەر لە بیری کەسدا نەمابووم. ئەو پیلانە تا رادەیەک بێ سەروبەری و پاشاگەردانی لێکەوتبووەوە. یەک بەدوای یەک شاندەکان لە هەموو لایەکەوە دەهاتن بۆ پیرۆز بایی بارزانی بە سەرسەلامەت بوونی. شاندەکان لە هەولێر و کەرکوک و سلێمانی و لە هەموو قەزا و ناحیەو گوند و شارەکانی کوردستان و دەرەوە دەهاتن هەمووی دەهات بۆ حاجی ئۆمەران بۆ سەردانی بارزانی.

رۆژێکیان لە چایخانەیەک دانیشتبووم، سەیری ئەو شاندانەم دەکرد کە دەهاتن و دەرۆیشتن، زۆر جار زیاتر لە چەند هاوڕێی دڵسۆز پێیان دەگوتم، کە ئەو هەلە دەگمەنە بقۆزمەوە و سواری یەکێک لە ئۆتۆمبیلەکان یان ئۆتۆمبیلەکەی ئەو بم، بمبات بۆ هەولێرو لەوێشەوە بۆ هەر شوێنێک کە خۆم دەمخوازێ بڕۆم، بەمەش لە زیندان رزگارم دەبێت و ئازاد دەبم، هەموو جۆرە ئاوایەکی لەو جۆرەم رەت دەکردەوە و دەمگوت: نامەوێت لە حاجی ئۆمەران و کوردستان بە هەڵهاتویی بڕۆم، بەڵکو دەمەوێت بە رێکەوتن بڕۆم بۆ ئەوەی پێکەوە بە دڵسۆزی هاوکاری یەکتر بین و هەر جۆرە خراپ تێگەشتنێک لەنێوانماندا نەمێنێت. کاتێ ئەو قسانەم پێدەگوتن دەیانگوت: تۆ لە رووی بیرکردنەوە بێزاری ماندوویت. بارزانی دەیەوێت بەیەکجاری لەناوت بەرێت بۆ ئەوەی لە عینادی و مکوڕبوونی تۆ رزگاری بێت، ئەمە هەلێکی بەنرخە

بۆ تۆ، باشتر وایە بە ئۆتۆمبیل لە گەڵماندا بێیت، لەم بارودۆخ و هەلومەرجەدا کەس بە کەس نیە. هەمیشە وەڵامەکەم نەدەگۆڕی و دەمگوت: نەخێر نەخێر.

شازدە ڕۆژ لە هۆتێلەکەدا مامەوە، بارودۆخم زۆر لەوە باشتر بوو کە لە ژووری زیندانەکەدا بووم، مێش ومۆرانە تێیم ئاڵابوون. زۆر بە ئاسودەیی دەخەوتم. لە هۆتێلەکەدا دوو کەسی ترم ناسی کە کوردی تورکیا بوون، ئەوانیش بەهۆی دکتۆر شڤانەوە تۆمەتبارکرابوون و دەستبەسەر بوون. پێکەوە لە حاجی ئۆمەران پیاسەمان دەکرد، دەرۆیشتین و بە شاخەکاندا هەڵدەگەراین، بەبێ ئەوەی هیچ کەس پێمان بزانن، ئەگەر مەبەستمان ڕاکردن بوایە ئەوا لەو بارودۆخەدا لەوە ئاسانترنەبوو. ئێمە ئەو کارانەمان دەکرد بەبێ هیچ ماندوو بوونێک و زۆر بە ئاسانی، چونکە هیچ پاسەوان و چاودێریکمان بەسەرەوە نەبوو، بەڵام ویژدانمان هەرگیز ڕێگای ئەو کارەی پێنەدەداین. زۆر جار دەچووینە مەزارگەی شێخ بالەک و زیارەتمان دەکرد و خۆمان تەبەروک دەکرد، ئەو شێخێکی ئەولیا بوو لە حاجی ئۆمەران، وەکو نەریتە باوەکان هەندێ بەردمان فڕێدەدایە سەر مەزاری ئەو شێخە گەورەیە. بە گوێرەی نەریتی خەڵکی ئەو ناوچەیە هەر کەس بەردێکی فڕێبدایا بۆ سەر مەزارەکەو پیایدا بنوسایە، ئەوا ئەو کەسە مرازی حاصل دەبوو، هیچ داوایەکی لە لایەن خوداوەندەوە رەت نەدەکرایەوەو بۆی

دەهاتە دی. بەختی من وابوو کە هەمیشە ئەو بەرنامەی فڕیمەدران دەنوسان بە کێڵی مەزارەکەوە کەچی هەرگیز ئەو بەرنامەی کە هاوڕێکانم فڕێیان دەدان پیایدا ئەدەنوسان، بۆیە ئەوانیش بە منیان دەگوت: کێشەکەی تۆ پێش ئەوەی ئێمە چارەسەر دەبێت. بەڵام لە بەد بەختیدا بە پێچەوانەوە کێشەکەی ئەوان چارەسەر کراو منیش هێشتا هەر لەوێ بووم و چاوەڕوانی چارەسەر بووم.

زۆر جار چاوم لێدەبوو کە ئەفسەرە ئێرانییەکان سەردانی بارەگای بارزانییان دەکرد، بەڵام بە شێوەیەکی نهێنی. دکتۆر مەحمود عوسمان و هەندێکی تر لە ئەندامانی مەکتەبی سیاسی دەچوون بۆ سنوری ئێران بۆ کۆبوونەوە لەگەڵیاندا. کاتێک دەهاتن بۆ بارەگای بارزانی و دادەنیشتن و قسەیان دەکرد، پاسەوانەکان دەیانگوت ئەوانە ئەفسەری عێراقین و بە کاری تایبەت هاتوون. وایاندەزانی من ناتوانم ئەفسەری ئێرانی و عێراقی لەیەکتر جودا بکەمەوە. چەندین جار بە چاوەکانی خۆم دەمبینی کە گونیەی پڕکراو لە دۆلاری ئەمەریکی دەهێنران بۆیان و سەرچاوەکەشی باڵیۆزخانەی ئەمەریکا بوو لە تاران.

بەر لەوەی لە حاجی ئۆمەران بڕۆم بۆ قەسری، دارا تۆفیق هات بۆ لام، بەڵام ئەمجارەیان بەو جۆرە نەبوو کە ناسیبووم. هەڵویستی تەواو گۆڕابوو لەگەڵمدا. هەوڵی دەدا خۆی نزیک بکاتەوە لەگەڵم. ئەو دارا تۆفیقە نەبوو کە دەمناسی کەسێکی

پیلانگێڕی زاڵم و بوختانچی و ڕاپۆرتنووسی درۆزن. ئامانجی ئەم نەرم و نیان بوونەشی وەکو دواتر زانیم ئەوە بوو کە بمخاتە قسەی هەندێ زانیاریم لێدەربێنێت بۆ ئەو ڕاپۆرتەی کە بەرزی دەکردەوە بۆ ئیدریس و لە بەرامبەر هەموو وشەیەکیدا چەند دۆلارێکی دەست دەکەوت و دەیبردن بۆ ئەورووپا بۆ ئەوەی بۆ خۆشیی و هەوەسەکانی ژیانی خۆی بەکاریان بێنێت.

لە هۆتێلەکەدا بووم، چەند ڕۆژێکی ئارامم تێدا بردە سەری هەستم بە کەمێک ئاسودەیی کرد. خەوتن و پشوودانم باش بوون و باری دەروونیم ئارام بوو. هەمیشە بیرم لەو پیلانە دەکردەوە کە ئەنجامدراو منیش بۆ خۆم یەکێک بووم لە قوربانییەکانی. لە خۆم دەپرسی دەبێت ئەو لایەنە کێ بێت کە ئەو پیلانەی جێبەجێ کرد؟ ئامانجەکەی چی بووە؟ دەبێت کێ لە حاجی تۆمەران هاوبەش بووبێت تیایدا؟ بیرۆکە و پرسیار مێشکیان وروژاندبووم. نەمدەتوانی لەسەر بۆچوونێک بگیرسێمەوە، بەڵکو بەهۆی ئەو دوودڵی و واسواسییەم چەپ و ڕاستی خۆم لێتێکچووبوو. نەمدەزانی چارەنووسم بە کوێ دەگات، بە تایبەت کە من لە ژینگەیەکی دەربەگایەتیدا بووم، بە نەریتی خێڵەکی کارەکان دەکران، هیچ ئازادییەک بۆ بیروباوەڕو وشە نەبوو. بیرم لە شێوازو ڕێگایەک دەکردەوە کە بتوانم ژیانی خۆمی پێدەرباز بکەم، بەر لەوەی شەمەندەفەرەکە بەجێم بهێڵێت. بیرم لە داڕشتنی پیلانێک دەکردەوە بۆ ئەوەی لە قەسرێوە هەڵبێم بۆ ڕەواندوز، بە

تایبەت دوای ئەوەی هەموو گفتوگۆکانم لە گەڵیاندا بێ ئەنجام دەرچوون و هەموو ناوەند گیرییەکانیش چ لە ناوخۆ و چ لە دەرەوە بێ ئاکام مانەوە. هەموو ئەو هەوڵانە بێ بەر بوون، چونکە مەلا مستەفا خۆی بکوژ و ببڕ بوو، بە ئارەزووی خۆی بەبێ دادگا و بوونی چاودێر، هەرچی بویستایە دەیکرد. ئەو بەزۆر منی دەستبەسەر کرد، بە گوێرەی میزاج و ئەقڵیەتە خێڵەکی و سادەکەی خۆی، بۆ ئەوەی بۆ رایگشتی بسەلمێنێت کە بەهێزو بە توانایەو چی بوێت دەیکات و خەڵک لە زیندانە ترسناکەکانیدا دەستبەسەر دەکات. لە قەسری دەیان خەلکی کوردی خاوەن کەسایەتی دیاربەبێ هیچ هۆکارو پاساوێک، دەستبەسەر کرابوون و خرابوونە ژێر چاودێری توندەوە، تەنها لەسەر بناغەی ئەو راپۆرتە دروستکراوانەی کە ناژان و سیخوڕەکانیان لەسەر ئەوانە هەڵیاندەبەستن و هیچ بنەمایەکی راستی و دروستییان نەبوو. ئەو کۆمەڵگە خێڵەکی و ساویلکەیە، بەو ئەقڵیەت و رەفتارانەیانەوە کە پەیڕەویان دەکرد وەک ئەوە بوون کە لە سەدەکانی ناوەڕاستدا بژین، یەک بوختانی درۆ بەس بوو بۆ ئەوەی کەسێک لە سوچێکی قووڵی بەندیخانەدا توند بکرێت.

لەو بارودۆخەدا من لە گێژەنی بیرکردنەوەدا بووم. دڵەڕاوکەی دەروونیم توش ببوو، لەبەر ئەوەی نەمدەزانی چارەنوسم بە کوێ دەگات. لە تێکچوونی بەردەوامی باری دەروونیدا بووم. رۆژێکیان

دارا عەتار بە سەردان هات بۆ لام بۆ تەسری، داوای لێکردم پێکەوە هەتا سەر کانییەکە بچین، بە سوپاسەوە پەسەندم کرد. لە ڕێگا باسی کاروباری حزبیمان دەکرد، پاسەوانێکی سەر بە هەواڵگری مەسعود یاوەرمان بوو، کامیرایەکم بە دەستەوە بوو دام بەو، لە کاتی سەرقاڵ بوونمان بە قسەو گفتوگۆ، توانیم هەندێ بابەت بکەمەوە کە لە ڕێگایانەوە زانیاریم لەسەر مەکتەبی سیاسی چنگ بکەوێت.

کە دەگەیشتینە شوێنێکی خۆش بە پاسەوانەکەم دەگوت وێنەیەکمان بۆ یادگاری بگرێت. دارا هۆکارو پاڵنەری چرکاندنی ئەو وێنانەی نەدەزانی، بەڵام من خۆم مەبەستم هەبوو لەوەدا. کە گەڕاینەوەو دارا ڕۆیشت بە ڕێگای خۆیەوە، دەستم کرد بە نوسینی نامەیەکی درێژ لەسەر هەموو ئەو بدان پێدانانەی دارا عەتار، ڕاپۆرتەکەم هاوپێچ کرد لەگەڵ هەندێ لەو وێنانەی کە پێکەوە چرکاندمان و ناردم بۆ ئیدریس و مەسعود بارزانی بۆ ئەوەی ئەوانیش بیدەنە دەستی باوکیان مەلا مستەفا، بۆ ئەوەی هەموو ئەو ڕاستییانەی بۆ ئاشکرا بێت و بزانێت ئەندامانی مەکتەب سیاسییەکەی و هەریەکەیان بە شێوازی تایبەتی خۆی چۆن پیلانگێری دەکەن لە دژی شۆڕش و چۆن هەوڵ دەدەن لە ڕێگای ڕاپۆرتە هەڵبەستراو و درۆینەکانیانەوە هەموو دڵسۆزەکانی بارزانی لەناو شۆڕش و دەرەوەی شۆڕشدا کەنارگیر بکەن، ئەمە ئەو پیلانە چەمەنتەمیانەی ئەو تاقمە

خۆفرۆش و بەکرێگیراوە بوو، تەنانەت ئیدریسی کوڕی بارزانیش لەو پیلانانەدا لە دژی باوکی تێوەگلابوو، بە تەماعی ئەوەی لە دوای باوکی سەرکردایەتی بۆ خۆی بێت، بەڵام ئەو نەیدەتوانی ئەوەی بۆ بچێتە سەر، لەبەر ئەوەی بەرامبەرەکەی کە مەسعود بارزانی بوو لە بەردەمیدا دەوەستا و هێزێکی پۆڵایین و پشتیوانێکی دڵسۆزی باوکی بوو. بارزانی لەگەڵ سێ ژندا هاوسەرگیری کردبوو. یەکەمیان دایکی عوبێدوڵا بوو، دووەمیان دایکی ئیدریس بوو، سێیەمیان دایکی مەسعود بوو، ئەمەی سێیەمیان لەگەڵیدا مابوو، بۆیە متمانەی زیاتری بە مەسعود هەبوو وەک لەوانی تر. وێڕای ئەوەش لەگەڵ ئیدریس کۆک و تەبا بوو لەسەر هەموو ئەو پرسە ناوخۆییەکان کە تایبەت بوون بە سیاسەتی شۆڕش. بەڵام بارزانی ئاگای لە زۆربەی ئەو نامە و راپۆرتانە نەبوو کە دەگەیشتنە بارەگا و بەدەستی نەدەگەیشتن، بۆیە بەتەواوی ئاگای لە راستییەکان نەبوو.

داوام لە دارا عەتار کرد چاکەیەکم لەگەڵدا بکات و نامەیەکم بگەیەنێت بە کەسوکارم لە لوبنان بۆ ئەوەی دڵنیا بن کە باشم و تەندروستیم باشە. یەکسەر بەبێ دوو دڵی داواکەمی جێبەجێ کرد و چرپاندی بە گوێمدا: لە مەسعود بارزانیم بیست کە بە نیازن بەم زوانە بتخەنە ناو زیندان. دارا عەتار لە قەسری بە یەک وشە ئەمەی خستە دەستمەوە. هەروەها گوتی کە پەشیمانە لەوەی لە لوبنان بەرامبەر بە من کردی، بەڵام ئەو تەنها فەرمانەکانی

مەکتەبی سیاسی جێبەجێی کردووە، هەرچەندە کە دەیزانی هەڵەیە. کە ئەمانەی پێگوتم ئیتر بە تەواوەتی بڕوام بەوە کرد کە خۆم ماوەیەکی درێژ بوو بە جدی بیرم لێدەکردەوە. بۆیە بیرم لەوە دەکردەوە کە نەخشەیەکی دروست یاخود ڕێگایەک بدۆزمەوە بۆ ڕاکردن لە کۆشکی ئیدریس بارزانی لە قەسری، بە هەر نرخێک بووە، چونکە ئیتر مەترسییەکان وردە وردە لێمنزیک دەبوونەوە.

دوای تێپەڕبوونی هەفتەیەک لە دانانی نەخشەکەم بۆ ڕاکردن، بە شێوازی تایبەتی خۆم چەند نامەیەکم لە زیندانەوە بۆ بەیروت نوسی. لە نێوان هاوڕێ پێشمەرگەکانمدا کەسێک هەبوو زۆر متمانەم پێبوو، ئەو ئەرکەم بەو سپارد. لە نامەکانمدا بۆ یەکەمجار داوام کردبوو کە حزب لە لوبنان هەڵوێستێکی زۆر توند بنوێنێت لەدژی دەستگیر کردنم و بەشێوەیەکی چڕو پڕ ئەو کارە بۆ ڕایگشتی لوبنان و لایەنە نێودەوڵەتییەکان بێ ڕەحمانە ڕوون بکەنەوە. ئەوەی هانیدام ئەو هەڵوێستە بنوێنم ئەوە بوو کە هیچ هیوایەکم بەوە نەما ئازاد بکرێم. هەروەها بۆم ڕوونکرابووەوە کە بەهیچ جۆرێک ڕێگا نادەن هیچ کەس بە گەیشتنی نامەکانم بزانێت، چونکە ئەگەر ئەوە ڕوویدات ئەوا ڕاستەوخۆ گوللە باران دەکرێم. حزب لە لوبنان دەستی کرد بە هێرشی توند لەسەر بارزانی و مەکتەبی سیاسی و کاریگەری زۆر باشی هەبوو.

ڕۆژی ٢٠ نیسانی ١٩٧٢ لە ژوورەکەی خۆم بە خەمبارییەوە سەرم داخەنیبوو، عەبدول موهەیمەن بارزانی هاتە ژوورەوە و

پێی گوتم: فەرموو تەماشا کە بیخوێنەوە بزانە هاوڕێکانت لە حزب چی دەنووسن و چۆن هێرش دەکەنە سەر بارزانی و سەرکردایەتی شۆڕش. ئەو بەیانە بخوێنەوەو بۆچوونی خۆتم پێبڵێ. دەستم بە خوێندنەوەی بەیاننامەکە کرد، دڵنیا بوومەوە کە نامەکانم گەیشتوون، کە لە خوێندنەوەی تەواو بووم گوتم: هیچ بۆچوونم نییە لەسەری، بەلام دەمەوێت راشکاوانە ئەوە بڵێم کە ئێوە خۆتان هۆکاری دروستکردنی ئەو کێشە سیاسییانەن، بۆ زانیاریشتان من خۆم لەگەڵ ئەوەدا نیم کە حزب لە لوبنان ئەو جۆرە بەیاننامانە دەربکات و بەتایبەت کە هێرش دەکەنە سەر شۆڕشەکەی بارزانی کە من خۆم ئەوپەڕی رێزو ستایشم بۆی هەیە، رۆژنامەکەی دەنگی کوردی لێوەرگرتمەوەو رۆیشت. لەو کاتەوە نیتر چاودێری لەسەرم توند کرا. لەو کاتەدا ئەندامانی لیژنەی ناوەندی پارتی دیموکراتی کورد لە سوریا بە هەردوو بالی راست و چەپەوە، لەگەڵ هەندێ لەو کەسانەی کە ناوی خۆیان نابوو بەرەی ئاشتی، گەیشتنە بارەگای شۆڕش. دەهام میرۆ گاڵتەی بە بەرەی ئاشتی دەکرد و ناوی نابوون 'بەرەی نەشۆڕش'.

هەموو ئەمانە لە قەسری بوون، بۆ ئەوە هاتبوون کە لەگەڵ مەلا مستەفا دانیشن و گرفتە ئاڵۆز و قووڵەکانیان چارەسەر بکەن. ئەو راپۆرتانەی کە لەلایەن مستەفا بەگ و حسێن حاجۆ و ئیبراهیم گاباری کە ناسرابوو بە (سوری) بۆ بارەگای بارزانی

بەرز دەکرانەوە، جەختی لەوە دەکردەوە کە پشتیوانی باڵەکەی دەهام میرۆ بکرێت، بەڵام ئەندامانی باڵی دیموکراتی چەپی کوردی سوریا هیچ پەسەند نەبوون لە لایەن بارزانییەوە. هەموو ئەوانە دەهاتن بۆ سەردانم و هەموویان یەکتریان تاوانبار دەکرد، منیش وتەی هەموویانم لای خۆم تۆمار دەکرد بۆ مێژوو. دەهام میرۆ لەهەموویان بەهێزتر بوو، لەبەر ئەوەی لە لایەن مستەفا بەگ و حسێن حاجۆ پشتیوانی دەکرا. ئەمانە بە ئارەزووی خۆیان لە هەموو ناوچەکاندا بە ئۆتۆمبیلی کادیلاک دەسوڕانەوە، بە تایبەت مستەفا بەگ، بەڵام ئەوانی تر لە ژێر چاودێری توندا بوون. توند ترین بەرهەڵستکاری باڵەکەی دەهام میرۆ، دەروێش سادق بوو، کە هەمیشە هەڕەشەی دەستگیرکردنی لەسەربوو، هەندێ جار گوێبیستی ئەوە دەبووم کە هەندێ لە نەیارەکان دەستگیر دەکرێن و تا کۆتایی ئەمێنیان لە زیندانەکانی شۆڕش دەمێننەوە بەهۆی دژایەتیکردنی سیاسەتەکانی دەهام میرۆوە. بارزانی خۆی هاتە سەر هێڵ و ئیرادەی خۆی بەسەر هەموو ئەوانەدا سەپاند کە لە نێوان دوو هەڵبژاردەدا دانەیەک پەسەند بکەن: یان زیندان یان ئەوەتا پەسەندی بکەن کە دەهام میرۆ سکرتێری حزب بێت لە سوریا. وێڕای هەموو ئەو کارانە محەمەد نابۆ لە زیندانەکانی شۆڕش دەست بەسەر بوو، دوای ئەوە بوو بە یەکێک لە ئاژانەکانی مەسعود بەرامبەر بە ٦٠ دیناری موچەی مانگانە! ئەو بە تەواوی ئازاد بوو لە هاتوچۆکردن لە ناوچەکانی

ژێر دەسەڵاتی شۆڕش بۆ هەر شوێنێک بیەوێت، تەنها چاودێری مستەفا بەگ و حسێن حاجۆ و شوێنکەوتووەکانیان نەبێت. بە چاوی خۆم دەمبینی کە چۆن حسێن ئابۆ راپۆرتەکانی خۆی پێشکەش بە مەسعود دەکات و دواتریش عەبدول موهەیمەن دەیان دیناری بۆ دەژمارد و پسوڵەی وەرگرتنی پارەکەشی مۆر دەکرد. هەموو ئەو کارانە لە ژوورەکەی خۆمدا دەکرا.

سەرکردایەتی کۆنەپەرستی شۆڕشی کورد لە عێراق، بە تەواوەتی پشتی بە ئاژان و جاسوس و خائنەکان دەبەست. بودجەی شۆڕش هەر هەمووی لە بەکرێگیراوەکانی مەسعود و ئیدریس بەفیڕۆ دەدرا.

دڵەڕاوکەیەکی زۆرم هەبوو، بیرم لە رێگایەکی مسۆگەر دەکردەوە بۆ راکردن، لەبەر ئەوەی لە بارێکی دەروونی زۆر خراپدا بووم، خۆم یەکلاکردەوە و بڕیارمدا رابکەم، جا بەرئەنجامەکەی هەرچییەک بێت. لەمانگی ئاداری ساڵی ١٩٧٢ دا بوو، دەستمکرد بە داڕشتنی نەخشەی راکردن لە قەسری، بۆ ئەوەی لە زیندانە گەورەکەم دەرچم و بەئازادی بڕۆم بۆ شوێنێک، جا هەر شوێنێک بووە. لە گەڵ یەکێک لە پێشمەرگەکاندا رێکەوتم، ئەو کەسێکی دڵ پاش و راستگۆ بوو لە گەڵمدا. بڕیارماندا هەردوکمان پێکەوە لە رۆژێکی دیاریکراودا رابکەین. ئەو شەوەی کە دەبوو رابکەین، دانیشتبووم سجوقم ئەخوارد و بیرۆکەی جیاواز بە مێشکمدا دەهات، لەپڕ لە دەرگای ژوورەکەم

درا. هەستام دەرگاکەم کردەوە، توشی سەرسوڕمانێکی زۆر بووم کە تەماشام کرد ڕەیازی کوڕمە، بڕوام بە چاوەکانی خۆم نەدەکرد. دوای بەخێرهاتن و هەواڵپرسینی یەکە یەکەی خێزان و خزمان، هۆکاری هاتنەکەیم زانی. نامەیەکی تایبەتی لە بابکییەوە هێنابوو بۆ ئیدریس بارزانی و داوای ئازادکردنی جەمیل مەحۆی سیرەی دەکات. نامەکەی بە هێرشکردنێکی زۆر توند بۆ سەر مەکتەبی سیاسی پارتی دیموکرات بە کۆتا هێنابوو. دوای خوێندنەوەی نامەکە ئەوەی کە پێویست بوو بیسڕمەوە، سڕیمەوە بەر لەوەی کوڕەکەم بیدات بە ئیدریس، ئەمەش لە پێناوی بەرژەوەندی گشتی.

بە کوڕەکەمم گوت: کوڕم ڕەیاز دەزانی ئەگەر ئەمشەو تۆ نەهاتیتایە، بە تەمابووم دەمەو بەیان رابکەم بۆ دەرەوەی سنوور خۆم لە جەهەنەمی ئەم زیندانە ترسناکە رزگار بکەم، کە ئیتر لەوە زیاتر توانای بەرگەگرتنیم نەماوە. پێمخۆشە بمرم زۆر لەوە شکۆمەندانە ترە کە لەو حاڵەتە زەبوونییەدا بەند بم.

ڕۆژی دواتر هەواڵی ئەوەم زانی کە داودی برام، لەگەل کەسێکی دیکەدا گەشتۆتە بارەگای مەکتەبی سیاسی لە ناوپردان. پاسپۆرتەکانیان لە هەردووکیان وەرگرتووەو هەردووکیانیان لە بارەگای مەکتەبی سیاسی دەستبەسەر کردووە. من لەو نێوەدا لە ژوورەکەی خۆمدا دانیشتبووم، کاتژمێر ١٠ی بەیانی بوو، لەگەڵ ڕەیازی کوڕم قسەو باسمان دەکرد. یەکسەر دەرگاکە کرایەوەو

مەجیدی نوسەری لای ئیدریس لەگەڵ ژمارەیەک پاسەواندا هاتنە ژوورەوە. بەبێ هیچ پرسیارێک فەرمانیدا بە کوڕەکەم هەستێتە سەر پێ. زۆر بە وردی هەموو گیانی پشکنی، هەموو پەڕاوەکانی ناو گیرفانی دەرهێناو پاسپۆرتەکەشی برد و بە شێوەی فەرمان گوتی: تۆ دەستگیرکراویت. دوای تەواو بوونی لەو شێوازی تیرۆرە، بە شوێنیا چوومە دەرەوە و لێمپرسی ئەمە چییە ئەو رەفتارە نارەوایە بۆ دەکەن؟ وەڵامی دامەوە و گوتی: ئەمە فەرمانی ئیدریسە من جێبەجێی دەکەم. کوڕەکەت لە پاڵ خۆتدا زیندانی دەکرێت. پێمگوت ئاخەر بۆچی لەبەرچی؟ گوتی: زانیاری تەواومان لە عەزیز عەقراوی بەرپرسی لقی پارتی لە هەولێر، بەدەست گەیشتووە کە کوڕەکەی جەمیل مەحۆ بە ئاسانکاری لە لایەن دەزگای هەواڵگری عێراقەوە هاتۆتە کوردستان. پێمگوت: ئەوە بوختانە و راست نییە. گوتی: زانیاری هەواڵگرییەکانمان درۆ ناکەن، بە تایبەت عەزیز عەقراوی زۆر لەوە دڵنیایە. گفتوگۆ لە نێوانماندا توندتر بۆوە، تووڕەبوونم گەیشتە ئاستێکی زۆر تیژ و تەواو بە دەموچاومەوە دیار بوو، بەڵام هێمن بوومەوە و لەدڵی خۆمدا گوتم رۆژێک دێت تۆڵە لەم بەکرێگیراوانە دەکەمەوە، بە تایبەت لە عەزیز عەقراوی. دواتر گەڕامەوە بۆ ژوورەکەم و داوام لە کوڕەکەم کرد بزانم چۆن هاتووەو گەیشتۆتە ئێرە بۆ ئەوەی ئاگادار بم و راستییەکان بزانم، بەمەش دەکەوسە هەڵوێستێکی بەهێزەوە لە رووبەڕووبوونەوەی ئەم کۆنەپەرستانە کە هیچ

سۆز و بەزەییەک لە دڵیاندا نەماوەو باوەڕیان بە هیچ شتێک نییە جگە لە تیرۆر و کوشتن، لە ڕاستیدا ئەوانە خوێنمژی گەلی کوردن.

کوڕەکەم دەستیکرد بە گێڕانەوەی چۆنیەتی هاتنی. ئەو لەگەڵ کەپشتنیدا بۆ هەولێر سەردانی بارەگای لقی دووی پارتی دیموکراتی کوردستانی کردووە. بەرپرسی لق لەو کاتەدا عەزیز عەقراوی بووە. کوڕەکەم خۆی دەناسێنێت کە کوڕی جەمیل مەحوییە و دەیەوێت پسوولەیەکی ڕێگەپێدانی بۆ بکرێت. عەزیز عەقراوی بە زارایە گەوجانەکەی خۆی گوتبووی: بڕۆ دەرەوە من پسوولەی ڕێگەپێدانم نییە بڕۆ بۆ لای عەبدول وەهاب ئەتروشی، ئەو پارێزگاری هەولێرە.

ئینجا سەردانی پارێزگاری کردووەو خۆی ناساندووە. پارێزگار زۆر بە ڕێز و حورمەتەوە پێشوازی کردووە، ئینجا کەسێکی لەگەڵدا ناردووە بۆ فەرمانگەی کاروباری ئاسایش، لەوێ پسوولەیەکی ڕێگەپێدانیان بۆ کردووە. لە هەولێرەوە کە هاتووە بۆ کەلالە پێشمەرگەیەکی لەگەڵدا بووە و لە ناو ئۆتۆمبیلەکەدا یەکتریان ناسیوە. ئەو پێشمەرگەیە پێی گوتووە باوکت لە قەسری زیندانە. ئەویش ڕاستەوخۆ بەبێ ئەوەی وەک پێویست دەکات هەموو میواتێک بچێت بۆ بارەگای مەکتەبی سیاسی لە ناوپردان هاتووە بۆ لای من. دەبوو لە ناوپردان خۆی بناسێنێت و بڕوات بۆ مەکتەبی سیاسی، بەڵام ئەو بەبێ هیچ

مەبەستێک و هەروا خۆرسکانە بۆ لای من هاتبوو، دوای ئەوەی کوڕەکەم لە گێڕانەوەی ئەو چیرۆکە بێزوە، دەستم کرد بە نوسینی نامەیەکی درێژ بۆ ڕوونکردنەوەی ڕاستی ڕوداوەکە و ناردم بۆ ئیدریس، ئیتر ڕێگایان دا بە کوڕەکەم ئەویش لای من بە دەستبەسەرکراوی لە ژوورەکەدا و لەژێر چاودێری توندا بمێنێتەوە.

ڕۆژی دادێ ئیدریسم لەسەر جادە بینی کە دەیان پاسەوان دەوریان گرتبوو، ئەو مەلەم قۆستەوەو گوتم کاک ئیدریس تکایە دەمەوێت قسەت لەگەڵدا بکەم سەبارەت بە کوڕەکەم، ڕێگەی نەدام قسەکانم تەواو بکەم بە توڕەبوونەوە گوتی: ڕیازی کوڕت بەهاوکاری دەزگای هەواڵگری عێراق هاتۆتە ناوچەکانی شۆڕش، ئیتر لەو بارەوە قسەم لەگەڵدا مەکە. سەری ڕاتەوەشاند و هەڕەشەی دەکرد، ئینجا بە توڕەیی ڕۆیشت بۆ بارەگاکەی خۆی. ئەم ڕوداوە لەبەردەم خەڵکیدا ڕوویدا، لەبەر دەم هەموو پاسەوان و پێشمەرگەکاندا، هەموویان زۆریان پێناخۆش بوو، بەڵام کەسیان دەسەڵاتیان نەبوو، کەسیان یەک وشەی نەوت. خۆم وکوڕەکەم لەژێر مانەوە و دەستبەرسکردنی زۆرەملێدا بووین. جگە لە سەبرگرتن هیچی ترم لەبەردەمدا نەبوو.

ڕۆژی ١٠ی ئایاری ١٩٧٢ محەمەد عەزیز هات بۆ ژوورەکەم، لامەوە دانیشت و دەستمان بە قسان کرد. پرسیاری چارەنوسی داودی برام لێکرد، گوتی باشە. ئینجا گوتی من لە لایەن مەکتەبی

سیاسییەوە راسپێردراوم کە هاوکاریت بکەم لە داڕشتنی بەیاننامەیەک بۆ وەڵامدانەوەی ئەو بەیانەی کە حزبەکەمان لە لوبنان بڵاویان کردۆتەوە و دەبێت بە تەواوی ئەو بەیانە بە درۆ بخرێتەوە.

هەروەها گوتی دوای ئەوەی کە ئەو بەیانە دەنوسم، رەوانەی رۆژنامەی (التآخي) دەکەن و بڵاوی دەکەنەوە، دوای ئەوە ئینجا داوەی برام دێنن بۆ لام. داواکەیم پەسەند کرد. ئینجا لێمپرسی دوای دەرکردنی ئەو بەیانە ئازادم دەکەن؟ گوتی بەڵێ سەربەست و ئازاد، دەتوانیت بۆ کوێ ئەتەوێت برۆیت.

ئیتر دەستیکرد بە هاوکاریکردنم بۆ ئامادەکردنی دەقی بەیانەکە و شێوازی داڕشتنی، ئینجا قسەکانی بڕیم و گوتی: لە بەیانەکەدا بنوسە کە تۆ هەندێ هەڵەت ئەنجام داوە لە بەغداد. لە وەڵامدا گوتم: واتە بڵێم من لە میوانداری بارزانیدام، بەندکراو نیم و لەژێر چاودێری تونددا نیم و دەست بەسەرنیم، وانیە؟ دەتەوێت درۆ لەگەڵ خۆمدا بکەم؟ گوتی جەمیل گوێبگرە و باش لێمتێبگە: ئەگەر ئەو دوو رستەیە نەنوسیت ئەوا هەرگیز ئازاد ناکرێیت نە کورەکەت و نە براکەشت. ئینجا لە جیاتی ئەوەی بە تەنها خۆت دەستگیرکراو بیت، ئەوا کورەکەشت و براکەشت دەخرێنە نێو زیندانەکانی شۆڕش. ئیتر تۆ خۆت ئازادیت چی دەکەیت. ئینجا دووبارەی کردەوەو گوتی: بەر لەوەی تۆ بێیت بۆ ئێرە لەگەڵ سەدام حسێن کۆبوونەوەت کردووە؟ پێمگوت نەخێر ئەوە راست نییە.

زیاتر لە یەک سەعات ماینەوە، پێکەوە گفتوگۆمان بوو، قسەکان هەندێجار توند دەبوونەوە، هەندێ جاریش دەنگمان بەرز دەکردەوە، تا گەیشتینە چارەسەرێکی مام ناوەند، ئەوەش بەوەی کە من نەنوسم هەندێ هەڵەم کردووە لە بەغدا، چونکە هەستم کرد بەمە دەیانەوێت بەزۆر پەیوەندیم بە بەغداوە بەسەردا بسەپێنن، ئەمەش راست نەبوو، بۆیە من رەتمکردەوەو نەچوومە ژێر باری، دوای تەواو بوونمان لە نوسینی شێوازی بەیانەکە، لێیوەرگرتم و بردی بۆ مەسعود و ئیدریس، دوای ئەوە براکەمیان هێنا بۆ ژوورەکەم.

لێرەدا دەمەوێت رووداوێک بۆ مێژوو بە یاد بهێنمەوە، ئەویش ئەوەیە کە ئەوان بەزۆر و زۆرداری ناچاریان کردم لە ژێر فشارو هەرەشەدا نامەیەک دوور بکەم کە هیچ پەیوەندی بە منەوە نەبوو، داوەدی برام لە ژوورێکی نەوبەر خۆمەوە دەست بەسەرکرا، چاودێری توند و دەستبەسەرکردنی زۆرە ملە بەسەر هەموومانا سەپێنرا.

لە ١٣ی ئایاردا ئیدریس لە ناو ئۆتۆمبیلەکەی خۆیدا بوو، داوەدی برام رێگای لێگرت و بەرامبەری وەستاو پێی گوت: نازانم بۆچی لێرە بەو شێوەیە منتان دەستگیرکردووە؟ من هاتووم بۆ کوردستان بۆ پرسیارکردن لە بارودۆخی براکەم. ئیدریس وەڵامی دابۆوەو گوتبووی: ناوە تۆ لێرە دەمێنیتەوە، ئینجا زیاتر گوتبووی: لێرە بمێنەرەوە. ئیتر براکەم زۆر تورە و نیگەران بووە و بە بێزاری و تورەبوونەوە پێی گوتبوو: من تاوانم چییە؟

لە ١٤ی ئایاری ١٩٧٢ ژمارەیەک لە کوردەکانی سوریا کۆبوونەوەیەک لەگەڵ ئیدریس و مەلا مستەفا دەکەن. لە کاتی کۆبوونەوەکەدا ئیدریس لەبەردەم سەرکردەکانی پارتی دیموکراتی کورد لە سوریادا کوڕەکەی جەمیل مەحۆ تۆمەتبار دەکات بەوەی کە بە ئۆتۆمبیلێکی سەربازیی داخراو لە لایەن دەزگای هەواڵگری عێراق هاتۆتە کوردستان. دوای کۆبوونەوەکە ئەم تۆمەتەیان پێراگەیاندم. ئەم تۆمەتە لە زمانی کەسێکەوە هاتۆتە دەر کە سوکترین کەسە من لە کوردستان ناسیبێتم ئەویش ئەو شەیتانەیە کە بە ئیدریس بارزانی ناسراوە. لە ڕۆژی دواتر ویستم ڕاستینەی ئەم تۆمەتە بدۆزمەوە کە هیچ بناغەیەکی نییە و ئیدریس لە ڕێگای دەزگای پاراستنەوە بڵاوی دەکاتەوە.

دواتر عەبدول وەهاب ئەتروشی پارێزگاری هەولێر، لەبەردەم لیژنەی ناوەندی پارتی دیموکراتی کوردستان گوتبووی: ئەوەی لەسەر کوڕەکەی جەمیل مەحۆ دەگوترێت دوورە لە ڕاستییەوە، چونکە ئەو خۆی ئاسانکاری کردووە بۆ کوڕەکەی جەمیل مەحۆ کە بێت بۆ کوردستان، ئەو خۆی پسوولەی ڕێگەدانی بۆ کردووە، چونکە پێشتر عەزیز عەقراوی بۆی نەکردبوو.

لەو سەروبەندەدا کۆبوونەوەی ئاسایی لیژنەی ناوەندی و مەکتەبی سیاسی بەڕێوە بوو، کاتێک حەبیب محەمەد کەریم و دکتۆر مەحموود عوسمان بە ڕێگاوە دەبن بۆ هۆڵی کۆبوونەوەکە داودی برام لەبەردەمیاندا دەوەستێت و ڕووداوەکانە حەبیب

محەمەد کەریم و پێی دەڵێت: من تاوانم چییە؟ من کەسێکم خەڵکی بەبڕوت، ناتوانم لێرە بمێنمەوە، من جەمیل مەحو نیم بەرگەی ئەو هەموو نارەحەتییانە بگرم. حەبیب محەمەد کەریم و مەحمود عوسمان هەردوکیان پەیبی ئەوەی وەڵامی بدەنەوە پێی پێدەکەن.

لە ١٥ی ئایار یەکێک لە پاسەوانەکانی ئیدریس هات و بانگی داودی برامی کرد و پێی ڕاگەیاند کە ئیدریس بانگی دەکات. لە کۆبوونەوەکەدا ئیدریس و حەبیب دوو داخوازی دەخەنە بەردەمی بۆ ئەوەی جەمیل مەحو ئازاد بکەن:

یەکەم، ئەو بەیانەی کە بە زۆر پێیان نوسیم، چاپی بکەم و لە ڕۆژنامەی (دەنگی کورد) بڵاوی بکەمەوە، ئاماژە بەوە بکرێت کە لە ڕۆژنامەی (التآخي) زمانحاڵی پارتی دیموکراتی کوردستان وەرگیراوە.

دووەم، کۆکردنەوەی ئەندامانی حزبەکە و هەڵپەساردنی ئەندامێتی کورەکانی جەمیل مەحو و لایەنگرەکانی لە ناو حزبەکەو هەڵبژاردنی سەرکردایەتییەکی نوێ بە گوێرەی خواستی سەرکردایەتی ئەوان.

دوای جێبەجێکردنی ئەو دوو داوایە، ئینجا جەمیل مەحو ئازاد دەکرێت. دوای دەرچوونی براکەم لە کۆبوونەوەکە پێمگوت: کوڕەکەشم ئازاد ناکەن؟ لە وەڵامدا گوتی نازانم کەس باسی ئەوی نەکردووە. دوای کەمێک فرانسوا هەریری سەرۆکی

دەزگای هەواڵگری شۆڕش لە کۆبوونەوەکە هاتە دەرەوە، پێمگوت: کاک فرانسوا دەتوانێت جارێکی تر بڕۆیتە ژوورەوەو لە ئیدریس بپرسیت ڕەیازی کوڕم دەمێنێتەوە یان ئەتوانێت لەگەڵ مامیدا بڕوات، دوای ئەوەی کە بۆتان دەرکەوت ئەو ڕاپۆرتانەی لەسەر ئەو لە لایەن عەزیز عەقراوی بەرز کراونەتەوە درۆ بوون؟ فرانسوا گەڕایەوە بۆ ناو کۆبوونەوەکە، کەمێک مایەوە و دواتر مزگێنی ئەوەی دامێ کە کوڕەکەم دەتوانێت لەگەڵ مامیدا بڕواتەوەو ئازاد کراوە.

بەهۆی ئەو هەواڵەوە خۆشی و کامەرانی کەوتە نێو پاسەوانەکان و ئەو پێشمەرگانەی هاوسۆزم بوون و هەمیشە هیواخوازی ئەوە بوون کە خۆم و کوڕ و براکەم ئازاد بکرێین.

لە کاتی ڕاگرتن و دەستگیرکردنی ڕەیازی کوڕم، بڕیارمدا لەگەڵ خۆمدا بە پێی ئەو نەخشەیەی کە پێش هاتنی ئەو دام نابوو بۆ ڕاکردن ئەویش بەرم، بەڵام دوای گەیشتنی براکەم نەخشەکەم جێبەجێ نەکرد، چونکە لە ژیانی براکەم ئەترسام، ئەو توانای بەرگەگرتنی ئەشکەنجەی دەروونی و بەندکردن و زیندانی نەدەگرت، بەڵام نەخشەکە لای ئەو کەسانەی کە ئامادەبوون هاوکاریم بکەن، هێشتا مابوو، ئەوان ئامادە بوون هەر کاتی بمەوێت جێبەجێی بکەم.

براکەم و کوڕەکەم ڕۆشتن، هەندێ نامەی نهێنیم بەواندا ناردەوە، لەگەڵ دەفتەرێکی تەواو کە بیرەوەریەکانی زیندانم

هەمووی تێدا تۆمار کردبوون. کوڕەکەم تێگەیاند کە دەبێت چی بکات و ئەو سیاسەتەی کە دەبێت پەیڕەوی بکات چۆنە. هەروەها داوام لە ئەندامان و لایەنگرانی حزبەکەم کرد کە داخوازییەکانی سەرکردایەتی بارزانی ڕەت بکەنەوە، چونکە لە ژێر هەڕەشەو گوڕەشەدا پێیان کردووم. داوام لێکردن نەچنە ژێر باری هیچ بەیان و نامەیەک هەتا ئەو کاتەی من لێرە بەند و دەستبەسەرم و ئەو بەیانەی لەگەڵ براکەم ناردوومە تەنها وەکو مەرەکەبی سەر کاغەز سەیری بکەن.

بەلام لە دوای گەڕانەوەی کوڕەکەم و براکەم، بەیانەکە لەسەر داوای براکەم لە ڕۆژنامەی دەنگی کورد بڵاو کرایەوە، بۆ ئەوەی ئازادم بکەن و بگەڕێمەوە. هەروەها بەگوێرەی ڕێکەوتنی براکەم و ئەو بەڵێنەوەی بەوانی دابوو، ئەندامێتی کوڕەکانم و لایەنگرە دڵسۆزەکانمیان لە حزبەکە هەڵپەسارد. براکەم فشاری خستبووە سەر حزب بۆ ئەوەی داخوازییەکانیان جێبەجێ بکەن و ژیانم ڕزگار بکات لە دەستیان. لە ناخی خۆمدا دەمگوت ڕۆژێک دێت ڕووی ڕاستەقینەی ئەو سەرکردایەتیە گەندەڵە ئاشکرا بکەم کە بە ئاگرو ئاسن و چەندین شێوازی جیاوازی تیرور دەسەڵاتی خۆی دەسەپێنێت.

بارزانی حەزی لە جێگۆڕکێ بوو. بارەگا زستانەکەی خۆی بەجێدەهێشت و دەچوو بۆ حاجی ئۆمەران کە هاوینەهەواری دڵخوازی خۆی بوو، بۆ ئەوەی لەوێ هەندێ بابەت چارەسەر

بکات و بە ئارەزووی خۆشی لێبوردن بۆ هەندێ کەس دەربکات. هەمیشە چاوەڕوان بووم و بە پەرۆشەوە دەمگوت: دڵنیام کە ئازادم دەکات. ئەم جارەیان دڵی خۆم بە هیوا خۆش دەکرد، بەڵام رۆژ و مانگ تێدەپەڕین بەبێ ئەوەی هیچ هیوایەک بۆ چارەسەری کێشەکەم دەرکەوێت. رۆژێکیان بارزانی بارەگای خۆی لە دیلمان و قەسری گواستەوە بۆ حاجی ئۆمەران، منیان لەگەڵ چەند پاسەوانێکدا لە قەسری هێشتەوە.

جارێکیان بەرپرسێکی بارەگای بارزانی بەناوی حسێن عەقراوی هات بۆ لام و داوای لێکردم لەگەڵیدا بڕۆم. نەمدەزانی بۆ کوێ دەچین، لە تەنیشتیا دانیشتم بەبێ ئەوەی هیچ پاسەوانێکمان لە گەڵدا بێت. لە رێگا بیرۆکەیەکی جەهەننەمی بە خەیاڵمدا هات، شەیتان کەوتە کەلکەڵەدانم بەوەی کە پیاوەکە بکوژم و بە ئۆتۆمبێلەکەش رابکەم. چەند جارێک ئەوە بە خەیاڵمدا هات و نەمتوانی ئەوە بکەم، لە قەسرێوە هەتا گەلاڵە هەر بیرم لە ئەنجامدانی ئەو کارە دەکردەوە هەتا گەیشتینە ناوپردان و لەوێشەوە بۆ دەربەندی. چووینە چێشتخانەیەک بۆ نان خواردن. من پێش ئەو نانخواردنەکەم تەواو کرد، بۆیە هەستام و رۆیشتم. کە چوومە ناو بازاڕی شارۆچکەکە کۆمەڵێک برادەر لێمئالان. لە ناو بازاڕەکەدا بیرم لەوە دەکردەوە بە ئۆتۆمبێلی تەکسی کە لەو ناوەدا لە گۆڕەپانەکەدا بوون بەرەو گەلاڵە بڕۆم. شەیتان راکردنی دەخستە مێشکەوە و هانی دەدام ئۆتۆمبێلێک بگرم،

بەڵام بۆ کۆتا جار بە ئاگا هاتم و بەسەر ئیرادەی خۆما زاڵ بووم و گوتم: راکردن لە چارەنوس مەحاڵە، خۆم دایە دەستی خودا.

نزیکەی نیو سەعات لە شەقامەکانی دەربەندی بە تەنها بووم، ئیتر گەڕامەوە بۆ لای حسێن عەقراوی. سواری ئۆتۆمبیلەکە بووین و بەرەو لوتکەی شاخە بەرزەکان ڕێگامان بەرەو حاجی ئۆمەران دەبڕی. لە بارەگای ئیدریس و مەسعود بارزانی دایانبەزاندم، لەوێشەوە بۆ لای یەکێک لە خێوەتەکان کە ژمارەیەکی زۆری لە پاسەوانی بارەگاکە لە دەوروبەری بوون، بە پێچەوانەی ئەوەی کە جاران لە دیوەخانی مەلا مەستەفا لە حاجی ئۆمەران دایاندەنام. هۆکاری ئەو رەفتارەم نەدەزانی. پێشتر لە بارەگای ئیدریسەوە دەچووم بۆ حاجی ئۆمەران بەبێ ئەوەی پرس بە کەسیان بکەم، بە تەنها ڕێگای گۆڕستانەکانم دەگرت بەبێ ئەوەی کەس بمبینێت. لە چایخانەکان بە ئازادی دادەنیشتم و زۆرێک لە هاوڕێکانم دەبینی هەرچەندە نەیاندەوێرا لەگەڵ خۆم و پێشمەرگەکاندا قسان بکەن.

ڕۆژێ یەکی حوزەیرانی ۱۹۷۲ بوو، بە ڕێکەوت چاوم بەو کەسە کەوت کە لەگەڵیدا ڕێککەوتبووم لە قەسری رابکەم. ڕاشکاوانە قسەمان کرد و پێی وتم کە ئەو ئامادەیە قوربانی بە هەموو شتێک بدات بۆ ئەوەی من ڕزگار بکات، بەڵام ڕاکردن لە حاجی ئۆمەرانەوە زۆر قورسە ئەگەر نەڵێم مەحاڵە، چونکە حاجی ئۆمەران لەسەر سنوری ئێران بوو، دەسەڵاتدارانی

ئێرانیش لەگەڵ سەرکردایەتی شۆڕش پێکەوە لەسەر هەموو شتێک کۆکن، ئەگەر بچمە ناو ئێران و دەستگیر بکرێم ئەوە وەکو پارووەکی ئاسان دەبم و رادەستی شۆڕشم دەکەنەوە، تەنانەت ئەگەر بە سەلامەتیش بگەمە گەلالە ئەوە زەحمەتە خۆم بگەیەنمە ناو خاکی عێراق. هەموو ئەو نەخشانەمان تاوتوێ کرد. بە بۆچوونی هاوڕێکەم راکردن لە رابووردوودا ئاسان بوو، بەلام لێرە زۆر زەحمەتە، هەروەها ب توندی گلەیی ئەوەی لێکردم کە پێشتر بۆچی نەخشەکەی قەسریم جێبەجێ نەکردووە، منیش پێمگوت، چۆن دەتوانم ئەوە بکەم و ژیانی کوڕەکەم و براکەم دووچاری مەترسی بکەمەوە لە کاتێکدا ئەوان لە هەمان شەودا لەوێ پەیدا بوون. هاوڕێکەم دەستیکرد بە گیرفانیدا و پێنج دیناری دەرهێنا، لێموەرگرت بەو مەرجەی کە دواتر بیدەمەوە. ئینجا گوتی: ئاگات لە جاسوسەکان بێت.

بەشوێن دانانی نەخشەیەکی نوێوە بووم بۆ هەڵهاتن لە بارەگای بارزانی، پەیوەندیم بە کەسێکەوە هەبوو، بڕیاربوو کاتژمێر چواری پاش نیوەڕۆ لە نزیک کاریزەکەی حاجی ئومەران یەکتر ببینین. ڕێکەوتبووین لەسەر ئەوەی کە هەر لەوێوە بەگوێرەی نەخشەکەمان دەربچین. ڕێکەوتنەکە کاتژمێر یازدەو نیوی پێش نیوەڕۆ دانرابوو. ئیتر بەناو چایخانەکانی حاجی ئومەران پیاسەم دەکرد تا لەناکاو ئۆتۆمبیلەکەی ئیدریسم بینی کە بەرەو بارەگای خۆی دەڕۆیشت. سلاوی کرد و بە توڕەییەوە

سەری ڕاوەشاند و پرسیاری ئەوەی لێدەکردم کە چۆن ئاوا لە بارەگاکەوە تا ناو شارەکە هاتوچۆمە و هیچ پاسەوانێکم لەگەڵدا نیە؟ بایەخم پێنەداو وەڵامم نەدایەوە.

کاتژمێر دوازدەو چارەکی نیوەڕۆ بوو، گەڕامەوە بۆ بارەگا بۆ ئەوەی پاسەوانەکان پرسیاری هۆکاری دیارنەمانم لێنەکەن. دوای گەڕانەوەم بە چارەکێک بەرپرسێکی بارەگای ئیدریس هات و پێی وتم: بە فەرمانی کاک ئیدریس لەمڕۆ بەدواوە بۆت نیە لە خێوەتەکەی خۆت بچیتە دەرەوە، پێویستیت بە هەر شتێک بوو خۆمان بۆت دابین دەکەین، هەروەها بۆت نیە بڕۆیت بۆ حاجی ئۆمەران، هەموو ئەو شتانەی وەک فەرمان پێگوتم.

دوای ئەوەی ئەو فەرمانانەم پێڕاگەیەنرا، بیرم کەوتەوە کە من مەوعیدم هەیە و دەبێت لە کاتی دیاریکراودا بڕۆم بۆ دیتنی ئەو کوڕەی کە بەڵێن بوو پێکەوە لە سەعات چوار بڕۆین بۆ ناو ئێران. بەلام بە سەپاندن و توندکردنەوەی چاودێری نەخشەکەم تێکچوو، نەمتوانی جێبەجێی بکەم. لە دوای ئەو ڕۆژەوە نەمدەتوانی هیچ کەسێک ببینم، جگە لە پاسەوانەکانی ئەو بارەگایە نەبێت، کە لە دەشتێکی نزیک سنوری ئێرانەوە بوو. لەسەر شاخەکەوە چەکی قورسی پێشمەرگەکانم دەبینی. لەناو خێوەتەکەی خۆما لە خوار دەشتەکەوەو لە نزیک ڕووبارەکەوە دەستبەسەرکرابووم. لە نزیک منیشەوە ناندینەکە هەبوو. دەیان پاسەوان لەو خێوەتەکەوە هەناسەکانی منیان دەژمارد. بە توندی

چاودێرییان دەکردم. بەهۆی توندبوونەوەی چاودێری تەواو بێزار بووم، بە شوێن فێڵێکدا دەگەڕام تا بتوانم لە ڕێگای هەندێ لە پاسەوانە باشەکانی بارەگای ئیدریس و مەسعود کە متمانەم پێیان هەبوو، پەیوەندییەک بە دەرەوە بکەم. نامەی نهێنیم بۆ بەیروت دەنارد. حزبەکەی خۆمم لە لوبنان ئاگادار دەکردەوە، کە ئیتر من بەندکراوم و لەژێر چاودێری و مانەوەی توندی زۆرەملێدام لە بارەگای ئیدریس لە حاجی ئۆمەران. دوای ئەوەی لە قەسری گوازرامەوە. داوام لە حزب کرد شاڵاوێکی ڕاگەیاندن بۆ ڕایگشتی جیهان دەستپێبکەن بۆ ڕسواکردنی ڕەفتارەکانی سەرانی بارزانی. هەموو نامەکانیشم دەگەیشتنە لوبنان.

بە درێژایی ماوەی دەستگیرکردنم، تەنها سێ نامەم لە ڕێگای ئێرانەوە بۆ هات، ئەویش بەهۆی دۆستێکی ئێرانیمەوە کە لە ناو شۆڕشدا بوو. من لەناو جەرگەی بارەگای ئیدریسەوە بەهۆی بارزانییەکانەوە نامەم دەنارد. ئیتر ئابلوقەیان لەسەر توند کردم و بە تەواوی چارسیان کردبووم و زۆریان بۆ هێنابووم. خواردنیان لێبڕیم و یارمەتی مانگانەیان بڕیم، ڕێگای چوونە دەرەوەیان لە ناو خێوەتەکەی خۆم لێگرتم، بۆ ئەوەی هیچ کەس نەبینم هیچ کەس نەمبینێ، بۆ ئەوەی سوکایەتیم پێبکەن و ئیرادەم بشکێنن و وردەم بشکێنن و ملکەچی خۆیانم کەن. وێڕای ئازاری دەروونی ئیرادەم بەهێزترو زیاتر دەبوو. جارێکیان محەمەد ئابۆ هات بۆ سەردانم بەڵام پاسەوانەکە ڕێگای نەدا، هەرچەندە بۆ وەرگرتنی موچەکانی خۆی هاتبوو.

لە هەمان کاتدا ئیبراهیم مکاباری بە ڕێگەپێدانی مەسعود هات بۆلام، کاتێ دەستمان بە قسە کرد تێگەشتم کە هاتووە بۆ ئەوەی بمدوێنێت و هەندێ زانیاری و نهێنیم لێوەربگرێت، بەلام پێچەوانەکەی ڕاست دەرچوو، ڕامکێشایە ناو قسە زانیاری زۆری بۆ درکاندم و ددانی پەوەدا نا کە ئەو جاسوسی دوو سەرە بووە لە نێوان هەواڵگری عێراق و دەسەلاتدارانی شۆڕش، پەیوەندیکردنی بە شۆڕشەوە لە چوارچێوەی هەمان ئەرکی جاسوسیدا بووە. هەروەها ددانی بەوەدا نا کە لە بەغدا خەریکی کڕینی خەڵک بووە، پارەی زۆری سەرف دەکرد و هەزاران دیناری لە بەغدا سەرف کردووە بۆ ئەوەی شانەی جاسوسی دروست بکات لە ناو دامودەزگاکانی حکومەتی عێراقدا[٢٩]، هەروەها گوتی مستەفا یەک جاسوسێکەو کار بۆ ئیسرائیل دەکات، هەروەها پێی گوتم ئەو لە لایەن عێراقەوە ڕاسپێردراوە کە بارەگای بارزانی بسوتێنێت. بە کورتی ئەو دوو سەرە بۆ هەردولا کاری کردووەو پارەی لە هەردوولا سەندووە. هەروەها پێمگوت ئایا نازانیت هاتنت بۆ خێوەتەکەی من قەدەغەیە بە گوێرەی فەرمانی سەرەوە، گوتی ڕێگەپێدانم هەیە لەلایەن

---

[٢٩] هەمرو ئەم کردەوانەی سەرانی پارتی ئەو کاتە لەبەرامبەر پارەیەکی یەکجار زۆردا بۆ دەزگای هەواڵگری ئیسرائیل و ساواک ئەنجام دراون و هیچ شتێک لەو کارانە لە پێناوی کوردا نەکراون. باشترین نموونەی ئەوەش گواستنەوەی خێزانی فڕۆکەوان منیر جمیل روفا بوو، دوای ئەوەی لە ساڵی ١٩٦٦ فڕۆکەیەکی میگی ٢١ی رفاند بۆ ئیسرائیل – وەرگێڕی کوردی –

مەسعودەوە خەمت نەبێت. هەمیشە سەردانی دەکردەم و ناوای جگەرەی لێدەکردم، منیش دەمدایێ، بەرامبەر بەوەی بکەوێتە قسەو هەندێ زانیاری لێوەربگرم، کە هەر خۆی خۆرسکانە دەستی بە قسان دەکرد. لە کاتی قسەکانیدا هەندێ شتی زۆر ترسناک و زانیاری زۆر مەترسیداری بۆ ئاشکرا کردم.

ورده ورده ورەم دادەبەزی، زیاتر دەکەوتم بە کینەدا، ئابلوقە و چاودێری تا دەهات توند تر دەکرایەوە لەسەرم، باری دەروونیم تەواو تێکچووبوو. ڕۆژی ١١ی حوزەیرانی ١٩٧٢ ئەو ڕۆژە بوو کە ئیتر گەیشتمە ئەو باوەڕەی مردن بەهاترە لەو ژیانەی کە منی تێدام لەو خێوەتەدا. بڕیارمدا مان لە نان خواردن بگرم هەتا مردن، لە دڵی خۆمدا گوتم چی دەبێت با ببێت. ئەو هەنگاوەم لەبەر ناڕەزامەندیم بوو بەرامبەر بەو مامەڵە خراپەی لەگەڵمدا دەکرێت بە شێوازێکی زۆر زاڵمانە.

نامەیەکم بۆ ئیدریس و مەسعود نوسی، باری ژیانی خۆمم لەهەموو لایەنێکەوە روون کردەوە، ناڕەزایی خۆمم بەرامبەر بەو مامەڵە نامرۆڤانەیە دەربڕی کە لەگەڵ کەرامەتی مرۆڤدا ناگونجێت. ناڕەزایی خۆم بەرامبەر بە دەستگیرکردنم دەربڕی و داوام لێکردن ئەگەر تاوانبارم ئەوە لە دادگایەکی ئاشکرا و عادیلانەدا لەبەردەم رایگشتی گەلەکەمدا تۆمەتبارم کەن. شەش ڕۆژ و شەو لە ناو خێوەتەکەی خۆم لە بارەگای بارزانی مانگرتنی تەواوم لەخۆراک ئەنجامدا، لاوازێکی بەهێز بووم، وەکو

لاشەیەکی بێگیان بە ئاستەم هەناسەم دەدا، هەستم بەوە دەکرد کە بەهێواشی دەتوێمەوە.

لە ڕۆژی حەوتەمدا، زاوەزاوێک لەناو پاسەوانەکاندا دروست بوو، بە ئیدریسیان ڕاگەیاند، جەمیل مەحو شەڕ لەگەڵ مردن دەکات و بەهێواشی خەریکە دەمرێت. نوسەرەکەی ئیدریس بە ناوی مەجید گوتی: وازی لێبێنن با بمرێت و لە کۆڵمان بێتەوە، بەڵام ئیدریس نێردراوێکی لە بارەگای خۆیەوە بەناوی حسێن عەقراوی نارد و پێیڕاگەیاندم کە لەسەر داوای ئیدریس بارزانی هاتووە بۆ ئەوەی دانوستانم لەگەڵدا بکات، زیاتر پێیڕاگەیاندم کە دەبێت واز لە مانگرتن بێنم، هەروەها ویستی بیست دینارم بداتێ بۆ ئەوەی کاروبارم ڕایی بکەم، بەڵام ڕەتمکردەوەو پێمگوت پێویستیم بە پارە نیە، تەنها داوام ئەوەیە کە دەمەوێت لەگەڵ ئیدریس دانیشم و کێشەکەم چارەسەر بکات. ئیتر ڕۆیشت و داخوازیەکەمی دابوو بە ئیدریس، گەڕایەوەو قایل بوونی ئیدریسی بەو داوایە پێڕاگەیاندم دوای ئەوەی کە تەندروستیم باشتر دەبێت و کەمێک هێز وەبەر خۆمدا دەهێنمەوە. ئیتر مانگرتنەکەم ڕاگرت و ئیدریس فەرمانی کردبوو کە هەتا چەند ڕۆژێک تەنها شۆرباوم بدەنێ، دوای ئەوەی کە هێزم بەبەردا هاتەوە، لەبەردەم خێوەتەکەم دانیشتبووم بیرم لەوە دەکردەوە کە دەبێت لە کاتی کۆبوونەوەم لەگەڵ ئیدریس باسی بکەم.

لەو کاتانەدا ئیدریس لەبەردەمدا قوت بۆوە و فرانسوا هەریری لە پشتیەوە بوو. ئیدریس دەستی بە قسان کرد: لەم دوو رۆژەدا لەگەڵت دادەنیشم، بەڵام وەک پیشەی هەمیشەیی خۆی درۆی کرد. یەک هەفتەی تەواو تیپەری بەبێ ئەوەی داوام بکات. بۆیە ناچار نامەیەکم بۆ نوسی و داوام لیکرد بەڵێنەکەی خۆی بەرێتە سەر.

دوای سێ رۆژ داوای کردم. ٢٤ی تەموزی ١٩٧٢ بوو. لەگەڵ ئیدریس لە یەکێک لە خێوەتەکانی نزیک بارەگاکەی کۆبووینەوە. کە چووینە ناو خێوەتەکە، هاواری کرد بە سەرما و گوتی: جەمیل مەحمو داوای چی دەکەیت؟ پیمگوت من بەند کراوی لای ئیوەم نازانیت داوای چی دەکەم؟ داوا کارم کێشەکەم چارەسەر بکرێت و ئازادم کەن، ئەمەوێ بگەرێمەوە بۆ ناو ماڵ و منداڵی خۆم. بەڵام کاک ئیدریس رێگام پێبدە بیخەمەوە بیرت، ئەو جەمیل مەحۆیەتان لە بیر چۆوە کە بەهەموو شەرەف و دڵسۆزییەک، بەبێ هیچ مەرج و بەرامبەرێک چەندین ساڵ خۆی تواندەوە بۆتان؟ دەستم کرد بە یادهێنانەوەی رابووردوو، بەڵام قسەکانی پێبریم و گوتی: ئەمەوێت داوای ژن و منداڵەکەت بکەیت بێن بۆ ئێرە، من ئامادەم نرخی تکتی فرۆکەیان بۆ دابین بکەم، لێرە پارچەیەک زەویت ئەدەمێ، خانوت دەدەمێ بەرامبەر بەوەی کە لێرە لە کوردستان بمێنیتەوەو نەرۆیت، هەروەها گوتی ئەتکەم بە فەرماندەی هێزێکی پێشمەرگە. کە گوێم لەو قسانە بوو، چاوەکانم

پڕبـوون لە نـاو پێمگـوت: ئەگەر هەمـوو نـاوپردان و بارەگـای مەکتەبی سیاسی و حـاجی ئۆمەران و بارەگای بارزانیم بدەیتێ، دەست لە بستێک خـاکی لوبنان هەڵناگرم، ئەو نیشـتیمانەی کە تیایدا لە دایک بووم و لەگەڵ ژن و منداڵەکانم تیایدا ژیام. ئینجا زیـاتر پێمگـوت: بـۆچی لەبەردەم رایگشـتی کـوردا هۆکـاری دەستگیرکردنی جەمیل مەحۆ ئاشکرا ناکەن؟ ئەو تۆمەتانە چین کە رووبەرووی دەکەنەوە؟ بۆچی دادگایی ناکەن ئەگەر تۆمەتێک هەیە لە دژی و بەڵگەتـان لەسـەری هەیە. من ئامـادەم لەبەردەم دادگای شۆڕشدا بوەستم بۆ دادگایی.

وەڵامی دامەوەو گوتی: تۆ پیاوێکی مەترسیداریت. لەدەسەڵاتی عێراقی زیاترت لێدەترسین، زۆر بە توندی هێرشی کردە سەر عوبێدوڵا. گوتی کە ئەو ناوبانگی بنەماڵەی بارزانی زڕاندووە بەو خیانەتە، هەروەها پێی گوتم جەمیل مەحۆ تۆ بوویتە قوربـانی ململانـێی ناوخۆکانمـان. پێمگـوت: ئەی باشـە کە دەزانیـت مـن بوومەتە قوربـانی کەواتە گونـاهم چییە؟ گوتی: ئەترسین ئەگەر ئێمە ئازادت بکەین ئەوە تۆ ببیتە هاوپەیمانی عوبێدوڵای برامان و لە دژی ئێمە پێکەوە کار بکەن.

کاتێ کە سـەرقاڵی قسە کردن بووین، فرانسوا هەریری هاتە ژوورەوە و رۆژنـامەی دەنگی کوردی بەدەستەوە بـوو، گوتی: بەیاننەکەی جەمیل مەحۆی بڵاوکردۆتەوە بەڵام ئەمجارە بە دوو لاپەڕە. ئیدریس تەماشای کردم و گوتی: لەگەڵ باوکم قسە دەکەم

سەبارەتت. ئیتر منیش لەگەڵ پاسەوانەکان گەڕامەوە بۆ خێوەتەکەی خۆم شوێنی دەستبەسەربوونم.

لە هەمان ڕۆژدا ئیدریس لە ڕێگای ئێرانەوە کتوپڕ سەفەری کرد بۆ دەرەوەی وڵات. فەرمانی بۆ مەسعودی برای دەرکرد کە پیلانێکی نوێ ئامادە بکەن لەدژم، بۆ ئەوەی لە بارەگاکانی خۆیانەوە بمگوێزنەوە بۆ ناو یەکێک لە زیندانەکان.

لە ٢٧ی تەمووزی ١٩٧٢ کاتژمێر چواری پاش نیوەڕۆ بوو، بە تەمابووم هەندێ گۆڤار و ڕۆژنامە بخوێنمەوە. لە هەمان ئەو ساتەدا ئەوە بە خەیاڵمدا هات کە هەرچی نووسین و نامەو ڕاپۆرتێکم هەیە هەمووی بسووتێنم بە تایبەت دەفتەری بچووکی بیرەوەرییەکانم، کە ڕۆژانەی ژیانی خۆمم تێدا تۆمار کردبوو. هەموویم لە ناو کیسەیەکدا کۆکردەوە و پێچام بە خاولییەکەوە وخستمە ژێر هەنگڵمەوە و بە پاسەوانەکەم گوت، دەچم بۆ کەناری ئاوەکە خۆم دەشۆم. گەیشتمە ناو دارەکان و ڕاستەوخۆ دەستم بە سووتانیان کرد و هەموویم فڕێ دایە ناو ڕووبارەکە و یەکسەر بەبێ ئەوەی خۆم بشۆم گەڕامەوە، لەبەردەم خێوەتەکەمدا لەسەر کورسییەک دانیشتم و دەستم بە بیرکردنەوە کرد. جگەرە لە دوای جگەرە دەمکێشا. هەستم دەکرد باری دەروونیم کەمێک ئاڵۆزە.

بەندیخانەیەکی ترسناک لە زیندانی خەلان

کاتژمێر شەشی ئێوارە، پاسەوانەکانی ئیدریس و مەسعود بە ئۆتۆمبیلێکی سەربازییەوە پەیدابوون. دانەیەکیان بە زمانی فەرمانکردن پێی گوتم: کاک جەمیل کەلوپەل و جانتاکانت لە کوێن؟ پێمگوت بۆچی و بۆکوێ؟ یەکێکیان لەوەڵامدا گوتی: لەگەڵ کەلوپەلەکانتدا لەگەڵماندا وەرە. لەدڵی خۆمدا گوتم: دەبێ بەم شەوە بەئەمای چی بن، ترس دایگرتم، دەمگوت دیارە ئیتر ئەجەلم نزیک بۆتەوە، لە تاریکی ئەم شەوە ئەنگوستەچاوەدا دەمکوژن.

لە دڵی خۆمدا دەمگوت: خودای گەورە تۆ خۆت توانات بەسەر هەموو شتێکدا هەیە، چۆن ئەوەت خستە دڵمەوە کە نامەکانم و بەڵگەکان و یاداشتەکانی ڕۆژانەم بسوتێنم. ویستم بگەڕێمەوە بۆ دواوەو قایل نەبم بەو شەوە لەگەڵیاندا بڕۆم، بەڵام ئۆتۆمبیلەکە گەڕایەوە بۆ دواوەو یەکێک لە پاسەوانەکان دەستی گرتم و بەپاڵ خستمیە ناو ئۆتۆمبیلەکە. لێرەدا نکوڵی لەوە ناکەم کە تووشی دارمانی مێشک بووم و لە دڵی خۆمدا گوتم: ئەمشەو مەحاڵە نەمکوژن.

بە گەیشتنی ئۆتۆمبیلەکە بۆ سەر شەقامەکە، ئۆتۆمبیلەکەی عەبدول موهەیمەن بینی وەستا بوو چاوەڕوانی دەکردین، ئاماژەی بۆ ئۆتۆمبیلەکە کرد کە بەدوایدا بڕۆین. گەیشتینە زیندانی خەلان، کاتژمێر حەوت و نیوی ئێوارە بوو. لە

ئۆتۆمبیلەکە دابەزین. عەبدول موهەیمەن لەگەڵ پاسەوانەکاندا دەستیان بە پشکنینم کرد. هەرچی شتێکم پێبوو بردیان: پاسپۆرتەکەم، ناسنامەکەم، لەگەڵ نامەیەکی دوورو درێژ کە بەتەمابووم بۆ مەکتەبی سیاسی بنێرم، بەڵام پیلانگێڕیەکە پێش من کەوت و نامەکە لای خۆم مایەوە. دوای ئەوەی زۆر بە وردی پشکنیام بردیانم بۆ ژوورێکی بچووک، درێژییەکەی چەند مەترێک و شتێک دەبوو، لە هەر چوار لاوە نیوە ناخراو بوو، پڕ بوو لە پیسی و خاشاک و مشک و مێرو.

کە گەیشتمە دەرگای ژوورەکە، بەڕێوبەری زیندان هاواری کرد بڕۆ، زنجیری ئاسنیان هێنا و قاچەکانیان بەستمەوە، دەرگایان لەسەر داخستم و بەتەنها لەو زیندانە چەپەڵە بەجێیان هێڵام کە لە قەبر دەچوو. هەموو ئەو شەوەم بەوجۆرە بەسەربرد، بە پێوە وەستابووم، قاچم بە زنجیری ئاسن بەسترابوو، نەمدەتوانی دانیشم لەبەر پیسی و زۆری جرو جانەوەر.

شەوێکی زۆر ترسناک و درێژ بوو، هەر بەپێوە مامەوە، نازانم چۆن رۆژ بۆوە، دەستم بە هاوار کرد و پاسەوانەکانم بانگ کرد، داوام کرد پێخەف و بەتانی و چرایەکم بۆ بێنن. لەو ژوورە تاریکەدا مامەوە، بانگم دەکرد و هاوارم ئەکرد، پاسەوانەکان گوێیان لێم بوو، قاقای پێکەنینیان لێدەدا بەبێ ئەوەی بە هانامەوە بێن.

سێ مانگی ڕەبەقم بە ڕۆژ و شەوەکانییەوە بەسەر برد و هەردوو قاچم بە زنجیری ئاسن بەسترابوونەوە. لەسەر زەوی دەخەوتم بەبێ بەتانی و پێخەف. لە نێو حەشەرات و مێرو. سەرماو کرێوە برستیان لەبەر بڕیبووم، ڕیشم درێژ هاتبووە خوار، پیسی لەسەر جەستەم چین بە چین کۆببۆوە، لە حاڵەتێکدا بووم زۆر خراپ، لە ئاژەڵێک یاخود مرۆڤێک دەچووم کە تازە لە ئەشکەوتەوە هاتبێتە دەرەوە.

پاسەوانەکان و هەموو کەسێک چاودێر بوون بە سەرمەوە. گوێم لەدەنگیان دەبوو، یەکێکیان بە هاوڕێکەی دەگوت: ئەری ئەم عەرەبە بۆ هێشتا زیندووە نامرێت؟ ئەویش وەڵامی دەدایەوە و دەیگوت: ئەمە عەرەب نیە کوردە، نازانیت لەکوێوە ئەمەیان هێناوە؟ بە نەخێر وەڵامی دەدایەوە.

بەیانیان یەک نانیان بە خێر پێدەدام، ئێوارانیش یەک کوپ چا. کاتێک داوام لە پاسەوانەکان دەکرد شتێکم بۆ بکڕن پێیان دەگوتم: فەرمانمان پێنەکراوە بتوانین هیچت بۆ بکڕین؛ خۆت بدە دەست خودا.

هەر کاتێ داوای چوونە تەوالێتم بکردایە بە پاڵ ئەیانبردم، زنجیرە ئاسنەکان لە قاچمدا بوون و پێیان دەگوتم: دەی بڕۆ بڕۆ. وردە وردە نەخۆشی بەناو لەشما بڵاو بۆوە. کاتێ پاسەوانەکان زانیان من کوردم و سکرتێری حزبم، پرسیاری هۆکاری هاتنمیان بۆ ئێرە دەکرد، منیش لەوەڵامدا دەمگوت: منیش خۆم نازانم بۆ

گیراوم. لە بارەگای بارزانی بپرسن. بەڕێوبەری زیندان پێی گوتم: ڕۆژێک پێش ئەوەی تۆ بێیتە ئێرە، گەورەم مەسعود تەلەفۆنی بۆ کردم و فەرمانی کرد ئەو ژوورە بەتایبەت بۆ تۆ چۆڵ کەم. پێش تۆ کەسێکی تێدا بوو بەناوی سمکۆ حاجی خورشید، گواستمانەوە بۆ ژووری بەندییەکان، لەبەر ئەوەی لایەنگری فاخر محەمەد مێرگەسۆری بوو.

پارەکانم تەواو دەبوون، تەنها بیست و پێنج دینارم پێ بوو، داوام لە بەڕێوبەری زیندان کرد کە پێویستیم بە پارەیە بۆ ئەوەی کەمێک پێداویستی خۆم دابینکەم، زۆری پێنەچوو، تەلەفۆنێک لە فرانسوا هەریری لە بارەگای بارزانییەوە هات و بڕیار درابوو مانگی ١٥ دینارم بۆ سەرف کەن.

پارەم دەدا بە پاسەوانەکان بۆ ئەوەی سۆز و هاوڕێیەتییان ڕاکێشم. ئەگەر نەمزانیبا کە ئەو پاسەوانانە کوردن ئەوە لەو باوەڕەدام ئەوانە بە دڕندەی مرۆیی و خەڵکی نەشکەوتم دەزانین، لەبەر ئەوەی سروشتیان زۆر دڕندانەبوو، لاشەیان زۆر گەورە بوو، هیچ سۆز و بەزەییان لە دڵدا نەبوو. ڕۆژان تێپەڕ دەبوون و من بەردەوام خەریکی ڕاکێشانی سۆزی پاسەوانەکان بووم، پارەم دەدانێ، ئیتر هاوڕێیەتی لە نێوانماندا پەیدا بوو. هەندێکیان شتی وایان بۆ باس دەکردم کە پێشتر نەمدەزانی. بۆ نموونە لە زمانی یەکێکیانەوە دەگێڕمەوە کە دەیگوت: بەر لەوەی من بێنن بۆ ئێرە، فاخر مێرگەسۆری لەهەمان زینداندا بووە لە ژووری

ژمارە چوار. بارزانی دەوری زیندانەکەی بە تۆپهاوێژ و گوللە پرژێن و سەدان پێشمەرگەی بەهێزی لایەنگری خۆی تەنیبوو. سەربازگایەکی جەنگیی لە گوندی خەلان جێگیر کردبوو، لە ترسی ئەوەی نەبادا لایەنگرانی قاخر بێن و هەڵبکوتنە سەر زیندانەکە و ئازادی کەن، لەبەر ئەوەی قاخر کەسێکی مەترسیدار و بەهێز بوو، لە ریزەکانی پێشمەرگەدا لایەنگری زۆر بوون. بەر لە هاتنی من بە رۆژێک ئەویان بەرەو شوێنێکی نەزانراو گواستۆتەوە کە هیچ کەس نازانێ لە کوێیە، بەلام هەندێ کەس دەڵێن براوەتە زیندانی رایات، هەندێ کەسی تریش دەڵێن گوازراوەتەوە بۆ ناو ئێران، لەوێ زیندانێکی ترسناک و تایبەت هەیە بۆ دوژمنەکانی بارزانی. بەلام راستییەکە هیچ کەس نەیدەزانێ چییە.

هەروەها زانیم کە جەوهەری برای قاخر لەگەڵ هەندێ لە شوێنکەوتووە تێکۆشەرەکانیدا لە ژووری ژمارە چواری بەندیخانەکەدان. شتگەلێکی زۆرم دەبیست لە پێشمەرگەکانەوە. ئەوەند رۆژم لەناو زیندانەکەدا بە کۆت و بەندکراوی بردە سەر، بەبێ بەتانی و پێخەف و بەبێ روناکی. دەروێم نوخاوی دەنوشت، نەمدەتوانی وەکو پێویست بخەوم لەبەر زۆری مشک و مێروو. نامەیەکم بۆ ئیدریس نوسی داوام لێکرد کە بمکوژێت بۆ ئەوەی لەم ئازارو ئەشکەنجانە رزگارم بێت، لە توانامدا نەمابوو بەرگە بگرم. بارودۆخی خۆمم بۆ باس کرد، ئایا من پیاوکوژم،

دڕم، خوێن ڕێژم؟ من چیم کردووە تا بەو جۆرە سزام بدەن و ئەو ڕەفتارانەم لەگەڵدا بکەن کە ناگونجێت لەگەڵ کەرامەتی مرۆڤدا و هیچ شەرع و یاسایەکی دنیا پەسەندی ناکات.

دوای هەفتەیەک پێنجەفیک و دوو پەتانییان بۆ هێنام، بۆ یەکەم شەو لەناو جێگادا خەوتم. هەستم کرد چوومەتە جیهانێکی ترەوە، بۆ دنیایەکی جیاواز لەوەی کە تیایدام. لەسەر زەوی بەرزبوومەوە و لە دەستی مشک و مێرانە ڕزگارم بوو، لەبەر ئەوەی وەکو باسم کرد بە درێژایی ڕۆژ و بەشێک لە شەوەکە هەر بە پێوە دەوەستام. کە ماندوو بووم ئاوی بۆم دەهێناو هێزم لەبەردا نەبڕا لە ناوەڕاستی ژوورە پیسەکەدا بە ناچاری دادەنیشتم، مشک و قالونچەو مێرو بە ئازای گیانما هەڵدەگەڕان و جەستەم و دەموچاویان دەگەزیم. کە خەوم پێدا دەکەوت، لە ناکاو وەکو شێت ڕادەچڵەکیم و مشک و قالونچە لەناو جلەکانمەوە دەردەپەڕین و خوێن لە قاچ و دەموچاوم و پەنجەکانی دەستم دەچۆڕان، ئیتر شێت و شوور دەبووم و هاوارم دەکرد.. بۆ خاتری خوا خەڵکینە لە کوێن، ویژدانتان بێت، ئایا جەمیلتان کردووە بە خۆراکی مشک و قالونچەو مێرو؟ لاشەم ئیتر لاواز دەبوو، داوام کرد دکتۆرم بۆ بێنن، وەڵامەکەیان ئەوە بوو کە دکتۆریان نیە.

ڕۆژێکیان لە ژوورەکەمدا بووم، سەرم داژەنیبوو، غەمبار بووم، نەمدەزانی بیر لە چی دەکەمەوە، کتوپڕ دەرگای ژوورەکەم

کرایەوە بەڕێوبەری زیندان کە ناوی خالد ئاشک بوو، فەرمانی کرد کە دەموچاوم بشۆم و جلوبەرگی نوێ لەبەرکەم. داوای لە پاسەوانەکان کرد کلیلەکانی بۆ بێنن بۆ ئەوەی زنجیرەکانی قاچم بکەنەوە. باوەرم نەدەکرد چۆن ئەمە دەکەن. بە خێرایی بەقسەم کرد و رۆیشتمە دەرەوەی زیندان بینیم محەمەد عەزیز سەرۆکی بەشی هەواڵگری چاوەڕێی دەکردم. لەگەڵیدا سواری ئۆتۆمبیلێکی جیپ بووم، دوو ئۆتۆمبیلی پڕ لە پاسەوان بەدوامانەوە بوون.

گەیشتینە گوندێکی نزیک لە خەلان ناوی زێنۆ بوو، سەیرم کرد دووان لە هاورێ کۆنەکانم لەسەر جادەکە چاوەڕێی دەکەن و سەبری بۆتانیشیان لەگەڵدایە. لە ئۆتۆمبیلەکە دابەزیم سڵاوم لێکردن، چوینە ناو ماڵێکەوە، چواردەورمان بە پاسەوان گیرابوو، یەکێک لە پاسەوانەکان بە کلاشنکۆفێکەوە لەناو دەرگاکەدا دانیشت. لە ژوورەوە من و محەمەد عەزیز و سەبری بۆتانی و دوو هاورێی دێرینی خۆم کە لە لوبنانەوە بە رێگای سوریا هاتبوون بە کارێکی تایبەت بە من، دانیشتین.

دانیشتین و دەستمان کرد بە قسە، محەمەد عەزیز گوتی: ئیدریس پێی گوتووم کە تۆ دەبێت نامەیەکی رێگەپێدان بنوسیت بۆ داودی برات، سەرپشکی بکەیت بۆ ئەوەی بەرپرسیاریەتی حزبەکە لە ئەستۆ بگرێت و کورەکانت وهەموو ئەو کەسانە دەربکات کە هێرش دەکەنە سەر بارزانی، بەرامبەر بەوەی کە ئازاد بکرێیت.

پێمگوت: پتر لە نامەیەکی ڕێگەپێدان و پتر لە نامەیەکی سەرپشککردنم نوسی، هیچیان سودیان نەبوو، سەرەنجام ئێوە منتان فرە دایە ناو زیندانەکانتان و بەئاسن کۆت و بەندتان کردم، بۆیە من لەمڕۆ بەدواوە ئامادە نیم هیچ ڕێگەپێدان و هیچ سەرپشککردنێک بنوسم و دەستبەرداری هیچ شتێک نابم. زۆر باشترو شەریفانەترە لەناو زیندانە ترسناکەکانی ئێوەدا ئەشکەنجە بدرێم، پێمباشە بمکوژن و ڕزگارم کەن لەو هەموو عەزابە.

نزیکەی سەعات و نیوێک گفتوگۆمان کرد، بەبێ ئەوەی قایل بم بە داواکەی ئیدریس، یەکێک لە هاوڕێکانم گوتی: ئێمە یازدە ڕۆژە لە حاجی ئۆمەرانین و ئیدریس ئامادە نەبوو چاوی پێمان بکەوێت، تا خودا سەریخستین و ئەمڕۆ توانیمان لەگەڵیدا کۆببینەوە، ئێمە بۆ بەرژەوەندی تۆ هاتووین بۆ ئێرە، ئەم جارەش قایل بە بەنوسینی ڕێگەپێدانەکە، کوڕەکانت و هەندێ لە هاوڕێکانت لە حزب دەربکە بۆ ئەوەی ئازادت بکەن، دەنا هەر بە زیندانکراوی دەمێنیتەوە لە لایان، ئەمە قسەی ئیدریسە بە ئێمەی گوت. پێمگوت لەمڕۆ بەدواوە هیچ داوایەکی ئیدریس جێبەجێ ناکەم، چونکە زیاتر لە جارێک بەڵێنی دا ئازادم کات بەڵام بەڵێنەکەی خۆی نەبردە سەر. سەبری بۆتانی بە محەمەد عەزیزی گوت: با بڕۆین چونکە ناگەینە هیچ ئەنجامێک. یەکسەر چوومەوە بۆ ناو ئۆتۆمبیلەکە، یەکێک لە هاوڕێکانم حاجی ساڵح لەبەردەمی محەمەد عەزیز دەستی گرتم و گوتی: تکات لێدەکەین وا مەکە بە

دەستی بەتاڵ بڕۆینەوە بۆ لوبنان، ئەبێ ڕێگەپێدانەکە بنوسێت. بە درێژی سەیری ڕوخساریم کرد، بەزەییم بە بارودۆخیدا هاتەوە، ئەو زۆر پیر بوو، پێمگوت داواکەتان پەسەند دەکەم، بەڵام پێتان دەڵێم ئێوە خەڵەتێنراون، ئەوانە هیچ بەڵێنێکی خۆیان نابەنە سەر. داواکەیم پەسەند کرد، ئاوڕم بۆ محەمەد عەزیز دایەوە، پێمگوت ئەو زنجیرانە چییە لە قاچما؟ ئەوە شەرمەزارییە بۆ ئێوە. گوتی هیچ زانیاریم نیە لەو بارەوە. کە گەیشتینەوە دەرگای زیندانەکە، محەمەد عەزیز بەڕێوبەری زیندانەکەی بانگ کرد و پێی گوت: کێ بە ئێوەی گوتووە زنجیر بکەنە قاچی؟ بەڕێوبەری زیندان بە سەرسوڕماوی وەستا و چرپاندی بە گوێیداو وتی: ئێوە خۆتان تۆ و مەسعود ئەوەتان لێداوا کردم، ئیتر ئەو سوک و سەلیمە هیچی نەگوت.

زنجیرەکانیان لە قاچم کردەوە، ئیتر لەناو زیندانەکەمدا ئازاد بووم، هەستم بە کەمێک ئاسودەیی کرد و دەستم کرد بە نوسینی نامەکە بۆ حزب لە لوبنان لەسەر داوای محەمەد عەزیزو دامە دەستی، دوای ئەوە دەستبەجێ بە ڕێگای نهێنی خۆم لە ئێرانەوە کۆمەڵێک نامەم نارد بۆ بەیروت، بەهۆی هەندێ لە پاسەوانەکانی ناو زیندان. لە نامەکاندا درێژەی ئەوەم بۆ باسکردن کە لەنێوان من و هاوڕێکانمدا ڕویانداوە و لە ژێر هەڕەشەو بەزۆردا لەسەر داوای ئیدریس ئەی ڕێگەپێدانەم ئیمزا کردووە و تەنها وەکو مەرەکەبی سەر کاغەز کاری لەگەڵدا بکەن، بۆیە پێویستە

لەسەرتان شالاوێکی توندی ڕاگەیاندن لە ڕێگای دەرکردنی بەیانی زۆر توندەوە ئەو سەرکردایەتییە خائنە ڕسوا بکەن.

ئەو نامانەی لە زیندانەوە بەدزییەوە دەمناردن دەرەوە لە ڕێگای تاران و بەغدادەوە، بەهۆی پاسەوانە هاوکارەکانمەوە، بەردەوام دەگەیشتنە شوێنی خۆیان. من هەر لە زیندانەوە شالاوی ڕاگەیاندنی توندم ئاراستە دەکردن بەبێ ئەوەی کەسێک بەوە بزانێت. ململانێ لە نێوان من و ئەواندا لەوپەڕیدا بوو. نامەو ڕاپۆرت بە زۆری زۆرداری بەمن دەنوسراو ڕەوانەی بەکرێگیراوەکانی خۆیان دەکرد لە لوبنان، بۆ لەناو بردنی ئەو حزبەی کە لە پێناویدا هەموو قوربانییەکم دابوو، بۆیە بە بەردەوامی نامەم بۆ دەناردن داوام لە هاوڕێکانم دەکرد بەهیچ جۆرێک لەگەڵ ئەو تاقمە خائنە ڕێکەوتن نەکەن هەتا بەبێ هیچ مەرجێک ئازادم دەکەن.

دوای ئەوەی شکستیان هێنا لە کارەکانیاندا، وێڕای سەرفکردنی پارەو دەم چەورکردنی خەڵک، دەستیان کرد بە ناردنی سەرکردەکانیان بۆ لوبنان، یەک لە دوای یەک. عەلی شەنگالی ڕۆیشت بۆ ئەوێ و ماوەیەکی درێژ مایەوە، بەبێ ئەوەی بگاتە هیچ ئەنجامێک، دوای ئەوە حەبیب محەمەد کەریمی سکرتێری حزبیان نارد. ئەو کاتە من لە قەسری بووم، نامەیەکی بە پەلەم بەدەست گەیشت لە لوبنانەوە داوایان کردبوو هەندێ لە لایەنگرەکانم هەستن بە ڕفاندنی حەبیب محەمەد کەریم ئەگەر

هات بۆ لوبنان، وەڵامەکەم نەخێر بوو، چونکە بەو کارە واتای ئەوەتان دەبەخشی کە ئێوەش گەشتوونەتە ئاستی چەتەکانی ئەوان، دیسپلینی حزب هەرگیز ڕێگای ئەوە نادات. ڕەزامەند نەبووم بە ڕفاندنی هەر بەکرێگیراوێک کە دەهاتە لوبنان بۆ ئەوەی پارە لە کازینۆکان و مەیخانەکان و رابواردن لە شوێنە تایبەتەکانی بەیروت سەرف بکات، لەسەر حسابی گەلی کوردی تێکۆشەرو چەوسارەمان لە هەموو پارچەکانی کوردستان. دواتر بەکرێگیراوێکی تریان چوو بۆ ئەوی کە عەزیز ڕەزا بوو، پاسپۆرتی ئێرانی هەبوو، بڕێکی زۆری دۆلاری بردبوو لەگەڵ خۆیدا بۆ ئەوەی دژی حزبەکەی من لە لوبنان سەرفی بکات.

ئەو کاتەی لە زیندان بووم، ئازار و ئەشکەنجەیەکی زۆرم چەشت، بە ئانقەست و بە شێوازی زۆر نا مرۆڤانە زوریان بۆ دەهێنام. بۆ نمونە کاتێک دەچووم بۆ تەوالێت بەردیان دەکێشا بە دەرگاکەدا، هەندێ جار پاسەوانێک لە گەڵمدا دەهاتە ژوورەوە، منیش ڕێگەم نەدەداو لێی توڕە دەبووم و لە دژی ئەو کارە نا مەردانەیە بەرهەڵستیم دەکرد، دوای ئەوە لیانداو پاسەوانێکیان لە بەر دەرگا و پاسەوانێکیشیان لەبەر پەنجەرەکەدا دانا.

ڕۆژێکیان دنیا زۆر سارد بوو، کڵو کڵو بەفر دەباری، زەوی هەمووی بەفر دایپۆشی و ڕۆیشتن بە سەریدا زۆر زەحمەت بوو، چونکە بەفر لەگەڵ سەرمای زۆردا دەبوو بە سەهۆڵێکی وەکو شوشە. دەڕۆیشتم بۆ تەوالێت و زنجیر لە قاچەکانمدا بوون،

هەڵخزام و بە پشتا کەوتمە سەر زەوی و بەفر بە سەرمدا دەباری. نزیکەی چارەکە سەعاتێک بەو جۆرە مامەوە. هیچ کەس بە هانامەوە نەهات. زۆر بە زەحمەت توانیم خۆم هەڵگەڕێنمەوەو ڕاست ببمەوە. بەهێواشی دەچووم بە ڕێگادا بۆ ئەوەی بگەڕێمەوە بۆ ژووری بەندیخانەکە، نەترسام دیسان بخزێمەوە. پاسەوانەکان کە منیان بەو جۆرە بینی لە دەرەوەی زیندان بەیەک ڕیز ڕاوەستابوون و کەسێکیان بە دەنگی بەرز دەیگوت: وەحدە، حوریە، ئیشتراکییە. ئەمەی چەند جارێک دووبارە دەکردەوە بۆ ئەوەی گاڵتە بەمن بکات لەبەر ئەوەی وایدەزانی من بەعسی بووم، پاسەوانەکانی تریش پێمپێدەکەنین.

هەندێ لە پاسەوانەکان دەهاتنە ژوورەکەم، لە ڕۆژێکدا چەند جارێک ژوورەکەمیان دەپشکنی بۆ کەلوپەلی قەدەغەکراو دەگەڕان وەکو پێنوس و مەرەکەب و کاغەز، من حسابی خۆم بۆ ئەو شتانە دەکرد، لە شوێنی ئەمیندا دەمشاردنەوە کە جێگای سەرنج نەبوو. لە ناو پاسەوانەکاندا دانەیەکیانم دۆست بوو، زۆر دڵسۆزم بوو، نامەکانم دەدایە دەستی ئەو، لە شوێنێکی گونجاو دەیشاردنەوە، ئینجا هەر لەسەر حسابی خۆم دەچوو بۆ ئێران پۆستی دەکردن و یەکسەر دەگەڕایەوە بەبێ ئەوەی کەس بزانێ و گومانی لێبکات. نامەکانم بەردەوام دەگەیشتنە لوبنان. لەگەڵ هەندێ لە بەندییەکان لە بەشەکانی تر، پەیوەندی و نامە گۆڕینەوەم هەبوو، بە ڕێگای خۆم و زۆر بە ئاگایی نامەکانم

دەناردن و قسەم لەگەڵدا دەکردن بەبێ ئەوەی هیچ کەسێک لە پاسەوانەکان هەستی پێبکات، بەڵام یەکێک لە بەندییەکان وەکو پێویست بە ئاگایی کاری نەکردبوو، نامەکانی منی پێگیرابوو، ڕۆژێکیان بەڕێوبەری زیندان هات بۆلام و پێی وتم: جارێکی تر زۆر ئاگات لەخۆت بێت جەمیل ئەو کارانە دووبارە نەکەیتەوە تێگەشتیت؟ پێمگوت مەبەستت چییە تێناگەم؟ گوتی نامەکان، گوتم ئایا ئەوە قەدەغەیە؟ گوتی بەڵێ بۆ ئێوە هەموو شتێک قەدەغەیە بە فەرمانی بارەگای بارزانی.

لەو کاتە بەدواوە، زیاتر حەزەرم دەکرد و زۆر بە نهێنی و ئاگایی زیاترەوە نامەکانم دەناردن بۆ بەیروت، کە لە ڕێگای هەندێ لە سەردانکەرانی زیندان و پاسەوانەکان و هەندێ لەو دۆستە پێشمەرگانەی کە متمانەم پێیان بوو.

هەرچی نەهامەتی و ناسۆرییەکانی ناو زیندان هەبوو لە تیرۆرو ئەشکەنجە هەموویان پێچەشتم کەچی هێشتا دڵیان ئاوی نەدەخواردەوە، بۆ ئەوەی وردم بشکێنن و زەلیلم کەن زیاتر لە جاران زۆریان بۆ دەهێنام، خستمیانە ژوورێکی تەسکەوە، ڕووناکی نە دەهاتە ناوی، دیوارەکانی شێداربوون، مێرو کولانەی تێداکردبوون. نامەی نا ڕەزایم بۆ ئیدریس بارزانی دەنارد و بارودۆخی خۆمم بۆ ڕوون دەکردەوە، داوام دەکرد کە بمکوژن و نەجاتم بدەن بۆ ئەوەی ڕزگار بم لەو هەموو ناسۆرییە و ناوای دیداری محەمەد عەزیزی سەرۆکی بەشی هەواڵگریی گشتیی

شۆڕشم کرد. دوای چەند ڕۆژێک محەمەد عەزیز هات بۆلام بزانێت چیم دەوێت. باسی نەهامەتی و ناڕەحەتییەکانی خۆمم بۆ کرد لەناو زیندان. وەڵامەکەی ئەوە بوو کە حزبەکەتان لە لوبنان زۆر بە توندی هێرش دەکاتە سەرمان. دوای گفتوگۆیەکی درێژ نەگەیشتینە هیچ دەرەنجامێک بۆ باشکردنی دۆخی زیندانم. داوام لێکرد ڕۆژانە یەک سەعات مـاوەم هەبێت بچمە دەرەوەی ژوورەکەم لەناو گۆڕەپانەکەدا کەمێک هەتاوم بەرکەوێت، چونکە نـاتوانم لەو کەشە شێدارەدا بژیم، بەڵکو ئەگەر بەو جـۆرە بەردەوام بێ لەگەڵم دەمرم. ئینجا قایل بوو بەوە و بەڕێوەبەری زیندانی بانگ کرد و داوای لێکرد ڕۆژانە تەنها یەک سەعات ڕێگام بدرێت بچمە گۆڕەپانی دەرەوەی زیندانەکە.

کاتێ محەمەد عەزیز ڕۆیشت، ویستم وەک ئەوەی ڕێککەوتین، بچمە دەرەوە، بەڕێوەبەری زیندان ڕێگای گرتم و بەهیچ شێوەیەک نەیهێشت بچمە دەرەوە. پێمگوت: لەبەردەمی خۆمدا فەرمانی پێدایت کە ڕێگام بدەیت، بۆچی ئێستا ڕێگام دەگریت؟ گوتی ڕاستە ئەو لەبەردەمی تۆدا بە منی گوت، بەڵام کاتێک چوینە دەرەوە سەرنجی ڕاکێشام و گوتی ڕێگەی چوونە دەرەوەی پێنەدەیت تەنانەت ئەگەر لە ژووری زیندانەکەدا گیان بدات. پێمگوت ئەگەر وایە من ناچمەوە ناو ژوورەکەم هەتا محەمەد عەزیز دووبارە نەیەتەوە. هەوڵیدا لەگەڵمدا کە پەشیمان ببمەوە چونکە ئەو پیاوە خوێنڕێژە، تەواوی دەسەڵاتێکی هەیە کە ئەگەر

پێویست بکات دەتوانێت ڕۆژانە زیندانییەکان بکوژێت و ناتوانم لەبەردەمیدا یەک وشەش بڵێم، ئینجا گوتی: باشتر وایە ڕقەبەرایەتی من نەکەیت ئەگینا... کاتێک گوێبیستی هەڕەشەی ئەم دڕندە گێلە بووم لە دڵی خۆمدا گوتم، ئەمە گاڵتە نازانێت، کوشتن بۆ ئەمە وەک ئاوخواردنەوەیە و هیچ کەسێک لێرە بەهای نیە.

ڕۆژێکیان یەکێک لە زیندانییەکان لەبەردەم بۆرییی ئاوەکەدا بوو دەموچاوی دەشوشت، فەرمانێک هاتبوو بۆ کوشتنی بەڵام بە فێڵ. تۆمەتباریان کرد بەوەی کە هەوڵیداوە رابکات، بۆیە بەو جۆرە گوللەباران کرا. کاتێک ئەوەم بە چاوی خۆم بینی، لە دڵی خۆمدا گوتم ئەگەر ڕقەبەرایەتییان لەگەڵدا بکەم، ئەوە چارەنوسم وەکو چارەنوسی ئەو بەندکراوە دەبێت، بۆیە بە بێدەنگی مامەوە و بەرگەی ئازارو ئەشکەنجەم دەگرت و خۆم دابووە دەست خودا.

سێ ساڵم لەو ژوورە ترسناک و شێدارە لە زیندانی گەورەی کوردستان بەسەربرد، دوور لە کەس و کارو نیشتمان، دابڕاو لە خەڵک، مێشکم داڕماو، لە نێو خەڵکانێکی دڕندەدا ژیانم بەسەر دەبرد وەک ئەوەی لە چاخەکانی ناوەڕاستدا بم، هیچ سۆز و بەزەییەک لە دڵیاندا نەبوو. لەزیندان چەندین شتی ترسناک و نامۆم دەبینی. هەرچەندە من لە ژووری تاکەکەسیداو لە ژێر چاودێری توند و مانەوەی زۆرەملێدا بووم، لەناو ژوورێکی تەسکوتاری بچوک، بەڵام ئەو ژوورە پەنجەرەیەکی بچوکی

هەبوو دەیڕوانی بەسەر ڕاڕەوی دەروازەی زیندانەکەدا. لەو پەنجەرە بچووکەوە شتی وەهام دەبینی سەرتاپا ئازای گیان موچوڕکە دەیگرت.

بە شەو پاسەوانەکان بە تەواوی چەک و جبەخانەی خۆیانەوە دەهاتن و دەرگای ژووری زیندانییەکانیان دەکردەوە یاخود بە توندی لە دەرگاکانیان دەدا و هاواریان دەکرد، کاتی خەوە بخەون، بۆ خەوتن ، بخەون، لە کاتێکدا من لەناو ژوورەکەدا هەموو شەوەکەم بە بێداری بەسەر دەبرد، دوودڵی و ڕاڕایی دایگرتبووم، نەمدەتوانی چاوەکانم لێکبنێم، بەردەوام لە گێژاوی بیرکردنەوەدا بووم، نەمدەزانی چارەنووسم چی دەبێت. لەناو سەرمدا بیرۆکەی جیاواز و دژ بەیەک دروست دەبوو، سامناکی شەوانی ئەنگوستەچاوی ئەو بەشەی ناو شاخەکانی کوردستان ئەوەندە ترسناک بوو، هەناسە سواری دەکردم. لەو بوونە ترسناکەدا گوێم لە دەنگی هەنگاوەکانی ئەو بەندکراوانە دەبوو کە زنجیری ئاسن کرابووە قاچیان، گوێم لە ناڵەیان دەبوو، هەندێ جاریش گوێم لە دەنگی گولە دەبوو کە خامۆشیی شەوی دەڕەواندەوە، بۆ بەیانی لە هەندێ کەسەوە ژمارەی ئەو کەسانەم دەزانی کە ئەو شەوە گولەباران کراون. زۆربەی قوربانییەکانیش بێتاوان بوون.

زوڵم و چەوساندنەوەو ئەشکەنجە ڕەفتارێکی ئاسایی ڕۆژانە بوو لەناو زیندان، بە دەستی جەللاد و تاوانباری گەورە سەرۆکی

زیندان خالید ئەشکەیی، بەیانیان وەک درندەیەکی خوێنخۆر، قامچییەکی دەگرت بەدەستییەوە لە وایەرو ریشاڵی مسی سور دروست کرابوو، لول و پێچراو بوو بە قایشێکی چەرمی لاستیکی رەشەوە، لە ناوەراستی حەوشەی زیندانەکەدا دەوەستا و بە دەنگێکی بەرز بانگی پاسەوانەکانی دەکرد بۆ ئەوەی یەک بەدوای یەکدا، بەندکراوەکان بێنن، دەمبینی کە چۆن دەرگای ژووری بەندییە داواکراوەکان دەکرانەوە و بە کەلەپچەی ئاسنەوە دەهێنرانە دەرەوە لە ترساندا هەڵدەلەرزین. بەبێ هیچ پرسیار و وەڵامێک ئەم درندە مرۆڤییە بە قامچییە ئاسنینەکەی ئەکەوتە سەروگوێلاکی ئەو بێتاوانانە. گوێت لە هاوارو ناڵە دەبوو، دواتر کروزانەوەیەک بە دەنگێکی نزم، بەهۆی توندیی ئەشکەنجەوە خوێن لە سەرو پشتیان دەچۆڕا ئیتر لە هۆش خۆیان دەچوون و دەکەوتنە سەر زەوی، دوای ئەوە بە قاچەکانی دانەیەکی هەڵدەدا لە کەسی بوراوە وەک ئاماژەیەک بۆ پاسەوانەکان کە ئیتر دووری خەنەوەو بیبەنەوە بۆ ژوورەکەی، زیندانییەکانی تر لە دەوری کۆدەبوونەوە، دەموچاویان دەشوشت، چەندیان بتوانیبا تیماریان دەکرد، تا بەهۆشدا دەهاتەوە... هەموو بەندکراوەکانیان ئاوا لێدەکرد.

رۆژێکیان پاسەوانەکانم بینی کەسێکی نامۆیان پەلکێش دەکرد بۆ زیندان، دواتر زانیم کە ئەو کەسەیان لە رەواندز رفاندووە، کە هێنایانە ناو راڕەوەکەی زیندان ژوورێکی بچوک هەبوو لە نزیک

ڕاڕەوەکە. پاسەوانەکە پێیگوت بڕۆ ژوورەوە، کابرا گوتی بۆ کوێ؟ بۆ ئێرە؟ بە دەستی ئاماژەی بۆ ئەو ژوورە بچوکە دەکرد و دەیگوت ئەوە ژوور نییە، بەڵکو قەبرێکی ڕاستەقینەیە. زیندانییەکە هەوڵیدا ڕابکات، بەڵام پاسەوانەکان گرتیان هەتا بەڕێوبەری زیندان خالید نەشگەیی هات و قیژاندی بەسەریدا: سەگی کوڕی سەگ، بۆچی نارۆیتە ژوورەوەو گوێڕایەڵی فەرمانەکان نابیت؟ ئیتر بە قامچییە مسینەکەی دەستی تێیکەوت و دەستی بە لێدانی کرد هەتا کەوتە سەر زەوی و لە هۆش خۆی چوو، ئینجا پاسەوانەکان هەڵیانگرت و بە زنجیری ئاسن کۆتوبەندیان کرد.

ئەو زیندانییە ناوی فەوزی بوو، من و ئەو پێکەوە ئۆرەی تەوالێتمان هەبوو. سەرنجم دەدا کاتێک دەرگاکەیان دەکردەوە، تەنەکەیەکی پڕ لە پیسی بەسەر شانیەوە بوو. شەوان ئەم داماوە کە لە ژوورەکەی دەماتە دەردوە پتر لە بیست پاسەوان بۆی دادەنیشتن و سەیریان دەکرد. یەکێک لە پاسەوانەکان دارێکی خەیزەرانی بەدەستەوە دەگرت و دەمێک دەیکێشا بەسەریدا و دەمێک دەیکێشا بە پشتیدا. زۆر جار لەناو ئازار دەکەوتە سەر زەوی و تەنەکە پڕ لە پیسییەکە دەڕژا بە سەریدا و ئەویش لە تاودا هاواری دەکرد و داد و بێدادی بوو، بەڵام پاسەوانەکان لە جیاتی ئەوەی بەزەییان بەم داماوە بێچاوانەدا بێتەوە بەدەنگی بەرز پێدەکەنین و قاقایان لێدەدا. لە دڵی خۆمدا دەمگوت: ئەری

من خەو دەبینم یان بە ئاگام؟ تۆ بڵێی ئەوەی دەیبینم ڕاست بێت؟ ئەو دیمەنانە ڕۆژانە دووبارە دەبوونەوە، دڵم هەڵدەقرچا لە ئازاری دیتنی ئەو دیمەنانە و هیچیشم دەسەڵات نەبوو!

ئەو دیمەنە سامناکانە ڕۆژانە دووبارە دەبوونەوە، ڕقێکی ئەستور و تورەبوونێکی سەرشێتانە لە کەلەی دابووم، ویستم ڕووبەڕووی ئەم جەلادە گێلە ببمەوە و داوای لێبکەم واز لەو کارە قێزەونانە بێنن، لە دڵی خۆمدا گوتم چی ئەبێت با ببێت. داوای دیداری بەڕێوبەری زیندانم کرد، کە هات بۆلام بە توندی قسەم لەگەڵدا کرد و پێمگوت: ئێمە لە زیندانین یان لە قەسابخانەی مرۆیی؟ پێکەنینی بە قسەکانم دەهات. زیاتر پێمگوت: ئەگەر ویستت لە یەکێک لە بەندکراوەکان بدەیت، واز لەو بێنە وەرە لە جیاتی ئەو لەمن بدە، پێی وتم بۆچی ئەو قسانە دەکەیت؟ پێمگوت: ئەگەر واز لەو کارانە نەهێنیت سکاڵایەک بەرز دەکەمەوە بۆ بارزانی لە سەرت، بۆ ئەوەی بزانێت تۆ لێرە چۆن ڕەفتار لەگەڵ زیندانییەکاندا دەکەیت. شەریفانەتر ئەوەیە کە ئازاری کوردێک بدەیت لە جیاتی بێگانەیەک، چونکە کاتێک دەڕواتە دەرەوە ئاشکراو ڕسواتان بەکات. قسەکانم ڕاشکاوانەو ڕاستگۆیانە بوو، چەند ڕۆژێک وازی لەو کارانە هێنا، بەلام سروشتی شەڕانگێزانەی خۆی زاڵ بوو بە سەریدا و زوو گەڕایەوە سەر ڕەوشتەکەی جارانی و خراپتریش بوو، ئینجا لە ئەشکەنجەداندا هونەری بەکار دەهێنا، دوای ئەوەی لە

بەندکراوێکی دەدا و ئەشکەنجەیەکی زۆری دەدا، ئینجا بە زنجیر هەڵی دەواسین بۆ ئەوەی زیاتر ئازار بچێژن.

لە دڵی خۆمدا گوتم دەبێت سکاڵای لەسەر بکەم لای بەرپرسەکانی و داوای دیدارێکی محەمەد عەزیز بکەم و هەموو شتێکی بۆ باس بکەم. دوای تێپەڕبوونی چەند ڕۆژێک بەسەر داواکەمدا، محەمەد عەزیز هات بۆ زیندان و لەناو نووسینگەی بەڕێوەبەرە گێلەکەی زیندان لەگەڵیدا دانیشتم. یەکەمجار لەسەر چارەنووسی خۆم لێرەدا قسەم لەگەڵدا کرد و لێمپرسی تاکەی بەوجۆرە دەمێنمەوە، ئینجا باسی ئەو چەوساندنەوەو ئەشکەنجەیەم بۆ کرد کە زیندانییەکان لە ناو بەندیخانەکەو دەرەوەی بەندیخانەکە دووچاری دەبنەوە، هەموو ئەمانەش لەبەردەمی بەڕێوەبەری زیندان و پاسەوانەکان. پێمگوت داخۆ ئەمە زیندانە یان قەسابخانەی کەولکردنی مرۆڤە؟ ئینجا بە وردەو درشتی باسی هەموو ئەو شتانەم بۆ کرد کە بەچاوی خۆم دیومن بەرامبەر بەو زیندانییە بێتاوانانە ئەنجام دراون. محەمەد عەزیز قسەکەی پێبریم و گوتی: چۆن دەزانیت ئەوانە بێتاوانن؟ گوتم چونکە دەزانم کە خۆم بێتاوانم، بەردەوام بووم لە قسەکانم و سەیری بەڕێوەبەری زیندانم کرد و گوتم: خاڵد ئەشکە دەبوو شوانی مەڕو بزن بێت نەک بەڕێوەبەری زیندان، لەبەر ئەوەی هەر کەسێک لە خەڵان بڕواتە دەرەوە، بەهۆی کردەوە دڕندەکانیەوە، بەیەکجاری واز لە کورد بوونی خۆی دێنێت و نەفرەتی لێدەکات ئەگەر کوردێکی زۆر ڕەسەنیش بێت. نامەکەم دایە دەستی کە

هەر سەبارەت بەو بابەتە بۆ بارزانیم نوسیبوو، لێیوەرگرتم و دواتر دابووی بە ئیدریس و مەسعود. دوای چەند ڕۆژێکی کەم ڕێنمایی و فەرمانی توند دەرکرا بۆ بەڕێوبەری زیندان کە واز لەو ڕەفتارانە بێنێت و ئەوەندە ئەشکەنجە و سوکایەتی بەرامبەر بە زیندانییەکان نەکات لە زیندانی خەلان.

دوای ئەوەی کە خودا پشتیگرتم، بەڕێوبەری زیندان هەوڵی دەدا، بەشێوازە شەیتانییەکانی خۆی تۆڵەم لێبکاتەوە بە هەر شێوەیەک بووە بۆ ئەوەی توڕە بوونی خۆی دامرکێنێتەوە. هەندێ لە پاسەوانەکانی هاندەدا بۆ ئەوەی ڕەفتاری خراپم لەگەڵدا بکەن و قسەم لەگەڵدا نەکەن و هیچ داوایەکم جێبەجێ نەکەن. ئیتر نامەیەکی ڕەسمیم نارد بۆ بارەگای بارزانی و ناڕەزایی خۆم دەربڕیبوو، هەروەها داوای هەندێ جلوبەرگی ژێرەوەم کردبوو، لە کۆتاییدا عەلی محەمەد عەزیز ئەرکی کێشاو هەندێکی کەم لە داخوازییەکانمی جێبەجێ کردبوو.

ڕۆژێکیان عومەر دەبابە و شاخەوان ئەحمەد لە بەشی کاروباری گشتی شۆڕش بە مەبەستی پشکنین سەردانی زیندانیان کرد بۆ ئەوەی لە نزیکەوە باروودۆخی بەندکراوەکان بەسەر بکەنەوە. دەچوونە هەموو ژوورەکانەوە هەتا گەیشتنە ژوورەکەی من، عومەر منی بینی و هاتە ژوورەکەم سەیری کرد زۆر پیس و پۆخڵە چەوری و خۆڵ لەسەر دیوارەکانی بوو چونکە نزیک بوو لە ئاندینەکەوە. بەسەر پێخەفەکەمەوە چینێکی

ڕەش چلک و پیسی هەبوو، پێمگوت: کاک عومەر کوا برایەتی کوردان؟ تێکۆشەرێکی وەک جەمیل مەحۆ لەو حاڵەتەدایە تۆ پێت ڕەوایە؟ بە دەنگێکی نزم کە بە حاڵ دەبیسترا گوتی: بۆچی کاک جەمیل کەسێک لە ئێمە دەتوانێت پرسیاری تۆ بکات لەبەر ئەوەی ڕۆژی دواتر چارەنوسی ئەویش زیندان دەبێت. شاخەوان ئەحمەد گوتی: هاوڕێکانت لە لوبنان هاوکاری شوعیەکان دەکەن لە دژی شۆڕش. پێمگوت ئەوە درۆیە، ئەوە ئێوەن دژی شۆڕشی کوردن نەک ئێمە. ئینجا ئاوڕم دایەوە بۆ عومەر و لێمپرسی: هۆکاری ئەم سەردانە کتوپڕەتان چییە؟ گوتی: ئێمە بەشوێن کارێکەوەین دەمانەوێت بزانین بۆمان دەلوێت چەند ژوورێکی تر لە ناو زیندانەکە دروست بکەین. گوتم هەقی خۆتانە چونکە هەزاران خەباتکاری بەشەرەفی کورد لە کونجی بەندیخانەکانی شۆڕشدا توند کراون.

فاروق کە پیشەی (دوواندن) بوو، لە دواوە لەبەر دەرگاکە لەگەڵ پاسەوانەکاندا وەستابوو، دەستی کرد بە پێکەنین. پێش چوونە دەرەوەی عومەر لە ژووری بەتدیبەکەم داوای لێکردم هەندێ دار جگەرەی بە دیاری بدەمێ کە بە کوردی پێیان دەگوت (پاسک)، بەشی خۆی و هاوڕێکانیمدا، فاروق خۆشی پێشتر هەندێ پاسکی لێوەرگرتبووم.

لێرەدا دەتوانم بڵێم کەسێک لە شۆڕشدا ئەما، لە سەرکردەکانەوە بیگرە هەتا دەگاتە پێشمەرگەکان، دار جگەرەی

لێنەسەنیبێتم، بەڵام بەڕێوبەری زیندان زۆرترین دار جگەرەی لێدەسەندم. هەموو جارێک لەبەردەم دەرگای ژوورەکەمدا دەوەستا و لە پەنجەرە بچوکەکەوە هاواری دەکرد " باسکم نەوێ". کاتێک بە گوێیم نەدەکرد و نەمدەدایێ دەرگاکەی بەزۆر دەکردەوە و لەگەڵ کۆمەڵێک پاسەوان بە چەکەکانیانەوە وەکو جەردە دەهاتنە ژوورەوە، ئینجا دەستی دەکرد بە جانتاکەمدا و بەدڵی خۆی باسکی دەبرد. هەندێجار زۆری لێدەکردم و داوای زیاتری دەکرد و نەمدەدایێ، ئەوجا کورەکەی بۆ دەناردم کە لە باوکی نارەسەنتر بوو. لەگەڵیدا ڕێککەوتم کە زۆرترین باسکی بدەمێ بەو مەرجەی کە دەنگوباسی دەرەوەم بۆ بێنێت. بەهۆی ئەوەوە زانیم کە سوپای ئێران بە درێژایی سنورەکانی لە ئامادەباشیدایە بۆ یارمەتیدانی کورد، هەروەها بۆی باس دەکردم کە تانکەکانی ئێران بەشەو هەتا سنوری سلێمانی نزیکدەبوونەوە بۆ لێدانی سوپای عێراق. بەهۆی ئەوەی کە ئەو باسکانەم دەداتێ زانیاری سەربازی و غەیرە سەربازی زۆر گرنگم دەست دەکەوت، لەوانەش بۆ نمونە سێ رۆژ قەدەغەی هاتوچۆیان لە ناوچەکەدا راگەیاندووە بەهۆی ئەوەی کە دوو لەشکر لە سوپای ئێرانی هاتوونەتە گەلاڵە بۆ هاوکاری پێشمەرگە ئەو کاتەی سوپای عێراق ڕەواندزی گرتۆتەوە و پێشمەرگە پاشەکشەی کردووە بۆ گەلاڵە. هەروەها زانیم کە ژمارەیەک لە بارهەڵگر ڕۆکێتی "هۆک" یان هێناوە لە ئێرانەوە و هاتوونەتە ناو حاجی

ئومەران، هەروەها بارزانی چەند جارێک ناوچەکانی شۆڕشی بەجێهێشتووە و ڕۆیشتووە بۆ ئێران و فەرەنسا و ئەمەریکا و هەندێ وڵاتانی تری ئەورووپا. هەروەها لە سەرچاوەی زۆر باوەڕپێکراو زانیم کە بەڕێوبەری زیندان لە دژی بارزانی کارنەکات و لە دەستوپەیوەندە هەرە دڵسۆزەکانی جەلال تاڵەبانییە. هەمیشە باسی جەلالی بۆ ئەکردم و زۆر وەسفی دەکرد، هەروەها زۆر بە ئیبراهیم ئەحمەدا هەڵیدەدا. هەروەها بەڕێوبەری زیندان پێی گوتم: کاتێک سوپای ئێرانی دێنە ناوچەکانی شۆڕش بۆ یارمەتیدانی پێشمەرگە، ئەندامەکانی دیار نامێنن، چونکە جل و بەرگی پێشمەرگە دەپۆشن بۆ سەرلێتێکدان و ونبوونیان، تا هیچ کەس گومانیان لێنەکات.

جارێکیان پێمگوت کاک خالد تۆکەسێکی باشیت، ئەتوانیت پێمبڵێیت من کەی ئازاد دەکرێم و لێرە دەردەچم؟ زۆر بە لوتبەرزی و لەخۆبایی بوونەوە وەڵامی دامەوەو گوتی: ڕەنگە هەر لێرە بمێنیتەوە هەتا لە زیندانی خەلان دەمریت. پێمگوت خودا لە هەموو کەس گەورەترە و تواناى بەسەر هەموو شتێکدا هەیە و کۆتایی زاڵمیش زۆر ڕەش دەبێت. پێیگوتم ئەوە دەبینم تۆ بە شەو و ڕۆژ خەریکی دروستکردنی ئەو باسکانەی ئەم کارە سودی چییە بۆ تۆ؟ پێمگوت ئیشاڵا بەم زوانە لە زیندان دەچمە دەرەوە هەمووی دەکەم بە دیاری بۆ هاوڕێکانم و بۆ هەر کەسێک لە بەیروت بێت بۆ لام و هەواڵم بپرسێت، ئینجا دەستی

کرد بە پێکەنین و قاقا لێدان و گوتی: تۆ شێت بوویت، زۆر سەهویت، حسابەکانی تۆ وەک حسابەکانی سەدام حسێن وایە، تۆ لێرە دەمێنیتەوە هەتا لە زینداندا دەمریت، من خۆم زۆرم لا سەیرە بە درێژایی ئەو ماوەیە بەرگەت گرتووە و بە زیندوویی ماویت و نەمردوویت، چونکە ئەم زیندانەی کە تۆی تێدایت لە شەش مانگ زیاتر هیچ کەس بەرگەی ناگرێت.

بەڕێوبەری زیندان خالد ئەشگە مرۆڤێکی ڕەفتار ناشیرین بوو، توند و زاڵم، بە شێوەیەکی زۆر خراپیش ڕەگەز پەرست بوو، جیاوازی دەکرد لە نێوان کوردێک و ئەوی تردا. بەمنی دەگوت تۆ بادینیت ئێمە سۆرانین. منیش وەڵامم دەدایەوەو دەمگوت: لای من جیاوازی لە نێوان کوردێک و ئەوی دیکەدا نییە. کوردی ڕاستەقینە ئەوەیە کە خزمەتی گەلەکەی دەکات، کوردی ڕەسەن ئەوەیە کە خزمەتی کوردستان بکات بەدڵسۆزی و بە دڵ و بە گیان. زۆرجار هەستم دەکرد و لە ڕەگەز پەرستبوونی دڵنیا دەبووەوە کاتێک لە زیندانەکانی دەدا، بە تایبەت ئەوانەی کە جامانەی سووریان بەسەرەوە بوو نیشانەی ئەوەی کە بارزانین، بەشی ئەوانە کاری قورس و ئەشکەنجەی توند بوو، تەنانەت هەیانبوو هەوڵی ڕاکردنی دەدا بۆ ئەوەی ڕزگاری بێت لەو ئەشکەنجە قورسە، ژیانی خۆیان دەخستە بەردەم هەڕەشەی کوشتن، ئەوەیان پێباشتر بوو وەک لەوەی لەو زیندانەدا بمێننەوە.

ئەوانەی کە هەوڵی ڕاکردنیان دەداو شکستیان دەهێنا و دەگیرانەوە، دەیانهێنان لەبەر چاوی هەموو بەندییەکانەوە دەستیان دەکرد بە لێدان و ئەشکەنجە دانیان. بە قامچی پشتیان سوور دەکردنەوە و بە قۆناغە تفەنگ بەردەبوونە سەروگیانیان. بە شێوەیەکی زۆر وەحشییانە ئەشکەنجە دەدران هەتا لەهۆش خۆیان دەچوون، ئینجا دەیانبەستنەوەو کۆت و زنجیریان دەکردە قاچیان و لە ژووری بچوکدا ڕایاندەگرتن. زۆرێک لە بەندییەکان لە کاتی هەوڵدانیان بۆ ڕاکردن دەکوژران و گولە باران دەکران. ڕۆژێکیان یەکێک لە زیندانییەکان هەوڵی دابوو ڕابکات، بەڵام شکستی خوارد، لە گۆڕەپانی زیندانەکەدا ڕایان وەستاندبوو. دوای ئەوەی تێروپڕ ئەشکەنجەیاندا، بەڕێوەبەری زیندان داوای لە هەموو بەندکراوەکان کرد لەبەردەمی ئەم داماوەوە بڕۆن و هەر کەسەی تفێک بکاتە ناوچاوانی، ئەوەی ئەو کارەی نەکردایە ئەوا پاداشتەکەی سوکایەتی و لێدان بوو بە قۆناغی تفەنگ.

جارێکیان لە یەکێک لە بەرپرسەکانی زیندانم پرسی کەناری محەمەد ئەمین بوو بۆچی کاتێک کەسێک لە بەندکراوەکان نەخۆش دەکەون نایەن بۆ نەخۆشخانە و لە جیاتی ئەوە دەیبەنە ناو حەوشەی زیندانەکە و چەند ڕۆژێک فڕێی دەدەن بەبێ ئەوەی هیچ کەسێک بایەخی پێبدات؟ زۆر بە سوک و ئاسانی وەڵامی دامەوەو گوتی: بۆچی عەزیەتی خۆمان بدەین و بیبەین بۆ

خەستەخانە؟ خۆی دوای یەک دوو ڕۆژ دەمرێت و لە کۆڵمان دەبێتەوە!

ئەو شتانەم هەمووی بەچاوی خۆم دەبینی لە زیندان. ئەمە جگە لەو کەسانەی کە چەند ساڵێک لەو زیندانە دەمانەوە و وەکو شێت بە ڕۆژ و بەشەو هاواریان دەکرد. لەناو زیندانەکاندا وتاریان دەداو هێرشیان دەکردە سەر بارزانی و سەرانی شۆڕش. ئەمانە هەموو جلوبەرگی بەریان دڕابوو، بە تایبەت لە زستان کە سەرماو سۆڵەیەکی زۆر توندبوو، کرێوەکەی زۆر بێ ڕەحم بوو. زۆرم بەزەیی پیایاندا دەهاتەوە. دەچووم بۆ لای پاسەوانەکانی زیندان ئەوانەی هاوڕێم بوون، پارەم دەدانێ بۆ ئەوەی کەمێک پێداویستی بۆ ئەو داماوانە بکڕن چونکە من موچەیەکی مانگانەی ١٥ دینارم هەبوو، بەشی هەرە زۆریم لەبەر خاتری خودا بۆ نەدارەکان سەرف دەکرد. چونکە بەشی هەرە زۆریان سەردانیان قەدەغە کرابوو، بەدرێژایی ڕۆژ لەژێر قرچەی هەتاودا بێگارییان پێدەکرا و لە زستانیشدا لەژێر کرێوەی سەرما، جادەیان پێرادەکێشان یاخود لە باخ و باخاتی بەڕێوەبەری زیندان دارو درەختیان پێدەناشتن و ڕۆژانە ڕوبعە دینارێکیان دەدانێ، جا ئیتر بیخە بەرچاوت چ زوڵم و ستەمێک بووە. هەر کەسێکیش گوێڕایەڵ نەبوایە پاداشتەکەی ئەشکەنجەو لێدان بوو.

ئەگەر یەکێک لە زیندانییەکان بە ڕێکەوت هەندێ شتی لابوایە و بەڕێوەبەر حەزی لەو شتە بوایە، بۆ نمونە وەکو رادیۆ یان هەر

شتێکی تر، هەوڵی دەدا بە شێوازە نامەردەکانی خۆی دەستی بەسەردا بگرێت. سروشتی بەڕێوبەری زیندان وابوو بۆ هەر ژوورێک کەسێکی سیخوڕی خۆی دادەنا، بۆ ئەوەی جاسوسییان بەسەرەوە بکات و قسەوباسەکانیان بگوێزێتەوە بۆ گەورەکەی، یەک وشە بەس بوو کە ئەوجاسوسە بیبات بۆ بەڕێوبەری زیندانەکە و بۆ نموونە بڵێت خاوەنی رادیۆکە هەوڵیداوە رابکات و دەرگای زیندانەکە بشکێنێت، ئیتر قوڕبکات بەسەری ئەو کەسەداو دووچاری کوێرەوەری و ئەشکەنجەی بکاتەوە. زۆربەی تۆمەتەکان تەنها بوختان و درۆ بوون، ئیتر ئەو کەسە داماوە دەبرایە دەرەوە بۆ لێپێچینەوە.

خۆم شایەتحاڵی ڕووداوێک بووم بەسەر بەندکراوێکدا هات ناوی سمکۆ بوو. بەڕێوبەری زیندان بانگی کردو پێی گوت: ئەو رادیۆیەم بدەری رزگارت دەکەم لەو تۆمەتە مەترسیدارە، هەر ئەوەندەی کە رادیۆکەی پێدابوو، ئیتر سیخوڕەکەی بانگ کردو هاواری کرد بەسەریدا: تۆ درۆ ئەکەیت سەگی کوڕی سەگ، ئەم پیاوە بەڕێزە (واتە سمکۆ) کاری لەوجۆرەی لێناوەشێتەوە، لەبەر ئەوەی لە خێزانێکی بەڕێزە.

بەر لەوەی دەستگیر بکرێم، لە زۆر کەسم دەبیست کە سەرکردایەتی شۆڕشی کورد لە عێراق تەنها تاقمێک چەتەی بەکرێگیراوی چەکدارن، باوەڕم بەوە نەدەکرد و دەمگوت ئەوە ناشرینکردنی شۆڕش و پیاوەکانیەتی، بەڵام ئێستا هیچ گومانێکم

لەوەدا تەماوە، بەڵکو ئەو کاتەی بە چاوەکانی خۆم دەمبینی کە چۆن دادگایی زیندانییەکانیان دەکرد و حوکمی جۆراوجۆری وەکو ئیعدام یاخود بیست ساڵ زیندانییان بەسەردا دەسەپاندن، تەواو دڵنیا دەبوومەوە لەوە، پرۆسەی دادگایی کردنەکان بە شێوەیەکی گاڵتەجاڕیانە بەڕێوە دەچوو. هەندێ لە بەرپرسەکان دەهاتن و چەند کەسێکی لێکۆڵیارو دادوەرێکیان لەگەڵ خۆیاندا دەهێنا و لەبەردەم دەرگای زیندانەکە دادەنیشتن و سەرو کوپێک چایی و چەندەها جۆری میوەی بەلەزەتیان لەبەردەمدا دادەنرا و دەستیان دەکرد بە پێکەنین و قسەی قۆر. یەکێکیان لە دوای یەک دوو پرسیاری گاڵتە ئامێز، بە بەندکراوەکەی بەردەمی دەگوت: ئەی فلان کەس، ئەوە حوکمی ئیعدامان بۆ دەرکردیت، بۆ دووەمیش بیست ساڵ حوکم ... تاد

هەزاران کەس لە نێو بەندیخانەکاندا توند کرابوون، هەر هەموویشیان بێتاوان بوون و هیچیان نەکردبوو، حوکمی ناڕەوا لە دژیان دەردەکرا تەنها بۆ تۆڵە کردنەوە یان بۆ ناچارکردنیان بۆ ئەوەی بێنە ناو حزبەوە، ئینجا دوای ئەوە ئازادیان دەکردن. بیرم دێت لەناو بەندکراوەکاندا یەکێکی تیا بوو ناوی "شاتو" بوو. کورتە باڵایەک بوو، پێشمەرگە بوو، ساڵی ١٩٦١ پەیوەندی پێوە کردبوون، پسپۆڕبوو لە تەقاندنی گوللەتۆپی ئاسمانی دژە فڕۆکە. هۆکاری دەستگیرکردنەکەشی ئەوەبوو کە ژنەکەی و برازنەکەی خۆی لەسەر بەدڕەوشتی کوشتبوو، سزاکەی تەنها دوو ساڵ

بوو، لەبەر ئەوەی پێشمەرگە بوو، پێنج ڕۆژ بەر لەوەی ماوەی زیندانیکردنی تەواو بێت، پێیان گوت حوکمێکی ترت بەسەردا سەپێنراوە بۆ ماوەی پازدە ساڵ، بەڵام ڕێکەوتنی جەزائیر هاتە گۆڕێ و ئەم و هەزاران بێتاوانی تری ڕزگار کرد لە دەستی ئەو گیرەشێوێن و بەد ڕەوشتانەی کە گەمەیان بە چارەنووسیانەوە دەکرد.

لەگەڵ ئەم بەندکراوە بێتاوانانەدا، هەندێ سیاسەتمەداری بەناوبانگیش هەبوون، ئەمانەیان هەموو دەخستنییە ناو ژوورێکەوە لەژێر چاودێری توندا دەبوون بۆئەوەی هیچ جۆرە پەیوەندییەک لەنێوانیاندا دروست نەبێت.

ڕێڕای توند و تۆڵیی چاودێری، بەڵام من بەشێوازی خۆم دەمتوانی پەیوەندییان لەگەڵدا بگرم و ئاڵوگۆڕی نامەیان لەگەڵدا بکەم، بەردەوامیش دەمزانی لە دەرەوەی زیندان چی دەگوزەرێت. کەسوکاری ئەو زیندانە سیاسییانە دەهاتن بۆ سەردانیان و دیارییان بۆ دەهێنان. لە بیرمە جارێکیان سێ قەفەز مریشکیان بە دیاری هێنا کە هەر دانەی دە مریشکی تێدا بوو. ئۆتۆمبیلەکە لەبەردەم بەندیخانەکەدا وەستا و قەفەزەکانیان داگرت. دزەکان لەدەوری کۆبوونەوە، هەروەها بەڕێوەبەری زیندانیش خالد ئەشکە هات و فەرمانی بە یەکێک لە پاسەوانەکان کرد پێنج دانە لەو مریشکانەی بۆ بەرێتەوە بۆ ماڵەوە، بە پاسەوانەکانیشی گوت سێ مریشک بەرن بۆ خۆیان. هەر پاسەوانێک دوو مریشکی برد.

لە سێ مریشک تەنها حەوت دانە مانەوە، دواتر یەکێک لە پاسەوانەکان هات و بە زیندانییەکانی گوت تەنها یەک مریشک هەیە دەتوانن لە حەوشەی زیندانەکە بیخۆن. بەشەو دەمبینی کە چۆن پاسەوانەکان مریشکەکانیان سەردەبڕی و دەیانخواردن و ڕۆژی دواتر بە خاوەنەکانیان دەگوت نەخۆشی بڵاو بووەو مریشکەکان مرداربوونەتەوە. هەموو ئەوانەم بە چاوی خۆم دەبینی، چونکە ژوورەکەم نزیکی ژووری پاسەوانەکان بوو، لە کونی دەرگاکەوە هەموو شتێکم دەبینی.

دەمتوانی هەر جۆرە چەکێک ئارەزووم بوایە بیهێنمە ناو ژووری زیندانییەکانەوە، ئەوەش زۆر ئاسان بوو، چونکە ئەوانەی پاسەوانی زیندان بوون هەموویان دز بوون و دزەکان کرابوونە پارێزەری زیندان لە پێش هەموشیانەوە خالد ئەشکەی گێلۆکە، ئەوانە ئامادەبوون کوردستان لەمسەری بۆ ئەو سەری بەیەک دینار بفرۆشن. بە دزییەوە ئازوقەو چەکیان دەفرۆشتەوە، ئەمە جگە لەو پارانەی کە خالد ئەشکە مانگانە لە بارەگای بارزانی و مەکتەبی سیاسی وەریدەگرت بۆ دابینکردنی پێداویستی زیندان، لە ڕاستیدا هیچ شتێکی بۆ پێداویستییەکانی زیندان سەرف نەدەکرد، هەمووی هەڵدەگرت بۆ خۆی.

وام بۆ دەرکەوتبوو کە ئامانج لە هەڵگیرساندنی شۆڕشی کوردستان لە عێراق ئازاد کردنی گەلی کورد و سەربەخۆیی کوردستان نەبوو، بەڵکو لە بەرژەوەندی ئەم تاقمە خائن و

خۆفرۆشە بوو کە هیچ پایەو شوێنێکیان لەناو ریزەکانی گەلی کوردا نەبوو، ئامانجیشیان تەنها ئەوە بوو کە خۆیان لە پشتی سەرکردایەتییەکی گەندەڵی بزووتنەوەی کورد مەلاس بدەن. لە کاتی دەستبەسەرکردنی زۆرە ملێمدا لە ساڵی ١٩٧١ هەندێ وێنەی فۆتۆگرافیم چرکاندبوو، لە حاجی ئۆمەران لەگەڵ پاسەوانەکانی بارزانیدا، ناردبوومن بۆ لوبنان بۆ ئەوەی لە رۆژنامەی حزبدا (دەنگی کورد) بڵاوی بکەنەوە، تا لە رێگایەوە رایگشتی لە باروودۆخی دەستگیرکردنم ئاگادار بکەنەوە. بڵاو کردنەوەی ئەو وێنانە کاریگەری زۆری هەبوو، رووی راستەقینەیانی ئاشکرا کرد. ئیدریس و مەسعود زۆر بەوە تورە بوون، چاودێرییان لەسەر توند کردم و وێنەگرتنیان لێم قەدەغە کرد. هەرچەندە ئەوان رێگایان لێگرتم و چاودێرییان لەسەر توند کردمەوە، بەلام بە رێگای تایبەتی خۆم هەندێ وێنەم لەناو زینداندا چرکاند. هەندێ لەوانەی کە کامیرایان پێبوو لەگەڵیاندا رێکەوتم کە هەندێ وێنەم لەناو زیندان بەدزییەوە بگرن، بەرامبەر بەوە منیش دارجگەرەم دەدانێ.

ئەو ماوەیەی کە بەسەر دەستگیرکردنمدا تێپەری و ئەو هەموو سکاندال و رسواگەرییەی من بینیمن، دنیای لەبەرچاو خستم. بیرکردنەوەی خراپ بە خەیاڵمدا دەهات، لە دڵی خۆمدا دەمگوت: بۆچی من لەو حاڵەتەدا دەژیم. دڵتەنگ و غەمبار بووم، مێشکم لەسەرخۆم نەمابوو. نامەیەکم بۆ بارەگای بارزانی نارد و

ئاگادارم کردن کە من ئیتر مانگرتن لە خواردن ڕاگەیەنم هەتا مردن، ئەگەر ئازادم نەکەن، وەک پیشەی خۆیان وەڵامیان نەدامەوە، ئیتر دەستم کرد بە ڕۆژوو گرتن، دڵم گوشرابوو، لە ژوورەوە تەنها بووم، لەسەر زەوی بەبێ خواردن و خواردنەوە و جگەرە کێشان کەوتبووم، نۆ ڕۆژم بەو جۆرە بردە سەر.

لە ڕۆژی دەیەمدا، بەڕێوەبەری زیندان هاتە ژوورەکەم و گوێم لێبوو گوتی خەریکە دەمرێت. تەلەفۆنی کرد بۆ بارەگای بارزانی و پێی ڕاگەیاندن، بارزانیش جەنابی وەزیری داد؛ سالەح یوسفی ڕاسپارد بۆ ئەوەی دانوستانم لەگەڵدا بکات و واز لە مانگرتن بێنم. لەگەڵ بەڕێوەبەری زیندان نامەیەکی شەفەوی ناردبوو، من دەست لە مانگرتن هەڵگرم بەرامبەر بەوەی کە ئەو بێت بۆ گفتوگۆ لەگەڵم، بە بەڕێوەبەری زیندانم گوت ئەو پیاوە خلەفاوەو درۆ دەکات، گوتی: نا ئەو پیاوە تەمەنی زۆرە و وەزیری دادە لەسەر کوردستانی عێراق دەچێتە ئەقڵەوە درۆ بکات؟ ڕێک گومانەکەی من لە شوێنی خۆیدا بوو درۆی کرد و نەهات.

لە ناو گیراوەکاندا جەوهەر ئاغای مێرگەسۆری هەبوو، کە برای فاخر مێرگەسۆری بوو، لە ژێر چاودێری توندا بوو، ئەویش لای خۆیەوە بڕیاریدا مانگرتن لە خواردن ڕاگەیەنێت، چەند ڕۆژێک مانی گرت و دواتر گواستیانەوە بۆ زیندانی ڕایات و دواتر ئازادیان کرد.

ماوەیەکی زۆری پێنەچوو دوای ئازاد کردنی، دیسانەوە لە بارەگای بارزانییەوە فەرمان درا و دووبارە لەگەڵ باوکیدا محەمەد

ئاغــای میرگەســۆری دەســتگیر کــرایەوە و لەگەڵ ئەنــدامانی خێزانەکەیاندا خرانە ژێر چاودێری توندەوە، لە کاتێکدا فاخر و براکەی هیچ هەواڵێکیان نەدەزانرا، دواتر زانیمان کە هەموویان لەناو زیندانی ترسناکی رایات گولە باران کراون. ساڵی ١٩٧٤ بــارزانی فەرمانیدا کە هەمــوو بەنــدییەکانی بەنــدیخانەی خەلان بگوێزنەوە بۆ رایات و تەنها من لەوێ مامەوە، چونکە ئاشکرا بــوو، ئەوەی رەوانەی زینــدانی رایــات بکرایە بە مــردوو ئەژمــار دەکرا. هەفتە نەبوو لەو زیندانە دوو یان سێ کەس گولە باران نەکرێن. بەهۆی هەندێ لە پاسەوانەکانەوە ناوی ئەوانەم دەزانی کە لەزیندانی رایات دەکوژران، پاسەوانەکان لە رێگای هەندێ لە برادەرەکانی خۆیانەوە لە زیندانی رایات ئاگاداری هەمــوو شتێک بوون.

هەنــدێ جار لەنــاو پێشمەرگەکاندا یاخیبوون سەرییهەڵدەدا، لە نێــوان خۆیانــدا دەبــوو بە شــەڕیان و تێکیرژانــی چەکــدارانەیان دەکرد و کوژراو و برینــداری لێدەکەوتەوە، ئەوەی کە بەهێزتــر بوو کۆنترۆڵی دۆخەکەی دەکرد و سەدانی لەوان دەستگیر دەکرد و لە زینــدانی خەلان توندیان دەکــردن و دوای مــاوەیەکی دیــاری نەکــراو ئینجــا ئازادیــان دەکــردن و رەوانەی بەرەکــانی شــەڕیان دەکردنەوە.

پێش ئەوەی عەزیز عەقراوی رابکات[٢٠]، بەڕێوەبەری زیندان خۆی پێگوتم: عەزیز عەقراوی دەستگیر دەکرێت و بە

[٢٠] هۆکاری راکردنی عەزیز عەقراوی و هەموو ئەوانی تریش، ملهوڕی مەلا مستەفا و کوڕەکانی بوون، کە لە ناو پارتەیەکی داخراوی موخابەراتی ئیقلیمی کاریان دەکرد و هەموو کەسێکیان بە رێگری خائن و دوژمن دەزانی، لەوانەش عوبێدوڵای کوڕی خۆی و سابیر و لوقمان و هاشم عەقراوی و جەلال تاڵەبانی و ئیبراهیم ئەحمەد و عەلی عەسکەری و دەیان کەسایەتی تر. لێرەدا بە کورتی دیوێکی جیابوونەوەی عەزیز عەقراوی باس دەکەین: عەزیز عەقراوی ساڵی ١٩٢٤ لە ئاکرێ لە دایک بووە، کۆلێژی سەربازی و کۆلێژی ئەرکانی تەواوکردووەو لە خولی راهێنانی سەربازی لە بەریتانیا و یەکێتی سۆڤیەت بەشدار بووە. ساڵی ١٩٦٢ ریزەکانی سوپای عێراقی بەجێهێشت و پەیوەندی کرد بە جوولانەوەی ئەیلولەوە. ساڵی ١٩٦٤ هەتا کاتی هەڵهاتنی لە ١٩٧٣ وەک لێرەدا جەمیل مەحو باسی دەکات، ئەندامی مەکتەبی سیاسی پارتی بووە وەک زۆربەی سەرکردەکانی پارتی چۆتە ئیسرائیل و چەندین جار بەشداری خولەکانی موسادی کردووەو بووە یەکێک لە ئەفسەرە پایەدارەکانی دەزگای پاراستن. عەزیز عەقراوی لەبەر ئەوەی کەسێکی زمانزان و رۆشنبیرێکی سیاسی و سەربازی و ستراتیژی هەبووە، هەر زوو زانیویەتی کە مەلا مستەفا خۆی کردووە بە کارتی دەستی ئێران و تورکیا و ئیسرائیل و لە قوناغێکدا ئەو کارتە دەسوتێت، بۆیە ئەدوای ساردبوونەوەی رێکەوتنانەی ١١ی ئازار بە هاوبەشی لەگەڵ هاشم عەقراوی و عوبێدوڵای کوڕی بارزانی و عەبدول ستار تاهیر شەریف و چەندانی تر بە هاوبەشی لە گەڵ حکومەتی عێراق پارتی دیموکراتی کوردستان دروست دەکەنەوە. دوای راکردنی لە چنگی بارزانی لە ناو حکومەتی عێراقدا بوو بە وەزیری دەوڵەت و هەتا ساڵی ١٩٧٧ لەو پۆستەدا مایەوە. لەدوای دەسەڵات بەدەستەوە گرتنی سەدام حسێن و کوژرانی هەریەکە لە عوبێدوڵا و لوقمان و سابیر و شێخ عوسمان و کوڕەکانی (کوژرانی هەموو ئەمانە بە نەخشەی مەسایلی دایکی مەسعود بووە، لە رێگای ناردنی نامەی دروستکراو بۆ ناو حکومەتی عێراق گوایا ئەمانە لە ژێرەوە کار بۆ بارزانی دەکەن) ئیتر عەزیز عەقراوی بەنهێنی رایکرد بۆ سوریا و لە دوای راپەڕینی ساڵی ١٩٩١ گەڕایەوە بۆ کوردستان. عەزیز عەقراوی لە لایەن جەلال تاڵەبانی بە کەسێکی بوێرەو ترسنۆک ناوی بردراو و هیچ کات لە هیچ شەڕێکدا نەیتوانیوە وەکو پێویست سەرکردایەتی هێزەکانی خۆی بکات و لە هەموو شەڕەکاندا بەبێ تەقە ناوچەکانی بەدەستەوە داوە. ئەوەی جێگای پرسیارو گومانە

کەلەپچەکراوی دەیهێنن بۆ ئێرە، پێمگوت ئەو چەقەڵە بۆچی رایکرد؟ گوتی: لە لایەن بارزانییەوە یاداشتێکی دەستبەسەرکردنی دەرچووە و بۆی نییە بڕواتە ناوچەکانی دەرەوەی دەسەڵاتی شۆڕش، بەڵام سەرباری ئەو یاداشتە بە ئارەزووی خۆی بەناو گەڵاڵە و ناوپردان و قەسری و حاجی ئۆمەران پیاسەی دەکرد، بەبێ ئەوەی کەسێک رێگای لێبگرێت. رۆژێکیان زانیمان کە دیار نەماوە و کەس نازانێ چۆن، دەزگای هەواڵگریی شۆڕش هەوڵیدا دەستگیری بکات لە هەر شوێنێک بێت، بەڵام بێ سود بوو.

دوای ئەو گفتوگۆیە نامەیەکم بەدەستی سەرۆکی زیندان نارد بۆ فرانسوا هەریری بۆم نوسیبوو: رات چییە لەسەر خیانەتی عەقراوی؟ ئەو یەکەم کەسی خائن نییە بە گەلی کورد، بەڵکو نمونەی زۆرە کە هەتا ئەم ساتە لە ریزەکانی سەرکردایەتی شۆڕشدان. بەڕێوبەری زیندان بە توڕەییەوە وەڵامی دامەوە: تۆ کێیت تا بتوانیت هێرش بکەیتە سەر سەرکردایەتی شۆڕش و مەکتەبی سیاسی؟ پێمگوت: لە حەبیب محەمەد کەریم بپرسە ئەو پێتان دەڵێت من کێم. سەرۆکی زیندان ڕێنمایی زۆر توندی لە بارەگای بارزانییەوە بۆ دەهات، منیش پێمدەگوت کاک خالید، تۆ

ئەوەی کە ئەم کەسە رەنگە لەبەرەدا پێشتر پەیوەندی بە حکومەتی عێراقەوە هەبوبێت و لەسەر داوای ئەوان شەری نەکردبێت، هەروەها رەنگە لەسەر داوای مۆسادیش گەڕابێتەوە بۆ ناو دامودەزگاکانی حکومەتی عێراق. بە کورتی و بە کوردی وەک جەمیل مەحوێلسی دەکات، بارزانی و هەموو داروبەستەکەی جاسوس و سیخوڕی وڵاتان بوون و هەرگیز بۆ بەرژەوەندی گەلی کورد کاریان نەکردووە، ساڵی ١٩٦٨ کۆچی دوایی کردووە

بەو رێکارە تووندانەی بەرامبەر بە من دەینوێنێت من دەکوژێت، ئایا هیچ رەحم و بەزەییەک لە دڵتا نیە؟ وەڵامی دەدامەوە و دەیگوت ئەوە فەرمانی سەرەوەیە ناتوانم خۆمی لێلادەم.

لە کاتی بەندیمدا، کەسێکی بەندکراوی شەرم ناسی ناوی مەلا یەحیا بوو، دەیگوت بەرپرسی رێکخراوی کاژێک بووە. سێ ساڵ بوو لە لایەن ئیدریسەوە دەستگیر کرابوو، بۆیان دەرکەوتبوو کە چەند جارێک ئیمزای ئیدریسی ساختە کردووە. دواتر لە زیندان دەریانکرد. بەهۆی میانگیری کەسێک لای پارەگای بارزانی، کردیان بە پاریدەدەری بەرێوبەری زیندان. مەلا یەحیا بوو بە فەرمانبەر بە پلەی نوسەر لە زیندانی خەلان. هەندێ جار باسی حەبیب محەمەد کەریمی بۆ دەکردم و دەیگوت ئەو کاتێک لە بەغدا دەیخوێند، ناوبانگی رەوشتی لە نێو قوتابییەکاندا زۆر خراپ بووە، منیش زۆر بە ئاگاییەوە گوێم بۆ دەگرت و هیچ کۆمێنتم بۆ قسەکانی نەدەبوو بۆ ئەوەی قسەکانی نەبڕم و بەردەوام بە وردی باسی بکات. لە ناخی خۆمدا لەم کەسە بەترسام و زۆر بە حەزەر بووم لەم و لە کەسێکی تر بەناوی محەمەد ئەمین، چونکە ئەمەیان بۆ زیندانە سیاسییەکانی تێدەچاند تاوەکو ئەشکەنجە بدرێن و خۆشی وا دەردەخست کە ئاگای لێنییە.

لە سەروبەندی یەکێک لە شەڕەکانی نێوان شۆڕشی کورد و حکومەتی عێراقیدا، چوار سەربازی مەغاویر (هێزشبەر-

وەرگێڕی کوردەی) لە سوپای عێراق بە دیل گیرابوون و هێنابیانن بۆ زیندانی خەلان. تەمەنیان لە نێوان ١٨-٢٠ ساڵاندا بوو. دوو کەسیان باروودۆخیان زۆر شپرزە بوو، لە جیاتی ئەوەی بە گوێرەی نەریتە پەیڕەو کراوەکان چارەسەریان بکەن، لەگەڵ تۆمەتبارەکاندا دایان نابوون. ئەو سەربازە دیلانە چەندین جۆری سوکایەتی و ئەشکەنجە و ئازاریان چەشت، بەدارو بە قۆنداغی تفەنگ لێیان دەدان. کاتێک ئەو کردەوە وەحشیانەیەم دەبینی دڵم دەسوتا و وەختەبوو بتەقێت، چونکە ئەوانە سەرباز بوون و فەرمان لە فەرماندەکانیان وەردەگرن، لە دڵی خۆمدا دەمگوت گوناهیان چییە تا بەو جۆرە وەحشیانەو نامرۆڤانە لێیان بخۆن. هەموو ئەمانەم بە چاوی خۆم دەدی لە زیندانی خەلان.

رۆژێکیان ناوای دیتنی بەرپرسی پاسەوانەکانم کرد بەناوی محەمەد ئەمین و ئەم قسانەم لەگەڵدا کرد. پێمگوت: کاک محەمەد تۆ چویتەتە قوتابخانە؟ گوتی نەخێر، هەرگیز دەستگیر کراویت؟ گوتی نەخێر، هیچ بیروباوەڕێکت هەیە کە ئیمانت پێی بێت؟ گوتی سەرەتا شوێعی بووم، دوای ئەوە پەیوەندیم کرد بە شۆڕشەوە و ئێستا ئەندامی پارتی دیموکراتی کوردستانم. گوتم: کەواتە نیوەی یەکەمت شوێعییەو نیوەی دووەمت دیموکراتی وا نییە؟ ئەی کەواتە بۆچی پابەندی ئەو بیروباوەڕە نابیت کە ئیمانت پێیەتی؟ لە وەڵامدا گوتی نازانم مەبەستت چییە؟ گوتم: ئەوەی ئێوە بەرامبەر بە دیلەکان ئەنجامی دەدەن لەناو زیندان لە

ئەشکەنجەدان و سووکایەتیکردن لە دەرحەقی هەموو بیروباوەڕەکانە، دژیەرە لەگەڵ بنەماکانی دیموکراسی و مافی مرۆڤ. لە دنیادا هیچ شەرع و یاسایەک نییە ڕێگا بدات بە خراپی لەگەڵ دیلەکاندا مامەڵە بکەن، ناترسیت ڕۆژێک بێت و ئەو بەندکراوانەی ئێرە ئازاد بکرێن؟ ئایا ئەمانە دواتر چی دەڵێن جگە لەوەی کە ئەو کارە بەربەریانەی ئێوە شەرمەزارو ڕسوا بکەن؟ گوتی: ئەگەر وا نەکەم ئەوە تۆمەتبارم دەکەن بەوەی کە شوێعی و کەمتەرخەمم، بە تایبەت کە ژمارەیەکی زۆر لە پاسەوانەکان منیان خۆش ناوێت، هەروەها بەڕێوەبەری زیندانیش چارەمی ناوێت و بوختان و درۆم بۆ هەڵدەبەستێت بۆ ئەوەی لە کارەکەم دوور بخرێمەوەو خزمێکی خۆی بخاتە شوێنم، لەبەر ئەوەی بەڕێوەبەری زیندان کەسێکی گەندەڵ و دزە و حەز ناکات خەڵکانی وەکو من لێرە بن بۆ ئەوەی دەستەکەی ئاشکرا نەبێت.

هەرواش بوو، محەمەد ئەمین لە کارەکەی دەرکرا و دوای ماوەیەکی کەم یەکێک لە ئەندامانی خێزانی بەڕێوبەر شوێنی گرتەوە. ئەم فەرمانبەرە تازەیە ئاوانبارێکی ڕاستەقینە و پرۆفیشناڵ بوو، مانگانەی مردارەوەبووی سەربڕاوی و زیندانییەکانی ناچار دەکرد کە گۆشتەکەی بخۆن، هەر زیندانییەکیش گۆشتەکەی نەخواردایە ئەوە ئێدرو پڕ سووکایەتی پێدەکرا. من خۆم هەرگیز ئەو گۆشتەم نەدەخوارد ئەگەر بەهۆی یەکێک لە پاسەوانەکانەوە بمزانیبا خراپە. لەگەڵ پاسەوانەکاندا

پەرلەیەکم دانابوو، ئەگەر بە دەنگی بەرز بیگوتبا کە گۆشتی ئەمڕۆ زۆر خۆش و جوانە، ئەوە واتای ئەوە بوو کە گۆشتەکە خراپە. وێڕای ئەوانەی کە بۆتان دەگێڕمەوە، رادیۆی دەنگی کوردستان لەژێر هەڕەشەو فشاردا تۆماری دەنگیی وەردەگرت گوایە بەندکراوەکان باشترین مامەڵەیان لەگەڵدا دەکرێت و باشترین جۆری خواردنیان پێدەدرێت. کاتێک گوێبیستی ئەو شتانە دەبووم لە رادیۆ دەنگی کوردستان، لەبەرخۆمەوە پێکەنینم دەهات!

لە کاتی بۆردومانکردنی هەندێ ناوچەی کوردستان لەلایەن فڕۆکە عێراقییەکانەوە، هەندێ فڕۆکە خراپە خوارەوە و چەند فڕۆکەوانێک بەدیل گیران و لە ژێر ئەشکەنجەدا کوژران. کاتێک بارزانی لەوە ئاگادار کرایەوە فەرمانی کرد کە هیچ کەس فڕۆکەوان نەکوژێت و بە زیندوویی بیانهێنەوە بۆ پروپاگەندە. یەکێک لەو فڕۆکەوانانەی کە بە دیل گیرابوو ناوی شەلال بوو، فڕۆکەکەی بە رۆکێتی ئەمەریکی (هۆک) خرابووە خوارەوەو ئەویش ناچار بە پەرەشوت خۆی فڕێدابووە خوارێ و لە ناوچەکانی ژێر دەسەڵاتی شۆڕش دەستگیر کرابوو، ئەو نەکوژرا وەکو هاوڕێیەکی پێش خۆی کە کوشتیان و لە ناوپڕدان ناشتیان دوایی گوتیان لەناو فڕۆکەکەیدا سوتاوە. کاتی شەلال دەستگیر کرا، هەر لەگەڵ گەیشتنی بە زیندانی خەلان، کۆمەڵێک پەیامنێری بیگانە چاوەڕێیان دەکرد، کە سەر بە ئاژانسەکانی ئەڵمانیای

خۆرئاواو فەرەنسا و ئێران بوون، چەند وێنەیەکیان گرت و خستیانە ناو ژوورێکی تاکە کەسی و دەستیان کرد بە لێکۆڵینەوە لەگەڵیدا، ئیتر لە ژێر ئەشکەنجەو ئازارو هەڕەشەکردنی بە گوللە باران کردن، چەندین زانیاری مەترسیداری درکاند. دوای ئەو هەموو مامەڵە خراپە لە گەڵیدا ناچاریانکرد لە تۆمارێکی دەنگیدا بڵێت کە ئەو زۆر باشەو زۆر ئاسودەیە لە زیندان و باشترین مامەڵەی لەگەڵدا دەکرێت، بەڵام لە راستیدا ئەمە هەمووی بە پێچەوانەوە بوو.

زۆرێک لە بەندییەکان لەسەر ئالودەبوون بە خواردنەوەی مەی لەسەر شەقامەکان دەستگیرکرابوون، خواردنەوەی مەی لە توێژە هەژارەکان قەدەغە کرابوو، لە کاتێکدا کە ماڵی سەرکردەکان پڕبوو لە باشترین جۆری خواردنەوەی ئەلکهولی. هەندێ لە دەستوپەیوەندەکانی ئیدریس و مەسعودم دەبینی بە ئاشکرا و لەبەرچاوی خەڵکەوە و لە سەر شەقامە گشتییەکان لە قەسری و حاجی ئۆمەران دەیانخواردەوە. پاسەوانەکانی ئیدریس بە شەو دەیانخواردەوە و دواتر دەچوو بە شەڕیان، هەندێ جاریش لە گوندەکانی دەوروبەر بەدوای ژنانەوە بوون هەتا بەیانی.

کردەوەی بەدڕەوشتی زۆریان ئەنجام دەدا. بەچاوی خۆم دەمبینی لە بارەگای بارزانی ئەلکهولیان دەخواردەوە، چەندین جار داوایان لە من دەکرد لە گەڵیاندا بخۆمەوە، بەڵام داوای

لیبوردنم دەکرد و دەمگوت من هەرگیز ئەلکهول ناخۆمەوە. مادام باسی خواردنەوەی ئەلکهول دەکەین، دەکرێت بارزانی و ئیدریسی کوڕی پرسیار لە بەڕێوەبەری زیندانەکە بکەن کە داخۆ خواردنەوەی ئەلکهول بڵاو بوو یان نا؟ ئەمە جگە لەوەی کە چەندین کاری تری بێرەوشتانەیان دەکرد لە کاتی ئێشکگرتندا.

ڕۆژێک لە ڕۆژان، یەکێک لە پاسەوانەکانی زیندان بەناوی صباح، خۆی بۆی گێرامەوە کە ئەو دەستدرێژی سێکسی کردۆتە سەر یەکێک لە هاوپیشەکانی خۆی لە پاسەوانەکان، لە ناو نوسینگەی بەڕێوەبەری زیندان. من لەبەردەم خودا و مێژوو شایەتی دەدەم، کە دەسەڵاتی بالای ناوچەکە تەنها کۆمەڵێک چەتەو تاوانبارو لادەری ئەخلاقی بوون. پاسەوانەکان دەچوون بۆ شوێنکەوتنی کچان و ژنان، ئەوانەی کە مێردەکانیان لە بەرەکانی شەڕ بوون بۆ بەرگریکردن لە شۆڕش و شەرەفی کوردستان، کەچی لەملاوە شەرەفی ئەو پێشمەرگە جوامێرە لە ژێر ڕەحمەتی هەواڵگری و پاسەوانەکانی هەندێ لە بەرپرسە گەورەکاندا بوو. ئەگەر کچێک یاخود ژنێک قایل نەبوایە لەگەڵ ئەو تاوانبارانەدا بوایە، ئەوە کۆمەڵێک راپۆرتی درۆیان لەسەر بەرز دەکرایەوە و تومەتباریان دەکرد بەوەی کە جاسوس و بەکرێگیراوی حکومەتی عێراقە و دواتریش مێردەکەی یاخود برا داماوەکەی بە بەعسی بوون یاخود شویعی بوون تومەتبار دەکرا، لە کاتێکدا ئەو بە گیانی خۆی بەرگری لە خاکی کوردستان و

شەرەفی دەکرد. ئەمانە ئەو شێوازە ئیرۆرستییانە بوون کە لە ناو ئەوەی پێیان دەگوت شۆڕش پەیڕەویان دەکرد. پڕوپوچیی هەندێ لەو خەڵکانە گەیشتبووە ئاستێک کە لە هیچ نەریتێکی ئەخلاقیدا پەسەند نەبوو، بۆ نمونە ئەنجامدانی کردەوەی بێرەوشتی لەگەڵ مانگادا، کاتێک بەمەیان زانی مەسەلەکەیان پەردەپۆش کرد و فەرمانیاندا بە سەربڕینی مانگاکەو فرۆشتنی گۆشتەکەی بە زیندانییەکان بە فەرمانی بەڕێوەبەری زیندان، بابەتەکەیان بە جۆرێک داپۆشی وەک ئەوەی هیچ شتێک نەبوو بێت. ئەمەش لەبەر ئەوەی کەسەکە سەربەخۆیان بوو سزادان نەیدەگرتەوە.

ڕۆژێک لە بەمەو بەیاندا دوای ئەوەی دەموچاوم شوشت، دەگەڕامەوە بۆ ژوورەکەم. یەکێک لە پاسەوانەکان بەجۆرێک پاڵی پێوە نام کە هیچ چاوەڕێم نەدەکرد. پێمگوت تۆ شەرم لەو کارەت ناکەیت؟ کەمێک ئەدەبت هەبێ. ئیتر ئەویش دەستی بەرزکردەوەو زلەیەکی کێشا بە دەموچاومدا کە زۆر بە ئازار بوو. شێت و دەمەری بووم، خوێن گرتمی و گوتم مرۆڤ تەنها یەک جار دەمرێت. پەلامارمدا بۆ ئەوەی تۆڵەی لێبکەمەوە، جلو بەرگیم داماڵی و خستمە سەر زەوی و لێمدا. لە ناو ئازار دەستی بە هاوارکرد و پاسەوانەکان کۆبوونەوە بۆ هاوکاریکردنی هاوڕێکەیان. ئیتر بەهەموویانەوە تێمبەربوون و کەوتنە لێدانم، دەیانکێشا بە سەر و پشت و قاچ و هەموو ئازای گیانم، بە قونداغە تفەنگ زۆر بە توندی لێیاندەدام. ئەوەندەیان لێدام ئیتر توانای

هەستانم نەما. قاچی راستم زۆر ئازاری هەبوو، شکاندبوویان. سەرۆکی پاسەوانەکان هات و داوای لە هەندێ لەو زیندانیانە کرد کە لە ناتەواخانەکە کاریان دەکرد بێن بە لامەوە. پارمەتییاندام و هەڵیانگرتم و بردیانمە ناو جێگاکەم. لە ئازاردا دەمناڵاند ئەوەندەیان لێدابووم. دوای ئەوە بەڕێوەبەری زیندانەکە هات و بەبێ لێپێچینەوە و پرسیارکردنی ئەوەی کە چی بووە، دەرگای ژوورەکەی لەدوای خۆیەوە داخست و دەیگوت: کوڕی قەحپە تۆ خۆت بەچی ئەزانی پەلاماری پاسەوان دەدەیت و جنێو بە سەرکردایەتی شۆڕش دەدەیت. دەرگاکەی بە توندی داخست و بەتەنها بەجێی هێشتم دوای ئەوەی هەرچی جنێوی ساردوسوک هەیە لە منیدا بەتاڵی کردووە، بەبێ ئەوەی کەسێک رەوانە بکات بۆ چارەسەرکردنم. ئاوم گەرم دەکرد و قاچم دەخستە ناوی و ئەمشێلا. بیست و پێنج رۆژ بەو جۆرە لەناو جێگادا مامەوە، ئیتر بە هەوڵێکی زۆر دەمتوانی کەمێک هەستم و بە پێوە بوەستم. هەوڵمدا بە گۆچان کەمە کەمە بڕۆم بە رێگادا، بەڵام هەستم بە ئازارێکی توند دەکرد. سێ مانگی رەبەق توانای رۆشتنم نەبوو، نەمدەتوانی تەوالێت و حەمام بکەم، پارەم دەدا بە یەکێک لە کارگوزارەکانی زیندان بۆ ئەوەی خواردنم بۆ فریبدات، بە شەلە شەل دەمتوانی بڕۆم بە رێگادا.

چارەسەری پزیشکیم وەرنەگرت هەتا لە زیندان دەرچووم و گەڕامەوە بۆ لوبنان. لەوێ چووم بۆ لای دکتۆرێک، بە تیشک

ویێنەی قاچی گرتم، دەرکەوت کە شکاوە، لە ئاکامی ئەو لێدانەی کە لە زیندان دووچارم بوو، خوێن لە نێو دەمارەکاندا وشک ببوو، لە ژێر نەژنۆم ئاو کۆببۆوە، دوای ئەوەی هەندی چارەسەرم وەرگرت تارادەیک باش بووم.

بە درێژایی ماوەی زیندان ئازارو ئەشکەنجەیەکی زۆرم نۆشی. هەمیشە بە بەڕێوەبەری زیندانەکە و هەموو بەرپرسانی دەسەلاتداری حزبەکەم دەگوت: ئەگەر لە چارەنوسمدا مابێت بە زیندوویی بمێنمەوە و بە سەلامەتی بگەمەوە لوبنان، ئەوا لەبەردەم رایگشتی رسواتان دەکەم و کردەوە بەربەرییەکانتان لەبەراسبەر ئازادیخوازان و هەژاران و خەباتگێرانی شەرەفمەند ئاشکرا دەکەم، هەمیشە وەلامیان دەدامەوە و دەیانگوت: پێتوایە دەتوانیت بگەڕێیتەوە بۆ لوبنان و بە ئارەزووی خۆت لەسەرمان بنوسیت؟ ئەوە جگە لە وەهم و خەیال هیچی تر نیە.

هەندی لە بەرپرسان، بە تایبەت ئەوانەی کە پەیوەندی برایانە و دۆستانەم لەگەڵیاندا هەبوو، دەهاتن بۆ زیندان، بەبێ ئەوەی کەسیان بوێریی ئەوەی هەبێت هەواڵی من بپرسێت، لەوانەش عەلی شەنگالی و شەمسەدین موفتی و فارس باوەو چەندانی تر.

بەدەستهێنانەوەی ئازادی

لە ئازاری ١٩٧٥ دا، شەڕ لە نێوان شۆڕشگێرانی کورد و سوپای عێراق، لەو پەڕی سەختیدا بوو، فرۆکە عێراقییەکان بێ

بەزەبییانە بۆمبی ناپاڵمیان بەکاردەهێنا، تەڕو وشکی پێکەوە دەسوتاند. بەهۆی خەستی بۆمبارانەوە دەیان کەس دەکوژران. جگە لەو بریندارانەی کە لە گەلاڵە و چۆمانەوە دەگوێزرانەوە و دەبرانە نەخۆشخانەکانی ئێران، دوای ئەوەی نەخۆشخانەکانی شۆڕش پڕببوون لە بریندارو پەککەوتە.

هەندێجار دادوەرەکانی لێکۆڵینەوە و سەرۆکی دادگان دەهاتن بۆ سەردانی زیندانەکان. هەر یەکە لەوانە کۆمەڵێک پاسەوانی تایبەت بە خۆی لەگەڵدا بوو، تەماشایان دەکرد، وەک ئەوەی لە باخچەی ئاژەڵاندا بن. خۆم شایەتحاڵی ئەوە بووم کە ژوورەکان سیخناخ کرابوون و دەیان زیندانی لەسەر یەک دەخەوتن. کاتێک دەرگاکانیان دەکردەوە بۆ گەنێکی زۆر ناخۆش وەک بۆنی شتی گەنیو دەهاتە دەرەوە. حاکمەکان بە دەستیان لوتی خۆیان دەگرت و دەگەڕانەوە بۆ دوواوە. گوێم لە هاواری زیندانییەکان دەبوو، دەقریوسکانەوەو دەیانگوت: لە خوا بترسن، رزگارمانکەن لەم حاڵە. حاکمەکان پێدەکەنین وەک پێکەنینی تاوانبارانی جەنگ. کە دەگەیشتنە ژووری زیندانیی من، یەکێکیان هاواری دەکرد: کێ لەم ژوورەیە؟ بەڕێوبەری زیندان وەڵامی دەدایەوە: کەسێک بەناوی جەمیل مەحو. لەو دیو دەرگاکەوە گوێم لێیان دەبوو چییان دەگوت. دادوەر پرسیاری لە بەڕێوبەری زیندان دەکرد: بۆچی کاک جەمیل لێرە گیراوە؟ بەچی تۆمەتێک دەستگیر کراوە؟ بەڕێوبەری زیندانەکە دەیگوت: هیچ کەس نازانێت لەسەر چی

گیراوە، تەنها شتێک کە دەیزانین ئەوەیە، کە ئەو لێرە بە فەرمانی مەلا مستەفا دەستگیر کراوە. هیچ کەسێک لە ترسانا نەیدەوێرا سڵاویشم لێبکات.

تاکە کەسێک لە زیندانەکەدا سڵاوی لێدەکردم لێکۆڵیارێک بوو بەناوی فاروق، پێشتریش یەکترمان نەناسی بوو، ئەو تاکە کەس بوو کە مرۆڤایەتی و بەزەیی هەبوو. بە رێگای تایبەتی خۆم و بەهۆی ئەو کەسانەی کە ماوەی زیندانیکردنیان تەواو دەبوو، یاخود لە رێگای ئەو پاسەوانانەی زیندان کە متمانەم پێیان بوو، بە نهێنی ۹٦ نامەم نارد بۆ لوبنان. زۆر جاریش ئەو زیندانییانەی کە ماوەی زیندانییان تەواو دەکرد و ئازاد دەکران زۆر بە وردی دەپشکنران.

جارێکیان نامەیەکی منیان بە یەکێک لەو زیندانییانە گرت، کە بۆ بەیروتم ناردبوو، لەو کاتە بەدواوە چاودێری لەسەرم توند کرایەوە، بۆ ئەوەی بە بەڵگەی تاوانەوە بمگرن، بۆیە هەتا دوو مانگ خرامە ژێر چاودێری وردەوە و سەرەنجام نەیانتوانی بگەنە هیچ دەرەنجامێک کە بیسەلمێنێت من پەیوەندیم بە کەسێکی دەرەوەی زیندان هەبێت. دواجار پەنام برد بۆ فێڵێک، ئەویش ئەوە بوو کە هەر پاسەوانێکم بە تەنها دەبینی لە گەڵیدا رێکدەکەوتم کە لە رێگای ئێرانەوە نامەکانم بۆ پۆست بکات.

چەند نامەیەکیشم بۆ مەلا مستەفا و ئیدریس ناردبوو، دیدو بۆچوونی خۆمم سەبارەت بە بارودۆخی کوردستان و

مەترسیبوونی دەستوەردانیان لە کاروباری خەڵکانی تر لە دەرەوەی عێراق و لێکەوتە خراپەکانیانم بۆ باس دەکردن، هەروەها پێمدەگوتن کە مانەوەی من بەو جۆرە لە بەرژەوەندی شۆڕش و مەسەلەی کورددا نییە.

بەر لە ڕێککەوتنی جەزائیر لە ٦ی ئازاری ١٩٧٥ لە نێوان حکومەتی عێراق و حکومەتی ئێران مۆربکرێت، بەڕێوبەری زیندان هات بۆ لام و بەوپەڕی ڕێز و بە دەنگێکی نزم و لەسەرخۆ قسەی لەگەڵدا دەکردم، کە ئەمەش پێشتر وا نەبوو، پێیگوتم: کاک جەمیل شۆڕش کۆتایی هاتووە و پێشمەرگە بەجاری ڕووخاوە، جا نازانم تۆ بیرمەندیت یان چیت کە نامەت بۆ بارزانی دەنارد و بەوپەڕی بوێری و ڕاستگۆیی پێتدەگوت کە سیاسەتەکانتان هەڵەیە. ئێستا دەزانم تۆ کەسێکی زیرەکیت و پسپۆڕیت لە سیاسەتی نێودەوڵەتی.

کاتێک ڕێککەوتن لە نێوان سەدام حسێن و شای ئێران لە جەزائر مۆرکرا، بە بەڕێوبەری زیندانەکەم گوت، شۆڕش کۆتایی هات و سەرکردەکانیش یان خۆیان رادەستی عێراق دەکەن، یاخود هەڵدێن بۆ ئێران، پێی گوتم ئەوە هەڵەیە و ڕاست نییە، ئەگەر ئێران هاوکارییەکانی خۆی ڕابگرێت ئەوە چین یارمەتیمان دەدات.

ڕۆژی ١٥ی ئازار زیاتر لە سەد کەس ئازاد کران، کە حوکمی ئیعدامیان لەسەر بوو. لە ڕۆژی ٢٠ی ئازاریشدا پاسەوانێک

لەبەردەم ژوورەکەمدا نەمابوو، وەکو پێشەی هەموو جارێک بانگی کارگوزاری ناو زیندانەکەم کرد بۆ ئەوەی تێمگەیەنێت چی بووە، چەند جارێک هاوارم کرد، تا سەرەنجام یەکێک لە پاسەوانەکان هات. پێمگوت دەنگوباس چییە؟ گوتی لە زیندانەکە تەنها دوو پاسەوان ماون ئەواتی تر هەموویان لەگەڵ خێزانەکانیاندا بەرەو ئێران هەڵهاتوون. دوای ئەوەی کە شۆڕش هەرەسی هێناوە. لە ٢١ی ئازار بۆ هەمیشە دەرگای زیندانەکەم کرایەوە و ئازادیم بەدەست هێنایەوە. لەبەردەم دەرگاکەدا دانیشتبووم بە چاوەکانی خۆم دەمبینی کە چۆن بەندکراوان لە ژووری زیندانەکانەوە دەهاتنە دەرەوە و نیشانەکانی کامەرانی و خۆشحاڵی لە سیمایاندا دەبینرا. کلاشنکۆف و دەمانچەی مارتینام دەبینی کە فڕێ درابوونە سەر زەوی و هیچ نرخێکیان نەبوو. کاتێ هەموو زیندانەکان چوونە دەرەوە، خۆم و پاسەوانێک بە تەنها ماینەوە کە خزمی بەڕێوەبەری زیندانەکە بوو. پێمگوت بۆچی تەلەفۆن ناکەیت بۆ بارەگای بارزانی و بزانیت چارەنوسم چییە؟ گوتی ڕاست دەکەیت. تەلەفۆنی کرد و گوتیان کاتژمێر چوار وەڵامتان دەدەینەوە.

کە بوو بە کاتژمێر چوار، بەڕێوەبەری زیندان هات بۆ لام و گوتی هەستە، پێمگوت بۆ کوێ؟ گوتی ئۆتۆمبێلێکیان ناردووە بۆت. کەلوپەلەکانی خۆم کۆکردەوە و لە زیندانی خەلان لە دەرگا گەورەکەیەوە هاتمە دەرەوەو سواری ئۆتۆمبێلەکە بووم.

سوپاس بۆ خوا کە ڕزگارم بوو، بە ئۆتۆمبیلەکە لەگەڵ بەڕێوبەری زیندان ڕێگایەکمان گرتە بەر بەرەو گوندی زێش. لەوێ فرانسوا هەریری سەرۆکی دەزگای هەواڵگری شۆڕش لەسەر ڕێگا گشتییەکە چاوەڕێم بوو. لە ئۆتۆمبیلەکە دابەزیم و بەرەو فرانسوا هەریری ڕۆیشتم. تەوقەم لەگەڵدا کرد و دەستی خستە سەر شانم و گوتی: کاک جەمیل مەلا مستەفا بارزانی سڵاوی هەیە بۆت و پێت دەڵێت شۆڕش تەواو بوو، چۆن ئەتەوێت و بە کوێدا دەتەوێت بڕۆیتەوە بۆ بەیروت ئێمە هاوکاریت دەکەین.

لێرەدا دەمویست شتێک بڵێم کە زۆر مەترسیدارە، کەمێک بەر لەوەی زیندانەکە جێبهێڵم، بیستم ژمارەیەکی زۆر لە تێکۆشەرانی کورد لە ناو زیندانی ڕایات گولە باران کراون، بەر لەوەی بیانکوژن پێیان گوتوون: دەتانەوێت بۆ کوێ بڕۆن؟ بۆ عێراق یان بۆ ئێران؟ ئەوەی گوتبووی بۆ عێراق، چارەنوسی چەند گولەیەکی کلاشنکۆف بووە، کە هەر لەوێدا کۆتاییان بە ژیانیان هێناوە.

کاتێ فرانسوا هەریری پێی گوتم بۆ کوێ دەتەوێت بڕۆیت، پێمگوت بۆ ئەو شوێنە دەچم کە مەلا مستەفا بۆی دەچێت. لەو کاتەدا فرانسوا لە شوێنی خۆیدا کەمێک وشک بوو، بیری دەکردەوە ئینجا بەردەوام بوو لە قسەکانی و گوتی: تەنانەت ئەگەر بتەوێت لە ڕێگای عێراقەوە بڕۆیتەوە بۆ لوبنان ئێمە هاوکاریت دەکەین و دەتنێرین بۆ ئەوێ. پێمگوت: کاک فرانسوا

نامەوێت بچم بۆ هیچ لایەک تەنها ئەو شوێنە نەبێت کە بارزانی خۆی بۆم دەستنیشان دەکات. لەو کاتەدا داوای لە شۆفێرەکە کرد بمبات بۆ حاجی ئۆمەران. بەڵام فرانسوا ڕێگایەکی تری گرتە بەر.

بۆ یەکەمجار لە پاش چوارساڵ شاخەکانی کوردستانم بینی، ئاوەدانی، سروشتی جوان، ڕێگای ناو شاخەکان. لە ناو ئۆتۆمبیلەکەدا تەماشای ئەوانەم دەکرد و قافڵەی پێشمەرگەکانم دەبینی لەگەڵ خێزانەکانیاندا، بەپێ بەرەو حاجی ئۆمەران و لە وێشەوە بەرەو ئێران دەڕۆیشتن. دەیان ژنی کوردم دەبینی منداڵەکانیان خستبووە سەر شانیان، بە دەست ئاماژەیان بۆ ئۆتۆمبیل دەکرد بۆ ئەوەی سواریان بکات، بەڵام بێهودە بوو. ئەمانە نموونەی کارەساتەکانی شۆڕشی کورد بوون.

گەیشتینە حاجی ئۆمەران، لە نزیک بنکەیەکی تەلەفۆن وەستاین بۆ ئەوەی شۆفێرەکە بە تەلەفۆن بە مەسعود بڵێت کە جەمیل مەحۆی لەگەڵدایە، لەوێوە ڕێگاکەمان بەرەو ناوەندی هەواڵگری گرتە بەر. عەبدول موهەیمەن بارزانیم بینی، کەسێکی تری لەگەڵدا بوو بەناوی فاروق، وەکو دواتر زانیم بەرپرسی گواستنەوەی پێشمەرگە بوو بۆ ئێران.

پێنج ڕۆژ لە حاجی ئۆمەران مامەوە، لەبەر دەرگایەکدا لەسەرجادەکە دەخەوتم، چونکە لەناو ژوورەکاندا هیچ جێگە نەبوو. لە دەرەوە لەسەر جادەکە کەسێک لەگەڵمدا دەخەوت نازناوی مارشاڵ بوو، پیاوێکی شیرین بوو کردەوەی نامۆ، شێت

یاخود نیوە شێت بوو، لایتێکی لاکێشەیی بەدەستەوە بوو، دەیخستە سەر گوێچکەی و بە هێزو توانای خۆی هاواری دەکرد: ئەلۆ ئاران من مارشاڵی ئاسمانیم، ئێستا لە حاجی ئۆمەرانم، هەر ئێستا فرۆکەیەکی تایبەت رەوانە بکەن. پێشمەرگەیەک بە دزییەوە، بۆ ئەوەی مارشاڵ هەستی پێنەکات وەڵامی دەدایەوە. ئیتر هەموان بەم دیمەنە خۆش و گاڵتانە پێدەکەنین.

بە رۆژا لەسەر شەقامەکان دەگەڕام، سەدان پێشمەرگەم دەبینی لەناو لۆری ئێراندا بوون، لە حاجی ئۆمەرانەوە دەگوازرانەوە بۆ دیوی ئێران، لەویشەوە چەکەکانیان رادەستی ئەفسەرە ئێرانییەکان دەکرد. بەیان دانە لۆری ئۆرەیان گرتبوو بۆ ئەوەی ئاودیوی سنوربن و پێشمەرگە و تفەنگەکانیان بگوێزنەوە، یان ماڵی ئەو کەسانە بار بکەن کە دەیانویست بەرەو ئێران کۆچ بکەن. هەندێکی تریش لە لۆرییەکان چەکە قورسەکانی وەک تۆپی دوور هاوێژ و گولە پرژێنی هەڵگرتبوو کە ئێران دابووتی بە شۆڕشگێڕە کوردەکان بۆ ئەوەی بەرامبەر بە سوپای عێراق بەکاری بێنن. بە چاوی خۆم دەمبینی کە تفەنگ فڕێدرابووە سەر زەوی و هەندێ لە فرۆشیاران هاواریان دەکرد: دەمانچەی چواردەخۆر بە دوو دینار، کلاشنکۆف بە دوو دیناروو نیو. هیچ کەس بایەخی بۆ هیچ شتێک نەبوو، تەنها ئەوە نەبێت بەر لە کۆتایی هاتنی وادەی پێدراو کە هەتا کۆتایی مانگی ئازار بوو،

رابکات بۆ ئێران و خۆی دەرباز بکات. کامێرایەکم پێ نەبوو هەندێ وێنەی ئەو دیمەنە دڵ تەزێنانە بگرم.

لە ٢٤ی ئازار بۆ یەکەمجار لەدوای زیندانیکردنمەوە مەسعود بارزانیم لە بارەگای خۆی، بە تەنها و لە ناندینەکەدا لە حاجی ئۆمەران بۆ ماوەی چارەکێک بینی. پێیگوتم تۆ برامانیت هەر شتێکمان لێداوا بکەیت بۆتی جێبەجێ دەکەین. سەرباری ئەوەی زۆر بە نەرمونیانی و جوانی قسەی لەگەڵدا کردم، بەڵام من هیچ ئاسودە نەبووم بە قسەکانی و باوەڕم پێنەدەکرد، چونکە زۆرم لەو جۆرە قسە شیرینانە لێبیستبوو.

کە گەرامەوە بۆ ژوورەوە پرسیاریان لێدەکردم کە مەسعود باسی چی لەگەڵدا کردوم، منیش لەوەڵامدا دەمگوت کە وتویەتی بەمزوانە ئازادت دەکەین، ئەوانیش بە منیان دەگوت سەرکەوتوو بیت، چونکە متمانەیان بەوە نەبوو کە پێی گرتبووم، سووربوون لەسەر کوشتنم ئەوەم لە خۆیانەوە زانی. لە رۆژی ٢٦ی ئازار تەنها خۆم لە حاجی ئۆمەران مابوومەوە و هەموو پێشمەرگەو پاسەوانەکان رۆیشتبوون، هەموویان رایانکردبوو بۆ ئێران. ئەو ژوورەی کە تیایدا دەنوستم بە کلیل دایانخستبوو، خۆم و کەلوپەلەکانم لەسەر زەوی بووین. هەموو گوندی حاجی ئۆمەران سێ چەکداری تیا مابوو. چووم بۆ لایان و لەگەڵیاندا وەستام. پیرەژنێک کە ژنێکی تری بە منداڵێکی بچوکەوە لەگەڵدا بوو هاتن. کەسێکی خزمی خۆیان لەگەڵدا بوو کە لەگەڵ خۆمدا لە زیندانی

خەلان بوو ناوی سەعید بوو، لە لایەنگرانی فاخر بوو، ئەو دەگریا و ژنەکانیش قژی خۆیان دەڕنی. لە پاسەوانەکانم پرسی ئەو ژنانە کێن بۆچی بەو جۆرە دەگرین؟ یەکێکیان وەڵامی دامەوەو گوتی: کاک جەمیل پرسیاری هیچ شتێک مەکە با جارێکی تریش نەکەویتەوە ناو تەڵە، باشتر وایە بێدەنگ بیت و هیچ قسە نەکەیت، ئەوە بۆ خۆت باشترە، ئینجا هەر خۆی پێی گوتم: ئەو پیرەژنە دایکی فاخر مێرگەسۆرییە، ئەو ژنەشی کە لەگەڵیدایە هاوژینی جەوهەر ئاغای برای فاخرە. دوو ڕۆژە فاخر و جەوهەر دیار نەماون و هیچ کەس نازانێت چییان بەسەردا هاتووە. کە گوێم لەو قسانە بوو زۆر غەمبار بووم بۆ ئەو دیمەنانە، دڵم لە خەفەتا هەڵدەقرچا بۆ جەوهەرو فاخر، چونکە دڵسۆزترین هاوڕێ بوون لەناو هەموو ئەوانەی کە لە ژیانما ناسیبووم.

ئەو ڕێگایەم گرتە بەر کە بەرەو سنووری ئێران دەڕۆیشت، لە دڵی خۆمدا دەمگوت خۆزگە کەسێکم لە بارزانییەکان دەبینی بۆ ئەوەی لەسەر چارەنوسی من قسەیەک لە گەڵ مەسعود بارزانی بکات. کەلوپەلەکانم لەو ناوە بەجێهێشت و چەند کیلۆمەترێک ڕۆیشتم، ئۆتۆمبێلێکی ئێرانیم بینی لەگەڵ چەند ئەفسەرێکی ئێرانی کە عەبدول موهەیمەنیان لەگەڵدا بوو، دەهاتن بۆ حاجی ئۆمەران. کە منی بینی گوتی: چی تۆی هێناوە بۆ ئێرە؟ پێمگوت هیچ کەسێکی لێنەماوە تەنها من نەبێت. داوای لێکردم سەرکەوم لەگەڵیاندا، گەڕاینەوە بۆ حاجی ئۆمەران، کەلوپەلەکانم لە شوێنی

خۆیاندا مابوون و ژنەکانیش لەبەردەم بارەگای حاجی ئۆمەران دەگریان. عەبدول موهەیمەن چوو بۆلای ژنەکان بزانێت بۆچی دەگرین، ئەوانیش تکایان لێکرد دەنگیان بگەیەنێت بە بارزانی و فەرمان بکات کوڕو مێردەکەیان فاخرو جەوهەر و ئەوانیتر ئازاد بکەن. من هەر لە دوورەوە وەستام بۆ ئەوەی عەبدول موهەیمەن نەزانێت کە پێشتر من ئەوانم ناسیوە. کەلوپەلەکانی خۆم هەڵگرت و خستمە ناو ئۆتۆمبیلەکەی عەبدول موهەیمەن بارزانی لەگەڵیدا ڕۆشتم بەرەو ئێران. ڕێگاپەکمـان بەرەو لـوتکەی یەکێک لە شاخەکان گرتەبەر کە هاوسنووری ئێران بوو. گەیشتینە ئەوێ تەماشام کرد سەرانی شۆڕش و هەموو بەرپرسەکانی دەزگای هەواڵگری لەوێ دەبینم، کە تیپێک لە ئەفسەرانی سوپای ئێرانیان لە گەڵدا بوو. ئەمە ئەو خاڵە بوو لەناو خاکی کوردستان کە بۆیان هەبـوو تیایـدا کـۆببنەوە. لەوێ دەیـان ئۆتـۆمبیلی سـەربازی چاوەڕێیی دەکردن.

دابەزیـم و چـوومە ژوورەوە، مەسـعود بـارزانی و دکتـۆر مەحمـود عوسـمان و سامی عەبدول ڕەحمـان لەسـەرکردەکانی مەکتەبی سیاسی پارتی لەوێ بوون، لەگەڵ پتر لە پەنجا کەسی تـرلە پاریـدەدەرو پیاوانی دەزگـای هەواڵگریـی شـۆڕش، خۆیـان ئامادە دەکرد بۆ پەڕینەوە بۆ ناو سنووری ئێران. گوێم لێیان بوو گفتو گۆیان لەسـەر هەندێ شتی پڕوپوچ دەکرد. شێخ حسێنیان لەگەڵدا بوو، ئامرهێزی پێشمەرگە بوو، پێیگوتن: برادەران ئێمە

ئێستا ئەچین بۆ ئێران، هەموو شتێک تەواو بووە، ئەگەر کەسێکی پیاوانی هەواڵگری ئێران هات و پرسیاری لێکردن چی وەڵام دەدەنەوە؟ هەمووتان دەبێت بڵێن ئێمە پێشمەرگەی بارزانین و بارزانیش پێشمەرگەی شاهنشای باوکمانە.

لە ٢٦ی ئازاری ١٩٧٥ بینیم کە چۆن سەرانی شۆڕش هەریەکەیان چەکەکەی خۆی رادەستی ئەفسەرە ئێرانییەکان دەکرد و وەکو دیل سواری ئۆتۆمبێلەکانیان دەبوون. هەموویان ریز بە ریز چوونە دەرەوە. هەموومان پێکەوە بووین و پێکەوە دەرچووین. خاکی کوردستانی عێراقمان بەجێهێشت و رووومان کردە ئێران. هەموویان وەکو منداڵ دەگریان و هاواریان دەکرد، لەبەر ئەوەی گوایە بەنرخترین و گران بەهاترین شتی ژیانی خۆیان لەدەستداوە، کە ئەویش خاکی کوردستان بوو، بەجێیانهێشت بۆ خەڵکی تر بەهۆی هەرەسی ئەو شۆڕشەی کە تاقمێک خائن و بەکرێگیراو بەرێیانەوە دەبرد.

بە درێژایی رێگاکە سوپای ئێران و ئەفسەرە ئێرانییەکان لە هەردوو لای شەقامەکە وەستابوون، بە دەستیان ئاماژەی بەخێرهاتنیان بۆ سەرکردایەتی خائنی کورد دەکرد. بۆ یەکەمجار لە ژیانمدا دەچمە ناو خاکی ئێرانەوە بەبێ پشکنین. بە تایبەت لە نێوان حاجی ئۆمەران و خانە بەهۆی قەرەباڵەغی و زۆری قافڵەی ئۆتۆمبێلەکان کە بەدوای یەکەوە بوون. منیش لەگەڵیاندا دەگریام، بۆ هەرەسی ئەو سەرکردایەتییە گەندەڵە نا، بەڵکو لە داخ و

ئازاری خوێنی هەزاران شەهیدی بێتاوان، کە خوێنیان بە فیڕۆ چوو، بوونە قوربانی پیلانی بەکرێگیراوان و خائینان، بەهۆی هەڵەی تاقمێک لە بەکرێگیراو کە دەسەڵاتی خۆیان بەسەر گەردنی گەلی کوردمانەوە سەپاندبوو.

کە گەیشتینە ناو ئێران تەماشای ئەو شاخە بەرزانەو کێلگەی سەوزو پان و بەرین، پێدەشت و گوندی جوان، چاوەکانم پڕ فرمێسک دەبوون، وەک ژیلەمۆ گەرم دەبوون، دەستم بۆ ئاسمان بەرزدەکردەوە تزام دەکرد: خوایەگیان ئەو خاکە پیرۆزەی کوردان بگەڕێنەرەوە بۆ خاوەنەکانیان کە بەخوێنی خۆیان بەپیت و بەرەکەتیان کردووە، گەلی کوردمان لە ئێران لەژێر دەسەلاتی ئەم زاڵمە کۆنەپەرستانە رزگار بکە و هەرچوار پارچەی کوردستان یەکبگرنەوەو ئاڵاکەمان بە رەنگە جوانەکانی سەوز و سوور زەرد و سپی لەسەر لوتکەی ئەو شاخە سەربڵندانە بشەکێنەوەو ئاواتەکانمان لە ئازادی بۆ گەلی کوردمان بەدی بێنیت. ئەمە ئەو نزایانەم بوو لەو ساتەی کە پێم لەسەر خاکی کوردستانی ئێران دانا. کە گەیشتینە شارۆچکەی خانە، پێنج خولەک وەستاین، گوێمان لە هاوارو دەنگە دەنگ بوو. لە ئۆتۆمبیلەکان هاتینە خوارەوە، زۆر سەرمان سوڕما کاتێک بینیمان دەیان پێشمەرگە بەیەکەوە کۆبوونەتەوەو بە لێدان و جنێودان بەر بوونەتە گیانی عەلی عەبدوڵای ئەندامی مەکتەبی سیاسی پارتی دیموکراتی کوردستان و پێی دەڵێن: ماڵتان وێران

کردین، دەربەدەرتان کردین. ئەویش دەیگوت من چی بکەم گوناهی من نەبوو. دوواجار بە هەوڵێکی زۆر توانرا ئەو داماوە نەفرەتییە لە ژێر دەستی ئەواندا دەرباز بکرێت، ئەویش لە دەستیان هەڵهات و سەری خۆی هەڵگرت.

کە لە شارۆچکەی خانە کەوتینەڕێ بەرەو نەغەدە، دەیان ئۆتۆمبێل بە درێژایی ڕێگاکە بەدوای یەکەوە بوون. ئۆتۆمبێلەکەی مەسعود لە ڕێگا وەستا و بانگی عەبدول موهەیمەن بارزانی کرد و پێی گوت: جەمیل مەحوی لەگەڵ خۆتدا بەرە بۆ یەکێک لە هۆتێلەکان، ئەویش لە یەکێک لە هۆتێلەکان دایبنام و خۆی ڕۆیشت، بەڵام هەستم بەوە کرد کە هێشتا ئازاد نیم و دەستبەسەرم لەو هۆتێلەدا، یەکێک لە پاسەوانەکانی بارزانییان لە هەمان ژووور لەگەڵدا دانابووم، کە لەوە دڵنیا بووم و ڕاستییەکەم بۆ دەرکەوت، لەگەڵ ئەو پاسەوانەدا کەوتمە قسەو پێمگوت: بۆچی تۆ لەگەڵ من لەم ژوورەدایت؟ وەڵامی دایەو گوتی: لە ڕاستیدا کاک جەمیل من ماڵم لە نەغەدەیە، ژن و منداڵەکەم پێش من کەوتوون و ئەوان لێرەن چاوەڕێم دەکەن، بەڵام فەرمانیان بە من کرد کە دەبێت لێرە بم و لەگەڵ تۆدا بم، هۆکارەکەشی نازانم. پێمگوت: من هۆکارەکەی دەزانم.

ئەو کەسە لە هۆتێلەکەدا چەند ڕۆژێک لە گەڵ مندا مایەوە، دوای ئەوە کەسێکی تریان دانا بۆ چاودێریم، هەموو بەیانییەک بە دوامەوە بوو، لە هەرکوێ بوومایەو لە هەر کوێ دانیشتمایە هەر

بە دوامەوە بوو، تەنانەت لەسەر مێزەکەی منیش نانی دەخوارد. ئیتر بە تەواوی بێزار بووم لە دەستی. ڕۆژێکیان لێمپرسی لەناو شۆڕش کارت چی بوو؟ زۆر بە سادەیی پێیگوتم کە سیخوڕی مەسعود بارزانی بووە بۆ کۆکردنەوەی زانیاری و گواستنەوەی بەرید لەناو شارەکانی عێراق و چەند جارێک لە لایەن دەسەڵاتدارانی عێراقەوە دەستگیر کراوە، بەڵام هەموو جارێک ئازاد کراوە.

لەناو هۆتێلەکەدا ماوەیەکی کورتم بەسەر نەبرد بەو جۆرەی کە باسم کرد لە ژێرمانەوەی زۆرەملێ و چاودێری کردنی هەموو جوڵەکانم. بە درێژایی ماوەی مانەوەم لەو هۆتێلەدا هیچ کەسێکم نەدی لەوانەی کە دەمناسین قسەیان لەگەڵدا بکەم، وەکو هەستم دەکرد هەموویان دەترسان قسەم لەگەڵدا بکەن، جگە لەوەش هیچ کەس لە لایەن بارزانییەوە نەهات بۆ هەواڵ پرسینم. ئیتر بڕیارمدا من خۆم بچم بۆ بارەگای بارزانی و لەسەر چارەنوسی خۆم قسەی لەگەڵدا بکەم. کاتێ گەیشتمە بارەگا، تەماشام کرد هەزاران هاوڵاتی و پێشمەرگە لە گۆڕەپانێکی گەورەدا لە ژێر قرچەی هەتاودا ڕاوەستاون و چاوەڕوانی هاتنە دەرەوەی ئیدریس یان مەسعود دەکەن، بۆ ئەوەی ناسۆرییەکانی خۆیانیان پێبگەیەن، هەروەها سەرنجمدا کە چەند سەربازێکی سوپای ئێران بەچەکەوە پاسەوانی ئەو شوێنانە بوون و دەهاتن و دەچوون و چاودێری جوڵەی خەڵکیان دەکرد.

لە پڕێکدا مەسعود سەری لە پارەگاکەوە دەرهێنا، سڵاوم لێکرد، وەڵامی دامەوە وەک ئەوەی ئەو مەسعودەی جاران نەبێت کە دەمناسی بکوژو بڕ هەر خۆی بوو لە ناو شۆڕشدا، ببوو بە مرۆڤێکی زۆر نەرم و نیان و چاک، بە تایبەت کە لەگەڵ خەڵکدا بە نەرم و نیانی و ڕێزەوە قسەی دەکرد، بەڵێنم پێدا بەو نزیکانە سەردانی بکەم، هەرواشم کرد، سەردانم کرد لە پارەگا وەک ئەوەی بەڵێنم پێدابوو. کە گەیشتمە ئەوێ ئۆتۆمبیلێکم بینی کە حسێن حاجۆ و شەفیق جومعەی تێدابوو. بەبەر دەممدا تێپەڕین بەبێ ئەوەی سڵاو بکەن، لە دڵی خۆمدا گوتم لەوانەیە بترسن بۆیە قسەم لەگەڵدا ناکەن، کەچی پاش ساتێک بینیم ئۆتۆمبیلەکە دەگەڕێتەوە بۆ دواوە بەرەو لای من، سەیرم پێهات کە گەڕانەوە، نزیک بوونەوە لێم و هەردووکیان پێکەوە گوتیان تۆ کاک جەمیل مەحۆ نیت؟ گوتم بەڵێ من ئەوم، دەستمان بە قسە کرد، ئیتر هەردووکیان کەوتنە پاساو هێنانەوە و خۆ دزینەوە لە بەرپرسیاریەتی ئەوەی کە لە کاتی بەندیمدا هیچ دەستی یارمەتییان بۆ درێژ نەکردم، بە پاساوی ئەوەی کە لەو مستەفا بەگە ترساون، ژیانی هەموانی وێران کرد و تەنها جاسوسێک نەبێت بەسەرمانەوە هیچی تر نەبوو.

حسێن حاجۆ گوتی: ئەگەر کاشبەتاڵ نەبوایە چارەنوسی من هەمان چارەنوسی تۆ دەبوو لە زیندانی خەلان، بە درێژی باسی نەکرد بۆ، تەنها وەک ئەوەی بیەوێت بڵێ کە مستەفا بەگ

خراپەکاری لەگەڵ هەموو کوردەکانی سوریا و لوبنان کردووە و پیلانی لە هەموویان گێڕاوە.

پێمڕاگەیاند کە من مرۆڤێکم لە ژێر چاودێریدام، موچە لە ماڵی بارزانی وەردەگرم و پەیوەندیم بە هیچ کەسێکەوە نیە. درۆم لەگەڵ کرد و پێمگوت ماڵم لە مەهابادە. ئینجا بەڵێنیدا لە هۆتێلەکە سەردانم بکات بەر لەوەی ئێران بەجێبهێڵێت. ئەوانم بەجێهێشت و کەوتمەڕێ بۆ بارەگای بارزانی. گەیشتمە ئەوێ بینیم کە ئیدریس لە نوسینگەی خۆی دێتە دەرەوە. بۆ یەکەمجار لەو کاتەوەی کە خرامە بەندیخانەوە لە ٢٧-٧-١٩٧٣ ئەوە یەکەم جار بوو بینیم. کە منی بینی وەستاوم هات بۆ لام و گوتی: کاک جەمیل مەسعودمان راسپاردووە کار ئاسانی بۆ تۆ بکات. لەو کاتەدا مەسعود لە بارەگا هاتە دەرەوە، هەر کە چاوی بە من کەوت یەکسەر وتی چەندە خەرجیت پێویستە؟ ئینجا گوتی: پارەت چەندە پێویست بێت بۆت دابین دەکەم بۆ ئەوەی بگەڕێیتەوە بۆ بەیروت. ئینجا رۆشت بۆ بارەگای مەلا مستەفا و پێی راگەیاندبوو کە جەمیل ئەیەوێت چاوی پێکەوێت. شێخ بابۆ لەگەڵ هەندێ لە میوانەکان دانیشتبوو لەبەردەم خێوەتێکدا، منیش چووم بۆ لای.

لەو کاتەدا مەسعود لەگەڵ مەلا مستەفا هاتنە دەرەوە، مەسعود پێی وت جەمیل چاوەڕوانتە و هاتووە بۆ ئێرە لەگەڵ شێخ بابۆدایە. ویستم کورسییەکی بۆ بێنم لەسەری دانیشێت،

بەلام خۆی پێشمکەوت و کورسییەکی ڕاکێشا و لە نزیکمەوە دانیشت. ئەوە یەکەم جار بوو لە دوای چوار ساڵەوە پێکەوە دانیشین. مەلا مستەفا مێشکی ئاڵۆز بوو، یاری بەو پاپیە دەکرد کە بە دەستییەوە بوو، هەندێ لە سەردان کەران دەهاتن و داواکارییان لێدەکرد.

شێخ بابۆ بە یەکێک لەوانەی کە دانیشتبوو ناوی ڕەشید سندی بوو گوت: جەمیل چوار ساڵ زیندان بوو، ئەزانی؟ گوتی بەلێ گەورەم. دوای چارەکە سەعاتێک هەرچی لەوێ بوو ڕۆشتن بەتەنها من و مەلامستەفا و شێخ بابۆی برای مابینەوە. پاسەوانەکان و سەدەها پێشمەرگە لە دووری بیست مەترەوە سەیریان دەکردین، منیان بۆ یەکەمجار دەبینی لەگەل مەلا مستەفا لە دوای چوار ساڵ زیندانی. هەموویان بە یەکتریان دەگوت: ئەوەتا ئەوەیە جەمیل مەحو. بە مەلام گوت: خۆزگە چوار ساڵی تریش لە زیندانی خەلان بوومایە و گەلی کوردم بەو حالە نەبینیایە. مەلا مستەفا گوتی وەرە جەمیل با کەمێک پیاسە بکەین.

ئیتر پێکەوە بە تەنها دەستمان بە گەڕان کرد و باسی چەندەها شتمان کرد، پێمگوت: گەورەم دەمەوێ ڕزگارم کەیت لەم حالە و بگەڕێمەوە بۆ لای کەس و کارو نیشتمانی خۆم، بەر لەوەی دەزگای هەوالگری ئێران پێمبزانن و دەستگیرم کەن. گوتی: فەرمانم بە مەسعود کردووە، پێموابێت ئیتر تۆ کارت تەواو بووە. پێمگوت: گەورەم دەزانی بە ناهەق و بەبێ هۆ چوار ساڵ

زیندان کرام؟ ئینجا بۆم روون کردەوە کە مستەفا بەگ، ئەو سەگە هۆکاری ویران کردنی ژیانی بەیان کوردی بێتاوان بوو، تەنها بۆ ئەوەی وا خۆی دەرخات دڵسۆزی تۆیە لە کاتێکدا گەورەترین خائن و نامەرد بوو. گوتی ئێستا واز لەوانە بێنە، تەنها یەک شتم لەتۆ دەوێت جەمیل، بەرامبەر بەوەش چەندە پارەت دەوێت پێتی دەدەم. پێمگوت: ئەو شتە چییە گەورەم کە دەتەوێت بۆت بکەم؟ مەلا مستەفا سەری زۆر جەنجاڵ بوو، دوای ساتێک لە بێدەنگی پێی وتم: ئەگەر بتوانیت عوبێدوڵای کوڕم بۆ بکوژیت ئامادەم چەندە پارەت بوێت بتدەمێ. کاتێ ئەوەم لێبیست، موچورکە بە هەموو گیانمدا هات، هیچ پێشبینی ئەوەم نەدەکرد شتێکی ئاوا بەرگوێم کەوێت. خودا بۆ خۆی شایەتە لەسەر ئەوەی کە من دەیڵێم. بەبێ دەنگی مامەوە، هێزم نەبوو قسە بکەم هیچ وەڵامێکم نەدایەوە.

دوای ئەوە حەزمکرد بەر لەوەی خاکی ئێران بەجێبهێڵم تەوقە لەگەڵ مەلا مستەفا بکەم و بەوپەڕی بوێرییەوە رای خۆمی پێبڵێم. پێمگوت: گەورەم تۆ خەباتت کرد و بە درێژایی تەمەنت لە پێناوی گەلی کوردا قوربانیتدا بۆ ئەوەی رزگاری بکەیت، کەچی ئەوە سەرەنجامەکەی بوو. گەورەم دێتەوە بیرت چەند جار پێمدەگوتیت ئەو سەرکردایەتییەی تۆ پشتت پێبەستووە گەندەڵن و هەر خەریکی پیلانگێڕانن؟ بەلام بەداخەوە لە جیاتی ئەوەی لە خەڵکی گەندەڵ پاکی بکەیتەوە، کەچی دڵسۆزترین کەسی خۆتت دەستگیرکرد، کەرامەتیان شکاند. ئەگەر پشتت بە دڵسۆزتی خۆت

بەستایە نەدەگەیشتینە ئەو حاڵە. گوتی: هەڵەکانمان گەورەو زۆرن ناتوانین بە خێرایی چارەسەری بکەین. پتر لە نیو سەعات لە ژێر تیشکی خۆردا قسەمان کرد و سەدان پێشمەرگە سەیریان دەکردین. دواجار ماڵئاواییم لە مەلا مستەفا کرد، ئیتر ئەوە دووا جار بوو مەلا مستەفا ببینم.

زۆر بە جدی بیرم دەکردەوە، بەو پەڕی وردی و ئاگایی، کە چۆن سەفەر بکەم و لە دەستی ئەم پیاوکوژانە خۆم دەرباز بکەم، سەرباری ئەوەی زۆر دڵخۆش و کامەران بووم بەوەی کە ئازاد کرابووم، بەڵام هەر دڵنیا نەبووم، ئیتر پشتم بە خودا بەست و رۆیشتم بۆ دیداری مەسعود، پێی گوتم سبەی هەموو شتێکت بۆ مەیسەر دەکەم، بەڵام هیچ سوکنام بەم قسە کورتە نەدەهات. ئەوەش دووا دیدارم بوو لەگەڵ مەسعود. دەربارەی ئێستا و رابووردوو قسەمان کرد، پێمگوت: ئەوەی ئێمەی گەیاندە ئەو دەرەنجامە خیانەتی مستەفا بەگی سووری بوو. باسی رابووردەووی ئەو و رۆڵە خراپەکانیم کرد، مەسعود وەڵامی دامەوە و گوتی: زۆر سوپاس کاک جەمیل نەماندەزانی کەسێکی وایە ئەو زانیارییانەمان نەبوو لەسەری.

لێرەدا مەسعود چووە ژێر باری ئەوەی کە بەرامبەر بە من هەڵەیەکی زۆر گەورەیان کرد و گوتی: هەڵەی زۆر گەورەمان کردووە، بۆیە گەیشتین بەو دەرەنجامە ناخۆشە. ئینجا پێی گوتم پارەت چەند دەوێت بۆ ئەوەی بگەیتەوە بەیروت؟ ئیتر حسابی

کۆی ڕێگا و مەسرەفمان کرد و لەسەر بڕێک پارە ڕێککەوتین و پێیدام، سوپاسم کرد و گوتی: حەز ئەکەم خزمەتێکم بکەیت. زۆر سوپاست ئەکەم، پێمگوت فەرموو چیت دەوێت؟ گوتی: کە گەڕایتەوە بەیروت بەیانێکی زۆر توند لە دژی حزبی بەعس دەربکە. نەمزانی هۆکاری ئەو بابەتە چییە، هیچ وەڵامم نەدایەوە، نە بە بەڵێ نە بە نەخێر، ئینجا گوتی: ئەگەر ئەو کارەم بۆ بکەیت تۆ بە گەورەترین دۆستی خۆمان دەزانین.

داوای پاسپۆرت و ناسنامەکەم لێکردەوە، کە چوار ساڵ بوو دەستیان بەسەریدا گرتبوو، پێی گوتم: هەرگیز ئاگام لەوە نیە و نازانم، ئینجا گوتی لێرەوە مەچۆ بۆ تاران نەوەکو هەواڵگریی ئێران دەستگیرت بکەن، هەندێ لە پیاوەکانی خۆمت لەگەڵدا دەنێرم برۆ بۆ رەزائیە -ئورمی- لەوێ بە فڕۆکە برۆ بۆ تاران، ئینجا زۆری لێکردم و گوتی: ئەگەر هەواڵگری ئێران تۆیان دەستگیر کرد نەکەیت و نەخەڵەتاییت بڵێیت من بەندکراو بووم لە زیندانی شۆڕش، بەڵکو پێیان بڵێ من لوبنانیم و پاسپۆرتەکەم ون کردووە لە ئێران، بەو جۆرە ڕێککەوتین و خوا حافیزیم لێکرد و لە چادرەکە چوومە دەرەوە دوای ئەوەی نزیکەی سەعات و چارەکێک قسەمان کرد.

دوای ئەوە هەر لەوێ چاوم بە فرانسوا هەریری و دەیان کەس لە سەرکردەکانی شۆڕش کەوت لە گۆڕەپانەکەدا. مزگێنیم بە هەموویاندا کە ئیتر کێشەکەم تەواو بووە ئەمڕۆ دەچم بۆ

تاران، دەیان پێشمەرگە و هاوڕێی لێکترازاوی تێکۆشەرانەوە کە هەموویان سۆزیان بۆم هەبوو، خۆشیان دەویستم، لە سیمایاندا خۆشحاڵی و کامەرانییان پێوە دەبینرا بۆ ئەو هەواڵە خۆشە، لەبەر ئەوەی کەسێک نەبوو باوەڕی بەوە هەبێت کە جەمیل مەحو بتوانێت لە چنگی ئەو تاقمە تاوانبارە رزگاری بێت.

لەو کاتەدا چاوم کەوت بە هەندێ لە سەرکردەکانی پارتی دیموکراتی کوردستان لەوانەش دارا توفیق عەتار و حەبیب محەمەد کەریم و سامی عەبدول رەحمان و دکتۆر مەحموود عوسمان و عەبدول وەهاب ئەتروشی و فارس باوە و چەندانی تر، هەروەها چاوم کەوت بە بەڕێوبەری زیندان خالد ئەشکە، بە ئامادەبوونی عەبدول وەهاب ئەتروشی، کە پێی گوتم: کاک جەمیل خالد لە زیندان چۆن بوو لەگەڵتا؟ وەڵامم دایەوە: دەبوو کاک خالید بەڕێوبەری ئاژەڵ بێت لە زیندان نەک بەڕێوبەری مرۆڤ لە زیندان.

لەو کاتەدا فرانسوا هەریری بانگی دوو کەسی کرد: سەلیم شنگالی و کەسێکی تر بەناوی حەمید، داوای لێکردن لە گەڵما بێن بۆ شاری رەزائیە و لە وێوە تکتی فڕۆکەم بۆ بیڕن بۆ تاران. سەلیم شەنگالی گوتی: خاڵە جەمیل بڕۆ بۆ هۆتێلەکەو کەلوپەلەکانت کۆکەرەوە، منیش هەندێ کارم هەیە تەواویان دەکەم و دێم بۆلات بۆ هۆتێلەکە. رۆیشتمەوە و هەق و حسابی خۆم و ئەو کەسەشم دا کە لە گەڵمدا چاودێر بوو بە سەرمەوە.

دوای سەعاتێک ئۆتۆمبێلێکیان هێناو دوو کەسی سەر بە دەزگای هەواڵگری بارەگای بارزانییان لە گەڵدا بوو، لە گەڵیاندا چووم بۆ رەزائیە، بەپێی ئەو نەخشەیەی کە مەسعود بۆی دارشتبووم. گەیشتینە رەزائیە و ئۆتۆمبێلەکە لە ناوەڕاستی شەقامەکەدا وەستا. کەلوپەلەکانیان داگرتم و یەکێک لەوانەی یاوەرم بوو، چوو بۆ نوسینگەیەکی گەشتیاری فڕۆکە بۆ ئەوەی تکتی فڕۆکەم بۆ ببڕێت و گەشتی تاران بکەم. کاتی داوای تکتمان کرد، فەرمانبەرەکە گوتی کوانێ پاسپۆرتەکەت؟ گوتم لە ماڵەوە بەجێماوە، گوتی برۆ بیهێنە. بەڵام لە راستیدا نە پاسپۆرتم هەبوو نە کارتی ناسنامەم پێبوو، مەسعودیش ئەو کارتەی بۆ رێگەپێدانی دەستوپەیوەندەکانی خۆیان دەیانکرد، بۆ منی نەکردبوو، نەمتوانی بە فڕۆکە گەشت بکەم بۆیە کەلوپەلەکانم برد بۆ هۆتێلێک کە تەرخان کرابوو بۆ پێشمەرگە، هەر ئەوەندەی خۆت پیشانی خاوەن هۆتێلەکە بدایە و بتگوتبا کوردی عێراقم، ئەوە بە خۆشحاڵییەوە پێشوازی دەکردیت، تەنانەت ئەگەر هیچ پاسپۆرت و ناسنامەیەکیشت نەبوایە.

رۆیشتم بۆ هۆتێلەکە و پێمگوتن من کوردی عێراقم و دەمەوێت ئەمشەو لێرە بم، پێشوازییان لێکردم و ژوورێکیان دامێ. راستەخۆ دوای ئەوەی کەلوپەلەکانم دانا لە ژوورەکە، راستەوخۆ رۆیشتم بۆ گۆڕەپانەکە و پرسیاری ئۆتۆمبێلی کرێم کرد بۆ تاران. ئەو دوو کەسەی کە لەگەڵمدا هاتن بۆ رەزائیە، بە

تەنها بەجێیانهێشتم و گوتیان: ئەرکی ئێمە لێرەدا تەواو بوو، خۆت کاری خۆت مەیسەر بکە، ئەگەر دەتەوێت لەگەڵماندا بگەڕێیتەوە بۆ بارەگای بارزانی ئەوە دەتبەینەوە، پێمگوتن: سوپاس ناگەڕێمەوە لەگەڵتاندا ئەگەر دەستگیریش بکرێم لە لایەن دەزگای هەواڵگری ئێرانەوە. خۆم بەشوێن چارەسەرێکدا دەگەڕێم بۆ سەفەری تاران. دوای ئەوەی ئەوان ڕۆیشتن، کەمێک نیگەران بووم و ئەگەرەکانم لە دڵی خومدا لێکدەدایەوە. بە نێو شەقامەکاندا بێئاگا دەڕۆیشتم و لەناو گێژاوی بیرکردنەوەدا بووم. لوقمان بارزانی و هەندێ کەسم بینی یاوەری بوون. کە ئەوم بینی تەنها شتێکی پێگوتم: ڕاکە ڕاکە لێرە مەوەستە، خوا حافیز. ئەمە دووا چاوپێکەوتنم بوو لەگەڵ شێخ لوقمان لە ڕەزائیە.

کە ئەوەم بیست ترس و شڵەژانم زیادی کرد، لە دڵی خۆمدا گوتم: ئەوە پیلانە لە دژم داڕێژراوە بۆ ئەوەی بمکوژن و لە کۆڵ خۆیانم بکەنەوە. بە ناچاری خۆم دایە دەستی خودا و گوتم (لا حول ولا قوة الا بالله) و هانام بۆ ڕەحمی فراوانی خودا دەبرد و ئیتر گوتم چی دەبێت با ببێت، پشتیوان بە خودا ڕۆیشتم و پرسیاری ئۆتۆمبیلی کرێم دەکرد بۆ تاران. بە ڕێکەوت کەسێکی ئێرانیم بینی و پرسیاری نوسینگەی گەشتی تارانم لێکرد، ڕێگای پیشاندام و ئادرەسەکەم وەرگرت و یەکسەر ڕۆیشتم. سەیرمکرد کەسێکی کوردی ئێرانی لەوێ فەرمانبەرە. خۆم وەکو کوردی

عێراقی پێناساند و پێمگوت کە دەمەوێت سەفەری تاران بکەم. پێیگوتم منیش کوردی ئێرانم، کاتژمێر شەشی ئێوارە پاسەکە دەردەچێت، سبەی بەیانی زووش پاسێکی تر هەیە. پێمگوت دەمەوێت ئێستا برۆم چونکە پەلەمە. ئیتر تکتی گەشتەکەم بڕی و گەڕامەوە بۆ هۆتێل بۆ کۆکردنەوەی کەلوپەلەکانم. لە پرێکا ئەو دوو کەسەم بینی کە لەگەڵمدا هاتبوون، لەناو هۆڵی هۆتێلەکە دانیشتبوون. هیچ خۆیان لەمن نەگەیاند و هاوکارییان نەکردم لە هەڵگرتنی کەلوپەلەکانم، وەک ئەوەی هەر نەمناسن، بەڵام لە کاتە هەستیارەکاندا هەمیشە خەڵکانی مەرد پەیدا دەبن. یەکێک لەو پێشخەرگانەی کە زۆر باش منی دەناسی، لەبەر دەم ئاوێنەکەدا ڕاوەستابوو ریشی دەتاشی، کە منی بینی یەکسەر بەپرتاو بەرەو پیرم هات و پەلاماری کەلوپەلەکانی دام و هەتا دەرگای هۆتێلەکە بۆی هێنام. لەبەردەم دەرگای هۆتێلەکە کارگوزارێکی لێبوو کەلوپەلەکانی بردم بۆ کۆمپانیای گەشتەکە. بە گەیشتنی من پاسەکە کەوتە ڕێ. لەو ساتەدا جۆرجیس فەتحوڵلا بینی، بەبەر دەممدا تێدەپەڕی، کەسێکی تریشی لەگەڵدا بوو، ئاوڕی بۆ دامەوەو گوتی: کاک جەمیل بۆ کوێ دەچیت؟ پێمگوت بۆ بەیروت. گوتی پاسپۆرتەکەیان داوەتەوە؟ گوتم نەخێر، هیچم پێنیە تەنها پشتیوانی خودام هەیە. پێیگوتم مەترسە بڕۆ پشتیوان بەخودا. ئینجا بەدەنگێکی بەرز هاواری کرد: ئۆتۆمبیلێکم لە بەیروت هەیە، پێمگوت تکایە واز بێنە من چی لە ئۆتۆمبیلی تۆ

بکەم لە بەیروت کە من لێرەم، ئیتر بە خێرایی ڕۆیشت و پاسەکەش لەو کاتەدا کەوتە جوڵە.

سەرکەوتم، کورسییەکەم لە ڕیزی دواوە بوو، دانیشتم. کەسێکم لەبەر دەمدا بوو خۆم پێناساند، کوردی ئێران بوو، کەسێکی بە خزمەت و ڕێکوپێک دیار بوو، هاوکاری کردم لە کڕینی هەندێ کەلوپەل، فارسی زۆر باش دەزانی. کاتێک کە دەگەیشتینە هەر بنکە و خاڵێکی پشکنین، شۆفێری پاسەکە ناوی گەشتیارەکانی دەبردە بەردەم پیاوانی پۆلیس، ئەوانیش موریان دەکرد. لەو کاتەدا دڵم زۆر بە خێرایی لێیدەدا، خورپە بە دڵمدا دەهات و دەمگوت خوایە!

بە زیاتر لە یەک خاڵی پشکنیندا تێپەڕیین، بۆ یەک جاریش هیچ کارمەندێکی پۆلیس و ئاسایش نەهاتنە سەرەوە بۆ ناو پاسەکە، یان هەوڵ بدات لە ناسنامەی گەشتیارەکان دڵنیا بێتەوە، تا گەیشتینە تارانی پایتەختی ئێران.

کاتژمێر دەو نیوی بەیانی بوو، کەلوپەلەکانم لەناو پاسەکە داگرت، ئۆتۆمبێلێکی تاکسیم بانگ کرد بۆ ئەوەی بمبات بۆ باڵیۆزخانەی لوبنان لە تاران. بە شوفێرەکەم گوت: دەزانی باڵیۆزخانەی لوبنان لە کوێیە؟ گوتی بەڵێ. شەقام بە شەقام دەڕۆیشت، بەلام بێهوودە، یەک سەعات بەناو شەقامەکاندا سوڕایەوەو پرسیاری دەکرد، بەلام سوودی نەبوو. لەبەردەم کۆمپانیایەکی گەشتوگوزاردا وەستاین. کەسێکی لوبنانیم بینی

بەرەچەڵەک ئەرمەنی بوو، ناوی جانۆ بوو، کەنجێکی بەرەوشت بوو، هەستم بە دڵسۆزیی دەکرد، چیرۆکی خۆمم بۆ باس کرد، پێمگوت من غەریبم، ئیتر بارودۆخم تێگەیشت، زانی کە من چوار ساڵ زیندان بووم لە گرتووخانەکانی بارزانی. هەستم بە سۆزی مرۆیانە و ئارەزووی راستگۆیانەی کرد بۆ هاوکاری کردنم. پێی گوتم بە گوێی من بکەو برۆ بۆ ماڵی باڵیۆز خۆی و چیرۆکەکەتی بۆ باس بکە، بێگومان هاوکاریت دەکات. پێمگوت نازانم ماڵی باڵیۆز لە کوێیە، گوتی من دەیزانم، ئینجا شۆفێرەکەی ئاشناکرد بە رێگاکەو ئادرەسەکەی پێدا.

دوای نیو سەعات لەبەردەم دەرگای ماڵی باڵیۆزدا بووم، لە دەرگامدا، خزمەتکارێک دەرگای کردەوە و پرسیاری باڵیۆزم لێکرد، گوتی ئەو ئێستا لە ماڵەوە نییە و لە لوبنانە، مۆڵەتی رەسمیی وەرگرتووە. رێنمایی کردم کە بچم بۆ باڵیۆز خانە بۆ شەقامی بوخارست. رۆیشتین بۆ باڵیۆزخانە، بەڵام سەیرمان کرد داخراوە. بە پاسەوانەکەم گوت کەی باڵیۆزخانەکە دەکرێتەوە؟ گوتی ئەمرۆ هەینییە لە هەموو ئێران پشووی رەسمییە. بە شۆفێرەکەم گوت بمبەرەوە بۆ نوسینگەی گەشتوگوزارەکە بۆ لای جانۆ. چیرۆکەکەم بۆ گێڕایەوە لە سەرەتاوە هەتا کۆتایی، پێمگوت پاسپۆرتم نییە و ناتوانم لە هۆتێل بمێنمەوە، گوتی دووبارە برۆ بەڵکو رێگات بدەن بۆ شەوێکیش بووە بمێنیتەوە.

دەستم بە گەڕان کرد، یەک هۆتێل نەما نەڕۆم و لە دەرگای نەدەم، هەموو هۆتێلەکان دەیانگوت پێش هەموو شتێک پاسپۆرت، گەڕامەوە بۆ لای گەنجە فەرمانبەرەکە، جانۆ، داوام لێکرد بەناوی کۆمپانیاکەوە تەلەفۆن بکات رەنگە ئەو سەرکەوتوو بێت. دەستی بە تەلەفۆن کرد، هۆتێل لە دوای هۆتێل، بەبێ ئەوەی هیچ ئەنجامێکی دەست کەوێت. ئیتر دواجار پێمگوت: مزگەوت هەیە لەم نزیکانەوە بۆ نوێژکردن؟ گوتی بەڵێ هەیە نزیکە لێرەوە، کارگوزارێکی نوسینگەکەشت لەگەڵدا دەنێرم بۆ ئەوەی پیشانت بدات، بەڵکو مجێوری مزگەوتەکە قایل بکات ئەمشەو لەوێ بمێنیتەوە. کارگوزارەکە لەگەڵمدا هات و بە فارسی قسەی لەگەڵدا کرد و دۆخی منی تێگەیاند. مجێورەکە گوتی قەدەغەیە هیچ کەسێک لە مزگەوت بخەوێت. ئیتر دنیا لەبەر چاوم رەش دەبوو، کەسم لە تاران نەدەناسی. داوام لە خاوەن دوکانەکە کرد بەڵکو رێگام بدات کەلوپەلەکانم لەوێ دابنێم هەتا سبەی، دوای ئەوەی دۆخی خۆمم تێگەیاند سوپاسم کرد کە قایل بوو بە داواکەم و ئیتر رۆیشتم.

سەری خۆم هەڵگرت و سەرگەردان بەناو شەقامەکانی تاراندا دەسوڕامەوە، هۆڵێکی سینەما هاتە بەرچاوم. چوومە ژوورەوە بۆ ئەوەی بە سەیرکردنی فلیمێکەوە کەمێک کات بکوژم. کاتژمێر دوازدە فلمەکە تەواو بوو، واتە لە نیوە شەودا. ئیتر بەناو شەقامەکاندا هەر دەسوڕامەوە. دوکانەکان دادەخران، خەڵک بە

شەقامەکانەوە تەدەمان، شەوەزەنگ باڵی کێشا، دڵم کەوتە خورپە و لێدان، لەوە دەترسام پاسەوانێک یاخود پیاوێکی دەزگای هەواڵگری رامبگرێت و بپرسێت تۆ کێیت و بەم شەوە چی ئەکەیت لەسەر جادە؟ کات زۆر بە هێواشی دەڕۆیشت و شەویش زیاتر ئەنگوستەچاو دەبوو. شەیتان کەوتبووە کەلـکەڵەم و لە بارودۆخێکی دەروونیی شڵەژاودا بووم و دنیا زۆر سارد بوو. بەشوێن جێگایەکی چۆڵدا دەگەڕام خۆمی تێدا حەشار بدەم، بینایەک، گەوەڕێک، نەمدۆزییەوە. کاتژمێر یەک و نیو بوو سەرما بڕستی لەبەر بڕیبووم، کەسیرە ببووم، چوارپەلم بەستبووی هەستم پێیان نەدەکرد. دوواجار گەراجێکم بینی، لەبەردەم دەرگای پشتەوەیدا ئۆتۆمبیلێکی بارهەڵگری گەورە وەستابوو. چوومە ناو ئۆتۆمبیلەکە کەسی تێدا نەبوو، سەرکەوتمە ناو بۆدی لۆرییەکە و خۆم تێدا حەشاردا. هەوڵمدا بخەوم، بەڵام لەبەر سەرماو سۆڵە بە درێژایی شەو نەمتوانی چاوەکانم لێکبنێم. کات زۆر خاو و خلیچک تێدەپەڕی، هەتا کاتژمێر چواری بەیانی بەو جۆرە مامەوە.

لەناو بۆدی لۆرییەکە هاتمە دەرەوە، بەبێ ئەوەی کەس هەستم پێبکات دابەزیمە خوارەوە بۆ سەر جادەکە. لە یەکێک لە شەقامە درێژەکانی تاران دەستم بە گەڕان کرد تا کازیوەی بەیان دەرکەوت، ژیان گەڕایەوە بۆ ناو شەقامەکان، دوکانەکان دەکرانەوە. لە نزیک چای فرۆشێکی گەڕۆک جێگایەکم دۆزیەوە،

دەستم بە هەڵقوڕاندنی چای کرد، کەمێک ئارام بوومەوە و گەرما گەڕایەوە بۆ جەستە و چوارپەلم. هەر ئەوەندەی کاتژمێر بوو بە حەوتی بەیانی تەکسیم گرت و ڕوومکردە باڵیۆزخانەی لوبنان.

کاتێ پێیەکانم خستە ناو باڵیۆزخانەی لوبنان هەستم بە ئارامی و دڵنیایی کرد، سوپاسی خودام کرد. چووم بۆ لای یەکێک لە فەرمانبەرەکان و دوای ئەوەی خۆم ناساند داوای دیداری باڵیۆزم کرد. فەرمانبەرەکە گوتی: باڵیۆز لە لوبنانە ئەگەر پێویستێت بە هەر خزمەتگوزارییەک هەیە سەردانی کونسڵ بکە، ئەو لە شوێنی باڵیۆزە و کارەکانی بەڕێزیان دەکات. سوپاسمکرد و گوتم: دەکرێت دیداری ئەو بکەم؟ گوتی بە دڵنیاییەوە، تەلەفۆنی هەڵگرت و پەیوەندی بە کونسڵەوە کرد، دوای کەمێک فەرمانبەرەکە لەگەڵمدا هات و بردمی بۆلای کونسڵ و منی پێناساند. کونسڵ بەوپەڕی ڕێزو حورمەتەوە پێشوازی لێکردم، تەماشام کرد گەنجێکی بەڕەوشت و سەنگینە و بەخزمەتە بۆ هاوڵاتیانی گەلەکەیی و جیاوازی لە نێوان تایفەیەک و ئەوی تردا ناکات، بەهەموو ڕێز و حورمەتێکەوە، خزمەتی هەموو لوبنانییەک دەکات. دوای ئەوەی خۆم پێناساند بەخێرهاتنی کردم و بەڵگەنامەی ڕەسمیی بۆ کردم، داوای لە یەکێک لە فەرمانبەرەکان کرد کە لەسەر بەرپرسیاریەتی باڵیۆزخانەی لوبنان بمبات بۆ یەکێک لە هۆتێلەکان. سوپاسی خاوەن پایە جەنابی کونسڵم کرد بۆ ئەو کارە جوانەی کە بیرم ناچێت و بەرز دەینرخێنم. ڕۆژانە

دەچووم بۆ باڵیۆزخانە بۆ پرسیارکردن لەبارەی ڤیزای چوونە دەرەوە. دەسەڵاتدارانی ئێران پێدانی ڤیزاکەمیان دواخست، دەیانویست لێکۆڵینەوەم لەگەڵدا بکەن بۆ ئەوەی بزانن چۆن هاتوومەتە ناو خاکی ئێران و هۆکاری هاتنم بۆ ئێران چییە.

رۆیشتم بۆلای دەسەڵاتدارانی ئێرانی و بەبێ پێچ و پەنا پێمگوتن لە رێگای تورکیاوە لە ناوچەی بازرگانەوە هاتووم و باڵیۆزخانەی لوبنان داوایەکی رەسمیی پێشکەش بە وەزارەتی دەرەوەی ئێران کردووە و ڤیزایان پێداوم، بەڵام بەشی پاسپۆرت رەتی دەکاتەوە و دەیەوێت راستیی سەرچاوەی هاتنە ژوورەوەم بۆ ئێران بزانێت.

ماوەی بیست رۆژ لەم کەین و بەینەدا مامەوە. پارەی مانەوەم لە هۆتێل زۆر کەوتە سەر، کە حسابم نەکردبوو. پارەکەم هەمووی سەرف کرد و تەنگەتاو بووم، نەمدەزانی چی بکەم. بە رێکەوت لە هۆڵی ئەو هۆتێلەی تێیدا دابەزیبووم شەفیق ئاغام بینی کە هاورێیەکی کۆنم بوو. سڵاوی لێکردم، دەستمان بە قسان کرد. بە هەلێکی گونجاوم زانی کە باسی خۆمی بۆ بکەم و تێیگەیاند کە هێشتا کارەکانم تەواو نەبووە و پارەم بەدەستەوە نەماوە. ئەو پارەیەی کە مەسعود پێیدام هەمووی تەواو بوو، چونکە بیست رۆژە لە هۆتێلدام و رۆژانە خەرجیم زیاد دەکات. داوای راوێژ و تەگبیری ئەوم کرد. پێی گوتم: دەبێت بچیت بۆ بارەگای پارتی لە تاران. نەمهێشت قسەکەی تەواو بکات گوتم:

من دڵنیام ڕۆژانە دەیان قوتابی کوردی بێ پارە دەڕوّن بۆ ئەوێ و بەدەستی خاڵی دەگەڕێنەوە. ئینجا گوتی: تۆ دەزانیت ئێستا مەلا مستەفا لە ئێرانە؟ گوتم نەخێر، گوتی دەتەوێت من ئەو تێگەیەنم لە سەر تۆ؟ گوتم بۆ نا سوپاست دەکەم کاک شەفیق. نامەیەکم بە دەستیدا بۆ مەلا مستەفا نوسی و باسی دۆخی خۆمم بۆ کرد. ڕۆژی دواتر کاک شەفیق هات بۆ لام زەرفێکی لە مەلا مستەفاوە بۆ هێنابووم کە بڕێک پارەی تێدابوو، دوای پێنج ڕۆژ کارەکەم تەواو بوو، حکومەتی ئێران ڕەزامەندی دەربڕیبوو بە پێدانی ڤیزای دەرچوون.

ڕۆژی ٢٣ی نیسان تکتی فڕۆکەم بڕی بۆ بەیروت. لە خۆشبەختی خۆمدا پایەدار قونسلی لوبنان لە هەمان فڕۆکەدا لەگەڵما سەفەری دەکرد. بەو ڕێزو حورمەتەی کە لە منی گرت شەرمەزاری کردم، تەنانەت فەرمانی بە شۆفێرەکەی خۆی کرد، بڕوات بۆ هۆتێل و کەلوپەلەکانم بۆ بێنێت بۆ فڕۆکەخانەی تاران. لەو گەشتەدا یاوەری پایەدار جەنابی قونسڵ بووم.

لە کاتژمێر دەو چارەک فڕۆکەکە لە فڕۆکەخانەی بەیروتی نێودەوڵەتی نیشتەوە، کاتێک لە پلیکانەی فڕۆکەکە هاتمە خوارێ دنیا لە چاوەکانمدا زۆر مەزن و گەورە دیاربوو. تێر بۆنی لوبنانم هەڵمژی، یەکەم شت کە بێ ئاگا کردم ئەوە بوو کەوتمە سەر ئەژنۆ و خاکی نیشتمانی خۆم لوبنانم ماچ کرد.

پاشکۆی کتێب

د. کامەران بەدرخان لە بارەگای حزب لە بەیروت یادداشتی خۆی تۆمار دەکا

د. کامەران بەدرخان پەیرەوی ناوخۆی حزبی بەدەستەوەیە و ستایشی جەمیل مەحو دەکات

كلالة - في ٩ - ٧ - ١٩٧٠

فخامة الأخ شارل حلو رئيس الجمهورية اللبنانية

باسمي وباسم الشعب الكردي اقدم تحيات التقدير والوفاء لفخامتكم الكريم وللبنان العربي في لبنان الانسانية المترفعة عن الروح العنصرية الضيقة، والتضحية العظيمة من ابناء شعبنا، والتي ايدت قضية شعبنا الكردي العادلة.

انا نلفت انظاركم الكريمة الى الكردي اللبناني [عبدالرحمن سعدو] أطلب منكم ان تشملوه بعطفكم الابوي حتى يتمتع به الدستور والقوانين اللبنانية العادلة.

وتفضلوا بقبول شكري واحترامي ودمتم رمزاً للانسانية المؤمنة بالله، وانت لبنان بوحدته الوطنية وديمقراطيته الصحيحة.

اخوكم

الملا مصطفى البارزاني

نامەی مەلا مستەفا کە بەدەستی جەمیل مەحۆ بۆ شارل حلو، سەرۆکی لوبنان رەوانە کراوە.

جەمیل مەحو دوای گەیشتنەوەی بۆ لوبنان، خاکی لوبنان ماچ دەکات

پێشوازی لە جەمیل مەحو لە فڕۆکەخانەی بەیروت

نامەی سوپاسگوزاری پارتی دیموکراتی کوردستان بۆ جەمیل مەحۆ

AMBASSADE DE LA REPUBLIQUE IRAKIENNE
BEYROUTH

سفارة الجمهورية العراقية
بيروت

No. ______
Date ______

العدد: ______
تاريخ: ١٩٦٥/٣/٢

الى من يهمه الامــــر

دخول لبناني الى العراق

يرجى السماح للسيد جميل علي درويش محو حامــل جواز السفر اللبناني المرقم ١٤٨١٠ الصادر في بيروت بتاريخ ١٩٦٥/٧/٩ ، بدخول العراق لقضاء بعــض الاشغال الخاصة .

القنصــــل
عــوني تحســين

ڤیزای باڵیۆزخانەی عیراق لە لوبنان بۆ جەمیل مەحو

پێشوازیکردنی کوردانی لوبنان لە جەمیل مەحۆ

شادبونەوە بە دیداری دایکی دوای چوار ساڵ

شەهید فاخر میرگەسوری

جەمیل مەحۆ لەگەڵ د. براهیم عەبدی لە نوسینگەی خۆی لە بەیروت
بەرلەوەی بڕوات بۆ ناوپردان

جەمیل مەحۆ وانەی کوردی بە
ئەندامانی پارتەکەی دەداتەوە

کۆبوونەوەی جەمیل مەحۆ لەگەڵ
ئەندامانی حزبەکەی بەرلەوەی
سەفەر بکات بۆ کوردستانی عیراق

جەمیل مەحو لە ناوپردان لەبەردەم کۆشکی ئاشتی

یەکەم چاوپێکەوتن لەنێوان مەلا مستەفا و جەمیل مەحو لە بارەگای بارزانی لەناوپردان (بارەگای زستانە)

جەمیل مەحو لەکاتی دەستبەسەربوونیدا لە بارەگای ئیدریس بارزانی
خەریکی دروستکردنی دارسەیلە

ئیدریس و مەسعود بارزانی باشترین خواردنیان دەخوارد لەسەر شانی
خەڵکی هەژاری کورد

Parti A Dêmoqrat
A Kurdî ê Lûbnan

طلب انتساب

بعد اطلاعي على دستور الحزب الديمقراطي الكردي في لبنان
«البارتي»
اني اطلب انتسابي الى الحزب المذكور اعلاه

الاسم والشهرة : مصطفى جميل

اسم الأب : جميل

اسم الأم : [illegible]

تاريخ الولادة : 1926

محل الولادة : [illegible]

الثقافة : [illegible]

الجنسية : [illegible]

رقم السجل : [illegible]

توقيع المنتسب

وێنەی ئەو فۆرمەی مستەفا جەمیل بەگ پڕیکردۆتەوە بۆ بەئەندامبوون لە
پارتی دیموکراتی کورد لە لوبنان

مەلا مستەفا و جەکیل مەحو

جەمیل مەحو لەگەڵ یاسر عەرەفات

پێڕستی بابەتەکان

پێشەکی وەرگێڕی کوردی 3
پێشەکی چاپی دووەم 11
دەروازە 20
پێشەکی 23
سەرەتای چیرۆکەکە 24
لە بارەگای ئیدریس بارزانی 33
کوردستان یا نەمان! 37
زانیاری لەسەر ئەو سەرکردانە 39
بارەگای بارزانی لە قەسری 44
پارتی دیموکراتی کوردستان و حزبە کوردییەکانی 50
دروستکردن و پێکهێنانی حزب لە لوبنان 60
دادگایی کردنم بە تاوانی جاسوسی 69
ئاشتبوونەوە لەگەڵ عوسمان سەبری 76
چیرۆکەکەم لەگەڵ سەلاح بەدرەدین 80
هەوڵێکی تەزۆک بۆ سەردانی بارەگای سەرکردایەتیی شۆڕشی کورد
لە ناوپردان 83

لە بەغداوە بۆ کۆشکی ئاشتی لە ناوپردان 94

میوانداریم لە کۆنگرەی هەشتی پارتی دیموکراتی کوردستان لە ناوپردان **102**

شەڕ لە بەغدا و ئاژاوە لە ناوپردان 110

سەرەتای پیلانگێڕی لە دژم 130

هەوڵێکی نەزۆک بۆ تێکدانی ئەو حزبەی کە من سەرکردایەتی دەکەم لە لوبنان 145

تۆمەتبارکردنم بە خیانەتی گەورەو بەکرێگیراوی 170

دەستبەسەرکردن و ئاسوورییەکانم 190

مانگرتن لە خواردن 206

بەندیخانەیەکی ترسناک لە زیندانی خەلان 250

بەدەستهێنانەوەی ئازادی 294

پاشکۆی کتێب 327

سێ ساڵێ ڕەبەقم بە ڕۆژ و شەوەکانییەوە بەسەربرد، هەردوو قاچم بە زنجیری ئاسن بەسترابوونەوە. لەسەر زەوی دەخەوتم بەبێ بەتانی و بێخەف، کە خەوم پێدا دەکەوت لە ناکاو وەکو شێت ڕادەچڵەکیم مشک و قالۆنچە لەناو جلەکانمەوە دەردەپەڕین، خوێن لە قاچ و دەموچاوم و پەنجەکانی دەستم دەچۆڕان..

لە ٢٦ی ئازاری ١٩٧٥ بینیم کە چۆن سەرانی شۆڕش هەریەکەیان چەکەکەی خۆی ڕادەستی ئەفسەرە ئێرانییەکان دەکرد و وەکو دیل سواری ئۆتۆمبێلەکانیان دەبوون.

مەلا مستەفا لە بەغدە بوو، سەری زۆر چەنچاڵ بوو، پێمگوت گەورەم دەمەوێت ڕزگارم کەیت لەم حاڵە بگەڕێمەوە ناو کەس و کارو نیشتیمانی خۆم. مەلا مستەفا دوای ساتێک لە بێدەنگی پێی گوتم: ئەگەر بتوانیت عوبێدوڵای کوڕم بۆ بکوژیت ئامادەم چەند پارەت بوێت بتدەمی.کاتێ ئەوەم لێبیست موچڕکە بە هەموو گیانمدا هات، هیچ پێشبینیم نەدەکرد شتێکی ئاوا بەر گوێم کەوێت.. خوا بۆ خۆی شایەتە لەسەر ئەوانەی کە من دەیڵێم.